ग्रंथने दशांशमे जागे बलके तेनाथी पण ओछे खरचे मुद्रित ग्रंथ प्राप्त थइ शकेछे, तेथी ज्ञान वृद्धिना आ उत्तम साधनने अनेक रीते उपयोगमां लेवानी पुरी जरुर छे.

दुनीआना अनेक विद्वानो जैनदर्शनना तत्वज्ञानने उत्तम प्रकारे सेहेलाइथी जाणीशके तेवा ग्रंथो मुद्रित करावी प्रसिद्धिमां लाववानी संपूर्ण आवश्यकता छे. ज्यांसुधी अपूर्व तत्वज्ञानना ग्रंथो अंधारामां राखी तेनो उपयोग थाय तेवा साधनोनी योजना करवानो प्रयास करशुं नही त्यां सुधी जैनदर्शनपण अतिविस्तार पामशे नही अने जे टुंकी हदमां अत्यारे प्रवर्त्ते छे, तेनाथीपण टुंकी हद थवानो संभव छे, तेथी बुद्धिवान पुरुषोए आ बाबतमां ध्यान आपवानी पुरी जरुर छे.

प्रकरण रत्नाकर ग्रंथना आ प्रथम भागमां बे ग्रंथो मुद्रित करवामां आव्या छे. तेमां प्रथम ग्रंथ, न्याय विशारद महोपाध्याय श्रीमद् यशोविजयजी रचित विहरमान तीर्थंकर श्री सीमंधर स्वामिनी स्तुति गर्भीत साडी त्रणसो गाथानुं अति अद्भुत स्तवन छे ते ग्रंथमां सूत्रथी विरुद्ध आचारे चालनारा अने परुपणा करनारा इत्यादिकोने प्रथम ढालमां सिद्धांत अनुसारे यथाविधि प्रवर्त्तवा उपदेश आपेलो छे अने तेवाज उत्तम विषयो संबंधी सत्तर ढालमां स्तवननी रचना करेली छे. स्याद्वाद शैलीवाली नयगर्भित वाणीना शिखरना टोच उपर पहोंचेला आ विद्वाननी हरेक कृति वांचता मनमां सानंदाश्चर्य थायछे.

बीजोग्रंथ श्रीदेवचंद्रजी उपाध्यायजी कृत आगमसार ग्रंथ छे. आ ग्रंथमां यथा प्रवृत्ति प्रमुख त्रण करणनुं, सात नयनुं, चार निक्षेपानुं, प्रमाणोनुं तथा सप्तभंगीनुं स्वरुप संक्षेपथी दर्शावेलुं छे आ ग्रंथ वांचतां सिद्धांतनो सामान्यसार उपलब्ध थायछे. जे पद्धतिथी ग्रंथ लखवामां आवेलोछे, ते पद्धति प्राचिन छे, परंतु रसिक छे.

प्रकरण रत्नाकर ग्रंथना प्रथम भागमांथी तत्वानु बोध ग्रंथ अने उपमितिभव प्रपंच ग्रंथपण, जुदो छपायेलो होवाथी ते बंने बाद करी अने समयसार ग्रंथ दाखल करी, प्रथम भागने चार भागमां वेहेंची, छापवानी सूचना थवाथी ते प्रमाणे योजना करवामां आवी छे.

लां० प्रसिद्धकर्त्ता.

अथ अनुक्रमणिका.

श्रीमद् यशोविजयजी उपाध्याय कृत श्रीसीमंधर स्वामिनी विनतिरुप स्तवनना स्थूल विषयोनी अनुक्रमणिका.

॥ बीजोग्रंथदेवचंद्रजीकृत आगमसारतेनी अनुक्रमणिका ॥

॥ श्री पंचपरमेष्ठिभ्यो नमः ॥

॥ अथ ॥

श्रीमद्यशोविजयजी उपाध्यायकृत साडात्रणसोगाथानुं स्तवन अर्थसहित प्रारंभः

॥ प्रथम अर्थ कर्तानुं मंगलाचरण ॥

पार्श्वनाथपदद्वंद्वं, नत्वा सीमंधरप्रभुम् ॥
स्तवस्य वार्त्तिकं कुर्वे, स्वपरानुग्रहाय वै ॥ १ ॥

॥ हवे अर्थकर्तानी सूचना ॥

ए स्तवन मांहेली गाथाउंना अर्थ अन्वये करी कहीशुं पण पाधरो नही कहेवाय माटे पद आगल पाछल जोडीने पोतानी बुद्धीयें विचारी जोशो तो खरो अर्थ बेसशे.

॥ ढाल पेहेली ॥

॥ एछडिकिहांराखी ॥ ए देशी ॥

श्रीसीमंधरसाहिबआगें ॥ विनतडीएककीजें ॥
मारगशुद्धमयाकरीमुझने ॥ मोहनमूरतिदीजेंरे ॥
जिनजी, वीनतडीअवधारो ॥ १ ॥ एआंकणी ॥

अर्थ ॥ श्री के० चोत्रीशअतिशय अनेआठ प्रातिहार्यादिक बाह्यलक्ष्मी तथा केवलज्ञानादिक अभ्यंतरलक्ष्मी तेणेकरीयुक्त एहवा सीमंधरनामेसाहिब तेआगलएकज शुद्ध मार्ग उलखवारूप अद्वितीयवीनतिकरीयें ते माहरा ऊपर मया के० कृपाकरीने शुद्ध मार्गजे रत्नत्रयरूप मोक्षमार्ग अथवा अनेकदर्शनी वितत्थसंवादी तथा विपरीतजापणकरनारा स्वदर्शनीने साचामानवा ते अशुद्धमार्गकहीयें ते सर्वउवेखीने स्याद्वादसैलीयें जैनमार्ग उलखवोते शुद्धमार्गकहीयेंतेशुद्धमार्गसेवी अनेकभव्यजीव स्वसंपदाभोगीथया एहवो शुद्धमार्गते हे मोहनमूरति के० वल्लभमूरति! मुझनेदीजे के० मुझने द्यो आपो एवीनती करीयेंछैयें माटे हे रागद्वेषनाजीतणहार जिनजी! तेअमारीवीनतीअवधारो के० केवलज्ञानेकरीजाणो ॥ १ ॥

चालेसूत्रविरुधआचारें ॥ जापेसूत्रविरुद्ध ॥ एककहेंअमे
मारगराखूं ॥ तेकेममानूंशुद्धरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ कोइकप्राणीसूत्रथी विरुद्धआचारेंचालेछे, तथा जापेके० परुपणाकरेछे तेपणसूत्रविरुद्ध; वलीलोकनेकहेशेजे अमेमार्गराखीयेछैयें, जोअमेछैयेंतोमार्गचालेछे एहवुंबोलेछे माटेहेप्रभु तेवातने अमेंशुद्ध केमकरीमानियें. इहांसूत्रतेशुं तेलखेछेः– ११ अंग, १२ उपांग, १० पयन्ना, ६ छेद, ४ मूलसूत्र, १ नंदी, १ अनुयोगद्वार, एवं ४५ आगम जाणवा. यतः 'एक्कारसलहबारस ॥ अंगुवंगाणिदसपयन्नाणी ॥ छछेयाचउमूला ॥ नंदीअणुउंगपणयाला ॥ १ ॥ तथा तेनी जाष्य, चूर्णि, निर्युक्ति, वृत्ति अने मूलसूत्र ए पंचांगीने सम्मतजे पूर्वाचार्यप्रणीत धर्मरत्नादि प्रकरण तथा जे नंदीसूत्रगतपयन्ना अने हरीजद्रसूरि उमास्वातिवाचक प्रमुखकृतग्रंथादिक ते सर्वसूत्रमांहेजआवे; केमके डुर्निक्षपड्यातेकालें सूत्रविसरयाहता ते मांहे जेटला सांजरया ते सूत्र लख्या अने जे अर्थ सांजरया तेहना प्रकरण प्रमुखबांध्या तेपणसूत्रानुजायी होवाथी सूत्रज कहीयें तो तेथीविरुद्धकरेछे तथा बोले छे तेवाने शुद्धकेममानुं ॥ २ ॥

आलंबनकूडांदेखाडी ॥ मुगधलोकनेपाडे ॥ आणाजंग
तिलकतेकालूं ॥ थापेआपनिहालेंरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवे ते विपरीतचालतां कोइककहेशे जे आंमकांचालोछो तेहने पाछोजवाब आपतां कूडां के० खोटांआलंबनदेखाडे जे आपंचमकालें संघयणधृतिप्रमुखपूर्वे पुरुपजेहवाकिहांछे एमकहिने मुगध के० मूर्खलोकने पाडे के० अज्ञानमार्गेपाडेछे एहवापुरुप ते आणा के० जिनाज्ञा तेहनोजेजंग तद्रूपजेकालुंतिलक तेपोतानेंकपालें थापेछे एटले जिनाज्ञालोपेछे. तेवारेकोइकबोल्यो जे आज्ञाजंगनुंदूपणदीधुंतेखरुं पण सर्वथा विधितो कोई करीशके नही ॥ ३ ॥

विधिजोतांकलियुगमांहोवे ॥ तिरथनोउछेद ॥ जिमचाले
तिमचलवेजइयें ॥ एहधरेमतिजेदरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अनेविधिजोतांतो कलियुग के० पांचमोआरो जेने अन्यतिर्थीकलीयुगकहेछे अने जैन पांचमोआरोकहेछे ते कलियुगमांतीर्थनोउछेदथाय केमके तमे अविधिनीतोनाकहो विधियेंतोथायनही तेथी तीर्थविछेदजाय माटेजेमचाले तेम चलाव्याजैयें एटलेजा ‌ करीयेंनही नरमगरमचलावियें एरीते कोइक पोतानी मतिनोजेदधरेछे ॥४॥

इमत्राषितेमारगलोपे ॥ सूत्रक्रियासविपीसी ॥ आचरणासू
ध्रीआचरियें ॥ जोइयोगनीवीसीरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ एहवांवचनवोलीने जेविधिमार्गनेलोपेछे तेप्राणीयेंसूत्रक्रियासर्व पीसी के० द लीनाखी तेमाटे आचरणाके० क्रियातेशुद्धआदरीयें तेश्रीहरीनद्रसूरीयें योगनीवीसवी सीकरेलीछे तेमांहेली सत्तरमीवीसीमांहेकह्युंछे. यतः ॥ तित्थस्सुछेआइ ॥ विणालंवणंज स्सएमेव ॥ सुत्तकिरियाइनासो ॥ एसोअसमंजस्सविहाणो ॥ १ ॥ ५ ॥

पंचमेंआरेजिमविषमारे ॥ अविधिदोपतिमलागे ॥ इमउपदेश
पदादिकदेखी ॥ विधिरसिउजनजागेरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ पांचमाआरामांहेजेमविपमारेछे तेमपांचमाआरामांहे अविधिदोपपणलागेछे एटलेएत्रावजे पांचमाआरामांपांचविपकह्याछे तेपणजीवने असत्यप्रवृत्तिनाहेतुछे. यतः ॥ १ दुस्सम २ हुंमा सप्पिणि ॥ ३ दाहिणपासंमि ४ नासगहजोउ ॥ ५ तहकण्हपक्खी जीवा ॥ पंचविसंपंचमेअरए ॥ १ ॥ एगाथासूयणासीत्तरीनीछे एजिमपांचविपकह्यां ते मारेछे तिमपांचमेंआरे जेअविधि दोपलागे तेपणमारेजछे अथवा चोथेआरे जिमविष खाधुंमारे तेम पांचमेआरेपण विपखाधुंमारे; तेमजअविधिदोपपण जेम चोथाआरामांहे लागे तेमपांचमेंआरेपणलागे. यतः " मारेइविसंजुत्तं ॥ जहाचउआरएतहादुसमंमि ॥ तहअविहिदोपजणीउं ॥ धम्मोवियदुग्गइहेऊ ॥१॥ इतिहितोपदेशमालायां" एमउ- पदेशपदादिकग्रंथमांहेपाठदेखीने विधिनोरसियो जनके० लोकहोयते जागेके० विधि करवानेसावधानथाय ॥ ६ ॥

कोइकहेजिमवहुजनचाले ॥ तिमचलियेंसीचर्चा ॥ मारगमहा
जनचालेंत्राष्यो ॥ तेहमांलहीयेंअर्चारे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वलीकेटलाकतोएमकहेछे के जेमवहुजनके० घणालोकचाले तेरीतेचालीयें केमके जेघणाकरताहसे तेरुडुंजकरताहसे तोजाजीचर्चासीकरोछो अमेंपोतानीमतियें करताहइये तोजलेचर्चाकरो कारणके मार्गतोतेहनेजकहीयें के जेमार्गे महाजनके० म- होटालोकना समुदायचालेछे तेहनीचाले चालीए तेनेमार्गकहीयें इम त्राष्योके० ग्रंथमांहें कह्योछे. यतः ॥ महाजनोयेनगतः सपंथाइति ॥ तोतेमहाजननीचालेंचालतांथकां लहीये के० पामीयें अर्चाके० पूजा इति ॥ ७ ॥

एपणवोलमृषामनधरीयें ॥ वहुजनमतआदरतां ॥ छेहनआवे
वहुलअनारय ॥ मिथ्यामतमांफिरतांरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥८॥

अर्थ ॥ हवेउत्तरआपेछे के एवोलजेकह्यो तेपणमृषाके० जूठो चित्तमांहेंधारीयें ते हनोहेतुकहेछे एटले बहुजनमतआदरतांके० घणालोकनोमतआदरतां तो बहुलअना-रयके० घणाजनतोअनार्यछे तेहनो छेहके० पारपामीयेंनही मिथ्यामतमांहे फिरतांके० अनार्यछे तेसर्वमिथ्यामतिछे माटे तेमांहेजमतांपारनपामीयें इतिभाव ॥ ८ ॥

थोडाआर्यअनारयजनथी ॥ जैनआर्यमांथोडा ॥ तेमांपणपरि

णतजनथोडा ॥ श्रमणअलपबहुमोडारे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ए॥

अर्थ ॥ थोडाआर्यअनारयजनथीके० अनार्यलोकथी आर्यलोकथोडाछे केमके ब-त्रीसहजारदेशमांहें आर्यदेशतोसाडीपचवीसजछे तेवलीआर्यदेशमांपण जैननामध-रावे एहवालोकथोडाछे वलीजैननामधरावे तेमांहेपण परिणतके० जैनवासनायेंपरिण-म्याहोय एहवाश्रद्धावंत स्याद्वादसैलीनाजाणथोडा वलीतेपरिणतजनमांहेपण श्रमण के० मुनीराज तेअलपके० घणाथोडा अने बहुमोडाके० मात्र मस्तकमुंडनकराव्युं पण गुणविनाना एहवालोक बहुजाणवा ॥ ए ॥

भद्रबाहुगुरुवदनवचनए ॥ आवश्यकमांलहियें ॥ आणाशु

द्धमहाजनजाणी ॥ तेहनीसंगेरहियेंरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ भद्रबाहुस्वामीनामुखनुं एवक्ष्यमाणवचनछे ते आवश्यकसूत्रमांहेंकह्युंछे ति हांथी लहियेंके० पामीयें जे आज्ञाशुद्धतेहिज महाजन एटलें जिनाज्ञापालेतेहिज संघएहवुंजाणीनें तेवा महाजननीपासें वसीयें. गाथा ॥ "एगोयसाहुएगो, यसाहुणीसाव उवसड्ढीवा; आणाजुत्तोसंघो, सेसोपुणअठिसंघाउ" ॥ १ ॥ इतिआवश्यक वचनात् १०

अज्ञानीनविहोवेमहाजन ॥ जोपणचलवेटोलुं ॥ धर्मदासग

णिवचनविचारी ॥ मननविकीजेभोलुंरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥११॥

अर्थ ॥ पणजेअज्ञानीनोसमुदायहोय अने जो ते टोलुं के० गच्छनेचलावे तोहेपण तेहने महाजन न कहीयें एहवुं धर्मदासगणीनुं वचनविचारीने मनने भोलुंनकरीयें एटले अज्ञाने धमाधम न करीयें. यतः "जंजयईअगीयछो" इतिवचनात् ॥ ११ ॥

अज्ञानीनिजछंदेचाले ॥ तसनिश्रायेंविहारी ॥ अज्ञानीजो

गछनेचलवे ॥ तेतोअनंतसंसारीरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जेअज्ञानीपुरुष ते निजछंदेके० पोताना अभिप्रायेंचाले तथा ते अज्ञानीनी निश्रायें जे विहारीके० विचरे तेपण अज्ञानीजहोय तो एहवो अज्ञानी अगीतार्थ थको

जे गछनेचलावे तेतोअनंतसंसारी जाणवो. यतः॥जंजयइअग्गियछो ॥ जंच अग्गियछंनि-स्सियोजयई, वट्टावेइयगछं, अणंतसंसारउहोई ॥ इत्युपदेशमालायां ॥ १२ ॥

खंमखंमपंमितजेहोवे ॥ तेनविकहीयेनाणी ॥ निश्चितसमय
लहेतेनाणी ॥ संमतिनीसहिनाणीरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ जे खंमखंमपंमितके० ग्रंथग्रंथमांहेथी थोमीथोमी वातसीखीने पंमितपणुंजेह-नेहोय तेपुरुषनेज्ञानीनकहीयें, यतः "जोसुत्तमठमुजयं,समहीजंतेगुरुकम्मविहिणो ॥ नो-जन्नईसोनाणी; अठमयठाणमूढमणो" ॥१॥ इति आवश्यकमाहात्म्ये माटे निश्चितसम-य के० निश्चेंसिद्धांतनीवातने लहे के० जाणे ते नाणी के० ज्ञानीकहीयें एटले गुरुक्रमागत निश्चयव्यवहारसहीत स्याद्वादसैलीयें ज्ञानथयुं होय ते सिद्धांत निश्चित ज्ञानकहियें ए-वात संमतिनीके० संमतितर्कशास्त्रनी सहिनाणी के० नीसानी छे. गाथा॥ "जोनिछयसम-यन्नू ॥ सववहारसमयमासज्ज ॥गुरुपारतंतलद्धठ; नयनि उणोगाहणाकुसलो" इति ॥१३॥

जिमजिमवहुश्रुतवहुजनसंमत ॥ वहुशिष्येंपरवरिउ ॥ तिमतिम
जिनशासननोवयरी ॥ जोनविनिश्चयदरीउरे॥ जिन० ॥ वी० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ जिमजिम वहुश्रुतके० घणोजण्यो अने वहुजनसंमतके० घणालोकने मान वायोग्यथयो वलीवहुशिष्येंपरवरिउके० घणाचेलाचांटिकस्यां तिमतिम जिनशासननो वयरीके० सिद्धांतनोशत्रुजाणवो जो निश्चयज्ञाननो दरिउ के० समुद्रनहोय तो. अने जे निश्चेंज्ञानीहोय तेहनेतोसर्वलेखेछे. यदुक्तं ॥ जहजहवहुसुअसमउ ॥ सीसगुण संपरिवुडोय ॥ अविणीछिउअसमए ॥ तहतहसिद्धंतपमिणीउ ॥ इत्युपदेशमालायां तथा पंचवस्तुकेपिच ॥ १४ ॥

कोईकहेलोचादिककष्टें ॥ मारगभिक्षावृत्ति ॥ तेमिथ्यानवि
मारगहोवे ॥ जनमननीअनुवृत्तिरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ केटलाएकतोएमजकहेछे जे लोचादिककष्टेके० लोचकराववा उघाडेपगे तथा उघाडेमाथें हिंडवुं इत्यादिककष्टकरवेकरीने मारगके० मुनीमारगजाणवो वली भि क्षायें वृत्तिके० आजीविकाकरवी ते मार्गछे एहवुंजेकहेछे तेमिथ्याके० खोटुंकहेछे ए रीते मार्गनहोय केमके आत्मार्थविना जनमननीअनुवृत्तिके० लोकनामननीअनुजायी यें प्रवर्त्ततांमार्गनहोय इतिभाव. गाथा॥ "कठंकरेइतिवं ॥ धम्मंधारेइजाणाणुंवित्तीए॥ सोपवयणमग्गस्स ॥ वेरीभूउअहाछंदो " ॥ १ ॥ १५ ॥

जोकष्टेमुनिमारगपावे ॥ वलदथाएतोसारो ॥ भारवहेजेता
वडेभमतो ॥ खमतोगाढप्रहारोरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जोएरीते प्रभुनीआज्ञाविना कष्टकरतां मुनीनोमारग पामे तो तीर्यंच वलद तथा ऊपलक्षणथी बीजा ढोर पण लइयें तेढोरज साराके० नलाथाय केमके वलदऊ पर जेटलोभार भरीयें तेटलो सुखेडुखेपणवहे निरवाहकरे वली तावडेके० तडकेभम तोथको गाढके० आकरा कोरडा प्रोंणा प्रमुखनाप्रहारने खमतोके० सहनकरेछे ॥ १६ ॥

लहेपापअनुबंधीपापें ॥ वलहरणीजननिंदा ॥ पूरवभवव्र
तखंडनफलए ॥ पंचवस्तुनीशिदारे ॥ जिन० ॥ वी० ॥१७॥

अर्थ ॥ मादेतेप्राणी वर्त्तमानकालेंपण अशुभ अनेअनागतकालेपणअशुभ तेपापा नुबंधीपापकहीयें तेणेकरीने लहेके० पामे वलहरणीके० वीर्यनेहणे एहवी जननिंदा के० लोकनीनिंदापामे एटलेसंयमयोगसाधीनशके तेवलहरणी निंदाकहीयें एपूरवभ वके० पाछलाभवें व्रतखंडनकरयाहोय तेहनांफलछे तेपापानुबंधीपापें वलहरणी निंदा पामें एमपंचवस्तुग्रंथ श्रीहरीभद्रसूरीकृतछे तेमांहेकह्युंछे. गाथा ॥ “ चारित्तविहि णस्स ॥ अभसंगयस्सअकलुसभावस्स ॥ आणाणिणोयकापुण ॥ सापडिसिद्धाजिनव रेहिं ” ॥ १ ॥ “ निरकंअडंतिआरं ॥ भंसंगयाअपरिसुद्धपरिणामा ॥ दीणा संसारफलं ॥ पावाउकुत्तमेयंतु ” ॥ २ ॥ इसिकाउणसुहणी ॥ वाडीयाकेहिंडुक्ख गहणंमि ॥ मायाएकेइपाणी ॥ तेसिंपयारिसंचहोई ॥ ३ ॥ चेइऊणघरवासं ॥ तस्स फलंचेवमहापरतंता ॥ नगिहिनयपवइया ॥ संसारपवट्टगाभणिया ॥ ४ ॥ १७ ॥

कोइकहे अमें लिंगे तरसुं ॥ जैनलिंगछे वारु ॥ तेमिथ्यानविगु
णविणुं तरियें ॥ भुजविणनतरे तारुरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥१८॥

अर्थ ॥ हवे कोईकहेशेजे द्रव्यलिंगतेहिजप्रमाणछे एटले लिंगजेरजोमुहपतितेथी तरीसंसार पारपामीसुं केमकेजैननोलिंगते वारु के० सुंदरछे तेनेगुरुउत्तरकहेछेके तेमि थ्या के० खोटुंछे कारणके गुणविना एकलुंमात्रलिंगधारणकरेथी तरायनही तेहनोदृ ष्टांतः— जेम तारुपुरुषतेभुजाविनानदिप्रमुखतरीशकेनही ॥ यडुक्तं ॥ वंदनावश्यके ॥
॥ “सुविहिसुडविहीयंवा ॥ नाहंजाणामियंखुछउमत्थो ॥ लिंगंतुपूययामि ॥ सुद्धेण भावेण” ॥ १ ॥ प्रत्युत्तर ॥ माहऊइतेलिंगपमाण ॥ वंदाहि निन्हएतुमे ॥ एअवंदमाणस्स ॥ लिंगमविअप्पमाणंते ॥ इत्यादि ॥ १८ ॥

कुटलिंग जिमप्रगट विडंबक ॥ जाणीनमतांदोष ॥ निद्धंधसजाणीनेनमतां ॥ तिमज कह्यो तसपोषरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ जेम विडंबकजे नाटकीआ प्रमुख तेहनो जे कुटलिंगके० खोटोवेश तेप्रगटपणेंजाणीनें एटले कोइक नाटकीयो साधुनो वेषलाव्यो तेखोटो वेशछे एम जाणतां थकां जोतेहने नमीयेंतो दोषलागे तथा लोकहांसी प्रमुख पणकरे तेमाटे निद्धंधसजे प्रवचनोपघातक निरपेक्षक केवल लिंगधारी पासत्थादिक जाणीने तेहने नमीयें तो तिमजके० ते पूर्वोक्त नाटकीया साधुनीपरे तसपोषके० ते दोषनोपोष कह्योछे यदुक्तं ॥ "जहवेलंबुगलिंग ॥ जाणंतस्सनमउहवइदोसो ॥ निद्धंधसुत्तिनाउणं ॥ वंदमाणे धुवोदोसो" ॥ १ ॥ इति वंदनावश्यके ॥ एरीते आचार्यें लिंग अप्रमाण कह्युं ॥ १९ ॥

शिष्यकहे जिमजिन प्रतिमाने ॥ जिनवर थापी नमियें ॥ साधुवेस थापी अतिसुंदर ॥ तिम असाधुने नमियेंरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ तेवारें शिष्यबोल्यो जे जिमजिनेश्वरनी प्रतिमामांहे ज्ञानादिक गुणनथी अने तेहने तीर्थंकरनी बुद्धीयें नमस्कार करतां महोटो लाभ थायछे महोटीनिर्जरा थायछे. यथा आवश्यके शिष्यवचनं:–॥ तिच्छयरगुणा पडिमा ॥ सुनत्थि निस्संसयं वियाणंतो तिच्छयरुत्तिनमंतो ॥ सोपावईनिज्जरंवीउलं ॥ १ ॥ इति ॥ तेम अतिसुंदर एहवो साधुवेस थापी असाधुने पण नमियें एटले गुणविनानी जिमजिन प्रतिमा छे तेहने नमतां निर्जरा थाय तेम पासत्थादिकमां जो साधुनो गुणनथी तोपण साधुनो वेषतो छे माटे जो पोतानुं मनशुद्ध छे तो तेहवाने नमतां लाभ थाय कारणके लाभ अथवा खोट तेतो पोताना अध्यवसाय आश्रीछे. उक्तंच ॥ लिंगंजिणपन्नत्तं, एवनमंतस्सनिज्जरा विउला ॥ जइविगुणविप्पहिणं, वंदइअप्पसोहिए ॥ १ ॥ इति शिष्यवचनं ॥ २० ॥

भद्रबाहु गुरु बोले प्रतिमा ॥ गुणवंति नहीदुष्ट ॥ लिंगमांहेबे वानांदीसे ॥ तेतोमानि अदुष्टरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ हवे आचार्य उत्तर आपेछे जे श्रीभद्रबाहुगुरु आवश्यकमां एम कहेछे के प्रतिमा गुणवंति नथी तेम दुष्टपण नथी माटे तेहने गुणवंति मानियें एटले अदुष्टपणानो आरोप करियेंतो थाय अने लिंगमांहेतो गुण तथा दोष एबेंवानां देखायछे ते तुं हे अदुष्ट के० गुणवंत शिष्यमान. इति गाथार्थ । हवे एनो भावार्थ कहेछे जे जिनप्रतिमा मांहे गुण नथी तेम दोषपण नथी माटे पोताना अध्यवसायनी शुद्धीयें नमतां लाभ थाय इहांकोइ कहेशेजे परिणामे लाभ थाय छे तेवारें प्रतिमानुं शुं काम छे तेहने कहीयें जे

शुद्ध परिणामनो हेतु ते प्रतिमाज ठे तेवारे ते कहेशे जे साधुनो वेष ते पण शुद्ध परिणामनो हेतुठे तेहने कहेवुंजे साधुवेष पुरुषपणुं ते प्रतिमाने बराबर नथाय केमके प्रतिमा हजारो गमे जोइयें पण सर्व एकाकार ठे सावद्यक्रिया नथी करती तेम निरवद्य क्रिया पण नथी करती अने साधुलिंग तो कोइक स्थानकें सावद्य कर्म करतो देखीयें तथा कोइक स्थानकें निरवद्य शुद्ध चारित्र पालतो देखीयें माटे बराबर नथाय अने जिनप्रतिमामांहे जिन गुणनो आरोप करीने परिणाम करतां निर्जरा थाय पण पासठादिकने वंदनाकरतां कोना गुणसंचारीश तेवारे ते बोल्यो जे बीजा रुडा साधुना गुण आरोप करीने प्रणाम करिशुंतेहने कहेठे जे निरगुणीने विषे गुणनो आरोप थाय नही अने जो गुणनो आरोप करीयें तो विपर्यास थाय अने जेविपर्यास तेतो कर्मबंधनो हेतुठे तेमाटे जिहां गुण तथा दोष नहोय तिहां आरोप थाय पण अन्यथा आरोप नथाय यडुक्तं वंदनावश्यके ॥ संतातिठयरगुणा ॥ तिठयरेतेसिमंतुअप्पं ॥ नयसावद्याकिरिया ॥ इयरेसुधुवास मणुमन्ना ॥१॥चो०॥ "जहसावद्याकिरिया ॥ नत्रिजपडिमासुएवमियराविं ॥ तयनावे नठीफलं ॥ अहहोईअहेउयहोई" ॥२॥ आचा० कामंउनयानावो ॥ तह विफलंअत्रिमणविसुद्धीए ॥ तिपुणमणविसुद्धीए ॥ कारणंहुंतिपडिमाउ ॥ ३ ॥ जइवीयपडिमाउंगुणा ॥ मुणीगुणसंकप्पकारणंलिंगं ॥ उन्नयमविअठिलिंगे । नयपडिमासूनयंअत्रि ॥ ४ ॥ नियमाजिणेसुअगुणा ॥ पडिमाउदिस्सजेमणेकुणइ ॥ अगुणोउवियाणंतो ॥ कंनमउंमणेगुणेकाउं ॥ ५ ॥ इत्यादि वली एहनो विचार बृहत्वृत्तिथी विचारजो ॥ २१ ॥

कोइककहेजिनआगेमांगी ॥ मुक्तिमारगअमेलेसुं ॥ निरगुणनेप
णसाहेबतारे ॥ तसन्नक्तेगहगहिसुंरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ हवे कोइक एम कहेठे जे जिनेश्वर आगलें मुक्तीमार्ग अमे मागी लेशुं केमके निरगुणने पण साहेब तारशे तथा तेहनी नक्तिमां गहगहिसुं के० हरष पामिशुं इति गाथार्थ. नावार्थ तो एम ठे जे केटलाक एम कहेठे आ नवमांतो शक्ति नथी पण जन्मांतरे बोधिबीजनी सामग्री पामीशुं त्यारे करिशुं एहवुं प्रनुपासे मागी लइयें ठीयें. इति नावः ॥ २२ ॥

पामीबोधनपालेमूरख ॥ मांगेबोधविचालें ॥ लहियेंतेहकहो
कुणमूले ॥ बोल्युंउपदेशमालेंरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ तेहने उत्तर कहेठे जे आ नवमां बोध के० बोधिबीजनी सामग्री पामीने पण जे मूरख के० अज्ञानी संयम अनुष्ठान तो पालतो नथी अने विचालें के० विचमां बोध मांगे जे आगल पालिसुं तो तेह के० ते बोधिबीज कहो कुणमूले के० शेंमूले लहि-

यें के० पामीयें एटले ए नाव जे कोइक वस्तु लेवा जइयें ते वस्तु जो पासे द्रव्य होय तो जडे अने द्रव्य न होय तो स्यामूलेजडे, तेम आजवमांहेजो संयमादिक पाल्या होय तो आ वतेजवें पण बोधिवीजनी सामग्री मले पण न पाल्या होय तो शेमूले पामे अर्थात् बोधि सामग्री नज पामे, एम उपदेशमाला मध्ये कह्युं छे. यतः ॥ "लद्धिल्लियंचबोहिं ॥ अकरिं तोणागयंचपथिंतो ॥ अन्नंदाइंबोहिं ॥ लप्भिहिसिकयरेणमुल्लेण" ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायां आवश्यकनिर्युक्तौ तथा चतुर्विंशतिस्तवाध्ययनेपिच ॥ २३ ॥

आणापालेसाहेबतूसे ॥ सकलआपदाकापे ॥ आणाकारी
जेजनमागे ॥ तसजसलीलाआपेरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ ते माटे आज्ञा पालतां थकां साहेब के० परमेश्वर तूष्टमान थाय अने समस्त आपदाने कापे, माटे आज्ञाकारी जे जन के० लोक ते मागे एटले आ जवमांहे प्रजुआज्ञा पाले ने ते प्राणी जे मागे तस के० ते प्राणीने जशनी लीला आपे एटले प्रजु आज्ञाथी जशलीला पामें ॥ २४ ॥ ए प्रथम ढालमांहे एम कह्युं जे अमे निर्गुंणी थकां प्रजुपासेथी मांगी लेइसुं एवुं बोलनारने शिखामण दीधी ॥ २४ ॥

॥ ढाल बीजी ॥

॥ आदर जीव क्षमागुण आदर ॥ ए देशी ॥

कोइकहेअमेगुरुथीतरसुं ॥ जिमनावाथीलोहारे ॥ तेमि
ध्यानलहेसहवासें ॥ काचपाचनीसोहारे ॥ १ ॥ श्रीसी
मंधरसाहेबसुणजो ॥ जरतखेत्रनीवातोरे ॥ लहुंदेवके
वलरतिणयुगें ॥ हुंतोतुजगुणरातोरे ॥ श्रीसी० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवे बीजी ढालमां जे एम कहेछे के अमे निर्गुणी थकाज गुरुथीतरीशुं तेमने शिखामण देवा संबंधी आवी बीजी ढाल ते कहेछे. कोइक तो एम कहेछे जे अमारामां तो गुण नथी पण अमारा गुरु गुणवंत छे तो तेथीज संसार समुद्रतरी पारपामिशुं जेम नावा के० जिहाज तरेछे ते मांहे लोहा के० लोखंमना खीला जम्या होय ते पण तरेछे ए दृष्टांते तरिशुं. यतः "संचंजंपेइजणो ॥ उत्तमसंगेणउत्तमोहोइ ॥ लोहोकठविलग्गो ॥ संजोगे सायरं तरई" ॥१॥ इति पाठात् ॥ तेहने उत्तर जे ए रीतना बोलनारा ते पण मिथ्या के० खोटुं कहेछे केमके सारा गुरुने सहवासे के० मात्र जेला वसवाथीज न लहे के० न पामे, जेम काच ते पाच के० पानानी सोजा पामे नही. उक्तंच ॥ मणिर्लुंठतिपादाग्रे ॥ काचः शिरसिधार्यते ॥ परीक्षककरेप्राप्ते ॥ काचः काचो मणिर्मणिः ॥ १ ॥ तथा उंघनि-

युंक्तावपि ॥ सुचिरंपि अछमाणो ॥ वेरुलिर्ज कायमणीयर्ज ॥ मीसोनउवेश्काय नावं ॥ पाहाण गुणेण नियएणं ॥ १ ॥ माटे हे श्रीसीमंधर साहेब ! आ नरतखेत्रनी वातो के० चरित्र ते सुणजो के० सांजलजो. हे देव हे आत्मगुणरमणि इणेयुगें के० आविषमकाल पंचमआरो हुंमावसर्पिणीनें विषे केवल के० निःकेवल जेहुं रतिलहुं के० साता पामुंहुं ते तुज गुणरातो के० तमारा गुणने विषे तत्पर थको एटले तमारा गुणनो रंग छे एटलीज शाता छे, बाकी मतनेद कदाग्रहदेखी तो कांइपण शातानुं कारण नथी. इति नावः ॥ २ ॥

कोइकहेजेगछथीनटल्या ॥ तेनिरगुणपणसाधो रे ॥ नातिमांहे
निरगुणपणगणीयें ॥ जशनहींनातिवाधो रे ॥ श्रीसी० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवे केटलाएक एम कहेछे के जे गछथी बाहिर निकल्या नथी अने आचार्यना संघाडामांहे रह्या छे ते जो निर्गुण छे तो पण ते गछमां रह्या माटे साधो के० साधु कहियें. तेहनुं दृष्टांत कहेछे; जेम न्यातिना सर्वलोक उत्तम होय अने ते मांहे कोइक निर्गुण होय पण तेहने जिहांलगें न्याति बाहर कस्यो न होय तिहां लगे ते न्याति मांहेज गणाय छे; जश के० जे गुणरहितपुरुषनो नाति बाधो के० नातीनो बाध नही के० नथी एटले ते पुरुषनो जिम नातिमांहे बाध नथी, तेम साधु पण गछमांहे छे माटे रुडो जाणवो ॥ ३ ॥

गुणअवगुणइमसरिखाकरतो ॥ तेजिनशासनवैरीरे ॥ निर
गुणजोनिजछंदेचाले ॥ तोगछथाएस्वैरीरे ॥ श्रीसी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवे पूर्वोक्त कहेनारने शिखामण आपेछे के जे ए रीते गुण अने अवगुणने सरखा करे ते जिन शासननो वैरी जाणवो. तेहनो हेतु देखाडे छे के, ते गछमांहे रह्यो जे निर्गुण पुरुष ते जो निज के० पोताने छंदेचाले तो गछ थाय स्वैरी के० ते सर्व गछ स्वेछाचारी थाय, केमके एकने हीणो देखीने बीजा पण हीणाचारी थाय ॥ इतिनावः ॥ ४ ॥

निरगुणनोगुरुपक्षकरेजे ॥ तसगछत्यजवोदाख्योरे ॥ तेजि
नवरमारगनोघातक ॥ गछाचारेंनाख्योरे ॥ श्रीसी० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वली जे [illegible] ण होय तेनो पक्षपात जे गुरु करे तो ते गुरुनो गछ बीजा साधुयें त्यजवो के० छांडवो [illegible] भरयो के० कह्योछे एटले ते गछमां रहेवुं नही अने ते गुरु जिनेश्वरना मार्गनो घात [illegible] री रुजाणवो. ए रीतेगछाचारपयन्नामध्ये कह्युं छे. यतः ॥ जाईंन [illegible] गुणाणपक्खो ॥ गणी[illegible]लो कुसील पक्खधरो ॥ सोय अगछोगछो ॥ संजमकांम-

हिं मुत्तव्वो ॥ १ ॥ जहिंनन्नी सारणा वारणाय ॥ चोयणायसगछंमि ॥ साय अगछो गछो ॥ संयमकामीहिंमुत्तव्वो ॥ २ ॥ इति गछाचारे ॥ ५ ॥

विषमकालमांनिरगुणगछें ॥ कारणथीजोवसीयेरे ॥ द्रव्य
थकीव्यवहारेंचलीयें ॥ भावेंनविउल्लसीयेरे ॥ श्रीसी० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ यद्यपि विषमकालमां एटले पांचमा आरामां पोतानी मनोवल शक्तिने अभावें निरगुणगछे एटले गुणरहित गछनेविषे जो कोइ कारणे वसवुं पडे तो द्रव्य थकी एटले बाह्यथी तो ते गछने व्यवहारें चलियें के० प्रवृत्तियें पण भावथकी उल्लास पामियें नही एटले अंतरथी हरषीयें नही पण जो शुद्धाचारीनी संगतमले तो निर्गुण गछने तुरत छोडी आपियें. यतः ॥ गीयछो गुणयुत्तो ॥ निग्गुणगछंमिसंवसिजाय ॥ नोनिग्गुणाणपरकं ॥ कुण्णसोगणहरुसरिछो ॥ इत्युपदेशपदे ॥ ६ ॥

जिमकुवृष्टियीनगरलोकने ॥ घहेलादेखीराजारे ॥ मंत्रिसहि
तघहेलाहोईबेठा ॥ पणमनमांहेंताजारे ॥ श्रीसी० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेम घहेलापणानी करनारी कुवृष्टि थइ ते कुवृष्टीनुं पाणी ते नगरना सर्व लोक पान करीने घहेला थया मात्र एक राजा अने प्रधान ए बेजणे पाणी पीधुं नही माटे डाह्या रह्या. पछी ते बेहुने विप सदृशाचारी घहेला लोकोए मारवानो उपाय कर्यो तेवारें राजा पोताना जीववाना उपायने माटे प्रधान सहित पोते घहेला थइ बेठा, पण मनमां तो ताजा के० डाह्या छे एम जाणे छे जे सारी वृष्टी थाय तो सहु डाह्या थइयें एम ए दृष्टांतें इहां पण जाणवुं जे नीर्गुण गछमां वसे तथा तेहनी पेठें चाले तो पण मनमां तो एम जाणे जे सुविहित मले तो तेहने संगे रहुं अने शुद्धाचारी थाउं इतिभाव॥७॥

इमउपदेशपदेएभाष्युं ॥ तिहांमारगअनुसारिरे ॥ जाणीने
भावेंआदरीयें ॥ कल्पभाष्यनिरधारिरे ॥ श्रीसी० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ए रीते श्रीहरीभद्रसूरिकृत उपदेशपदनामाग्रंथमां भाष्युं छे गीयछो गुणयुत्तो इत्यादि पूर्वोक्त गाथा जाणवी तथा एम कह्युं जे द्रव्यथकी व्यवहारे चालीयें पण भावथी उल्लास पामीयें नही तो पण तिहां के० ते गछमां जो कदाचित सर्व क्रिया व्यवहारमां सावधान न होय पण जो मार्गानुसारी शुद्धपरुपक होय अने गुण पक्षपाति होय तेवा मार्गानुसारी जाणीने तेहने भावथी पण अंगीकार करीयें एहवुं बृहत्कल्पभाष्यमांकह्युं छे. यतः ॥ सिढिलोअणायारकउं ॥ चोयणपडिचोयणाइ गुणहीणो ॥ गुणपरककरोगछो ॥ सीलेयव्वो विभावेण ॥ १ ॥ इति ॥ ८ ॥

ज्ञानादिकगुणवंतपरस्पर ॥ उपगारेंआदरवो रे ॥ पंचवस्तु
मांगछसुगुणने ॥ अवरकह्योछेत्यजवो रे ॥ श्रीसी० ॥ ए ॥

अर्थ ॥ वली परस्पर के० माहोमांहे ज्ञानादिकगुणवंत के० ज्ञान दर्शन चारित्र गुणवंत होय वली उपगारे के० उपकारी होय एटले मांहोमांहे कोइनो ज्ञान उपकार कोइनो दर्शन उपकार इत्यादिक उपकारवंत होय तो आदरवो एम श्रीहरिजद्रसूरिकृत पंचवस्तुग्रंथमां कह्युं छे. यतः ॥ मुत्तुणमिहुवयारं ॥ अन्नुन्नगुणादिजाव संबंधं ॥ उत्तमढछत्तुल्लो ॥ वासोउणगछवासोत्ति ॥१॥ ते माटे सुगुण जे गुणवंत होय तेणे पूर्वोक्त ज्ञानादिकना उपकारी गछविना अवर के० बीजो जे गछ ते त्यजवो कह्यो छे ॥ए॥

जेनिरगुणगुणरत्नाकरने ॥ आपसरिखादाखे रे ॥ समकित
साररहिततेजाणो ॥ धर्मदासगणीजाखे रे ॥ श्रीसी० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ वली जे पोते निर्गुणछतां बीजा जे गुणना रत्नाकरके० समुद्र होय तेहने आपके० पोतासरीखा दाखेके० कहे एटले एम कहेजे अमारामां तथा एहुमां शो फेरछे एम गुणी अवगुणीने सरिखाकरे तो ते प्राणी सारके० प्रधान एहवो जे समकित तेथी रहित जाणवो. एरीतें उपदेशमाला मध्ये धर्मदासगणियें कह्युं छे. यतः ॥ गुणहीणोगुणरयणा ॥ यरेसुजोकुणईतुल्लमप्पाणं ॥ सुत्तवस्सीणोयंहीलई ॥ सम्मत्तं कोमलंतस्स ॥ १ ॥ १० ॥

कोइ कहे जे वकुस कुशीला ॥ मूलोत्तर पडिसेवी रे ॥ जगवई
अंगेजाख्या तेथी ॥ अंतवातनविलेवी रे ॥ श्रीसी० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ एरीतें ग्रंथकारना कहेवा प्रमाणे सर्वथा गुणवंत होय तोज आदरवो एम उक्तुं तेउपर शिष्य प्रश्न करेछे के, कोईक एम कहे छे जे वकुस कुशीला के० वकुस चारित्रीया तथा कुशील चारित्रीया ए मूलउत्तरगुणना प्रतिसेवी कह्या छे. पडीसेवी के० प्रतिकूलपणे सेववुं दोष लगाडवो एटले ए जावजे १ पुलाक २ वकुस ३ कुशील ४ निर्ग्रंथ ५ सनातक ए पांच निग्रथ कह्याछे तेमां वकुस चारित्रीया ते उत्तरगुणना एटले मात्र दशविध पच्चखाणनाज प्रतिसेवी होय तथा कुशील चारित्रीया ते मूलगुणना तथा उत्तरगुणना प्रतिसेवि होय, यद्यपि मूलुत्तर पडिसेवी इहां सामान्ये कह्या तो पण अर्थ पूर्वोक्त रीते करवो केमके पंचनिग्रंथी प्रकरण तथा जगवतीसूत्रमां एरीते छे तेरीते अमें पण अर्थ लख्योछे. यडुक्तं पंचनिग्रंथी प्रकरणे ॥ यतः ॥ मूलुत्तरगुणविसया ॥ पडिसेवासेवपकुलोय ॥ उत्तरगुणेसुवउसो ॥ सेसापडिसेवणारहिया ॥ १ ॥ वली जगवती अंगे जाख्या कह्याछे तथाच तत्पाठः ॥ वउसेणं पुछा गोयमा पमिसेवएहोज्जा, णो अप्पडिसेवए

होज्जा यदि पडिसेवएहोज्जा किंमूलगुणपडिसेवएहोज्जा उत्तर पुछा ॥ गोयमानोमूलगुणपडिसेवए होज्जा उत्तरगुण पडिसेवएहोज्जा इत्यादि तथा पडिसेवणा कुशीलेजहापुलाए एटले पुलाकनेमूलगुण पडिसेवएहोज्जा उत्तरगुणपडिसेवए होज्जा एम कह्युंछे माटे कुशील पण मूलोत्तर गुणना पडिसेवी थया इति जगवति सूत्रे सतक (२५) में उद्देसे ६ छे कह्युं छे तेथी एम ठेरव्युं जे मूलगुणना प्रतिसेवी थाय तिहां लगे चारित्रीया कह्यां तेथी अमने दोष लागतां छतां पण अमारुं चारित्र कांई जतुं नथी माटे वातनो अंतलेवो नही ऊाकुं अमने बोलावी अंतशुंल्योछो इति शिष्य वचनं ॥ ११ ॥

तेमिथ्या निःकारणसेवा ॥ चरणघातीनी जाषीरे ॥ मुनीनेते
हने संजव मात्रें ॥ सत्तमठाणुं साखीरे ॥ श्रीसी० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवे गुरु कहेछे के एम जगवति सूत्रनी साख आपीने जेम तेम प्रतिकुल सेवावालाने जे चारित्र ठरावेछे ते मिथ्या के० खोटुं कहेछे केमके निःकारणसेवा के० कारण विना जे प्रतिकुलपणे सेवा अपवादरूप तेहने मुख्य करीने जे प्रतिसेवा करे ते प्रतिसेवा तो चरणघातीनीजाषी के० चारित्रने घात करनारी कहीछे. यतः ॥ संवरणंमि असुद्धं ॥ दोण्हवि गिण्हंतदिंतगाएहियं ॥ आउरदिठं तेणं तंचेवहियं असंथरणे ॥१॥ इति बृहत्कल्प जाष्ये ॥ ते प्रतिसेवा मुनीने तेहने के० ते मुनीने संजवमात्रें के० लागवा रूप संजव पण उपयोग पूर्वक प्रतिसेवा करे नही कदाचित उपयोग पूर्वक करे तो ते अपवादें करे पण उत्सर्गे नही करे एपण संजवज कहीयें तिहां सत्तमठाणु साखी के० ठाणानामा प्रकरणमां सातमे ठाणे कह्युंछे ते ठाणा प्रकरण माराहाथमां प्राप्त थयुं नथी पण मारा गुरुने वचने जाणुंछुं के ठाणाप्रकरण छे अन्यथा इहां कोइक ठाणांगसूत्र कहेछे पण ते ठाणांग मध्ये ए पाठ जडतो नथी ते माटे गुरुवचन सत्य. इति ज्ञेयं ॥ १२ ॥

पडिसेवा वचने ते जाणो ॥ अतिचार बहुलाईरे ॥ जावबहु
लतायें ते टाले ॥ पंचवस्तु मुनिध्याईरे ॥ श्रीसी० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवे तिहां पंचवस्तुनी साख लखियेंछेयें गाथा ॥ तेउपडिसेवणाए ॥ अणुलोमाहोतिविअडणाए ॥ अपडिसेवणाविअडणाए ॥ इवंचउरोजवेजंगो ॥ १ ॥ व्याख्या तेतु दोषाः प्रतिसेवनया आसेवनारूपया अनुलोमा जवंत्यनुकूला जवंति विकट नयालोचनयाच प्रतिसेवनायां आलोचनायां च पदद्वये चत्वारो जंगा जवंति तद्यथा प्रतिसेवनया अनुलोमा विकटनया च १ तथा प्रतिसेवनया न विकटनया २ तथा न प्रतिसेवनया विकटनया ३ तथा न प्रतिसेवनया न विकटनयेति ४ गाथार्थ॥ ते चेवतरथनवरं ॥ पायछित्तंति आहसमयंणू ॥ जम्हासइसुहजोगो ॥ कम्मखकय कारणं जणीउं ॥

॥-२ ॥ व्याख्या ते एवनवरं केवलं समुदानिका अतिचाराश्चिंत्यमानाः संतः तत्र कायिका दीर्घपथिकायां प्रायश्चित्तमित्येवमाहुः समयज्ञाः- सिद्धांतविधः किमिति अस्मात्सदासर्वकालमेवसुजयोगः कुसलव्यापारः कर्मक्षयकारणं जणीतस्तीर्थंकरगणधरैरिति गाथार्थः ॥ततःकिमित्याह गाथा ॥सुहजोगोयअयंजं ॥ चरणाराहण निमित्तमणुअंपि ॥ माहोज्झकिंचिखलियं ॥ पेहेश्तउवउत्तोवी ॥ ३ ॥ व्याख्या सुजयोगश्चायं सामुदानिकातिचारचिंतनरूपःकथमित्याह यद्यस्माच्चरणाराधननिमित्तं स्खलितं चारित्रपालनार्थं मणुअंपि सुक्ष्ममपिमाजूत् किंतत्स्खलितं प्रेक्ष्यते पर्यालोचयतितत उपयुक्तोपि जिक्षाग्रहणकाले ॥ इतिगाथार्थ. आ ठेकाणें एज अर्थनी सूचक गाथा ज्ञानविमलसूरियें टबामां लखी ठे ते कहेठे. गाथा ॥ सवावियपडिसेवा ॥ उक्कडजावेण होइ सातिढिला ॥ अइयार बाहूलत्तं ॥ पडिसेवा वियपयसेढी ॥१॥ एगाथा पण रुडीठे ए ठेकाणे एहवी गाथा जोइयें पण ए गाथा पंचवस्तु ग्रंथमां जडी नही माटे अमे लखी नही तथा मूलगुण उत्तरगुणना प्रतिकूलपणे सेवी होय ते पडिसेवा वचने के० प्रतिसेवा शब्दें करी जाणो के० जाणवी; एटले मूलगुणमां तथा उत्तरगुणमां अतिचार घणा लागे ते अतिचार जावनी तीव्रतायें करीनें टाले एम पंचवस्तु ग्रंथमां मुनीध्यायी के० मुनीराजे अतिचारनी बहुलता ध्यायी जावी ठे ॥ १३ ॥

सहसादोषलागेतेत्रुटे ॥ संयतनेततकालेंरे॥ पछितेंआ
कुट्टियेंकीधुं ॥ प्रथमअंगनीज्ञालेंरे ॥ श्रीसी० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ सहसा के० सहसात्कारें अनाजोग थकी जे दोष लागे ते त्रुटे, एटले तद्जव वेदवायोग्य कर्म बांध्युं होय ते त्रुटे, संयतने के० मुनिराजने ततकालें के० तेज जवमां त्रुटे इतिजाव. श्री आचारांगे पंचमाध्ययने चतुर्थोद्देशके गाथा ॥ एगयागुणसमिति ॥ स्सरीयतोकायसंफासमणुचिन्नं ॥ एगतया पाणा उद्दायंति ॥ इहलोग वेदणवेज्जावडीअ ॥ अस्यार्थ लेशः कदाचित् गुणसमित्त के० गुणसहित अप्रमत मुनिने चालतां थकां काय संफास के० कायस्पर्श थयाथी कोइ जीव हणाणो ॥ तेवारे इहलोके वेदनानो जे वेद्य के० अनुजव तेहने आवडिअं के० पाम्युं एटले आजवें जोगववा योग्य कर्म बंधाय तथा आकुट्टियें के० विना प्रयोजने कारण विना पापकर्म कर्युं ते कर्म पछिते के० दश प्रकारनुं प्रायश्चित्त ठे तेमां हरकोइ प्रायश्चित्त आवे एम प्रथम अंगनी जालें के० आचारांगनी जलामण ठे. पांचमा अध्ययनना चोथा उद्देशामां जंआउट्टीकयं कम्मं ॥ तंपरिन्नाय विवेगमेति इति एतत्सूत्रैकदेशः जंआउट्टि इत्यादियत्तु पुनः कर्माकुट्याकृतमागमोक्तकारणमंतरेणोपेत्यप्राण्युपमर्दनेन विहितं तत् परिज्ञाय ज्ञ-

परिज्ञया विवेकमेति विविच्यते अनेनेति विवेकः प्रायश्चित्तं दशविधं तस्यान्यतरं नेद-मुपैति तद्विवेकं वा अन्नावाख्यमुपैतीतितत् करोतियेन कर्मणो अन्नावो नवतीति ते-कारण माटे पाप जाणीने सेववुं तेहनो महादोष ठे इतिनावः ॥ १४ ॥

पायछित्तादिकन्नावनराखे ॥ दोषकरिनिःसूकोरे ॥ निद्धं
धससेढीथीहेठो ॥ तेमारगथीचूकोरे ॥श्रीसी० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ माटे ते अतिचार सेवीने पण पायछित्तादिक के० विशुद्ध थाय तेवुं गुरु आ-दिक पासेंथी प्रायश्चित्त प्रमुख लेवानो अन्निप्राय राखेज नही तो ते प्राणी दोष क-रीने पण निःसूको के० निर्दयी जाणवो. यतः ॥ जोचयइउत्तरगुणे ॥ मूलगुणेविअचिरे णसोचयई ॥ जहजहकुणइपमायं ॥ पीलीजइतहतहकसाएहिं ॥ १ ॥ इत्युपदेश मालायां तथा ते प्राणी निद्धंधस के० गतधर्मा ठे एटले प्रवचनरूप धर्मनी हाणी थाय तेहनी अपेक्षा राखे नही ते जीव सेढीथी हेठो के० गुणश्रेणी थकी अधोवर्त्ति अथवा संयमश्रेणी थकी हेठो जाणवो. वली ते प्राणी साधुना मार्गथी चूक्यो एम जाणवुं. यतः अइयारंजोनिसेवि ॥ तापायछित्तंनगिण्हए ॥ अणुज्जुत्तंयतन्नावो ॥ निधम्मोसोगणी-घासु ॥ १ ॥ इति श्रीहरिन्नद्रसूरीकृत संबोधप्रकरणे ॥ १५ ॥

कोईकहेजेपातिककीधां ॥ पडिकमतांबूटीजेंरे ॥ तेमिथ्याफ
लपडिक्कमणानुं ॥ अपुणाकरणथीलीजेंरे ॥ श्रीसी० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ वली केटलाक एम कहेठे के जे पाप कर्यां होय ते सर्व पापथी पडिकमतां के० पडिकमणुं करतां बुटीयें ॥ यतः आणाएलंकयं पावं ॥ पडिकमणाऊविसुज्झइ ॥ इति वचनात् ॥ पडिकमणं पापहरणं इति लोकोक्तिः एम कहेठे ते मिथ्या के० खोटुं कहेठे केमके फल पडिकमणानुं के० पडिकमणानुं जे फल ते तो अपुणकरणथी लीजे के० फरी आण करवाथी पामीयें एटले पापने पडिकमीने फरी पाप नही करे तोज पडिकमणानुं फलपामे इतिन्नाव ॥ यतः पुणपावस्सअकरणे ॥ पडिकमणंहोइ न्नावसारंच ॥ पुणपावाणं करणं ॥ नकुवदवं पडिक्कमई ॥ १ ॥ इति वचनात् ॥ १६ ॥

मिथ्याडुक्कडदेईपातिक ॥ तेन्नावेजेसेवेरे ॥ आवश्य
कसांखेतेपरगट ॥ मायामोसनेसेवेरे ॥श्रीसी० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ माटे जे मिथ्या डुकड के० मिठामी डुक्कडं देइने वली तेहिज पाप न्नावें करीने सेवेठे ते प्राणी प्रत्यक्षपणें आवश्यकनी साखे माया मृषाने सेवेठे. शामाटे जे गुरु आदि कने राजी करवाने अर्थें मिठामि डुक्कडं दिए ठे पण परमार्थे सुन्य ठे ॥ यतः जंडुक्कडंति-

मिछा ॥ तंचेवनिसेवेई पुणोपावं पच्चरकमुसावाइं ॥ मायानियडी पसंगोय ॥१॥ इत्यावश्यके

मूलपदेंपडिकमणुंभाख्युं ॥ पापतणुंअणकरवुं रे ॥ सक्ति
भावतणोअभ्यासे ॥ तेजसअर्थेवरवुं रे ॥ श्रीसी० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ मूलपदें के० उत्सर्गमार्गें अथवा प्रथमथी पडिकमणुं भाख्युं के० कह्युं छे केम कह्युं छे ते कहेछे के जे पापतणुं अणकरवुं के० पापनुं जे न करवुं तेनुं नाम पडिकमणुं कहीयें. यतः जइयपडिक्कमियव्वं ॥ अवस्सकाउणपावयं कम्मं ॥ तंचेवन कायव्वं ॥ तो होइपएपडिक्कंतो ॥१॥ इति आवश्यके पए के० उत्सर्गपदें अथवा पए के० प्रथमथी पडिकम्या इति ते माटे सक्ति के० शक्तिमाफक भावेकरीने अभ्यास करे एटले शक्तिभावथी अभ्यास करे ते पण जश के० जेहने अर्थें पाप अणकरवाने अर्थें वरवुं के० आदरवुं एटले शक्ति अभ्यास करे ते पण पछे पाप न करे इति भावः अथवा परमार्थें जश ते मोक्ष तेने अर्थें वरवुं के० आदरवुं अने कर्तानुं नाम पण जशविजय छे ते पण सुचव्युं ॥ १८ ॥

॥ ढाल त्रीजी ॥

॥ तुंगीयागिरि शिखरसोहे ॥ ए देशी ॥

देवतुजसिद्धांतमीठो ॥ एकमनेधरिएं ॥ दुष्टआलं
बननिहाली ॥ कहोकेमतरिएं ॥ देवतुज० ॥ १ ॥

॥ अर्थ ॥ हवे त्रीजी ढाल कहेछे एने बीजी ढाल साथें ए संबंध छे जे बीजी ढालमां एम कह्युं के पाप न करवुं ते पडिकमणुं. माटे त्रीजी ढालमां कहेछे के पाप शी रीतें न थाय. जो हीणा आलंबन न होय तो पाप न थाय ते कहेछे जे हे देव, हे परमानंद विलासी, तुजसिद्धांत के० ताहारुंजे आगम स्याद्वादसैलीरूप ते मुजने अत्यंत मीठुं लागे छे इतिभाव ॥ ते एक मने धरिएं के० एकाग्र चित्तें करी धरी राखीयें अने दुष्ट जे हिणा आलंबन ते निहाली के० जोइने एटले कोइकें कोइ कारणे कांइ विपरीत अंगीकार कर्युं होय ते पोते धारी राखे तो ते धारीने हे सज्जन पुरुषो तमे कहो जे केम के० केवी रीतें संसारसमुद्र तरीयें ॥ १ ॥

दुष्टआलंबनधरेजे ॥ भग्नपरिणामि ॥ तेहआव
श्यकेंभाख्या ॥ त्यजेमुनीनामि ॥ देवतुज० ॥ २ ॥

॥ अर्थ ॥ माटे दुष्ट के० दूषणसहित जे अपवादें साधन होय ते जे कोइ चित्तमां तेतो भग्नपरिणामि के० संयम क्रियाथी भाग्या छे परिणाम जेहना एहवा जे खिं-

थीहोय तेहने आवश्यकने विषे जाष्या के० कह्या छे केवा कह्या छे के मुनिनाभि के० मुनि नामना धणी एटले जे मुनीश्वर होय ते तेवा लिंगीने त्यजे के० छांने ॥२॥

नियतवासविहारचेईय ॥ नक्तिनोधंधो ॥ मूढ अ
ज्जालानथापे ॥ विगयपमिबंधो ॥ देव० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवे डुष्टआलंबन देखाडवामाटे द्वारबांधेछे ते एक नियतवास विहार के० नित्यवासेविचरवुं एटलेनित्यवासकल्पइतिजाव एकस्थानके रहेवुं एमकेइकस्थापेछे,बीजो चेइयनक्तिनोधंधो एटले चैत्यजेदेरुं तथा जिनप्रतिमा तेनी जक्तिनो धंधो जेकार्य व्यग्रता ते साधुनेकरवो एटलेजिनपूजादिक करवी इतिजाव; वलीत्रीजो मूढ के० मूर्ख ते अज्जालाजथापेके० आर्यानोलाजथापेछे एटले साध्वीवोहोरीलावे ते साधुने खपे एमथापेछे; चोथो विगयजे डुधदहीप्रमुख अने कडाविगयनेविषे पडिबंधो के० प्रतिबंध आसंग एटलेविगयनालोलपि तेएमकहेछे के विगयखातां दोषनथी. यतः॥ नीआवासविहारं ॥ चेइयनत्तिंचअज्जीयालाजं ॥ विगईसुअपडिबद्धं ॥ निद्दोसंचोइयाबिंत्ति

कहेउग्रविहारजागा ॥ संगमआयरिउ ॥ नियतवा
सनजेबहुश्रुत ॥ सुणिउंगुणदरिउ ॥ देव० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवेउग्रविहाररूप द्वार दृष्टांतेकरी देखाडेछे जेकोईक एमकहेछे के उग्रविहारथी थाक्यांथकां संगमआयरिउ के० संगमाचार्य नियतवासजजेके० नित्यवासीपणुंजज्युंछे, तेसंगमाचार्य बहुश्रुतके० ज्ञानी पुरुषहता एवुंअमे सुणिउंके० आगममां हेसांजल्युंछे एटले गुणसमुद्र तथाबहुश्रुत एवासंगमाचार्ये नित्यवासकबुलकस्यो तेथी अमे पण जाणीयें छैयें जे एकठामेरहेतांदोष देखातो नथी एमकहीने नित्यवास थापे छे. यतः ॥संगमथेरायरिउ ॥ सुट्ठुतवस्सीतहेवगीयत्थो ॥ पेहित्तागुणदोसं ॥ नियावासंपवन्नोऊ ॥ १ ॥ इतिवंदनकनिर्युक्तौ ॥ ४ ॥

नजाणेतेखीणजंघा ॥ बलथिविरतेहो ॥ गोचरी
नानागकल्पी ॥ बहुरह्योजेहो ॥ देव० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ एरीतेजेकहेछे तेनेउत्तर करेछे के जे एमकहेछे तेपुरुषनजाणेके० नथीजाणता एटले नथी गणता जे खीणके० उंडुंथयुंहतुं जंघ बलके० जंघानुंबल एटले हिंडवानी शक्ति हतीनही वली थिविरके० घडपणहतुंएवाकहेछेगे ः तेसंगमाचार्यहता तथा उपलक्षणथी डुर्भिक्षहते शिष्यनेविहारकराव्योहतो १०७- तप्रतिबंधपणे रह्याह

मिछा ॥ तंचेव निसेवेई पुणोपावं पच्चरकमुसावाइं ॥ मायानियडी पसंगोय ॥१॥ इत्यावश्यके

मूलपदें पडिकमणुं भाष्युं ॥ पापतणुं अणकरवुं रे ॥ संक्ति
भावतणे अभ्यासे ॥ तेजसअर्थें वरवुं रे ॥ श्रीसी० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ मूलपदें के० उत्सर्गमार्गें अथवा प्रथमथी पडिकमणुं भाष्युं के० कह्युं छे केम कह्युं छे ते कहेछे ,के जे पापतणुं अणकरवुं के० , पापनुं जे न करवुं तेनुं नाम पडिकमणुं कहीयें. यतः जइयपडिक्कमियव्वं ॥ अवस्सकाउणपावयं कम्मं ॥ तंचेवन कायव्वं ॥ तो होइपएपडिक्कंतो ॥१॥ इति आवश्यके पए के० उत्सर्गपदें अथवा पए के० प्रथमथी पडिकम्या इति ते माटे सक्ति के० शक्तिमाफक भावेकरीने अभ्यास करे एट-ले शक्तिभावथी अभ्यास करे ते पण जश के० जेहने अर्थें पाप अणकरवाने अर्थें वरवुं के० आदरवुं एटले शक्ति अभ्यास करे ते पण पछे पाप न करे इति भावः अथवा परमार्थें जश ते मोक्ष तेने अर्थें वरवुं के० आदरवुं अने कर्त्तानुं नाम पण जशविजय छे ते पण सुचव्युं ॥ १८ ॥

॥ ढाल त्रीजी ॥

॥ तुंगीयागिरि शिखरसोहे ॥ ए देशी ॥

देवतुझसिद्धांतमीठो ॥ एकमनेधरिएं ॥ दुष्टआलं
बननिहाली ॥ कहोकेमतरिएं ॥ देवतुझ० ॥ १ ॥

॥ अर्थ ॥ हवे त्रीजी ढाल कहेछे एने बीजी ढाल साथें ए संबंध छे जे बीजी ढा-लमां एम कह्युं के पाप न करवुं ते पडिकमणुं. माटे त्रीजी ढालमां कहेछे के पाप शी रीतें न थाय. जो हीणा आलंबन न होय तो पाप न थाय ते कहेछे जे हे देव, हे परमानंद विलासी, तुझसिद्धांत के० ताहारुंजे आगम स्याद्वादसैलीरूप ते मुझने अ-त्यंत मीठुं लागे छे इतिभाव ॥ ते एक मने धरिएं के० एकाग्र चित्तें करी धरी राखीयें अने दुष्ट जे हिणा आलंबन ते निहाली के० जोइने एटले कोइकें कोइ कारणे कांइ विपरीत अंगीकार कर्युं होय ते पोते धारी राखे तो ते धारीने हे सज्जन पुरुषो तमे कहो जे केम के० केवी रीतें संसारसमुद्र तरीयें ॥ १ ॥

दुष्टआलंबनधरेजे ॥ भग्नपरिणामि ॥ तेहआव
श्यकेंभाख्या ॥ त्यजेमुनीनामि ॥ देवतुझ० ॥ २ ॥

॥ अर्थ ॥ माटे दुष्ट के० दूषणसहित जे अपवादें साधन होय ते जे कोइ चित्तमां तेतो भग्नपरिणामि के० संयम क्रियाथी भाग्या छे परिणाम जेहना एहवा जे छि-

यद्येतांदोषह्रोयतो उदायनऋषियें केमवावरीहती. यतः॥ जत्तंवापाणंवा ज्ञुतूणंलावलवि यमविसुद्धं ॥ तोअवज्ञपडिबन्नं ॥ उदायनरिसिववईसंति ॥१॥ इत्यावश्यके ॥ १२ ॥

उदायनराजर्षितनुनवि ॥ सीतलुद्धसहे ॥ तेह
व्रजमांविगयसेवे ॥ सूतेनलहे ॥ देव० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवे उत्तरकहेछे जे उदायनराजऋषीना तनुके० शरीरनेविषे शीतके० टाढुं अने लुद्धके० लुखुं तेनविके० नथी सहेवातुं एटले राजवीथकां दिक्षालीधीछे अने रोगीष्टशरीरछे तेमाटे सहननथीथातुं इतिजाव. माटे उदायनऋषियें व्रजमांके० श्रीगोकुलमां विगयवावरीछे एहवुं विगयवावरवानुंकारणते मूढ नलहेके० शुंनथी जाणता ए के कोइकारणेविगयवावरी एटले ते ओतुंलेइने पोते वावरनार उजमालथायछे. यतः॥ सीयललुक्खाणुचीयं ॥ वएसुविगईगएणजाविन्तं ॥ इहाविजणंतिसढा ॥ किमासिऊदायणोनमुणी ॥ एकथाउसर्व आवश्यकबृहत्वृत्तियें वंदनावश्यकेछे ॥ १३ ॥

लोकआलंबनेजरिउ ॥ जनअसंयतने ॥ तेह
जगमांकांइदेखे ॥ धरेतेहमने ॥ देव० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एम लोकके० मनुष्यलोकतो आलंबनेजर्योछे. बाल, वृद्ध, सूत्र, अर्थ, द्रव्यादिक आपद प्रमुख आलंबनकरे. जेमहुंबालकछुं, अथवावृद्धछुं तेमज सूत्रजणुंछुं, अर्थजणुंछुं, आद्रव्यदोहिलुंछे अथवाआक्षेत्रनानुंछे हमणाडुर्जिक्षादिकछे तथाहुं आजारीछुं इत्यादिकनिश्रापदकरीने पछेआलंबनखोले. यतः ॥ सुत्तबवालवुड्ढे असहुंदव्वाइआवइओय ॥ निस्साणपयंकाउं ॥ संथरमाणाविसीयंति ॥ १ ॥ इत्यावश्यकेएमअसंयतने आलंबनेजेजर्योछे तेहवाअयलायेंचालवानीइच्छाकरनारजननेआलंबनघणाछे तेप्राणी जगतमां जेकांइ नियतवासादिकदेखेते मनेके० मनमांहे धरेके० धारीराखे, अनेकोइपुछे त्यारे तेहदृष्टांतदेखाडे इतिजावः॥यतः॥ आलंबणाणलोगो॥जरिओजीवस्सअजउकामस्स ॥जंजंपिछईलोए ॥ तंतंआलंबणंकुणइ॥ १ ॥ इत्यादि॥ १४ ॥

शिथिलआलंबनगहेमुनी ॥ मंदसंवेगी ॥ संयता
लंवनसुजसगुण ॥ तीव्रसंवेगी ॥ देव० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ तेमाटेजे मंदसंवेगीके० अल्पसंवेगवंतमुनिहोय तेशिथिलविहारीना ओठां लेछे जेममथुरामां मंगुआचार्य सुगालमां पण एकठामेरह्या प्रतिबंधतज्योनहीं पासत्थाथया तेमाटे एमकरतांपण प्रजुयेंधर्मदीठो एमजणायछे ॥ गाथा ॥ जेजत्थजयाजइया वहुसुआचरणं करपह्रठा॥जंतेसमायरंति।आलंवणं मंदसद्धाणं॥ इत्यावश्यके तथा तीव्रसंवेगी

के० आकरावैराग्यवंततेतो संयतालंवनके० संयतमुनिराज तेमनुं आलंवनकरे जे अमुक मुनिराजे निक्षुकप्रतिमावही तथाअमुकमुनिराजे उपसर्गपरिसहसहनकस्या तोहुंपणते-वा सहनकरुं अथवातपकरुं एवीरीतेकरतां सुजसगुणके० जलाजसनोगुणवधारे ॥ गाथा॥ जेजहजयाजश्या ॥ वहुसुआचरणकरणमाउत्ता ॥ जंतेसमायरंती ॥ आलंवणतीवस-ढाणं ॥ १ ॥ इत्यावश्यके एढालमांधणोवंदनकनिर्युक्तिनोअधिकारछे एत्रीजीढालमां एमकह्युंजे हीणाआलंवनलेइने पोतेहीणाचारीथाय पछेजेपोतेहीणाचारीहोय तेशुद्धा-चारीनां छिद्रकाढे तेवातचोथीढालमांकहेछे ॥ १५ ॥

॥ ढालचोथी ॥

प्रज्ञुपार्श्वनुं मुखडुंजोतां ॥ जवजवनांपातिकखोतां ॥ एदेशी ॥

सुणजोसीमंधरस्वामी ॥ वलीएककहुंसिरनामी ॥
मारगकरतानेप्रेरे ॥ दूर्जनजेदूषणहेरे ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे हेश्रीमंधरसाहेबतुमे सुणजोके० अवधारजो वलीके० पूर्वेकही तेथी वीजीवात ए कहुंछुं सिरनामीके० मस्तकवडेतमने नमस्कारकरीने जेशुद्धमार्गना कर-ताके० पालता एवाने प्रेरेके० उदीरे एवाजे दुर्जनके० खलपुरुषछिद्रान्वेषीछे ते दूष-णहेरेके० पारका अछता दूषणजूए ॥ १ ॥

कहेनिजसाखेव्रतपालो ॥ पिणधर्मदेशनाटालो ॥
जनमेल्यानुंसुंकाम ॥ वहुबोल्युंनिंदाठाम ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवे तेएमकहेछे जेपोतानीसाखेव्रतपालो अनेधर्मकरो पण लोकनेलाकरीने धर्मदेशना आपवानुंशुंकामछे माटे एवातनेटालो एमउपदेशकरी लोकनेलाकस्यानुं शुंकामछे केमके घणुं वोलतां कोइअवसरे निंदानुं स्थानक पणथाय ॥ २ ॥

एमकहेतांमारगगोपे ॥ खोटुंदूषणआरोपे ॥
जेनिर्जयमारगवोले ॥ तेकह्योद्वीपनेतोले ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ एवीरीतना वोलनाराते मार्गगोपेके० शुद्धमार्गने उंलवेछे खोटुंदूषणके० खो-टादूषणनोआरोपकरेछे केमके निर्जयके० कोइनोजयनराखे अनेशुद्धमा-र्गजापे ते द्वीपनेतोले शास्त्रे उक्तंच ॥ जोसम्मंजिणमग्गं ॥ पयासएनिप्प-एणिरासंसो ॥ सोजवाणजणाणं ॥ दीवसमोजवसमुद्दंमि ॥ १ ॥ इति ॥ ३ ॥

अज्ञानीगारवरसिया ॥ जेजनछेकुमतेंग्रसीया ॥
तेहनोकुमटावणहार ॥ विणधर्मदेशनासार ॥४॥

अर्थ ॥ जे अज्ञानिके० मिथ्याज्ञानीहोय अथवा गारवरसियाके० ऋद्धिगारव, रस गारव, शातागारवमांहे मग्नथयाहोय वली जेप्राणी कुमतेंग्रसियाके० कदाग्रहेंकुश्रद्धायें ग्रसायीरह्याछे एटलेअन्यअन्यदर्शनना आग्रहवंतछे इत्यादिकनी कुमति ते सारके० प्रधानएह्वीजे धर्मदेशना तेदीधाविनातेओनी कुमतीने बीजो कोणटालणहारछे अने सारधर्मदेशनाविना कुमार्गसुमार्गनी शीखवरपडे ॥ ४ ॥

गीतारथजयणावंत ॥ नवनीरुजेहमहंत ॥ तस
वयणेलोकेंतरीयें ॥ जेमप्रवहणथीनरदरीयें ॥५॥

अर्थ ॥ हवे ते देशनाकेवापुरुषआपे तेकहेछे जे गीतार्थहोय ॥ गाथा ॥ गीयंजण इसुत्तं ॥ अछोतस्सेवहोइवरकाणं ॥ उनएणयसंजुत्तो ॥ सोगीयछोमुणेयव्वो ॥ १ ॥ तथाजयणावंत एटले छकायनारक्षकहोय वली नवनीरुके० संसारनीवीकराखनारहोय के रखेखोटुंबोलीजवाय, खोटुंबोलीयेतो संसारवधे अने महंतके० महोटाहोय एटले गुणेगिरुआहोय तेवाउत्तमपुरुषोनांवचनथकी लोकमांथीतरीयें जेमनरसमुद्रमां प्रवहणके० जहाजथी पारपामीयें तेमगीतार्थनी देशनायें संसारसमुद्रथीतरीयें ॥ ५ ॥

बीजोतोबोलीबोले ॥ सुंकीजेनिर्गुणटोले ॥ ना
पाकुशीलनोलेखो ॥ जनमहानिशीथेंदेखो ॥ ६ ॥

अर्थ॥हवे जे गीतार्थविनाडाहीडाहीवातोकरेछे तेने शीखामण आपेछेके गीतार्थविना जेबीजो तेतोबोलीनेके० देशनाप्रमुखआपीने श्रोतानेसंसारसमुद्रमां बोले के० बुडाडेछे माटेएवा निर्गुणटोलानेशुंकरीयें गीतार्थविनाघणुंटोलुंमल्युंहोय पणतेशाकामनुं? केमके जेअगीतार्थछे तेघणुंबोले उन्मार्गप्ररुपेतोतेहने नापा कुशीलने लेखेजाणवा. जनके० हेजन हेलोक (एमलोकीकनापाछेतेथीएकवचनछेमाटेएमकहेवुंजे) हेलोको एवात महानिशीथसूत्रमां देखोके० जुउ॥यथा॥ कुसीलोसन्नपासछो॥सछंदेसवले तहादिछी ॥ एवइमेपंच ॥ गोयमाननिरिरकए ॥ १ ॥ पंचेएसुमहापावे ॥ जोनवजीज्जागोयमा ॥ संलावाइकुसीलेहिं ॥ नमीहिसोसुमईजहा ॥ इतिमहानिशीथे ॥ एमां एम कह्युंजे पासछादिकपांचनेजेनवरजे तेमां संलापकुशीलादिकदोषआवे अनेतेदोषथीसुमतिनीपरेंसंसारनमे ॥ तथा ॥ तहाजिणाकुसीले सेणं अणेगहा तित्त कडुअ कसाय महुराइं लवणाइं रसाइं आसायंते अदिछासुयाइं इयपरलोगोनयविरुद्धाइं सदोसाइं मयारजयारुच्चारणाइं अवसंप्ररकाणं संताविउंगाइं वाजणंते असमयन्नुधम्मदेसणावत्तणाणय

जिण्हा कुसीलेणेए सेजयवं किंजासाए विजासाए कुसीलत्तंजवइ गोयमाजवइसेजयवं जइएवं ताधम्मदेसणंनकायवं गोयमा सावज्जाणंच वाणं वयणाणंजोनजाणइ विसेसं वुत्तुपि तस्सनखमंकिमंगपुणदेशणंकाउ इतिमहानिशीथे ॥ ६ ॥

जनमेलननीनहीईहा ॥ मुनिजाषेमारगनीरीहा ॥
जोवहुजनसुणवाआवे ॥ तोलाजधर्मनोपावे ॥७॥

अर्थ ॥ जनमेलनके० लोकनेलाकरवानी नहीईहाके० इछातोनथी पणधर्मनी प्राप्ति जाणीने लोकआवीवेसेछे तेनेमुनीश्वर जैनमार्गजापे पणनिरीहाके० आशारहितथकाक हे पणकोडीमात्रनीआशानराखे अनेयशनथा माननी इछानराखे. एरीतेंधर्मदेशनादेतां कदाचित् घणा लोक सांजलवाआवे तोधर्मनोलाजघणोथाय घणालोक धर्मपामे सं॰ सारतरे ॥ ७ ॥

तेहनेजोमारगनजापे ॥ तोअंतरायफलचाखे ॥
मुनिशक्तिछतीनविगोपे ॥ वारेतेहनेश्रुतकोपे ॥८॥

अर्थ ॥ तथा जेलोकधर्मसांजलवाआव्या तेहनेधर्ममारग नजापेके० नसंजलावे तो ते मुनियें ज्ञाननोअंतरायकस्यो तथा विघ्न कर्युं तेहनांफल चाखेके० जोगवे एटले ज्ञानावरणीकर्मबांधे॥ गाथा ॥ अन्नाणविरकाणंकरेइ ॥ जोतस्सहोइपावफलं ॥ नाणी- विजोनजासइ ॥ सोअहएनाणविग्घंखु ॥ १ ॥ इतिहितोपदेशमालायां ॥ तेमाटे मुनिमां जोदेशनाआपवानी छतिशक्तिहोय तोगोपवेनही अथवा देशनाआपतोथको थाके नही तथा धर्मदेशनादेतायकाने जे वारेछे नाकहेछे तेप्राणीने श्रुतकोपेके० जवांतरे ज्ञानावरणीबांध्युंहोय ते उदयथाय अज्ञानपणुंआवे एटले श्रुतकोप्युं ॥ ८ ॥

नविनिंदामारगकहेतां ॥ समपरिणामेंगहगहतां ॥
मुनिअहचरितमनरंगे ॥ जोईलीजेंबीजेअंगे ॥९॥

अर्थ ॥ एटलेगुरूमार्गकहेतांनिंदानथी केमके देशनातेज्ञाननोहेतुछे समपरिणा- मेंके० रागद्वेषरहितपणे एटलेकोइउपररागद्वेषनकरे अनेकोइनुं नामलेइ तेनाअवर- णवाद नबोले एरीते गहगहतांके० हर्षपामीजापें एमआर्द्रकुमारनुंचरित्र बीजुंअं- गश्रीसुयडांगसूत्रना बीजाश्रुतस्कंदे छठाअध्ययने जोइलेजो ॥ यथा ॥ इमंवयंतंतुमं ॥ पावाईणो गरिहसिसवमेव ॥ पावाईणो पुढोपुढोकिट्टयंता॥सयंसयंदिठी करे-

तिपाउं ॥ १ ॥ तश्रन्नमन्नस्सगरहमाणा ॥ अरकंतिउसमणामाहणाय ॥ सतोय अन्नी-असतो अनन्नी ॥ गरहामोदिठीनगरहामो किंचि ॥ २ ॥ नकिंचि रूवेणमन्निधार-यामो॥सदिठिमग्गंतुकरेमिपाउं इत्यादिकअधिकार मननेरंगेकरीनेजोजो ॥ ए ॥

कोईन्नाषेंनवीसमजावो ॥ श्रावकनेगूढान्नावो ॥
तेजुठकह्यालऽठा ॥ श्रावकसूत्रेंगहियठा ॥ १० ॥

अर्थ ॥ वलीकोइकएमकहेठे जे श्रावकने गूढान्नावोके० सूक्ष्मअर्थशुंसमजावो ठो एनहीसमजावो जोतमेसमजावशोतो सर्वेनेपूठताफरशो सामाश्रापणांठिऽजोशे एवी रीते जेकहेठे तेजुठुंकहेठे केमके श्रावकनेतो श्रीन्नगवतिसूत्रमध्येलऽठा, गहियठा, पुछीयठा, अन्निगयठा, विणिछियठा इत्यादिकपाठकह्योठे माटेजोश्रावकनेगूढअर्थन-समजाव्याहोय तोएपाठकेमकह्योठे इतिन्नाव ॥ १० ॥

कहेकोईनवीसिजोमी ॥ श्रुतमांनहीकाइखोमी ॥ तेमि
थ्याउऽतन्नावा ॥ श्रुतजलधिप्रवेशेंनावा ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ वलीकेटलाक असमंजस एमबोलेठे के नवीसीजोडीके० नवाग्रंथ अथवा स्तवन सञ्जाय जोरूवानुं शुंकामठे केमके श्रुतके० सिद्धांतमांतोकांइखोरूनथी एटले सिद्धांतमांठे तेकरतांतमे अधिकशुंकहेशो एवुंकहेठे तेपण मिथ्याके० खोटुं कहेठे कारणके सिद्धांतमांथी ऊद्धरीनेजेग्रंथकर्याठे तेन्नावठे ते श्रुतजलधिके० श्रुतरूपस-मुद्रमां प्रवेशकरवाने नावासरिखाठे एटलेसमुद्रमां जोनावाहोय तोप्रवेशथाय तेमज सिद्धांतरूपसमुद्रमांपण जो एग्रंथप्रकरणरूपीनावडांहोय तोजप्रवेशथाय ॥ ११ ॥

पूरवसूरीयेंकीधी ॥ तेणेजोनविकरवीसिऽी ॥
तोसर्वेंकीधोधर्म ॥ नवीकरवोजोयोमर्म ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ एवुंसांन्नली वली प्रतिवादीबोल्याके तो पूर्वाचार्यैंजे जोडीकीधीठे तेहज न्नणो तेणेके० तेमाटे जोनवीकरवीसिद्धिके० नवीजोडीनकरवी एमवातसिद्धथई एटलेनवाप्रकरणप्रमुखजोडवानही एमसिद्धथयुं एवुंबोलनारने उत्तरकहेठेके तो पू-र्वेंसर्वउत्तमजीवोथया तेणेसर्वेंधर्मकर्याठे तेमाटे तमेवलीधर्म शुंकरवाकरोठो, तमने पणनकरवो केमके पूर्वाचार्यैंजोडीकरीठे माटेश्रापणेनकरवी तोपूर्वेंधर्मपणघणाजी-वेंकर्योठे माटेश्रापणेनकरवो ए मर्मके० एन्नाव ॥ १२ ॥

पूरववुधनेवहुमाने ॥ निजशक्तिमारगग्याने ॥ गुरु
कुलवासीनेजोडी ॥ युगतिएहमांनहीखोडी ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ माटे जोग्रंथनोजोडनार आवोथइनेनवाग्रंथजोडे तोतेमांकांइदोषनथी पूरवबुधनेबहुमानेके० पूर्वपंडितगीतार्थथया तेहनुंबहुमानकरेजेपूर्वाचार्यआगलेंहुंते शाहीसावमांहुं पणतेनुंवचनखंडेनहीतथापोतानी शक्तिप्रमाणेयोजनाकरे पण अधिकयोजनानकरे जोअधिकयोजनाकरे तोकोइकठेकाणेखोटुंआवीजाय माटे शक्तिप्रमाणे जोडे वलीमार्गग्यानेके० जैनमार्गनुंज्ञानचोखुंनिर्मलहोयतोजोडे वली गुरुकुलवासीहोय तेसंप्रदायशुरूजाणे तेवारेंयथार्थजोडाय एवापुरुषेजोडवुं युक्त घटमानछे एह मांकांइखोडीके० हाणीनथी ॥ १३ ॥

एमश्रुतनोनहीउछेद ॥ एतोएकदेशनोभेद ॥
एअर्थसुणिउल्लासें ॥ भविवरतेश्रुतअभ्यासें ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एरीते नवीजोडीकरतां श्रुतज्ञाननो उछेदनथीथातो पणश्रुतवृद्धिथायछे एतोएकदेशंभेदछे एटले ग्रंथनामेभेदछे पण आत्यंतिकभेदनथी वली एग्रंथनोजे अर्थके० भावते उल्लासेंके० हर्षे सांभलीने भव्यप्राणीते श्रुतज्ञानभणवाना अभ्यासमां वर्त्ते केमके तेहनामनमांहे एमउपजेके आग्रंथमां आटलीवातकहीछे तो सिद्धांतमां तोघणासूक्ष्मभावकह्याहशे तेसारुभणवारेभणवानो अभ्यासकरे माटेनवीजोडीकरवी ते सिद्धांतनीवृद्धिकरेछे पण उछेदकरतीनथी इतिभावः ॥ १४ ॥

इहांदूषणएककहाय ॥ जेखलनेपीडाथाय ॥ तोपण
एनवीछोडीजें ॥ जोसज्जननेसुखदीजें ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ इहांएकदूषणकहेवायछे तेआवीरीतेके पंडितलोकजेग्रंथकरेछे तेथीपंडितनो यशवादबोलायछे तेजेखललोकहोयतेथीखमातुंनथी माटे ते खललोकोने पीडा थायछे तोपणएनवीजोडीकरवी ते नवीछोडीजेके० नमूकीयें जोसज्जनपुरुषने सुखआपीयें तोनवाग्रंथजोडताजजइयें पणथाकियेंनहीइत्यादिभावः ॥ १५ ॥

तेपुण्येंहोसेतोष ॥ तेहनेपणइमनहीदोष ॥ उज
मतांहीयडेहीसी ॥ जोइलीजेंपदेलीवीसी ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ ते नवाग्रंथजोमतां पुण्यथाशे तेपुण्येकरीने सज्जनलोकोने संतोषउपजशे इहां सज्जनपदव्हारथीलइयें अथा तेहनेपणके० तेखललोकोनेपण एमदोषनथी एटलेतेने पणपीडानथाय. केवीरीतेनथायके जो उजमतांके०उद्यमकरीने हीयडेहीसीके०हृदयमां हर्षपामीने एअर्थ प्रथमवीसीमां हरिभद्रसूरियेंकह्युंछे तेजोइ लेजो ॥यतः॥इक्कोपुणहोइ-

दोसो॥जंजायइखलजणस्सपिडत्ति ॥ तहविपयट्टोइब्बं॥दिहुंसुयणाणअइत्तोसं॥१॥तत्तोचि यजंकुसलं ॥ तत्तोतिसिंपिहोइनहुपीडा ॥ सुद्धासयापवित्ति ॥ सब्बेनिद्दोसियान्नणिया ॥२॥

कहेकोईकजूदीरीतें ॥ मुनिभिक्षान्नांजेन्नीतें ॥ तेजू
ठुंशुन्नमतिईहे ॥ मुनिअंतरायथीवीहे ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ वलीकोईकतो जूदीजरीतेंकहेछे जे देशनादेवानीनाकहीयेछेयें तेहनोआ शय एछे जेमुनीदेशनादेतां अमारीभीक्षान्नांगोछे कारणकेतमे एवोमार्गप्ररुपोजेथकी अमनेभिक्षाकोइआपेनही ते भीतीके०बीकनेमाटे देशनादेवानी नाकहीयेंछेयें तेजुठुंके० एमबोलनारापण खोटुंकहेछे केमके जेयथार्थदेशनाआपनारमुनिछे तेशुन्नमतिने ईहेके० वांछेछे एटले उत्तरोत्तर शुन्न अध्यवसायराखनाराछे तो ते एहवा मुनिराज तो अंतरायथीबीहेछे के जोकोईने अंतरायपाडीशुं तोपोतानेअंतरायकर्मबंधाशे तो एवामुनि बीजानी भिक्षाकेमन्नांजे ॥ इतिन्नावः ॥ १७ ॥

जेजनछेअतिपरिणामी ॥ वलीजेहनहीपरणामी ॥
तेहनेनितेंसमजावे ॥ गुरुकल्पवचनमनन्नावे ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ माटे जे लोक अतिपरणामीछे एटले एकनिश्चेमार्गज आदस्योछे ते पोतेज आ स्तवनमां आगलकेहेशे जे--न्नेदलवजाणतांकेइमारगतजे ॥ होयअतिपरिणतिपरसमयथितिन्नजे ॥ वली केटलाकलोकते नहीपरणामीके०केवल व्यवहारनेज आदरेछे तेक्रियाव्यवहारमांराता पणनिश्चेमार्गजाणताजनथी तेपण पोतेजआस्तवनमांआगलकहेशे केइनवीन्नेदजाणेअपरिणतमती ॥शुद्धनयअतिहिगंन्नीरछेतेवती॥ एवचनथीतो एमजाणीयेंछेयेंजे अतिपरिणतिते निश्चयवादी अने अपरिणतिते व्यवहारवादी तथा विशेषावश्यकमध्ये तो वृत्तिकारेंएमलख्युंछे जे इहशिष्यास्त्रिविधास्तद्यथा अपरिणामा अतिपरिणामाः परिणामाश्चेति तत्राऽविपुलमतयोऽगीतार्था अपरिणतजिनमतरहस्या अपरिणामाः अतिपरिणामा अतिव्याप्तापवाददृष्ट्योऽतिपरिणामाःसम्यक्परिणतजिनवचनास्तुमध्यस्थवृत्तयःपरिणामाः तत्रयेअपरिणामास्तेनयानांयः स्वस्वआत्मीयआत्मीयविपयो ज्ञानमेवश्रेयः क्रियावाश्रेय इत्यादिकस्तमश्रद्धानाः येत्वतिपरिणामाः तेपियदेवैकेननये क्रियादिकं वस्तुप्रोक्तं तदेतन्मात्रं प्रमाणतया गृह्णंत इत्यादिकलख्युंछे इहांतो पूर्वोक्तअर्थपणलागेछे तथा महान्नाष्योक्तअर्थ पणलागेछे वलीविशेपें बहुश्रुतकहेतेखरू इतिन्नावः एहवाअतिपरिणामी तथा नही परिणामी जे लोकछे तेहने नितेंके०न्यायमार्ग स्याद्वादमार्गदेखाडी गुरुसमजावेछे अथवा नितेके०निरंतरदेशनायेंक-

रीसमजावेछे तेकोणसमजावेछे गुरूके०गुरूसमजावेछे एमवृहत्कल्पनाष्यमांवचनछे ते मनमांनावीनेंकहेछे ॥यतः॥ अइपरिणइअपरिणई॥ कुएहंविमग्गंजणोपणासंति ॥ तं-ह्मादेसणमाइक्खई ॥ सुहगुरूमग्गरक्खठा ॥ १ ॥ १८ ॥

खलवयणगणेकुणसूरा ॥ जेकाढेपयमांपूरा ॥ तुज
सेवामांजोरहीयें ॥ तोप्रनुजशलीलालहीयें ॥ १९ ॥

अर्थ॥तेमाटे देशनानदेवी विगेरे खललोकनां वचनने कोणशूरवीरपुरुष गणेके०कोण-स्वान्नमांआणे एटलेशूरवीरतेनेगणतीमांआणताजनथी.जे खलपुरुषछे तेपयके०दूधमांथी पण पूराकाढेछे माटेजेदेशनागुणकारीछे तेहनेअहितकारी कहेछे तो हे प्रनुजी तेहनां वचन लेखामांगणीयेंनही अने तुजसेवामांरहीयेंके० तमारीआज्ञापालीयें एटलेतमारी आज्ञाएवीरीतेंछे जे देशनाआपतां लाननथायछे माटेदेशनाआपवी ए आज्ञा पालनरूप तमारीसेवाछे तेसेवामांजोरहियें तो जशलीलापामीयें. प्रनुपद संबोधनकरी आगलसंबं धकर्योछे अथवा प्रनुतानोयशतेहनीलीलापामीयें इतिनावः ॥१९॥ एचोथीढालनेविषे खललोके गुणवंतनेदूषणदीधा तेहनासमाधानकर्या-हवे पांचमीढालमां खललोकनिर्गु-णीछतां पोतानाआत्माने गुणकारीमानेछे तेनेदोष दीयेछे तेसंबंधेपांचमीढालकहेछे ॥१९॥

॥ ढाल पांचमी ॥

॥ रागरामग्री ॥ मंत्रीकहेएकराजसनामां॥ एदेशी ॥
विषमकालनेजोरेंकेई ॥ उठ्याजडमलधारीरे ॥ गुरुगछछोमी
मारगलोपी॥ कहेअमेंउग्रविहारीरे ॥ १ ॥ श्रीजिनतुंआलं
बनजगने ॥ तुजविणकवणआधारोरे ॥ नगतलोकनेकुम
तिजलधिथी ॥ बांहिग्रहिनेतारोरे ॥ श्रीजिन० ॥ ए ॥

अर्थ॥विषमकालनेजोरेंके०पांचमोआरो तथा हुंडाअवसर्प्पिणीकालनेजोरे केटलाए-क उठ्याके०प्रगटथया जडके०मूर्ख वली मलधारीके०बाह्यशरीरेपणमेला अनेअंतरंगपाप-मेलेकरी मलीनथयेला माटेमेलनाधरनाराकह्या एटलेएनावजे एढालप्राएढुंढीआ लुंका-आश्रीने पत्नीथीजाजीवोनेपण शिखामणदालछे.हवेते ढुंढीआओने माथेगुरुनथी माटे एमकह्युंजेउठ्याजेहमलधारी॥ उक्तंचवंगचूलिकायां॥श्रुतहीलनाअध्ययने विक्रमकाला-पन्नरसय ॥ पणहत्तरीवासेहुगएसुकोढुंढी ॥ अपरिग्गहिवंतरी यहावाढनारहेवासे॥१॥ लणाजिणपडिमा॥नत्तिनिसहे करयासछंदाचारा ॥ कुमेहा मलिणाकुगइगमि-१५।निरकायरासमुप्पजिहितित्ति ॥ एटले गुरुने तयागछनेछांडी मारगलोपीके०

उन्मार्गप्ररूपीने तथा तेमने कोइपुछे तेनेएमउत्तरआपे जे अमे उग्रविहारना करनारछीए तथा अमेअद्भुतमार्गपाम्याछैयें माटे श्रीजिनके०बाह्यअभ्यंतरलक्ष्मीयुक्त एहवाहेजिन-राज तुंज जगतने आलंबनके०आधारछे पण हे प्रञ्जुतमाराविना बीजोकोणआधारछे तमेतमाराजक्तिनाकरनारा जे जक्तलोकछे तेहने कुमतिरूप जलधिके०समुद्र तेथकी बांहियहीने तारोके०पारउतारो एटले नवनवाकदाग्रहउपजतावारो ॥ २ ॥

गीतारथविणजूलाजमता ॥ कष्टकरेअजिमानेरे ॥ प्रायें
गंठीलगेंनवीआव्या ॥ तेखूताअज्ञानेरे ॥ श्रीजिन० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेते मूर्खलोक गीतार्थविनाजूलाजजमेछे अहंकारेंकरीजेपोतानोएकमत पकड्यो तेहनाअजिमानेकरी लोच,जिक्षा, उघाडुंमाथुं, उघाडापग इत्यादिककष्टकरता फरेछे, पणप्रायें एमजाणीयेंछैयेंजे तेलोक गंठीलगेंपणआव्यानथी एटलेगंठीन्नेदपणन-थीकस्यो तोसमकितनीवाततोवेगलीछे तेप्राणीअज्ञानने विषेजखूता छे केमके गुरु-आणाविनाछेमाटेइतिजावः ॥ ३ ॥

तेहकहेगुरुगछगीतारथ ॥ प्रतिबंधेशुंकीजेंरे ॥ दर्शन
ज्ञानचरितआदरियें ॥ आपेंआपतरीजेंरे ॥ श्रीजिन० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वलीते पोतानुंएकाकीपणुं थापवामाटे एमकहेछे जे गुरुनोप्रतिबंधगीतार्थ-नोप्रतिबंध तथागछनोप्रतिबंध राखी तेप्रतिबंधेशुंकरियें केमके प्रतिबंधतेतो दुःखनोहेतुछे माटेप्रतिबंधकोइसाथेनकरवो मात्र दर्शन ज्ञान चारित्र ए रत्नत्रयी आदरीयें बी-जोकोइकोइने तारणहारनथी आपेआपतरीजेके०पोतेपोतानीमेलेतरीयें ॥यतः॥ अप्पान-ईवेयरणी ॥ अप्पामेकुडसामलि ॥ इतिवचनात् ॥ ४ ॥

नवीजाणेतेप्रथमअंगमां ॥ आदिगुरुकुलवासोरे ॥ कह्यो
नतेविणचरणविचारो ॥ पंचाशकनयखासोरे ॥ श्रीजिन० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेएनेउत्तरआपेछे के ते एमनथी जाणताजे प्रथमअंगमां श्रीआचारांग सूत्रनी आदिके०धुरें गुरुकुलवासोके०गुरुकुलवासकह्योछे ॥ यतः ॥ सूयंमेआउसंतेणं ॥ जगवयाएवमरकायं एमएसूत्रमांहेकह्युंजे सूयंके०सांजल्युं मेके०सुधर्मास्वामी जंबूप्रतें क-हेछे के में एम सांजल्युंछे साक्षात् पणकरणघाटेनही आउसंतेणंके०आमृशता जगवान वीरना चरणउंलासतायकां सांजल्युं एवचनेकरीने सुधर्मास्वामीयें एसवताव्युं जे गु-रुकुलवासेंवसवुं इतिजाव नके०नही तेविणके०तेगुरुकुलवासविना चरणके०चारित्र एम

विचारोके०चिंतनकरो एटलेएजावजे गुरुकुलवासविनाचारित्रनहोय मांवचनछे ते श्रीहरिजद्रसूरियें खासोके०उत्तम नयके०न्यायकह्योछे ॥यतः॥दंसणनाणेंति ॥ तं-कुलवासंमिसंगयंत्तणियं ॥ अगुरुकुलवासियाणं ॥ डुप्पडिलंत्तंखुत्तिएवमवि ॥१॥ ऋांतमांपणपिंडविशुद्धे चारित्रनी शुद्धिकहेवायछे तेपिंडविशुद्धितो जो गुरुकुलवासे तोथाय तेमाटे गुरुकुलवासविना चारित्रनहीं ॥ यतः ॥ पिंडंअसोहयंतो ॥ अचरित्तेठसंसठनही ॥ चारित्तंमिअसंते ॥ सवादिस्कानिरछिया ॥ ११ ॥ इति ॥ ५ ॥

नित्यैंगुरुकुलवासेंवसवुं ॥ उत्तराध्ययनेजाष्युंरे ॥ तेहनेअप
मानेंवलीतेहमां ॥ पापश्रमणपणुंदाख्युंरे ॥ श्रीजिन० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वली निरंतरगुरुकुलवासें वसवुं एम श्रीउत्तराध्ययनसूत्रनाअग्यारमाअध्ययनेकह्युं छे यतः वसेगुरुकुलेनिच्चं ॥ जोगवउवहाणवं ॥ पियंकरेपियंवाई ॥ सेसिस्कंलद्धुमरीहई ॥१॥ इति वली तेहनेके०तेगुरुनेअपमानेके०अवज्ञाकरेतोतेहनेवलीतेहमांके०तेउत्तराध्ययनना सत्तरमापापश्रमणियअध्ययनमध्येज पापश्रमणपणुंदेखाड्युंछे एटलेगुरु आदिकनी निंदाकरतोहोयतो तेहनेपापश्रमणकहीयें ॥यतः॥ आयरियउवज्झायाणं सम्मंनपडितप्पई ॥ अप्पडिपूयंएथडे ॥ पावसमणित्तिवुच्चई ॥ १ ॥ तेमाटेगुरुकुलेरहेवुं

दसवैकालिकगुरुशुश्रूषा ॥ तसनिंदाफलदाख्यारे ॥ आवंतिमां
उहसमसदगुरु ॥ मुनिकुलमछसमजाष्यारे ॥ श्रीजिन० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वलीदशवैकालिकसूत्रनेविषे नवमाध्ययने गुरुनी शुश्रूषाके०सेवाकरवी तेसेवानां फल घणांकह्यांछे ॥ काव्य ॥ आयरियग्गिमिवाहियग्गी ॥ सुस्सूसमाणोपडिजागरेज्जा ॥ आलोइयंगीयमेवनच्चा ॥ जोछंदमाराहयइसपुज्जो ॥१॥ इत्यादिक आखो त्रीजोउद्देशोजाणवो वली तसनिंदाके०तेगुरुनी निंदानां फलपण तेदसवैकालिकमांहेज नवमाध्ययनना पहेलाउद्देशामां कह्यांछे॥काव्यं ॥ आसीविसोआविपरसुथडो॥ किंजीवनासाउपरंतुकुज्जा ॥ आयरियपायापुणअप्पसन्ना ॥ अवोहिआसायणनत्थि मोस्को॥१॥ इत्यादिकसंपूर्ण प्रथमउद्देशोइहांजाणवो वली आवंतिमांके०आचारांगमां पांचमाअध्ययनना पांचमाउद्देशामध्ये सदगुरुनेद्रहसमानकह्याछे तथा मुनिनाकुलके०समूह ते मछसमानकह्याछे तथाचतत्सूत्रं सेवेमि तंजहा अविहरएपडीपुन्नेचिठंति समंसिजोमे उवसंतरएसारस्कमाणे सेचिठंति इत्यादिक एनी वृत्तिनो वचेथीएकदेशलखीयेंछेयें इ-ह्यायः प्रथमजंगपतितेनोजयसद्भाविनाधिकारस्तथाभूतस्यैवायंह्रदद्रष्टांतः सचह्रदोनि-स्यप्रतिपूर्णोजलजैः सर्वर्तुजेरूपशोजितःसमे जूजागे विद्यमानोदकनिर्गमप्रवेशो वतिष्ठति नकदाचिछोषमुपयातिसुखोत्तारावतारसमन्वितउपशांतमपगतरजः

उन्मार्गप्ररूपीने तस्य स तथानानाविधांस्तुयादशान् गणान्सद्वायादीगणैरात्मानमा. तथा अमेअरूलयन्सारक्षन् तिष्ठत्येषांक्रियाप्रकृतैवयथावासो ह्रदस्तथाचार्येपीति द- राज तुंलचिठ्ठ इत्यादिसआचार्यः प्रथमजंगपतितःपंचविधाचारसमन्वितो अष्टवि- तमेतरसंपडुपेतःषट्त्रिंशद्गुणगणाधारो ह्रदकल्पोनिर्मलज्ञानप्रतिपूर्णः समेजूजागइति- बांहिकादिदोषरहिते सुखविहारक्षेत्रेसमोवा ज्ञानदर्शनचारित्राख्योमोक्षमार्गे उपशम- तत्रतिष्ठतिसमध्यास्तेकिंजूत उपशांतमोहनीयइतिकिंकुर्वन् जीवनिकायान् रक्षन् तः परतश्चसदुपदेशदानतोनरकादिपाता रक्षतिस्त्रोतोमध्यग इत्यनेन प्रथमजंगपतितं विराचार्यमाहतस्यहिश्रुतार्थदानग्रहणसद्भावात्स्रोतोमध्यगतत्वं सचकिंजूतःस्यादि- आह इत्यादि ॥ ७ ॥

गुरुदृष्टिअनुसारेंरहेता ॥ लहेप्रवादप्रवादेंरे ॥ एपणअर्थ
तिहांमनधरियें ॥ बहुगुणसुगुरुप्रसादेंरे ॥ श्रीजिन० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ वलीगुरुदृष्टिके०गुरुनामुखआगल रहेतां तथा अनुसारेंके०गुरुनेअनुजायी रहेतां लहेप्रवादप्रवादेंके०प्रकृष्टजेवाद तेनेप्रवादकहियें तेप्रवादेंकरीने प्रवाद जाणे एटलेप्रवादतेआचार्यपरंपरानोउपदेश तद्रूपप्रवादेंकरीने सर्वज्ञउपदेशरूपप्रवादनेजाणे अथवा प्रवादजे सर्वज्ञवाक्य तेणेकरीने अथवा प्रवादजे अन्यतीर्थिउना वाक्य तेप्र- तेपरिक्षाकरीनेजाणे एरीतेगुरुपासेरहेतांज्ञान अंगीकारकरे इत्यादिक एअर्थ. पणति- हांके०तेआचारांगना पांचमाअध्ययनना बठाउद्देशामां कह्युंठे तेमनमां धरियें तत्सू- त्रं अणाणाए एगे सोवठाणे अणाणाए एगे ॥ निरूवठाणे एयं ॥ तेमाहोउएयंकुस- लस्सदंसणं॥तद्दिठिए तमोत्तीए तप्पूरकारें तस्सन्नितन्निवेसणे अजिजूय अदक्खू अण- जिजूए पहू निरालंबणयाए जे महंअवहिमणे पवायेणपवायंजाणेज्जा सहसंमुइयाए परवागरणेणं अन्नेसिं वाअंतिएसोच्चा निद्देसं नातिवत्तेज्जा मेहावी सुपडीलेहिय सव- तोसवआएसममेव समजिजाणीज्जाइत्यादिक एहनोअर्थटीकामांतोबहुठे पणआहिं श- ब्दार्थमात्रलिखीयें ठेयें अणाणाएके०प्रज्ञुआज्ञारहित एगेके०केटलाक सोवठाणेके० धर्मभांसदाउद्यमवंतथया तथा केटलाक अणाणाएके०अनाज्ञायें निरूवठाणेके०सद्अ- नुष्ठाननाउद्यमरहीत एयंके०एवेकुमार्गने सद्मार्गनाउद्यमनुंआलसजाणवुं हवेफरिगुरु- शिष्यनेकहेठे तुजने ए वे मांहेजो एवंकुसलस्सदंसणंके०एतीर्थंकरनोदर्शनअजिप्रा- यठे तद्दिठिएके०विनितशिष्यें तेआचार्यनीदृष्टीयें वर्तवुं तमोत्तिएके०तेआचार्यनीमुक्ति- येंवर्तवुं तप्पुरकारेके०तेआचार्यनी आज्ञा आगलकरीनेवर्ते तस्सन्निके०तेओनीसंज्ञा- जाणे चित्तनोअजिप्रायजाणे तन्निवेसणे के०सदागुरुकुलवासेंवसे एहवोशिष्यकेवागुण-

नेपामे तेकहेछे अनिन्नूयके०परिसहउपसर्गनेजीतीने अदक्कूके०घातिकर्मनेउछेदे हे शिष्यवली अणनिन्नूएके०परिसहोपसर्गनेअणजित्योथको पहुके०समर्थहोय निरालं-बणयाएके०मातापितासज्ञनादिकना आलंबनरहितपणे विचरवानेकोणसमर्थहोय तेकहेछे जेके०जेकोइपुरुष महंके०माहराअनिप्रायथकी अवहिमणेके०मनवाहेरनथी निकल्युंजेहनुं एटले सर्वज्ञउपदेशेवर्तेछे इतिनावः तेसर्वज्ञउपदेशकेमजाणीयेंतेउपरें-कहेछे पवाएणंपवायं जाणेज्जा एअर्थ 'लहेप्रवादप्रवादें'एमकह्युंतिहांकस्योछे तेजाणवुं हवेपूर्वोक्तजेप्रवादते त्रणप्रकारेजाणे तेकहेछे सहसंमुइयाएके०पोतानीमतिअवध्यादि-कमते अथवा परवागरणेणंके०सिद्धांतेकरीने वाके०अथवा अनेसिंके०अन्यआचार्या-दिकतेहने वाअंतिएसोच्चाके०समीपेंसांनलीने यथार्थजाणीने निद्देसंनातिवत्तेज्जाके० तीर्थंकरना उपदेशनेउलंगेनही केमकेजे मेहावीके०पंमीत सुपडिलेहियके०नलेप्रकारें जोइने सवतोसवआएके०सर्वप्रकारें द्रव्यक्षेत्रेंकालनावें सर्वपणे स्वदर्शन परदर्शनप्रतें सममेवके०सम्यक्रीते समनिजाणीज्जाके०जाणीनेनिराकरणकरे इत्यादिकवहुअधि-कारछे तेमाटे बहुगुणसुगुरुप्रसादेके०गुरुआदिकनापसायथी घणागुणथाय ॥ पुज्जाजस्स पसियंति ॥ संबुद्धापुवसंथुया ॥ पसन्नालानइस्संति ॥ विउलंअठियंसुयं ॥ १ ॥ इत्युत्त-राध्ययनेप्रथमाध्ययने इहांसूत्रआलावोविषमहतोमाटेअर्थकह्योछे ॥ ८ ॥

विनयवधेगुरुपासेंवसतां ॥ जेजिनशासनमूलोरे ॥ दर्शन
निर्मलउचितप्रवृत्ति ॥ सुन्नरागेंअनुकूलोरे ॥ श्रीजिन० ॥ ए ॥

अर्थ॥वली गुरुपासेवसतां विनयवधे अने जेविनयते जिनशासननुं मूल छे॥यतः॥एवं-धम्मस्स विनउमूलंपरमोसेमोक्खोइति दसवैकालिक नवमाध्ययनना बीजा उद्देशकेंकह्यो तथा विनयफलंशुश्रूषा, गुरुशुश्रूषाफलंश्रुतज्ञानं॥ ज्ञानस्यफलंविरति, विरतिफलंचाश्रव-निरोधः॥१॥ आश्रवनिरोधात्संवरः, ततिक्रयः संततिक्षयान्मोक्षः॥ तस्मात्कल्याणानां, स-र्वेषांनाजनंविनयः॥२॥इतिप्रशमरतौ वली गुरुकुलवासेंदर्शनश्रद्धा निर्मलथाय उक्तंच सव-गुणमूलभूउ ॥ नणीउआयारपढमसूत्तेजं॥गुरुकुलवासोवस्सं ॥ वसिज्जाउतउचरणठ्ठी ॥१॥ इतिधर्मरत्नवचनात् वलीगुरुकुलवासें दर्शनश्रद्धानिर्मलथाय. तथा उचित के०योग्यप्र-वृत्तिथाय तेपणसुनरागेंके०नलारागसहितप्रवृत्तिकरे तेपण अनुकूल के०सन्मुखनावप-णेकरे पणवेठनीपेठेनकरे ॥ ए ॥

वैयावच्चेंपातिकत्रूटे ॥ खंतादिकगुणशक्तीरे ॥ हितोपदेशें
सुविदितसंगे ॥ ब्रह्मचर्यनीगुप्तिरे ॥ श्रीजिन० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ गुरुनोवैयावच्चकरतांथकां पातिकके० पापकर्मत्रूटे यतः ॥ वैयावच्चेणंभंते जीवे किंजणइवेयावच्चेणंतित्थयरनाम गोयं कम्मंनिबंधइ इतिउत्तराध्ययने उंगणत्रीसमाध्ययनेकह्युं वलीगुरुआदिकपासेरहेतां खंतादिकके०क्षमाप्रमुखगुणनीशक्तिवधे तथा गुरुपासेंरहेतोथको हितोपदेशसांभले तेणेकरी तथा सुविहितनासंगेकरीने ब्रह्मचर्यनीगुप्तिके०नववाडोभलीरीतेंपाले तेगुप्तिपणवाधे ॥ १० ॥

मनवाधेमृडुबुद्धीकेरा ॥ मारगभेदनहोवेरे ॥ बहुगुणजाणे
एअधिकारें ॥ धर्मरयणजेजोवेरे ॥ श्रीजिन० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥तथा मृडुबुद्धीकेराके०जे ऋजुमतिनाधणीहोयतेहना मनवाधेके०चित्त मांहे उल्लासवधे कारणके जेभोलालोकहोयतेगुरुसाथेदेखीने हर्षपामे अने गुरुथी जूदादेखीने भडकीजाय तथा मारगनोभेदनथाय अने जे एकाकीमार्गप्ररुपे तेघणो अपवादप्ररुपे अने गीतार्थघणोउत्सर्गप्ररुपे एवीरीते जूदीजूदी प्ररुपणा सांभलीने लोकपणभिन्नमार्गसमजे तेथीधर्ममार्गनोभेदथाय अनेगुरुसाथे भेलारहेतायकांनथाय. इत्यादिक गुरुकुलवासमांहे बहुके०घणागुणजाणे एअधिकारेंके०एगुरुकुलवासना अधिकारनेविषेधर्मरत्नग्रंथजेप्राणीजुए तेजाणे एटले एग्रंथमांगुरुकुलवासेंरहेतां घणागुणछेतेविस्तारेंकह्युंछे इतिभावः॥११॥

नाणतणोसंभागीहोवे ॥ थिरमनदर्शनचरित्तेंरे ॥ नत्यजे
गुरुकहियेंएवुधभाष्युं ॥ आवश्यकनिर्युक्तेंरे ॥ श्रीजिन० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ वली तेजीव गुरुपासेथीज्ञानभणे माटे नाणके०ज्ञाननोसंविभागीथाय तेमज दर्शननेविषे तथाचरित्तेके०चारित्रनेविषेपण तेहनुंमनथिररहे तेप्राणीगुरुके०गुरुआदिकने कहियेंके०कोइकाले नत्यजेके०नछांडे एरीते बुधभाष्युंके०पंडितलोकेंकह्युं एटले भद्रबाहुस्वामी चउदपूर्वधर तेणेआवश्यकनिर्युक्तिनेविषे एमकह्युंछे यतःनाणस्सहोइभागी ॥ थिरयरउंदंसणेचरित्तेय ॥ धन्नाआवकहाए ॥ गुरुकुलवासंनमुंचंति ॥१॥ इति ॥ १२ ॥

भौतप्रतेंजेमबाणेहणता ॥ पगअणफरसीसबरारे ॥ गुरुछंडि
आहारतणोखप ॥ करतातेममुनिनिबरारे ॥ श्रीजिन० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ तथा भौतके०भौधप्रतेंजेम पिंछुलेवानेमाटे बाणेकरीनेहणता पण पग अणफरसीने एटले पगफरसतांपापलागे तेमाटेसबराके०सबरानामेराजानीपेठे जे गुरुकुलवासछांडीने आहारनोखपकरता एटले शुद्धमानआहारखोलताजेमुनि तेहने निबरा जाणवा एटले नकामाजाणवा इतिगाथार्थ. भावार्थतोकथाथीजाणीयें तद्यथा कोइकसन्निवेशनेविषे सबरनामेराजा तेभौधनोभक्तिवंतहतो तेनाघरेंभौधनोगुरुआव्यो तेणेपो-

तानामाथाऊपर अति अद्भुत शोजावंत मोरनापीछनुंछत्रधारणकर्युंहतुं राजायेंघणो आदरसत्कारआपी आसनेंबेसाड्यो पछीतेनुंछत्र मोरनाचंद्रकेकरीऊगऊगाट करतुं राजानीराणीयेंदीठुं पछीकुतूहलपामतीथकी राणीयेंतेछत्रमांग्युं केमके तेदेशमां मोरनहता तेथी ते नवाइजेवुं हतुं माटे तेछत्रबोधनागुरुयेंआप्युंनही अने उठीनेपोतानेठेकाणेजतोरह्यो पछीराणीयेंजोजनकीधुंनही तेवारेराजायेंपुछ्युंके शावास्तेजोजनकरतीनथी राणीबोलीके एछत्रआवेतोजोजनकरुं त्यारेराजायें तेछत्रगुरुपासेमांग्युं पण गुरुयें आप्युंनही फरीवारंवारमांग्युं पणगुरुआपेनही पछेस्नेहरागअतिडुर्धरछे माटेराणीना स्नेहें राजायें पोताना सुजटोनेहुकमकर्यो जे बलात्कारेंपण एपीछनुंछत्र लेइआवो तेवारें सुजटोबोल्याजे ए पोतेजीवतांतोछत्रआपशेनही माटेतमारोहुकमहोयतो कोइक प्रहारकरी बलात्कारेंलाविये तेवारेंराजाबोल्योजे गुरुनीआशातनानथाय माटे गुरुनापादस्पर्शकरशोनही पण दूरउजारहिबाणनाखीने चेष्टारहितकरीछत्रलेइआवो पणपादस्पर्शकरशोतो गुरुनीअवज्ञाथशे तेनुंमोहोटुंपापलागशे एदृष्टांते जेमशबरराजा गुरुनोनाशकरतो पण पादस्पर्शकरतांवारतोहतो एहवोजविवेकगुरुकुलवास तजीने जेशुद्धआहारगवेषेछे तेहनेपण जाणवो. यतः ॥ सुद्धंछाईसुजुत्तो ॥ गुरुकुलवागाइणोहविन्नेउं ॥ सवरससरक्कपिछ ॥ अघायपायाछिवणतुल्लो ॥ १ ॥ इतिधर्मरत्ने ॥ २३ ॥

गुरुकुलवासेंज्ञानादिकगुण ॥ वाचंयमनेवाधेरे ॥ तोआहार
तणोपणदूषण ॥ खपकरतांनविबाधेरे ॥ श्रीजिन० ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ वली गुरुकुलवासेंवसतांथकां ज्ञानदर्शनचारित्रना गुण ते दिनदिनप्रतेंवधे वाचना पृछनादिकेकरी वाचंयमनेके० मुनिराजने वाधे हवेपाठलावेपदनोअर्थअन्वय करीकहीयेंछेयें तेज्ञानादिकगुणनी वृद्धीथायतो आहारनोखपकरतांपण दूषण न बाधे इत्यन्वयः एटले ज्ञानध्याननी लेहेरमांवेठाथकां कोइकद्रव्यानुयोगमां अत्यंतमग्नथयाछे एवामां गोचरीयेंनिकल्याथकां कोइकस्थानकें सूक्ष्मदोषदेखीने चिंतवन करे जे ध्याननीलेहेर हजीचित्तमां अंतरवासनायेंछे अनेघणाघेरफरवाजइशतो ते लेहेरफरी आवशेनही एहवुंविचारी कांइकदूषणसहित आहारलीये तोपणतेहनेबाध न करे एटलेकर्मबंधनोहेतुनथाय. यतः अहागडाइभुंजंता ॥ अन्नमन्नेणकम्मुणो ॥ उवलित्तेवियाणिज्जा ॥ अणुवलित्तेतिवापुणो ॥ १ ॥ इत्यादिकसुयगडांगसूत्रेअध्ययन २१ मांमध्ये कह्युंछे तथा गुरुकुलवासवसतां मुणीणोवहुंतीनाणपमुहेहिं ॥ जइएसणाइंदोसस्स ॥ जिजएसुगुणं ॥ १ ॥ इतिजावः तथाअपवादें गाढग्लानादिकनाकार्यें अणसगछमांरह्या गुरुआणावर्त्तिने असठजावेंवर्त्ततानेआतुरदृष्टांते आधाकर्मादिक आ-

हारतेपण निर्दोषजाणवो तथाचागमः संथरणंमिअसुद्धं ॥ दुन्हविगिन्हंतयाण- हियं ॥ आउरदिठंतेणं ॥ तंचेवहीयंअसंथरणे ॥ १ ॥ तद्यथा ॥ जाजयमाणस्सजवे॥ विराहणासुत्तविहिसमग्गस्स ॥ साहोइनिज्जरफला ॥ अजत्नविसाहिजुत्तस्सत्ति ॥ २ ॥ उत्तराध्ययने एरीतेदूषणसहितआहारतेपणवाधनकरे ॥ १४ ॥

धर्मरतनउपदेशपदादिक ॥ जाणीगुरुआदरवोरे ॥ गछक
ह्योतेहनोपरिवारो ॥ तेपणनितअनुसरवोरे ॥ श्रीजिन० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ तथाधर्मरत्न अनेउपदेशपद प्रमुखग्रंथजोइने एग्रंथोमांगुरुकुलवासना अधिकारघणाछे माटे तेमांथीजाणीने गुरुआदरवो वली गछ ते कोने कहीयें तेकहेछे तेहनोपरिगारोके० एहवासुविहितसाधुनो परिवारतेहनेगछकहीयें यतः ॥ गुरुपरिवा- रोगछो इत्यादिकपंचवस्तुवचनात् माटेतेगछपण निरंतरअंगीकारकरवो अनुसरवो इति यतः गुरुगुणजुत्तोगछो ॥ गछोसंविग्गयासाहुसमवाउ ॥ मुरकमग्गछिणासोय ॥ अणु संरियव्वोपयत्तेण ॥ इत्यादि ॥ १५ ॥

सारणवारणप्रमुखलहीने ॥ मुक्तिमारगआराधेरे ॥ सुत्नवीरय
तिहांसुविहितकिरिया ॥ देखादेखेंवाधेरे ॥ श्रीजिन० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ वलीसारणके० विसर्युंहोयतते संजारीआपे अनेवारणके० पापकरणीकरता- नेवारे तथाप्रमुखशब्देंकरीचोयणा प्रतिचोयणापणलेवी तेपणजेगछमांरहे तेहनेथाय पछीतेतेसारणादिक लहीनेके० पामीने मुक्तिमारगआराधेके० मोक्षमार्गसाधे यतः गुरु- परिवारोगछो ॥ तछवसंताणनिज्जराविउला ॥ विणयाउतहासारण ॥ माइहिंनदोस- पडिपत्ति ॥ १ ॥ इतिपंचवस्तुके तथाश्रीधर्मरत्नप्रकरणनीवृत्तिमध्येकह्युंछेके सुत्नवीर- यके० जलोवीर्योल्लासवाधे वलीसुविहितकिरियाके० आत्मार्थिगीतार्थनी क्रियाव्य- वहार तेदेखादेखीयें वधे एटले साधुउनासमूहन्ने क्रियातपजपादिक करतांदेखीने पोतानेपण करवानुंमनथाय तेहथीवधारोथाय ॥ १६ ॥

जलधीतणोसंखोजअसहता ॥ जेमनीकलतामीनोरे॥ गछसार
णादिकअणसहता ॥ तिमसुनीउखियादीनोरे ॥ श्रीजिन० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ जेमजलधीके० समुद्रनो संखोजके० कल्लोलप्रमुखनीजे क्षोजना तेहने असहताके० जेवारेंसहीशकेनहीं तेवारें जेम मीनके० मछहोयतेसमुद्रमांथीबाहारनी- कले तोदुःखीथाय तेमगछमांरहेतांथका गुरुआदिकजेसारणादिककरे तेसहनकरवी पडे अनेजेवारें नसहवाय तेवारेंगछथीबाहारनिकले तोतेसमुद्रमांथीनिकलेला मछ-

नीपेठेदुःखीथाय दीनथाय केमके गत्नंतरेदुर्गतियेंजाय माटेदुःखीदीनजथाय इति जावः यतः ॥ जहजलनिहिकल्लोल ॥ रकोजमसहंतायवाहिरंपत्ता ॥ मीणाश्रमुणियमूणीणो ॥ सारणपमुहाइअसहंता ॥ १ ॥ इतिआचारांगपंचमाध्ययनेचतुर्थोद्देशकवृत्तौ पुनर्यथा ॥ जहसायरंमिमीणा ॥ संखोहंसायरस्सअसहंता ॥ णितितउसुहकामी ॥ णिग्गयमित्ताविणस्संति ॥ १ ॥ एवंगच्छसमुद्दे ॥ सारणवीइहिंचोइयासंता ॥ णितितउसुहकामी ॥ मीणावजहाविणस्संति ॥ १ ॥ इत्यादिकउघनिर्युक्तिवचनात् ॥१७॥

काकनर्मदातटजेममूकी ॥ मृगतृष्णाजलेंजातारे ॥ डुखपा
म्यातेमगछतजीने ॥ आपमतिमुनीथातारे ॥ श्रीजिन० ॥१७॥

अर्थ ॥ वलीदृष्टांतकहेछे जेमनर्मदानदीना किनाराऊपररहेनारा काकपक्षीजेकागडा ते तटके० नदीनोकांठोमूकीने तेनदीनाकांठाथीदूरपाणीजेवीझाकलदेखाय पण पाणीहोयनही तेभ्रांतिरूपपाणी तेनेमृगतृसाजलकहीयें तेजलनीभ्रांतियेंदोडताएवाजे कागडा तेजेमदुःखपामे तेवीरीते सुविहितना समुदायनोगछतजीने जे मुनि आपमतिके० स्वेछाचारी थवाजाय तेकागडानीपेठेदुःखपामे ॥ १७ ॥

पालविनाजेमपाणीनरहे ॥ जीवविनाजेमकायारे ॥ गीता
रथविणतेममुनीनरहे ॥ जूठकष्टनीमायारे ॥ श्रीजिन० ॥१९ ॥

अर्थ ॥ माटे जेम सरोवरादिकनुंपाणी ते पाल बांध्याविना रहेनही तथा जेम जीवविना काया नरहे तेम जेमुनिराजछे तेगीतार्थविना रहेनही. गीयछस्सविहारो ॥ बीउगीयछमीसिउजणीउ ॥इत्यादिवचनात् माटेजे गीतार्थविना जेटला कष्टकरे ते सर्व अज्ञानमां जले अने जेअज्ञान तेमिथ्यात्वछे ते मायाके० कपटविना होयनही ॥ १९ ॥

अंधप्रतेंजेमनिर्मललोचन ॥ मारगमांलेईजायरे ॥ तेमगीता
रथमूरखमुनिने ॥ दृढआलंबनथायरे ॥ श्रीजिन० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ वली दृष्टांत कहेछे जेम आंधलाने निर्मलआंखनो धणी ते कांटा प्रमुखें रहित एहवा उत्तममार्गें लेइजइने स्थानकें पोहोचाडे तेम गीतार्थ जेछे ते जो कदाचित् मूर्खमुनि होयतो तेने पण दृढके० जबरदस्तआधारजूतथायछे ॥ २० ॥

समजापीगीतारथनाणी ॥ आगममांहेंलहियेंरे ॥ आतमअरथी
शुजमतिसजान ॥ कहोतेविणकेमरहियेंरे ॥ श्रीजिन० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ वली समजापीके० स्याद्वादवचनना जापीहोय अथवा समजापीके० गरी-

वने तथा मातवरने रागद्वेषरहितपणे देशना आपे तथा गीतार्थ होय नाणीके० सम्यग्ज्ञानीहोय आगममांहेथी एहवा गीतार्थ लहियेंके० पामीयेंछैये वली आतमअरथीके० पोतानुं आत्मस्वरूप साधवाने उजमालथया तथा शुभमतिके० नलीमतिना धणी एटले जेमांकुमति कदाग्रहहोयनही वली सज्जनके० उत्तमगुणवंत नलीशिखामणना आपनारा एहवा गीतार्थविना इहां सर्वेपदसंबोधने बोलावीयें हे आत्मार्थि हेशुभमति हेसज्जन तमे कहोकें ते एहवा गुरुगीतार्थ पुरुषविना केम रहीयें के० शीरीतेरहीशकीयें ॥ २१ ॥

लोचनआलंबनजिनशासन ॥ गीतारथछेमेढीरे ॥ तेविणमु
नीचढतीसंयमनी ॥ आरोहेकेमसेढीरे ॥ श्रीजिन० ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ वली गीतार्थ ते ज्ञानरूप लोचनना आपनारा माटे गीतार्थने जिनशासननेविषे लोचन कहियें तथा डुर्गतिनेविषे पडता प्राणीने आधार थाय माटे गीतार्थने जिनशासननेविपे आलंबनकहीयें वली गीतार्थते मेढीबराबरछे एटले जे खेतर खलाना वचमां स्तंनरोपीनेअन्नउपर फेरवेछे तेने मेढीकहीयें उपलक्षणथी स्तंजभूत कहीयें जेहने आधारें घरमालप्रमुख रहेछे तथा यानकहीये जेहने आधारे महाअटवीनो विहामणोमार्ग होय तोपणपारपामीयें यतः मेढीआलंबणंखंनं ॥ दिठि जाणंसुउत्तमं ॥ गीयछंगुरुगुणाइणं ॥ सम्मंजाणसुगोयमा ॥ १ ॥ माटेते गीतार्थविना मुनिराज ते संयमनी सेढीके०श्रेणी केम आरोहे एटलेकेमचढे अने उत्तरोत्तर शुभाध्यवसायें केमवधे एसंयमश्रेणीनो अधिकारते संयमश्रेणीनुंस्तवन अमारागुरुश्रीउत्तमविजयजीकृतछे तेथी विस्तारेंजाणवुं तथापंचसंग्रहथीजाणवुं. ॥ २२ ॥

गीतारथनेंमारगपूछी ॥ छांडीजेंउन्मादोरे ॥ पालेकिरिया
तेतुजनक्ति ॥ पामेजगजशवादोरे ॥ श्रीजिन० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ तेगीतार्थनें मार्ग पूछीने उन्माद जेस्वेछाचारीनुं मदोन्मत्तपणुं तेछांडवुं एरीते तमारीआणासहितचाले तेजतमारीनक्तिजाणवी तेतमारीनक्तिकरीने जे क्रिया पाले एटले एजावके तमारीएआज्ञाछे जेज्ञानसहित क्रियापाले तेप्राणीजगतनेविषे जशवादपामे

॥ ढालछठी ॥

॥ रासुडानीदेशी अथवा हितशिक्षाछत्रीशीनीदेशी ॥

प्रथमज्ञाननेपछेंअहिंसा ॥ दसवैकालिकसाखिरे ॥ ज्ञानवंतते
कारणनजियें ॥ तुजआणामनराखिरे ॥ साहेबसुणजोरे ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे आगली ढालमां ज्ञानसहितक्रियाकरता, संयमश्रेणीआरोहे एमकह्युं तेमांज्ञानपूर्वकक्रियाकरे तो लेखेछे माटे आढालमांज्ञानवर्णवेछे जेप्रथमज्ञान होयतो पछी अहिंसाके०दयापलीशकेछे एमश्रीदशवैकालिकसूत्रमां कह्युंछे यतः पढमंनाणंतउ दया एवंचिठ्ठइसव्वसंजए तेकारणेज्ञानवंतने नजीयेंके०सेवीयें पणहेपरमेश्वर तमारी आज्ञा ते मनराखिके०चित्तमांराखीने एटलेएनावजे ज्ञानवंतने नजीयें पण साध्यमां एमराखीयेंजे ज्ञानक्रियाभ्यांमोक्षः नाणक्रियाहिमुरकोइतिनाष्यवचनात् माटे स्याद्वादद्दष्टीयें ज्ञाननीसेवाकरीयें हेसाहेबसुणजोके०सांनलयानी पेरेसांनलजो अन्यथा परमेश्वर केवलज्ञानीछे तेतो सर्व जगतना नाव देखीरह्याछे तेहनेशुंसांनलवुंछे पणनक्तिवंत प्राणीउपचारेकहेछे के हे साहेब सांनलजो ॥१॥

द्रव्यखेत्रनेकालनजाणे ॥ नावपुरुषपडिसेवरे ॥ नविउ
त्सर्गलहेअपवादह ॥ अगीतारथनितमेवरे ॥ सा० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वलीजे अगीतार्थछे ते १ द्रव्यनजाणे २ क्षेत्र नजाणे ३ कालनजाणे अने ४ नावपण नजाणे तथा ५ योग्यछेके अयोग्यछे एहवा पुरुषने पण नजाणे तथा ६ पडिसेवके० पापनीसेवनाने नजाणे जे एणेस्ववशें पापकर्युं अथवा एणे परवशें पापकर्युं तेअगीतार्थ नजाणे वली ७ छतिशक्तियें जेमसिद्धांतमां मार्गकह्यो तेमज करवुं तेहनेउत्सर्गमार्गकहीयें तेपण नजाणे तथा ८रोगादिक कारणे अल्प दोपसेवे ते अपवादमार्गनेपण नजाणे ए (८) वातो नितमेवके०निरंतरपणे जेअगीतार्थछे तेनजाणे यतः उपदेशमालायां ॥ दव्वंखित्तंकालं ॥ नावंपुरीसपडिसेवणाउय ॥ नवि जाणइअगीउ ॥ स्सग्गववाइयंतंचेव ॥ १ ॥ २॥

सचित्तअचित्तमिश्रनवीजाणे ॥ कल्पअकल्पविचाररे ॥ योग्य
नजाणेनिजनिजठामें ॥ द्रव्ययथास्थितसाररे ॥ सा० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रथमगाथाविस्तारतां एहिंज द्वारमांप्रथम द्रव्यद्वारं कहेछे तेमांद्रव्यथी अगीतार्थ शुं नजाणे तेकहेछे सचित्तवस्तु तथा अचित्तवस्तु तथामिश्रवस्तुने जाणे नही वलीकल्पनीखबरनपडे जे आवस्तुकल्पेछे वा नथी कल्पति अकल्पछे तेविचार अगीतार्थ नजाणे वलीयोग्यतानी खबरनपडे निजनिजठामेके०पोतपोताने स्थानकें योग्यता नजाणे जे आबालने योग्य के ग्लाननेयोग्य इत्यादिक नजाणे एरीतें यथास्थितके०जेद्रव्य जेमहोयतेवीजरीते तेहनी अगीतार्थनेखबरपडेनही यथास्थितद्रव्य के०ते सारके०प्रधानछे यदुक्तं ॥ जहठियदव्वंनयाणइ ॥ सचित्ताचित्त मीसगंचेव ॥ कप्पाकप्पंच तहा ॥ जोग्गंवाजस्सजंहोइ ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायां ॥ ३ ॥

खेत्रनजाणेतेहयथास्थित ॥ जनपदअध्वविशेषरे ॥ सुभि
क्षदुर्भिक्षकल्पनजाणे ॥ कालविचारअशेषरे ॥ सा० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवेक्षेत्रद्वार कहेछेअगीतार्थ यथास्थितके० जेवुंक्षेत्रहोय तेहवुंक्षेत्रनसमजे के आनंदकक्षेत्रछे के अनंदकछे इति तथा जनपदके०लोकेव्याप्त देशनेविषे विहार करतां आवीविधियें करवुं अथवा मगधादिकदेशें आवीविधियेंकरवुं इत्यादिक नजाणे वलीअध्वविशेषके०दूरदेशेअटवीप्रमुखें आवीरीते विहारकरवो इत्यादिक वातो अगीतार्थ नजाणे हवेकालद्वारकहेछे जे सुभिक्षमां कल्पनजाणेके० योग्यनजाणे एटले सुभिक्षमां आरीतेविरचवुं वलीदुर्भिक्षमां पणकल्पके० योग्यनजाणे जेदुर्भिक्षमांआवीवस्तु होय तोज लेवाय इत्यादिक वातो कालना विचारनीते अशेषके०समस्तप्रकारें अगीतार्थ नजाणे इतिभावः यतः जहठियंखित्तंनजाणइ ॥ अद्धाणेजणवएयजंभणीयं ॥ कालंपियनविजाणइ ॥ सुभिक्खदुभिक्खजंकप्पं ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायां ॥ ४ ॥

भावहिठगिलाणनजाणे ॥ गाढअगाढहकल्परे ॥ खमतो
अखमतोजननलहे ॥ वस्तुअवस्तुअनल्परे ॥ सा० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेभावद्वारकहेछे जे भावके०भावना विचारनेविषे हिठके०निरोगीने तथा गिलाणके०रोगाक्रांतने नजाणे एटले निरोगीने आदेवुं तथा रोगीने आवस्तुदेवी ते वातो अगीतार्थनजाणे अने गाढकल्पके०आकरेकारणेआरीतें करवुं तथा अगाढकल्पके०स्वभावेसेहेजरीतेंतो आप्रमाणे वर्त्तवुं एअगीतार्थनजाणे हवेपुरुषद्वार कहेछे खमतोके० आपुरुषसामर्थ्यवानशरीरें कठोरछेमाटेखमी शकशे तथाअखमतोके० आपुरुषनुं सुकुमारशरीरछे ते नहीखमीशके एहवा जनके०प्राणीने ते अगीतार्थ ओलखेनही वली वस्तुके०आचार्यादिक अवस्तुके०सामान्यसाधुने ते अगीतार्थ नओलखे जेपदस्यनेआमघटे तथा सामान्यनेआमघटे माटे अनल्पके०इत्यादिकबहुप्रकार ते न जाणे यतः भावेहिठगिलाणं ॥ नविजाणइगाढगाढकप्पंच ॥ सहुअसहुपुरिसवहु ॥ वहुमवहुचनविजाणइ ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायां ॥ ५ ॥

जेआकुट्टीप्रमादेंदर्पें ॥ पडिसेवावलिकल्परे ॥ नविजाणे
तेतासयथास्थित ॥ पायछित्तविकल्परे ॥ सा० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवे प्रतिसेवानामेंद्वार कहेछे जे निषेधआचरण तेहने प्रतिसेवा कहीयें तेहना चारप्रकारछे तेमां प्रथम आकुट्टीके०जाणीने पापसेववुं तेपण कारणविना सेववुं बीजो कंदर्प्पादिकने वशथंका जेपापसेवे तेप्रमाद कहियें त्रीजो धावनवलनादिके

करीजे पापलाग्युं तेदर्प्पकहीयें चोथो आगमोक्तकारणेकरीनिषेधाचरण कर्युं तेकल्प कहीयें एचारेजेद पडिसेवाना जाणवा ॥ यतः पडिसेवणाचउरूा ॥ आउट्टिपमायदप्पकप्पेसु ॥ नविजाणइअग्गिउं ॥ पछित्तंचेवजंतछ ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायांतल्लक्षण गाथा आउट्टिआउविन्चा ॥ दप्पोपुणहोश्वग्गणाईउं ॥ कंदप्पाश्यपमाउं ॥ कप्पोपुणकारणेन्नणिउं ॥ १ ॥ इत्याचारांगवृत्तौ एगाथानोअर्थकहेछे आउट्टि तेजाणीनेपापकवुं दर्प्पतेधावनवलनादिक सोत्कर्षपणें निपजे कंदर्प्पते प्रमादवशें जाणवुं अने जे ज्ञानादिकने आलंबनहेतेआचरवुंतेकारणे जाणवुं एचारप्रकारनुं जेपाप. तेपापनुं यथास्थितके०जेहने जेवुंघटे तेवुं प्रायश्चित्तनुं विकल्प जे आ प्रायश्चित्तवालाने आवुं तपदेवुं इत्यादिक वातो ते अगीतार्थ नजाणे ॥ ६ ॥

नयणरहितजेमअनिपुणदेशें ॥ पंथनछजेमसत्थरे ॥ जा
णेहुंगामेपोंचावुं ॥ पणनहीतहसमत्थरे ॥ सा० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेम कोइकनयणरहितके०अंधपुरुषहोय अनेवली अनिपुणदेशेंके०मार्गनो अजाणछे ते अंधपुरुष एवामार्गनेविषे पंथनछजेमसछके० जेममार्गमां कोइकसाथनु एटलेजूलोपड्योहोय ते साथनें आंधलोजाणे जेहुं ठेकाणे पोंचाडुं पणपोचाडवाने समर्थनथाय यतः जहनामकोपुरिसो ॥ नयणविहुणोअदेसकुलोय ॥ कंताराडविन्नीमे ॥ मग्गयणछससछस्स ॥ १ ॥ इछइयदेसियवं ॥ किंसोउसम्मछुउदेसियतस्स ॥ डुग्गइयाणंतो ॥ नयणविहुणोकहंदेसे ॥ २ ॥ ३ ॥

अगीतार्थतेमजाणेगरवें ॥ हुंचलवुंसविगछरे ॥ पणतस
पासेगुणगणग्रासे ॥ होईगलागलमछरे ॥ सा० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेपूर्वोक्तअंधपुरुषनीरीतें अगीतार्थ पण तेमगर्वेके० अहंकारेकरी एम जाणें जे हुं वधोगछचलावुंछुं पण तेनीपासे रहेताथकां गुणगणके० गुणनाजेसमूह ते ग्रासेके० घसाइजाय एटलें अगीतार्थने संगें गुणनो नाशथाय यतः एवमगीयछोविहु ॥ जिणवयणपईवचरकुपरिहीणो ॥ दवाइअयाणंतो ॥ उस्सग्गववाइयंचेव ॥१॥ कहसोजयउ अगीउ ॥ कहवाकुणउअगीयनिस्साए ॥ कहवाकरेउगछं ॥ सवालवुड्डाउलंसोउ ॥२॥ इत्युपदेशमालायां अगीतार्थने पासे वसतां मछगलागलथायके०मोहोटामछ नानाम-
५ एम धींगामस्तिनी वातथाय पणमार्गनीरीतनरहे ॥ ८ ॥

पछित्तेअतिमात्रदिएजे ॥ अपछित्तेपछित्तरे ॥ आसाय
णातससूत्रेबोली ॥ आसायणमिछत्तरे ॥ सा० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ वली अगीतार्थहोयतेवगरसमजणे पछित्तेंके०प्रायश्चित्त जेटलुं आवेते करतां उलटो अतिमात्रके० अधिकुं दिएके०आपे अने जेहने अपछित्तेके०प्रायश्चित्त नआ-वतुंहोय तेहने पछित्तके०प्रायश्चित्तआपे एटलेथोडाप्रायश्चित्तवालाने घणुंआपे अने मूलगुंजेने प्रायश्चित्तलागतुंजनहोय तेने कहेशे जे तमने प्रायश्चित्त लाग्युं इत्यादिक असमंजसकरे एम करनारने सूत्रनेविषे आसायणवोलीके०जिनाज्ञानीविराधनाकरी माटे विराधक कह्योछे अनेआसायणके०जिनाज्ञानीविराधना तेहिज मिछत्तके० मिथ्यात्व जाणवुं तथा ते मिथ्यात्वनिमितिउं संसार वधारे यतः सुत्तेयइमंजणियं ॥ अपछिं-त्तेयदेइपछित्तं॥ पछितेअइमत्तं ॥ आसायणतस्समहइउं ॥१॥आसायणमिछत्तं॥ आसायण-वज्जाणायसम्मत्तं ॥ आसायणानिमित्तं ॥ कुवईदीहंचसंसारं ॥२॥ इत्युपदेशमालायां॥ए॥

तवसीअवहुश्रुतविचरंतो ॥ करीदोषनीश्रेणिरे ॥ नवि
जाणेतेकारणतेहने ॥ केमवाधेगुणश्रेणिरे ॥ सा० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ तवसीके०तपश्चर्याकरतो तथा अवहुश्रुतके० अगीतार्थथको विचरंतोके० विहारकरतोथको करीदोषनीश्रेणिके०अनेकदोषनी श्रेणीनेकरतो एटले अनेक अप-राधपद करतोथको पण नविजाणेके०नजाणे एटले पोताना दोषनी पोताने खवर न पडे तेकारणके०ते हेतुयें तेअगीतार्थ कष्ट करताने गुण श्रेणीनीवृद्धि केमथाय अर्थात् न थाय तेटलीज रहे यदुक्तं अवहुस्सउतवस्सी ॥ विहरिउंकामोअ जाणिउणपहं ॥ अ-वराहपयसयाइ ॥ काऊणोविज्जोनयाणेइ ॥१॥ देसियराइयसोहिं ॥ वयाइयारेउजोनया-णेइ ॥ अविसुद्धस्सनवढ्ढई ॥ गुणसेढीतत्तिआठाइ ॥२॥ इत्युपदेशमालायां ॥ १० ॥

मार्गमात्रजाणेजेमपंथी ॥ अलहीतासविसेसरे ॥ लिंगा
चारमात्रतेजाणे ॥ पामेमूढकलेशरे ॥ सा० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जेम कोइक पंथीहोय तेहने कोइमाह्योपुरुष मार्ग वतावे तोपण विशेष मार्गनी तेने खवरनपडे केमके पोतेडाह्योनथी माटे डावोजमणो मार्गजेमन जाणे एकसामान्यप्र-कारें मार्गमात्रजाणे तासके०तेमार्गनीमावीजमणी वाजु तेअलहीके०अजाणतो क्लेशपामे तेमज लिंगके०साधुवेष ने आचारके०साधुनी क्रिया ते लिंगाचारमात्र जाणे एटलेमात्र एकसूत्रनाज अक्षरमान्यकरी क्रियादिक करतो पण मार्गनेअजाणतो एहवोजे मूढके० मूर्ख अगीतार्थ तेक्लेशनेपामे संसार वधारे. यतः जहदायंमिविपहे ॥ तस्सविसेसेपहस्स-याणंतो ॥ पहिउंकिलिस्सइच्चिय ॥ तह लिंगायारसुअमित्तो॥१॥ इत्युपदेशमालायां ॥११॥

नेदलह्याविणनानापरिणति ॥ मुनीमननीगतवोधरे ॥ खिण
राताखिणताताथाता ॥ अंतेंउपाईविरोधरे ॥ सा० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ गतबोधके०गयुंछे बोधज्ञान जेथकी एटले मूर्ख जेहोयते मुनीश्वरोना मननी नानापरिणतिके०विचित्रप्रकारनी परिणतिउंना जे नेदके०प्रकार ते लह्याविणके० जाण्याविना एटलेजेमूर्खमुनिउंहोयते बीजामुनिउंनी विचित्रपरिणति अजाणताथका क्षणेकमां राताथाय एटले अंतःकरणमां क्रोधदीप्तथाय तथा क्षणेकमां ताता थाय एटले बाह्यपणे क्रोधदीप्त थाय एवा मूर्खोने एमथातांथकां अथवाराताके०रागीथाय परस्परें क्रीडाकरे तथा ताताके०तपीजाय कषायमयीथईजाय अने अंतेके० छेवटे विरोधने उपाईके०उपजावे एटले तेमूर्ख मांहोमांहे वढीमरे, पणसमाधि नउपजावे॥१२॥

पथ्थरसमपामरआदरतां ॥ मणिसमबुधजनछोम्डिरे ॥ नेद
लह्याविणआगमथितिनो ॥ तेपामेंबहुखोडिरे ॥ सा० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ मणिरत्नसमान जेबुधजनके०पंडितलोक तेहने छांडीने पछरसमके० पथरा समान जे पामरके०मूर्खजन तेहनेज आदरतांके०अंगीकारकरे तेप्राणी ते मूर्खपासेरहेताथकां आगमनीजे उत्सर्ग अपवादादिरूप थितिके०मर्यादा तेनो नेदके०प्रकार ते अणलेहताथका तेआदरनारापुरुष घणी खोडपामे एटलेसंयमरूपशरीर आखुं न रहे जरूरखंडितथाय इतिनावः ॥ १३ ॥

ज्ञानजक्तिनांजीअणलहेतां ॥ ज्ञानतणोउपचाररे ॥ आरा
सारेंमारगलोपे ॥ चरणकरणनोसाररे ॥ सा० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एवा जे मूर्खहोयते ज्ञाननी नक्तिनेतो नांजे एटलेखंमितकरे तथा अणलहेताके०अणआराधता ज्ञानतणोके०ज्ञाननोजे उपचारके०विनय तेनेअणजाणता ते प्राणी आरासारेके०जेपांचमोआरो तेनेअनुसारें मारगलोपेके०नलामार्गने लोपेछे एटले मूर्खनेआदरतां ज्ञाननक्तिने नांजता ज्ञाननो उपचार अणलहेता जे पुरुष होय तेपांचमा आराप्रमाणे चारित्रने पाले कांतो एकलाजउत्सर्ग मार्गें चाले अथवाकाल दोषकाढी उत्सर्गमार्गबीलकुल मूकीज दे, पण सारके०प्रधान एवोजे चरणसित्तरि तथा करणसित्तरिनोमार्गतेनेपांचमाआराने अनुसारे तेमूर्ख लोपेछे एरीतेअमनेजाण्यो तेरीते लख्योछे वलीएगाथानो अर्थ पंडितलोकोने सुजेतेखरो ॥ १४ ॥

उत्कर्षितेहनेदयेशिक्षा ॥ उदासीनजेसाररे ॥ परुषवचन
तेहनेतेबोले ॥ अंगकहेआचाररे ॥ सा० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ वली उत्कर्षिके०उत्कृष्टाचारिक्रियाहोय तथा उदासीनके०बेपरवाइ होय सा-
..७७४५८। तेवा साधु जो तेउंने प्रमादस्खलितादिकदेखी शिक्षाआपे तेवारेंते जे

एकाकीगछथी निकल्या होय तेपाठो शिक्षा आपनारसाधुने परुषवचनके०कठोरवचन कहे जेमुजने सर्व लोकमां केम तिरस्कार कर्यो मेंशुंमाहुंकर्युं छे बीजातो एरीते करे-जछे तोधिक्कारपमो माराजीवितने इत्यादिकबोले. एमश्रीआचारांगमध्ये कह्युंछे तथाच तत्पाठः॥ वयसाविएगेवुइ॥ कुप्पंतिमाणवाउ॥ णयमाणेयनवरे॥ महयामोहेणमुज्झइ॥१ इति एमवचनमात्रेंज गछनेछांमि एकला रही अकार्य सेवे इतिभावः ॥ १५ ॥

अमसरिखाहोजोतुमेजाणो ॥ नहीतोस्यातुमबोलरे ॥
एमभाषीजात्यादिकदूषण ॥ काढेतेहनिटोलरे ॥ सा० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पछी ते मूर्खमुनि शिक्षा आपनारने पाछा एवाजवाब आपे के जो अम सरिखा तमे होत तोजाणत एटलेएभावजे अमारे गोचरीपाणीप्रमुख लाववां पडे तेतमनेकरवुं पडतुंहोयतो तमेजाणो नहीतो बेठा मोटाई करो एटलुंज तमारामांछे पणकांइ जाणवानथी जोअमारी पेठे चालो तोतमेजे अमने शिक्षाआपोते खरी नहीतो तमारा बोलशा एटले तमारुं बोलवुं सर्व फोकटछे एमभाषीके०एम कहीने जात्यादिकना दूषणकाढे एटले एम कहेजे तमे हीणिजातिना उपज्याछो तमारुं कुलकेवुंछे इत्यादिक बोले तेहनिटोलके०तेपुरुपने निटोलजाणवा पण ते सज्जनउत्तमपुरुषमां नगणाय ॥ १६ ॥

पासत्थादिकदूषणकाढी ॥ हिलेज्ञानीतेहरे ॥ यथाछं
दताविणगुरुआणा ॥ नविजाणेनिजरेहरे ॥ सा० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ वली ते मूर्खप्राणी शिखामणना आपनारने उलटा पासत्थादिक दूषण काढीने हिलेके०हिलनाकरे एटलेएम कहेजे तमारामां शा गुणछे तमे पासत्थाउसन्ना छो एम कहीने ज्ञानीके०पंडितगीतार्थनी हिलनाकरे एबेपदनोएकछोअर्थछे एमविणगुरु आणाके०गुरुआज्ञा पाल्याविना यथाछंदताके०आपछंदे आचरणकरवानी एवी जे निजके०पोतानी रेहाके०रेखाछे एटले हीणाआचरणनी मर्यादापोतानी छे तेनी पोताने नजाणेके०खबरनपडे एटले ज्ञानीना अछता दूषण काढे अने पोताना छतादूषण होय ते उवेखे इतिभावः ॥ १७ ॥

ज्ञानीथीतेमअलगारहेता ॥ हंसथकीजेमकाकरे ॥ भेदविन
यनाबावनभाष्या ॥ नलहेतसपरिपाकरे ॥ सा० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे ज्ञानीके०जे गीतार्थ गुरुआदिक तेथकीअलगा रहेताथका केवा देखाय जेमराजहंसथकी कागडो जूदो देखाय तेवोतेसाधु देखाय तथा विनयना बा-

वनभेद शास्त्रमां कह्याछे तथाहि १ अरिहंत २ सिद्ध ३ नागेंद्रचंद्रादिक तेकुल ४ कोटिकादिक ते गण ५ चतुर्विधसंघ ६ क्रियातेअस्तिवादरूप ७ खंत्यादिकधर्म ८ मत्यादिकज्ञान ९ मत्यादिकज्ञानवंत ते ज्ञानी १० आचार्य ११ स्थविर ते सिदातासाधुनेथिरकरे १२ उपाध्याय १३ केटलाकसाधुना समुदायनाअधिपतितेगणी ए तेरनो चारचारभेदे विनयकरवो १ अनाशातना तेजात्यादिक दूषणकाढीने हीलनानकरे २ भक्तितेउचितउपचाररूप ३ बहुमानते अंतरप्रीतिप्रतिबंधरूप ४ वर्ण संज्वलनाते यश बोलवा एरीतेतेरनेचारेगुणतां बावनभेदथाय इतिप्रवचन सारोद्धारे पांसठमेद्वारे ए अधिकारजोजो उपलक्षणथी बावनकह्या तेमज ९१ भेद समवायांगे तथा पिस्तालीस भेद तथा दशभेद इत्यादिक अनेकभेद ग्रंथांतरथी जाणवा. तेसर्वभेदनुं शीखवुं तथा ते रीतेप्रवर्त्तवुं तेने परिपाक कहीयें तेपरिपाकने नलहेके०एकाकी साधुनपामे केमके एकाकीविहारकरनार कोनापासेथीशिखे तथा केनोविनयकरे ॥ इतिभावः ॥ १८ ॥

सर्वउद्यमेंपणतसबहुफल ॥ पडेकष्टअन्नाणरे ॥ सूत्रअ
भिन्नतणेअनुसारें ॥ उपदेशमालावाणिरे ॥ सा० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ सर्वक्रियाअनुष्टाननोउद्यम तेनुंजे बहुफलके०घणुंफल स्वर्गादिक ते पडेकष्टअन्नाणरेके०अज्ञानकष्टमांपडे एटलेनिर्ज्जरानथाय संसारपरित न थाय कोनेनथाय तेकहेछे जे अविवृतार्थ विशिष्टव्याख्यानरहित एहवुंजेसूत्र तेहनेअभिन्न सूत्रकहीयें तेअभिन्नसूत्रनेअनुसारें क्रियाप्रमुख अनुष्ठानकरे तेअज्ञानकष्टमांपडे इति योगः जे टीकाप्रमुखविनाविशेषप्रतिपत्तिकेम थाय? अन्यथाअनुयोगनुंकथननिरर्थकथाय ए उपदेशमालानीवाणीछे. यदुक्तंतत्सूत्रे ॥ अपरिच्छियसुयणिहसस्स ॥ केवलमभिन्नसुत्तचारित्तस्स ॥ सवुज्जमेणविकयं ॥ अन्नाणतवेबहुपडइ ॥ १ ॥ अर्थ ॥ अपरिछियके०नथी जाण्यो सुयणिहसस्सके०श्रुतरहस्यजेणे शेषंसुगमं ॥ १९ ॥

तेतोऋजुभावेंएकाकी ॥ चालेतेहनेजुत्तरे ॥ वाम्यकुवा
सनजेअकुवासन ॥ देशाराधकउत्तरे ॥ सा० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ हवे ज्ञानीथी अलगा क्यारे थवुं तथा शा कारणे एकाकी रहेवुंपडे ते असिवादिककारण घणांछे. यतः असिवेओमोयरिए ॥ रागभएछाचियउत्तमठेय ॥ फिडियगिलाणेअइसे ॥ सदेवयाचिवआयरिए ॥ १ ॥ एमकारणोनाअर्थविस्तारेंलख्याछे पण अहींलखतांग्रंथवधे माटेलखतानथी पणएक अशिवकारणलखीयेंछेयें जे साधु बारवर्ष आगलथी ज्ञानादिक अतिशयेंकरी खबरराखे जेअमुकवर्षेअशिवथशे अने कदाचित

वारवर्षे अगाउ उपयोगनरह्यो होयतो ज्यारे, ते नही तो दशवर्षे अगाउ, एमयावत् एकवर्षेअगाउपण उपयोगराखे. तेपणउपयोगनरह्योहोयतो ज्यारें अशिवजाणेतेवारे साधुत्यांथीविहारकरे तेमांकोइक ग्लानसाधु होय तेविहारकरीशकेनही तेवारे एवाकारणेएकला ज्ञानीविना पणहोय तेमांपण १ साधुजद्रक अने गृहस्थप्रांत २ तथा साधु प्रांतअनेगृहस्थजद्रक ३ तथासाधुजद्रकअनेगृहस्थपणजद्रक ४ तथासाधुप्रांतअनेगृहस्थपणप्रांत एमचोजंगीथाय इत्यादिकसर्वेउंघनिर्युक्तिमांविस्तारछे तेजोजो हवेअक्षरार्थलखेछे जेसाधुऋजुजावेके० जद्रकयकां पूर्वोक्तरीते एकाकीचालेके० रह्याहोय तेहने जुत्तके० कोइकपूर्वोक्तरीते एकाकीपणुंयुक्तछे पणअन्यथानही इतिजावः वलीवेप्रकार नाघटचाख्याछे एकजावित अने वीजोअजावित तेमांअजावितते नवाघट अनेजावितना वेजेद एकशुजद्रव्येंजावित वीजाअशुजद्रव्येंजावित तेवलीएकेकनावेवेजेद एकवाम्य वीजो अवाम्य. जेवाम्यतेवासनाटालीशकीयें अने जे अवाम्यतेवासनाटालीनशकीयें तेमांकुवासनावमवायोग्यहोयतेरुमाजाणवा एवाम्यकुवासन एटलापदनोअर्थथयो अने जे अकुवासनाके०कुवासनायेंवास्याजनथी एवानवा घटके०घडाछे तेपणरुडा एमविशेषावश्यकमांछे अथवा वाम्य अवाम्य घटनीजावना नंदिसूत्रनी वृत्तिथी जाणवी. उक्तंच पयइहिंजदजावा ॥ कुवासणावासियाविनोढुन्ना ॥ उज्जुमइणोसुकंखा ॥ तेदेसाराहगाउत्ता ॥१॥ एवादेशाराधकयुक्तहोयते पूर्वोक्तकारणेंएकाकीपणे गीतार्थविनारहे इतिजावः ॥ २० ॥

अज्ञानीगुरुतणेनियोगें ॥ अथवाशुजपरिणामरे ॥ कम्म
पयमीसांखेसुदृष्टि ॥ कहियेंएहनोठामरे ॥ सा० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ वली अज्ञानी अगीतार्थने गुरुतणेनियोगें आज्ञा परवशें थकां पण ऋजु मार्गेवर्त्ते छे अथवा शुजपरिणामवंतछे गुणनो रुचीवंतछे तो कम्मपयडीनीसांखे तेने सुदृष्टीवंत कहियें एनो स्थानक सम्यक्दृष्टीगुणठाणो जाणवो ॥ २१ ॥ एगाथानो अर्थ ज्ञानविमलसूरिना करेला टवा ऊपरथी लख्योछे ॥ २१ ॥

जेतोहठथीगुरुनेछांमि ॥ जम्नचरणपरिणामरे ॥ सर्वउद्य
मेंपणतसनिश्चय ॥ कांइनआवेठामरे ॥ सा० ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ जेतोके० जेवली जग्नचरणपरिणामके० जेहना चारित्रना परिणाम जांग्याछे एहवोथको हठकदाग्रहथकी गुरुने छांडीने सर्वप्रकारें निन्हवादिकनीपेठे उद्यमेंके० कष्टउद्यमकरेछे पण तसके० तेना कष्टप्रमुखसर्व निश्चयकरीनेकोइनआवेठामके० कांइ लेखे नलागे यतः आणाए तवो आणाइ॥ संजमोतहचदाणमाणाए ॥ आणारहिउंधम्मो ॥ पलालपुलुवपडिहाइ ॥ १ ॥ इतिसंवोधसित्तरीमध्येकह्युंछे ॥ २२ ॥

आणारुचीविणचरणनिषेधें ॥ पंचाशकेंहरिजद्दरे ॥ व्यव
हारेंतोथोडुंलेखे ॥ जेहसक्कारेंसद्दरे ॥ सा० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ जेने परमेश्वरनी आज्ञानीज रुचीछे तेतोचारित्रनेयोग्यछे पण एवीआज्ञा रुचीविना चरणनिषेधेंके० चारित्रनीनाकहीछे शामाटे जे आज्ञारुचीनथी तोवीजोकष्टअनुष्ठानकोनी आज्ञायेंकरेछे यतः आणारुइस्सचरणं ॥ तप्पंगेजाणकिंनजग्गंति ॥ आणंच अइक्कंतो ॥ कस्साएसाकुणइसेसं॥१॥इति ते जेआज्ञासहितकरेछे तेचारित्र अने आज्ञाविना पंचाशकनेविषे हरिजद्रसूरिचारित्रने निषेधेछे व्यवहारेंतोके०शुद्धसमाचारीसहीत व्यवहारपालेतो पोतानी शक्तिप्रमाणें थोडुंकरे तोपण लेखामांछे एटले आज्ञासहित थोडुंकरे तेलेखेछेशामाटे जेथोडुंपणअनुष्ठानते सक्कारेंके०सत्यकरे अने सद्दके० शब्दते आगमकहियें केमके चारप्रमाण कह्यांछे तेमां आगमप्रमाणने शब्दप्रमाणकरी बोलाव्युंछे माटे आगम सत्कारेतोथोडो व्यवहार पण प्रमाणछे अनेवीजुघणुंकष्ट तेनिष्फलछे ॥ २३ ॥

शिष्यकहेजोगुरुअज्ञानी ॥ जजतांगुणनिधिजाणीरे ॥ जोसु
वासनातोकिमत्यजतां ॥ तेनेअवगुणजाणीरे ॥ सा० ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ हवेइहांशिष्यकहेछे के जोगुरुअज्ञानीछे तोपणतेहने जजतांके० सेवतांथकांगुणनिधिजाणवो जोसुवासनाछे तोकेवाप्रकारे तेहने अवगुणीजाणीनेत्यजीयें ॥२४॥ एगाथानोअर्थ ज्ञानविमलसूरिना टवामांथी लख्योछे ॥

गुरुबोलेशुजवासनकहियें ॥ पन्नवणिज्जसुजावरे ॥ तेआ
यत्तपणेछेआयें ॥ जशमनेजद्दकजावरे ॥ सा० ॥ २५ ॥

अर्थ ॥ गुरु कहे हे शिष्य जे शुजवासना ते पन्नवणिज्ज स्वजावछे एटले जे समजाव्योसमजे एवो जेनो स्वजावछे तो एवोजेहोय तेतो आयेंके० प्रथम गुरुने आयत्तपणेके० वशवर्तियें होय वली जशमनेके० जेहना मननेविषे जद्रकजावछे ते शिष्य आज्ञारुची जाणीयें ॥ २५ ॥ एगाथानोअर्थ ज्ञानविमलसूरिनाटवाऊपरथी लख्योछे॥

सूधुंमानीसूधुंयातां ॥ चउजंगीआचाररे ॥ गुरुकहएंते
हमांफलजाणी ॥ लहीयेंसुजशअपाररे ॥ सा० ॥ २६ ॥

अर्थ॥एक सूधुंमाने अने सूधुंकरे, वीजो सूधुंमाने अने असूधुंकरे, त्रीजो असूधुंमाने अने असूधुंकरे, चोथो असूधुंमाने अने सूधुंकरे इत्यादिक शब्दें चउजंगी आचारांगादिक सूत्रमां कहीछे तेमांअशुद्धनावेजांगा त्याज्यछे अने शुद्धनावेजांगा ते

ग्राह्यछे ते आंगामां फलहोय एम जाणीने गुरुसेवामां रहीयें तो अपारके० घणोसु-जश लहीयें ॥ २६ ॥ एगाथानो अर्थ ज्ञानविमलसूरिनाटवाऊपरथीलख्योछे ॥

॥ ढाल सातमी ॥

॥ राजगीतानीदेशी अथवा सुरतिमहिनानी ॥

कोइकहेगुरुगछगीतारथसारथशुद्ध ॥ मानुपणनविदि
सेजोतांकोईविबुद्ध ॥ निपुणसहायविनाकह्योसूत्रेंएक
विहार ॥ तेहथीएकाकीरहेतांनहीदोषलगार ॥ १ ॥

अर्थ ॥ पूर्वढालमां गीतार्थ वर्णव्या हवे एवा गीतार्थ गुरुपासे वसवुं ते आ ढालमांकहेछे कोइक आगमना रहस्यने अजाणतोथको आगमनुंशरणकरी बोलेछे जे गुरुके० गुरुआदिक गछके० सुविहितनोसमुदाय वली गीतार्थनो सारथके० समुदाय संघसार्थौतुदेहिनां इतिसामान्यकांडवचनात् एवा शुद्धके० पवित्र ते गुरु,गछ,गीतार्थ सर्वने मानुके० अंगीकारकरुंछुं पण ते जोतांथका कोइविबुद्धके० कोइडाह्यापंडित नविदिसेके० देखातानथी अमारी नजरमां कोइ आवतानथी निपुणसहायके० डाह्यानीसखाइनमले तोतेविना सूत्रेंके० उत्तराध्ययनसूत्रनेविषे कह्युंछे जे एकविहारके० एकलाविहारकरीयें उक्तंचकाव्ये ॥ नवालभिज्जानिउणंसहायं ॥ गुणाहियंवागुणर्उसमंवा ॥ इक्कोविपावाइविवज्जयंतो ॥ विहरिज्जाकामेसुअसज्जमाणो ॥ १ ॥ एम तेसूत्रमां एकाकीविहारनी आज्ञाछे माटे एकाकीरहेतांथकांलगारदोषनथी ॥ १ ॥

अणदेखंताआपमांतेसविगुणनोयोग ॥ किमजाणेपरमां
व्रतगुणनोमूलवियोग ॥ छेददोषतांइनवीकह्याप्रवचनेमु
निदुःशील ॥ दोषलवेंपणथिरपरिणामीबकुसकुशील ॥२॥

अर्थ ॥ हवे तेने उत्तर आपेछे जे एमकहेछे तेप्राणी आपमांके० पोतामां सर्व गुणनो योगके० संयोगने अणदेखतोथको एटले एआवजे पोते सर्वगुणीतो थयोनथी तो पोते दोषवंतथको केवीरीते परमांके० बीजामां व्रतगुणनोमूलवियोगके० व्रतनो गुण मूलथी नथी एमशीरीतेंजाण्युं केमके गुरुआदिकमांतो कांइक गुण हशेज तोदोषनोलेश देखीने गुरुने मूकाय नही गाथा ॥ इयजाणियपरिमछा ॥ मछज्जानियगुरुनमुंचंति ॥ सवगुणसंपउंगं ॥ अप्पाणंमिविअपिछंता ॥ १ ॥ इतिधर्मरत्नप्रकरणे तथा छेददोषतांइके०दसप्रकारना प्रायश्चित्तमां सातमो छेददोषलागे तिहां लगें प्रवचनेके०सिद्धांतनेविषे मुनिने दुःशीलके०कुशीलिया हीणानथीकह्या यतः छेयस्सजावदाणं ॥ तायंमेगंपिनोअइक्कमइ

हेतुअहिंसाजयणारूपें ॥ जंतुअघातस्वरूप ॥ फलरू
पेजेंतेहपरिणमे ॥ तेअनुबंधस्वरूप ॥ मन० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेमांपहेलीहेतुअहिंसाते यतनाकरवी केमके जे जीवयतनाकरवीतेअहिंसा-नोहेतुछे माटेहेतुअहिंसाकहीयें, बीजी जे जंतुअघातके०जीवनेमारवोनही प्राणवियो-गनकरवो तेहनुं नाम स्वरूपअहिंसाकहीयें, त्रीजी स्वर्गापवर्गादिकफलरूपेंजे अहिंसा परिणमे तेअनुबंधअहिंसानुंस्वरूपजाणवुं ॥ ८ ॥

हेतुस्वरूपअहिंसाआपे ॥ शुनफलविणअनुबंध ॥ हढ
अज्ञानथकीतेआपे ॥ हिंसानोअनुबंध ॥ मन० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हवेत्रणेअहिंसानांफलकहेछे. जेहेतुअहिंसातथास्वरूपअहिंसा एवेअहिंसा ते शुनफलके० पुण्यफलआपे विणअनुबंधके० अनुबंधविना एटलेहेतुतथास्वरूप अहिंसाथीपुण्यबंधाय ते देवताप्रमुखनोनवपामे पण आगलेंसंलग्न पुण्यपरंपरानचाले माटेपापानुबंधीपुण्यबंधाय जेम अहिंसानात्रणनेद तेम हिंसानापणत्रणनेदछे ते कहेछे १ हेतुहिंसा २ स्वरूपहिंसा ३ अनुबंधहिंसा एत्रणमां हिंसानुं अनुबंधके० फलतेपणजे हिंसानुंजआपे तेनोहेतुकहेछेके हढअज्ञानथकीके० आकरेअज्ञानेकरीने एटलेएजा-वजेहेतुथीजोइयेंतोअहिंसा तथास्वरूपथीजोइयेंतोपणअहिंसा अने अनुबंधेजोइयेंतो हिंसाछे तोतेहिंसाथीपण संसारवधे अने अज्ञानअहिंसाथीपणसंसारवधे तेमाटेजेमां अनुबंधअहिंसाहोयते आदरवी इतिनावः ॥ ९ ॥

निन्हवप्रमुखतणीजेमकिरिया ॥ जेहअहिंसारूप ॥ सुर
डुरगतिदेइतेपाडे ॥ डुत्तरनवजलकूप ॥ मन० ॥१०॥

अर्थ ॥ जेम जमालीप्रमुखनिन्हव सर्वजैनलिंगेहता तथाक्रियापणजैननीकरताहता तेश्रीनगवतिमांजमालीनुंमहासंयमवखाण्युं पणजे अहिंसारूपके० तेक्रियासर्व हेतु-अहिंसा तथास्वरूपअहिंसारूपहती पणते सुरडुरगतिदेइके० देवतानीडुर्गति एटले किल्बिषियाप्रमुखदेवतानीडुर्गतिआपीने पछी पाडेके० नाखे डुत्तरनवजलकूपके० डुः-खेंतरायएवोसंसाररूपजलनोकुवो तेमांनाखे इति ॥ १० ॥

डुर्बलनग्नमासउपवासी ॥ जोछेमायारंग ॥ तोपण
गरनअनंतालेशे ॥ बोलेबीजुंअंग ॥ मन० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ तेउपर सांख देखाडेछे जेम कोइक शरीरेंडुर्बल थयोहोय तथानग्नके० शरीरेंतोहोय अनेमासखमणनोपारणुंकरतोहोय एवोहोय अनेमायारंगके० माया-

वंतहोय एटलेअज्ञानकष्टकरेछे एवोछे तोपण अनंतिवारगर्जमांउपजशे एटलेअनंता नवकरशे एमवीजुंअंगजेसुयगडांगसूत्रतेबोलेछे यतः जइवियणिगिणेकिसे ॥ चरेजइ-विजुंजियमासमंतसो ॥ जेइहमायातिमज्जुति ॥ आगंतागप्रायणंतसो ॥ १ ॥ इति द्वितीयाध्ययने एटले एनीदया कोइलेखामां न आवे ॥ ११ ॥

निंदितआचारेंजिनशासन ॥ जेहनेहीलेलोक ॥ मायापे
हेलीतसअज्ञाने ॥ सर्वअहिंसाफोक ॥ मन० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ ते निंदितआचारें लोक जिनशासन हीले एटले जे एकलीदयामानेछे अने अज्ञानकष्टकरेछे तेप्राणीनेपूर्वाचार्यना जीतनीखबरनथी केजितव्यवहारें लोकनिंदा न करे अनेपोतानीमतियेंप्रवर्त्ते तेनाआचरणनी लोकनिंदाकरे तेवारेजिनशासननीपण निंदाथाय के जुउआवालोक जिनशासनमांछे माटे जिनशासनपण जुगंछाकरवायो-ग्यछे त्यारेजिनशासननी हिनतानुं कारणथाय माटे तसके० तेप्राणीने अज्ञानथयुं ते अज्ञानेकरीने मायापहेलीके० प्रथममायाथयीज अनेज्यांमायाछेरी त्यांसर्वेअहिंसाते फोकके० खोटीनिःफलजाणवी जेमाटे अज्ञानीनीदयाते हिंसाजजाणवी यतः मासे मासेयजोवालो ॥ कुसग्गेणंतुजुंजएनसो ॥ सुअरकायस्सधमस्स ॥ कलिंअग्घइसोल-सिं ॥ १ ॥ इत्युत्तराध्ययनवचनात् ॥ १२ ॥

स्वरूपथीनिरवद्यतथाजे ॥ छेकिरियासावद्य ॥ ज्ञानश
क्तिथीतेहअहिंसा ॥ दिएअनुबंधेसद्य ॥ मन० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ आगलीगाथामां दयापाले ने फलहिंसानुं आपे एम कह्युं हवे जेकथंचित् हिंसाथाय तेपण अहिंसानुंफलआपे तेकहेछे जे स्वरूपथीके० परमार्थेतोनिरवद्यछे निःपापछे अनेक्रियासावद्यके०क्रिया देखीतियदपिसावद्यछे तोपण तेजेस्वरूपथी हिंसाछे ते ज्ञानशक्तियेंकरी दिएअनुबंधेके० अनुबंधेआपे अहिंसाके० दया सद्यके० तत्काल एटलेएजावजेस्वरूपहिंसाजे दानविहारप्रमुख तेमुनिप्रमुखनीछे तेअनुबंधेअहिंसानुंज फलआपे यतः जगवत्यां अणगारस्सणंजंतेजावि अप्पाणोपुरउजुहउजुगमायाएपेहा एरीयरीयमाणस्स पायस्सअहेकुकुडपोएवावट्टपोतेवाकुलिंगछाएवा परियावज्जेज्जा ॥ तस्सणंजंतेकिंइरियावहियाकिरियाकज्जइसंपराइयाजावकज्जत्ति गोयमाणोसंपराइया जावकज्जति इरियावहिया जावकज्जइ सेकेणं जावबुचइ जहासत्तमसएसंवुडुद्देसए जावअठोनिक्खित्तो ॥ इतिअढारमाशतकनाआठमाउद्देशामांछे ॥ १३ ॥

जिनपूजाअपवादपदादिक ॥ शीलव्रतादिकजेम ॥ पुण्यअनु
त्तरमुनिनेआपी ॥ दिएशिवपदवहुखेम ॥ मन० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ वलीजेमपूर्वेंमुनिनेहिंसा स्वरूपथी हती तेअनुबंधेअहिंसाकही तेमजजिन पूजा तथाअपवादपदादिकें वर्त्ततामुनि वलीशीलव्रतादिक जेमसुनिने अनुत्तरके० उत्कृष्टपुण्यआपीने एटलेएजिनपूजादिकरणी यद्यपिकिंचितमात्र स्वरूपथीसावद्यछे अने शीलव्रतादिकते स्वरूपथीनिरवद्यछे पणएवेन्नेदवालाने अनुबंधे अहिंसानुंज फल आपे तेमाटे एमकह्युंजे अनुत्तरपुण्यआपीने दिएके० आपे शिवपदके० मोक्षपद जे वहुखेमके० घणुंक्षेमछे जिहां एटलेपरंपरायें सर्वैसिद्धनुं देनारछे ॥ १४ ॥

एहन्नेदविणएकअहिंसा ॥ नविहोवे थिरथंन्न ॥ यावत
योगक्रियाछेतावत ॥ बोल्योछेआरंन्न ॥ मन० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ एप्रकारे १ हेतु २ स्वरूप ३ अनुबंध एत्रणन्नेदेहिंसा तथाएत्रणन्नेदे अहिंसा ते जाण्याविना एकलीजअहिंसासामान्यप्रकारें माने ते नविहोवेके० नहोयथिरथंन्नके० थिरन्नावे एटलेएकलीअहिंसाछेरेनही शामाटेके यावतयोगक्रियाछेके० ज्यांलगे मन वचन कायानायोगनीक्रियातेचलनक्रियाछे तावतके० तिहां लगें बोल्योछेके० कह्योछे आरंन्नके० कर्मबंध एटलेपोतपोताना गुणठाणानीमर्यादा माफक तेरमा गुणठाणालगें कर्मबंधछे अन्यथाइरियापथिकाबंध बेसमयनी स्थितिनो केमकह्योछे तेमाटे एकली अहिंसाकहेवीतेकाम न आवे पणतेनान्नेदसमजे तो सर्वैछेकाणेजोडे ॥ १५ ॥

लागेपणलगवेनहिहिंसा ॥ मुनिएमायावाणि ॥ शुन्नकि
रियालागीजेआवे ॥ तेमांतोनहीहाणि ॥ मन० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ इहां कोइक एम कहेछे जे मुनिके० मुनिराजने विहारादिक करतां हिंसा लागेछे पण लगावेनहीएटले हायेकरी जाणीने हिंसाकरेनही एमजेकहेछे ते मायावाणिके० कपटनुं वचनछे एटलेमारीमातावंध्या तेनीपरे मायागालीवातबोलेछे पण शुन्नक्रिया जे विहारपडिलेहण नदीउतरवी इत्यादिक करतां जे हिंसा लागी आवे छे तेपोतानीमेलेज लागेछे एमकेम कहेवाय केमके जे नदीउतरवी विहारकरवो ते अजाण्योथतो नथी तेतो पोतेजाणेजछे जे नदीप्रमुख उतरतां हिंसाथशे तोपण उतरेछे प्रभुनी आज्ञाछे तेमाटे जेहिंसा शुन्नक्रियाकरतां लागीआवेछे तेमां हाणीके० दोष लागतो नथी ॥ १५ ॥

हिंसामात्रविनाजोमुनिने ॥ होयअहिंसकन्नाव ॥ सू
क्ष्मएकेंद्रिनेंहोवे ॥ तोतेशुद्धस्वन्नाव ॥ मन० ॥१७॥

अर्थ ॥ हिंसामात्रविनाके० एक हिंसाज देखीति न करी एटले देखीतो कोइ

जीव न मास्यो एटला मात्रथीज जो मुनिनेके० साधुने होयअहिंसकजावके० अहिंसकपणुं थायतो सूक्ष्मएकेंद्रिनेके० लोकव्यापी पांचथावरनासूक्ष्मएकेंद्रिजीवोनेपण शुद्धस्वजाव होवो जोइयें केमके सूक्ष्मएकेंद्रिय जीवतेहिंसानाममात्र पण नथीकरता माटे तेतमारे लेखे अहिंसक थया अने जे अहिंसकजावेंपरिणम्यो तेतो शुद्धस्वजाव निरावर्णथाय पण तेएकेंद्रितो कोइए निरावर्णथतो देखातानथी तेमाटे मात्रहिंसानेअणकरवेज अहिंसकनथाय जमालीनीपरें अविद्धायापिहियोहिंसां ॥ हिंसाफलजाजनंजवत्येकइतिअहिंसाष्टकवचनात् ॥ १७ ॥

जावेंजेहअहिंसामाने ॥ तेसविजोमेठाम ॥ उत्सर्गेअ
पवादेंवाणी ॥ जिननीजाणेजाम ॥ मन० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे जेप्राणी द्रव्यजावप्रमुख जेदेकरी अनेक प्रकारनी अहिंसाछे ते मांपण जावेंके०परिणामें जेप्राणी अहिंसामाने तेके०तेप्राणी सविजोडेठामके०सर्व जिनवाणी पोतपोताने ठेकाणेजोडे तेप्राणीथी आगमवचन एकपण दुषायनही ते जावथी अहिंसामानीने सर्वआलावाठेकाणे क्यारे जोडे ज्यारे उत्सर्गेंअपवादेंवाणीके०उत्सर्गवचन तथा अपवादवचन एवेहुयेंकरीने जिनेश्वरनी वाणीजाणे एटले एजावजे उत्सर्गमार्गें अहिंसा मुनिराजनें कही आचारांगप्रमुखनेविषे तथासाध्वी प्रमुख पाणीमां वहेती जाणेतो काढे तथा एकमहिना मध्ये बेनदीउतरवी इत्यादिक अपवाद आज्ञा पण प्रजुयेंकरीछे तोए सर्वउत्सर्ग अपवाद जावजाणे तेसर्व वचन ठामेजोडे पण मूर्ख शुंजाणे ॥ १८ ॥

कोइकहेउत्सर्गेंआणा ॥ छांदोछेअपवाद ॥ तेमिथ्या
अणपामेंअर्थें ॥ साधारणविधिवाद ॥ मन० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ इहां कोइक एमकहेछेजे उत्सर्गमार्गेंचालवुं तेज आज्ञाछे पण अपवाद ते छांदोछे एटलेपोतानीमतिकल्पनाछे पणजिनाज्ञा नथी एमकहेछे ते मिथ्याके०खोटुंछे अणपामेंअर्थेंके०अर्थजाण्याविना एमकहेछे तेनुं कारण के जे विधिवाद होयते साधारणजहोय एटले एमजाणवुंजे उत्सर्ग ने अपवाद एवंने विधिवादछे ते सर्वजीवने साधारणछे पण एकजीवआश्रयीनथीकह्युं, तेमाटे अपवाद पण आज्ञाछे पणछांदो एटले स्वमतिकल्पनानथी ॥ १९ ॥

मुख्यपणेजेमजावेआणा ॥ तेमतसकारणतेह ॥ कार्यइ
छतोकारणइछे ॥ एछेशुजमतिरेह ॥ मन० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ वली एजकहेछेके जंबूद्वीपपन्नतिनीवृत्तिमध्ये एमकह्युंछे के जेअपवाद तेका-

रण अने उत्सर्ग तेकार्य तेमाटे कहेछेजे मुख्यपणे जेमन्नावेआणाके०उत्सर्गे आज्ञाछे एटले न्नावते कार्यकहीयें अने जे कार्य तेउत्सर्गकहीयें तेमाटे जेम उत्सर्गे आज्ञाछे ते-मतसकारणतेहके०तेमजते उत्सर्गनुंजेकारण तेअपवादछे तेनीपणआज्ञाछे केमके का-र्यने इछतोथको कारणपण इछे अनेजो कारणछेरेतो कार्यपणछेरें जोकारणनहीतो कार्य किहांथीआवे एरीतेमाने तेजशुन्नमतिनी रेखा जाणवी ॥ अथवाएगाथानोअर्थवीजी रीतेकरीयेंछैयें जे इहांढुंढकलोकएमकहेछे जेअमारेतोन्नावनिक्षेपतेवंदनाकरवायोग्यछे पण नामतथास्थापनाअनेद्रव्य ए त्रणनिक्षेपावंदनायोग्यनथी एमकहेछे तेनेशीखामण देछे जेमुख्यपणे जेमन्नावेआणाके०न्नाव निक्षेपे आज्ञाछे एटले न्नाव निक्षेपो वांदवायोग्य-छे,तेम तस कारणके०तेमज ते न्नावनां कारणजेनामादित्रण निक्षेपातेपण वांदवायोग्यछे केमके जेकार्यनेइछशे तेकारणने इछशे अनेकारण मान्याविना कार्यनेपामशे नही एज शुन्नमतिनी रेखाछे एटले जे न्नाव निक्षेपोमानशेतेने नामस्थापनादिकपण मानवाजोइयें जोनामादिकनहीमाने तोन्नावनिक्षेपोपण नहीमनायो एमथशे ॥ २० ॥

कल्पेंवचनकह्युंअपवादें ॥ तेआणानुंमूल ॥ मिश्रप
दतोमुनिनेनघटे ॥ तेहनहीअनुकूल ॥ मन० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ पंचकल्पमांहे एहवुंवचनकह्युंछे के अपवादमार्गते जिनाज्ञानुंमूलछे यतः अववाउववहारो ॥ आणामूलंजउनवेतिहं ॥ इतिवचनात् माटे मुनिनेतो ते मिश्र प-दघटेनही रुडोनथी तेअनुकूलनथी केमके गुणस्थानादिक क्रियायेंमिश्रपक्षतानथी ते-हिजआगलीगाथामांदेखाडेछे ॥ २१ ॥

अपुनर्वंधकथी मांडिनें ॥ जावचरमगुणठाण ॥ न्नावअ
पेक्षायेंजिनआणा ॥ मारगन्नाषेजाण ॥ मन० ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ फरीबंधनथी फरवो तेने अपुनर्बंधककहीयेते अपुनर्बंधकजेचोथुंगुणठाणुं तिहांथी मांडिने जावचरमके०छेल्लाअयोगीकेवली चउदमा गुणठाणालगें इहांअपु नर्बंधकशब्दें चोथुंगुणठाणुं जाणीयेंछैयें जेकारणे अंतःकोडाकोडनी स्थितिकरीने कदा पिफरी मिथ्यात्वगुणठाणेआवेतोपण सितेरकोडाकोडीनीस्थितिफरी नबांधे तेमाटे अ-पुनर्बंधककहीयें तथा उपाध्यायजीयेंपण सवासोगाथाना स्तवनमध्ये एवीगाथाकही छेके, जेजेअंशेरेनिरूपाधिकपणुं ॥ तेतेजाणोरेधर्म ॥ सम्यक्दृष्टीरेगुणठाणायकी ॥ जाव लहे ... ॥१॥ एगाथाने अनुमानेपण एमजजणायछे पछीतो अपुनर्वंधकनो अर्थ ...कहे तेप्रमाण तथाउपाध्यायजीयेंस्वकृतअध्यात्मसारग्रंथमांपण कह्युंछे जे अपुन-

वंधकायावत् गुणस्थानंचतुर्दशं ॥ इत्यादिथी स्पष्टजणायठे केचोथागुणठाणाथी चउद-मालगें जिनआणाके०जिनेश्वरनी आज्ञाठे अने जाणपुरुषते एनेज मार्ग कहेठे तेस-वेन्नाव न्नावनीअपेक्षायें जाणवा अन्यथाचोथागुणठाणाप्रमुखनेविषे, तोमहाविन्नाव-मांवेठोठे पण न्नावनीअपेक्षायें जिनआणाठे इतिन्नावः ॥ २२ ॥

एकअहिंसामांजेआणा ॥ न्नाषेपूरवसूरि ॥ तेएकांतम
तिनविग्रहियें ॥ तिहांनयविधिठेन्नूरि ॥ मन० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ तथाशास्त्रमां एकली अहिंसामां आज्ञाठे जेम सव्वेजीवानहंतव्वाइतिआ चारांगादिकवचनथी एमपूर्वाचार्य यद्यपिकहेठे तथापि एपाठ एकांतमतिके०एकांतपक्षे नविग्रहियेंके०अंगीकारनकरीयें तेमजतेअहिंसापण स्याद्वादमतें अंगीकार करीयें जेम मुनिराज नवकोटीपच्चरकाण करीने नदीउतरेठे अनेपच्चरकाण करती वखते नदीमो-कलीतो राखीनथी तोते पच्चरकाण स्याद्वादेठेपणएकांते नथी एम जाणवुं तेमाटे इहां नयविधिठेन्नूरिके०तेअहिंसानेविषे नयनोविधिघणोठे तेतो जेनयनीवात समजे तेजाणे एटलेअहिंसाते अनेकप्रकारनीठे ॥ २३ ॥

आतमन्नावहिंसनथीहिंसा ॥ सघलाएपापस्थान ॥ तेहथ
कीविपरीतअहिंसा ॥ तासविरहनुंध्यान ॥ मन० ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ वलीतेजवात देखाडेठे आतमन्नावहिंसनथीके०जेकरणीकरतां पोतानोआ-त्मन्नाव हणाणो तो तेमां हिंसाके०हिंसालागे तथाआत्मन्नावहणातांथकांअढारे पा-पस्थानकलागे अने तेहथकीके०ते आत्मन्नावहणायाथकी विपरीतके०आत्मन्नावजिहां नहणाय ते अहिंसाके०दयाकहीयें तासके०तेपापस्थानकना विरहनुंध्यानएवीएन्नाव-अहिंसाठे एपदअहिंसानुंविशेषणठे ॥ २४ ॥

तसउपायजेजेआगममां ॥ बहुविधठेव्यवहार ॥ तेनिःशे
षअहिंसाकहियें ॥ कारणफलउपचार ॥ मन० ॥ २५ ॥

अर्थ ॥ तसके०तेआत्मन्नाव नहणवाना उपायके०प्रकार जे जे आगममां के०सि-द्धांतमां कह्याठे एवाव्यवहारते बहुविधठेके०अनेकप्रकारनाठे दान देवपूजा पडिक्कमणा पोसहइत्यादिकअनेकठे अने जोउपरनी मूलगाथानोपाठ विहुविधहोयतो एमअर्थक-रीये जे उत्सर्ग तथा अपवाद एवेप्रकाररूप व्यवहारठे तेनिःशेष के०समस्त जेटला आत्मानहणाववाना प्रकारठेतेअहिंसाकहियें एटलेएन्नावजे अपवादपणआत्मा नह-णाववानुंकारणठे तथादान देवपूजाप्रमुखपण आत्मानहणाववानाकारणठे तेने अहिं-

साकहीयें एमस्तवनकरनारे ठेराव्युं तेवारे अपवादने गंदोठे अनेउत्सर्ग तेआज्ञाठे एरी- तेपूर्वें प्रतिवादियें कह्युंहतुं तेदूरकर्युंइतिभावः॥ इहांकोइकदेशेजे एअपवादप्रमुख अने- कआरमाने नहणवानाकारणने अहिंसा केवीरीते कहीयें तेने कहेठे के कारणनेविषे फ- लउपचारके०कार्यनोउपचार करीयें ठैयें यथातंडुलान् वर्षेतिपर्जन्यइतिन्यायात् ॥२५॥

जीवअजीवविषयेठेहिंसा ॥ नैगमनयमत्तजुत्त ॥ संग्रह
व्यवहारेंषटकायें ॥ प्रतिजीवेंरुजूसूत्त ॥ मन० ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ हवे पूर्वें कह्युंहतुंजे अहिंसामां नयनाप्रकार घणाठे तेदेखाडेठे तेमां प्रथम नैगमनयआश्रीजीवनेविषे तथा अजीवनेविषे हिंसाकहेठे ते नैगमनय एमकहेठेजे जेमलोकमां अमुके जीव हण्यो तेमज अमुके अजीवघटनेहण्यो घटनोविनाशकर्यो इत्यादिकहिंसाशब्द सघले प्रवर्त्तेठे तथा संग्रहनय अनेव्यवहारनयएवेंहुनयनेमते ठकायनेविषे हिंसामाने पणजे अजीवनीहिंसा तेने हिंसामानतानथी इहांसंग्रहनय नावेभेदठे एकदेशग्राहीसंग्रह बीजोसर्वग्राहीसंग्रह तेमांसर्वग्राहीसंग्रहतो नैगमन यमां जल्यो माटे देशग्राहीसंग्रह इहांलीधोठे हिंसाशब्द अजीवमां प्रवर्त्ततो लीधो नथी तेमाटे देशग्राहीसंग्रह तथा व्यवहारनय तो जेरीतें लोकमाने तेरीतें एवेनयपण माने माटे लोकपण ठकायने हिंसामानेठे तेमएवेनयवादी पणकहेठे तथा रुजुसूत्र नयवालो प्रतिजीवेंके० जीवजीवप्रतें भिन्नभिन्न हिंसामानेठे एमउंघनिर्युक्तिनीवृत्ति मध्येकह्युंठे तेआगलएज गाथामां कहेठे तथाच तद्देशः तत्रनैगमस्य जीवेष्वजीवेषुहिं सा तथावक्तारोलोकेदृष्टाः यदुतजीवोनेनहिंसितोविनाशितस्तथा घटोनेनहिंसितोवि- नाशितः ततश्चसर्वत्रहिंसाशब्दनुवर्तनात् जीवेष्वजीवेषुचाहिंसानैगमस्यअहिंसाप्येवमे- वेति संग्रहव्यवहारयोःषट्सुजीवनिकायेषु हिंसासंग्रहश्चात्रदेशग्राहीद्रष्टव्यःसामान्य- रूपश्चनैगमातंर्भावि व्यवहारश्चस्थूलविशेषग्राही लोकव्यवहारणशीलश्चायंतथा चलो- कोबाहुल्येनषट्स्वेवजीवनिकायेषुहिंसासंग्रहश्चात्रदेशग्राहीभवतीतिरुजुसूत्रश्च प्रत्येकंप्र- त्येकं जीवेजीवेहिंसां व्यतिरिक्तामिच्छतीति हवेशब्दार्थलखीयेंठैयेंजीव अजीवनेविषे नैगमनयने मतेहिंसाकहेवी एजुत्तके०युक्तठे अनेसंग्रहतथा व्यवहारनयनेमते ठकायने विषेज हिंसामानेठे तथारुजुसूत्रनेमते जीवजीवप्रतेहिंसाजूदीजुदीमानवी ॥ २६ ॥

आतमरूपशब्दनयतिने ॥ मानेएमअहिंस ॥ उंघवृत्ति
जोइनेलहियें ॥ सुखजशलीलप्रसंस ॥ मन० ॥ २७ ॥

अर्थ ॥ आतमरूपके०आत्मातेजस्वरूपठे माटे हिंसाअथवाअहिंसाते आत्मारूपमा-

नेछे शब्दनयतिनेके०शब्दछेप्रधान जेने एवात्रणनय१शब्द२समभिरूढ ३ एवंभूत एत्रण नयमानेछे जेपोतानो आत्मा प्रमादीथयो त्यारे आत्मातेहिंसा अने तेजआत्मा जेवारे अप्रमादीथयो तेवारें आत्मा तेज अहिंसा यतः आयाचेवअहिंसा ॥ आयाहिंसतिनिछउएसो ॥ जोहोइअप्पमत्तो ॥ हिंसउअहिंसउइयरो ॥१॥ इतिउंघनिर्युक्तिवचनात् पाछलात्रणनयनिश्चयना घरनाछे माटे उंघनिर्युक्तिनीवृत्तिनोपाठपणएमछे यथा ॥ शब्दसमभिरूढैवंभूताश्चनयाआत्मैवहिंसामिछंतीतिए जेमहिंसा सातनये फलावी तेमज अहिंसाके०अहिंसापण फलावियें अहिंसाप्येवमेवेतिउंघनिर्युक्तिवृत्तिवचनात् ए हिंसाना तथाअहिंसानासातप्रकार ते उंघनिर्युक्तिनीवृत्ति जोइने सुख जशनीलीलातथा रुडीप्रशंसाते लहियेंके०पामिये एटलेयथार्थ जाणवाथीएटलावानां पामियें ॥ २७ ॥

॥ ढालनवमी ॥

॥ चैत्रीपुनमअनुक्रमे ॥ एदेशी ॥

कोइकसूत्रजआदरे ॥ अर्थनमानेसार ॥ जिनजी ॥ आपमतिअ
वलुंकरे ॥ भूलातेहगमार ॥ जिनजी ॥ तुऊवयणेंमनराखीयें ॥१॥

अर्थ ॥ आठमीढालने अंतेसातनयेंकरी हिंसाफलावी तेनयेंकरी हिंसातो तेवारे समजाय जेवारे सूत्रनी टीका चूर्णितथाजाष्य अनेनिर्युक्ति मानीये तो समजायपण केवलसूत्रनो मूलपाठ वांचवाथी नसमजाय केमके जेसूत्रहोय तेसूचनामात्रहोय माटेजे अर्थनेनथीमानता तेने शिक्षादेवा सारु नवमीढालनेआठमीढालसाथेंसंबंधकरी कहेछे जे कोइकके०जेढूंढक लुंपाक नामनदेवायोग्य माटेकोइक एवुं नामकह्युं ते सूत्रजआदरेके०केवलसूत्रजमानेछे इहां एकवारते वृत्त्यादिकनिषेधवाचकछे तथाअर्थके० टीकाप्रमुखतेनथीमानता जिनजीके०हेरागद्वेषनाजीतणहारहेवीतराग तेकेवाछे आपमतिके०स्वछंदेंचालणहारछे पणआगमानुयायी चालतानथी अवलुंकरेके०जेटलुंकार्य करेतेटलुं अवलुंकरेछे माटे तेमूर्खगमार जूलाजमेछे कारणके सूत्रतोगणधरनारच्या अने अर्थतो तीर्थंकरनोकह्यो ॥ यतः ॥ अछंजासइअरहा ॥ सुत्तंगंछंति गणहरानिउणं ॥ इतिवचनात् तेमाटे अर्थनी ना कहेतां तीर्थंकरनीआशातनाकरेछे माटे अवलुंकरेछे माटे हेप्रजुतमारेवचने मनराखीयें ॥ १ ॥

प्रतिमालोपेपापीआ ॥ योगअनेउपधान ॥ जि० ॥ गुरुनो
वासनसिरधरे ॥ मायाविअज्ञान ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वली तेलोक प्रतिमाने लोपेछे एटले प्रतिमाउथापेछे पणकेवाछे जेपापी-

आके॰पापीछे शामाटे जेश्रीसमवायांग तथाभगवति तथाज्ञाता अनेउपासक रायपश्रे णी जीवाभिगम जंबुद्वीपपन्नति प्रमुखनेविषेसाक्षात्प्रतिमाकहीछे तेनेलोपीउत्सूत्रबो· लेछे अनेजे उत्सूत्रबोलवुं तेश्रीभगवतिसूत्रमां पापकही बोलाव्युंछे तेमाटे पापी कह्या तेप्रतिमानोअधिकारतो उपाध्यायजीयें ढुंढीना स्तवनमध्ये कह्योछे माटे इ नथीकह्यो वली योगवहेवा तेने लोपेछे कारणके श्रीनंदिसूत्र तथा अनुयोगद्वारसू अनेउत्तराध्ययन ठाणांगप्रमुखसूत्रनेविषे योगपणकह्याछे तेपणउत्सूत्रबोलीलोपेछे उ पलक्षणथी श्रावकने सूत्रभणावे तेपण निशीथ तथा ठाणांग सुयगडांग व्यवहा उपासकप्रमुखमां नाकहीछे ते वातो पण ढुंढिनास्तवनमां आणीछे तेथीअहींनथ कहेता माटे पापीछे वली उपधानलोपेछे केमके श्रीमहानिशीथप्रमुखसूत्रमां उ धानकह्याछे तेलोप्यामाटे पापीकह्या वली गुरुनोवास मस्तकनेविषे नधरे एट भावजे समवायांगसूत्र तथाश्री अनुयोगद्वारसूत्रप्रमुखनेलेखे तथा आवश्यकनि क्तिप्रमाणछे तेमां गुरुनोवास कह्योछे तेलोप्यो माटेपापीकहिये वलीमायावीछे क करी लोकने भरममांनाखेछे अक्षरार्थ मरडवो तेवक्रता अनेजे वक्रताते माया अज्ञाने भख्याछे केमके व्याकरणादिकभण्याविना सूत्रवांचेछे तेनघटे यतः अहके कंपुणाइ॥सच्चंतुभासियवंजंतंदवेहिं॥पज्जवेहिंयगुणेहिं॥कम्मेहिंवहुविहेहिं॥ सिप्पे आगमेहिंयनामरकायनिवाउवसग्गतद्धियसमाससंधिपद हेउ जोनिय उणादिकि विक्षण धातु सरविभत्ति वन्नजुत्तं तेकल्लंदशविहंपिसच्चं जहभणियं तहय कमुणाव हुवाखसविहायहोइभासावयणंपियहोइसोलसविहं इत्यादि प्रश्नव्याकरण सूत्रमध छे माटेजेजाणेतेज्ञानी अन्यथा अज्ञानीकहियें ॥ २ ॥

आचरणातेहनीनवी ॥ केतिकहीयेंदेव ॥ जि० ॥ नित
त्रुटेछेसांधता ॥ गुरुविणतेहनीटेव ॥ जि० ॥ तुझ० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ तेढुंढीआनी आचरणाजे बाह्यक्रिया तेसर्व नवीजछे मुखबांधीवादेरनिक· लवुं मांडो राखवोजनही वीपाकसूत्रने विरोधी तथा भगवति दशवैकालकि प्रश्न व्या· करणादिकसूत्रथकी विरोधी आचरणा तेहनीकेतिके॰केटलीकहीयें एटले घणीछे मा· टेहेदेव हेआत्माराम हेपरमानंदविलासी वलीतेने निरंतर सांधतांयकांत्रुटेछे एटले लोक उखाणोछे जे नवसांधे ने तेरत्रुटे तेउखाणो एनेघरेंछे वलीपूजामां हिंसायतावे अने पोतें मरे तेवारेशुंकरीयें तथा पोतानेवांदवा आवे तथादीक्षामहोत्सवकरे तेमां हिंसाथायके नथाय इत्यादिक बहुअधिकारछे पणकेटलोलखाय एमएकवात सांधता गयो एटले गामगामथी त्रुटीगयुं जेमाटे गुरुविना तेनीखराबटेवपडीगयीछे जोगुरुपरं·

परागत होयतो कांइअटकेनही क्यारें खवायनही संप्रदायविना ठामठामअटकेछे एटले एभावजे नगुराछे माथेकोइनिकल्यो त्यारेपणगुरुनहतो ॥ ३ ॥

वृत्तिप्रमुखजोइकरी ॥ भाषेआगमआप॥जि० ॥ तेहज
मूढाउंलवे ॥ जेमकुपुत्रनिजबाप ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वृत्तिके०टीका अने प्रमुखशब्दें चूर्णिनिर्युक्ति आदिलेवा तेजोइकरीने आपके०पोतेआगमने भाषे एटले वृत्तिप्रमुखछानीराखी तेना भावजोइ आगमनोअर्थ शीकवेसाडे पछीलोकआगल एकलुं सूत्रवांचे एमतेअज्ञानी टीकाप्रमुखनेउंलवे कोइपूछे जेटीकानिर्युक्तिमानोछो तेवारें कहेशेजेनथी मानता जेम कुपुत्रहोयते पोताना बापने उंलवे एटले बापहोएसादो अनेपोतेहोए छेल पछीकोइपुछेजे आ तमारा शा सगा छे तेवारें आडोअवलोजबावआपे तेमटीकाप्रमुखनो उपकार अनेतेनेज न माने ॥४॥

वृत्त्यादिकअणमानता ॥ सूत्रविराधेदीन ॥ जि० ॥ सूत्रअरथ
तदुभयथकी ॥ प्रत्यनीककह्यातीन ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वली वृत्त्यादिकके०वृत्तिचूर्णिभाष्यने अनुसारें प्रकरणचरित्रादिकनेअणमानताथका तेदीनके०भावदयाकरवायोग्य सूत्रनेज विराधेछे सूत्रनीज आशातनाकरेछे श्रीसमवायांगसूत्रें तथानंदिसूत्रेंकह्युंछे आयरेणंपरित्तावायणासंखिज्जाअणुउंगाथांरासंखेज्जावेढासंखेज्जा सिलोगासंखेज्जाउं निज्जुत्तीउंसंखेज्जाउं पडिवत्तिउंसंखेज्जाउं संघेयणीउं इत्यादिककह्यांछे तेमानेनही तेवारें सूत्रनेविराधेजछे वली १ सूत्रप्रत्यनीक २ अर्थप्रत्यनीक ३ तदुभयप्रत्यनीक एश्रीठाणांगसूत्रेंकह्याछे यतः सुयंपडुच्चतउं पडिणीयायतंसुत्तपडिणीए अत्थपडिणिए तदुभयपडिणीए एत्रीजाठाणाना चोथाउद्देशेंकह्युंछे एमज भगवतिसूत्रना आठमाशतकना आठमाउद्देशामांकह्युंछे तो अर्थप्रत्यनीकतेनिर्युक्त्यादिकजेनथीमानता तेनेकहीयें तेशिवायअर्थप्रत्यनीक तथातदुभय प्रत्यनीक तेबीजाकोनेकहीयें ते बतावो ॥ ५ ॥

अक्षरअर्थजएकलो ॥ जोआदरताखेम ॥ जि० ॥ भगव
इअंगेभाषिउं ॥ त्रिविधअर्थतोकेम ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जोकेवल एकलो अक्षरार्थ मानीयें एटले जेटलुं सूत्र तेटलोज शब्दार्थ आदरीयें मानीयें अनेतेम मानता तमने खेमके०कुशलछे तोभगवतिसूत्रमांत्रिविधके० त्रणप्रकारें व्याख्यान अर्थ कहेवो कह्योछे तेकेमघटे तथा अनुयोगद्वारें बे प्रकारें अनुगमकह्योछे सत्ताणुगमेय निज्जुत्तिअणुगमेय तथानिज्जुत्तिअणुगमेतिविहेपन्नतेउवगाय

निज्जुत्ति अनुगमेइत्यादिक तथाउद्देसे निद्देसे निग्गमे खेत्तकालपुरिसेय एगाथाअनुयोगद्वारमांहे तेनाअर्थकेमकरशोइतिभावः ॥ ६ ॥

सूत्रअरथपहेलोवीजो ॥ निज्जुत्तीयेमीस ॥ जि० ॥ निरवि
शेषत्रीजोवली ॥ इमभाषेजगदीश ॥ जि० ॥ तुझ० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तेजत्रणप्रकारनुं व्याख्यानदेखाडेछे प्रथम सूत्रनो शब्दार्थ शिष्यनेदेवो जेम नमोके०नमस्कारथाओ अरिहंताणंके०अरिहंत रागद्वेषरूपशत्रुहण्या माटे ते शब्दार्थअवविरीते आवव्यो तेवारें वीजोके०वीजीवार अर्थकहे ते निज्जुत्तियेंमीसके० निर्युक्तिसहित अर्थ कहे हेशिष्य ते अरिहंतचारप्रकारना छे नाम, स्थापना, द्रव्य, अनेभाव भेदें यतःनामजिणाजिणनामा ॥ ठवणजिणापुणजिणंदपडिमाओ ॥ दव्वजिणाजिणजीवा ॥ भावजिणासमवसरणत्था ॥१॥ इत्यादिक एम वीजीवार अर्थआवव्यो पछी त्रीजीवार फरी एजपदनो अर्थ निरविशेषके०समस्तरीतें कहे एटलेसंगेप्रसंगे सर्वेकहे नैगमादिकनयपण शक्तिहोय तोफलावे तेना साधनकहे उदाहरण जे अरिहंतने नमस्कारनुं फलकहे इत्यादिक एटले एभावजे प्रथम अर्थमां टीकाचूर्णि अने वीजाअर्थमां निर्युक्ति तथात्रीजाअर्थमां भाष्यआव्युं एम हेजगदीशतुं भाषेके०भगवतिनाशतक २५ माना त्रीजा उद्देशामां कहेछे सुत्तथोखलुपढमो ॥ वीओनिज्जुत्तिमीसओभणीओ ॥ तइओयनिरविसेसो ॥ एसविहिहोइअणुओगो ॥ १ ॥ एगाथा नंदिसूत्रमध्येपणछे तेमाटेअर्थप्रमाणकरेतो खेमथाय ॥ ७ ॥

छायानरचालेंचले ॥ रहेथितितसजेम ॥ जि० ॥ सूत्रअ
रथचालेचले ॥ रहेथितितसतेम ॥ जि० ॥ तुझ० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेमनरके०पुरुषनीछाया तेजेवारें पुरुष चाले तेवारे तेनो छांयडो पण चाले अने रहेके०पुरुषउभोरहे तेवारे तसके०तेछायानीपण स्थितिके०रहेवुं थाय जेम ए तेम सूत्रअने अर्थमांपण एमज भाववुं सूत्रनीचाले अर्थ चलेके०चाले रहे के०सूत्ररहे तेवारें तसके०ते अर्थनुं पण थितिके०रहेवुंथाय ॥ ८ ॥

अर्थकहेविधिवारणा ॥ उभयसूत्रजेमठाण ॥ जि० ॥ तेम
प्रमाणसामान्यथी ॥ नविप्रमाणअप्रमाण ॥ जि० ॥ तुझ० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ वली अर्थके०टीकाप्रमुखहोय तेजसमजावे अनेविधिके०विधिवाद तथा निषेधसूत्र तथा उभयसूत्रके०विधिसूत्र तथानिषेधसूत्र एवेहु सूत्रजेमठाण यथा ॥ नोकप्पइनिग्गंथाणवानिग्गंथिणवाइमाओ ॥ उद्दिठाओ

गणियाश्र उचित जितार्उपंचमहएणवार्उमहानदिर्उ अंतोमासस्स डुखुत्तोवा तिखुत्तोवाउ-त्तरिए संतरित्तए वा तं गंगाजऊणासरसइ एरावतिमही इति एरीते निपेधकरीने वली लगताज सूत्रमांआज्ञाकरी यथा पंचविहिंठाणेकप्पंतितंजयंसिवाडुन्निरकंसिवापवहे जं च णंकोइतिदउग्घंसिवाएज्जमाणंसिमहतावायणारितेहिइति एवे सूत्रकह्यां एकविधिनुं एकनिपेधनुं एवेमांकयुंसूत्रप्रमाणकरियें अनेकयुंसूत्र अप्रमाणकरिये इहां एके अप्रमाण नथायइतिज्ञावः हवे पठवाऊना वेपदनो अर्थकहेठे तेमके० तेरीतेजेम ठाणांग मध्ये वेहुसूत्र देखाड्या तेम सामान्यप्रमाण जेसूत्रठे ते सूत्रथी नविप्रमाणअप्रमाणके० इहांसामान्यपदठे तेमाटेजाणियेंठेयें जेविशेषपद वाहारथीलावीयें तेवारेएम अर्थथाय जेविशेपप्रमाण तेटीकाप्रमुख तेनविअप्रमाणके०अप्रमाणनथी एटलेएज्ञावजे प्रमाण वे प्रकारना एकसामान्यप्रमाण वीजुं विशेपप्रमाण तेमां सामान्यप्रमाण तेसूत्रकहीयें जेमां सामान्यपणे सूचनामात्रें कह्युं होय अने विशेषप्रमाणते अर्थटीकाप्रमुखनेकहीयें जेमां विस्तारीनेकह्युंठे एवेप्रमाणठे तेमां सामान्यप्रमाणखरुं अने विशेपप्रमाणखोटुं एम नकहेवाय सामान्यप्रमाणथी विशेपप्रमाण तेअप्रमाण केमथाय इतिज्ञावः ॥ए॥

अंधपंगुजेमवेमले ॥ चालेइछितठाण ॥ जि० ॥ सूत्रअरथ
तेमजाणीयें ॥ कल्पज्ञाष्यनीवाण ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जेम अंध लोचनहीन अनेपंगुके०चरणहीन एवेमलीने चालेइछितठाणके० वांछितस्थानकनेविपे चाले तेमसूत्र तथाअर्थजे टीकाप्रमुख मलीने यथार्थ स्थानके अर्थ जोडीशकीयें एमकल्पज्ञाष्यनीवाणीठे ॥ १० ॥

विधिउद्यमज्ञयवर्णना ॥ उत्सर्गहअपवाद ॥ जि० ॥ तडुज्ञय
अर्थेजाणीयें ॥ सूत्रज्ञेदअविवाद ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ वली १ विधिसूत्र २ उद्यमसूत्र ३ ज्ञयसूत्र ४ वर्णवसूत्र ५ उत्सर्गसूत्र ६ अपवादसूत्र ७ तडुज्ञयसूत्र एसर्वेसूत्रनाज्ञेदनीखवर अर्थथीजणाय नहीतो शीखवर पमेजे आसूत्रते शीअपेक्षानुंठे यथा ॥ संपत्तेजिरकुकालंमि ॥ असंज्ञंतोअ मुछिउ॥इ-म्मेणकम्मजोगेणं ॥ ज्ञत्तंपाणंगवेसए ॥१॥ एदशवैकालिकनापांचमाअध्ययने कह्युं इ-त्यादिकविधिसूत्रकहीयें तथा डुमपत्तयपंरुयए ॥ जहानिवरूइरायगणाणअच्चए ॥ एवं-मणुआणजीवियं ॥ समयगोयमामापमायए ॥ इत्युत्तराध्ययननेदशमाध्ययनेकह्युं इ-त्यादिकउद्यमसूत्रकहीयें अने नरकनेविपे मांसरुधिरादिकवर्णवीकहेवा यथा ॥ उत्त राध्ययनेमृगापुत्रअध्ययनमां तथा सुयगडांगना नरकविज्ञत्तिअध्ययनमां तेपरमार्थेमां-सादिक नथी पणज्ञयसूत्रठे यतः नरएसुमंसरुहिराइ ॥ वजंपसिद्धिमित्तेणं ॥ ज्ञयहेउ-

इहरतेसिं ॥ विउवियपावढेनतयं ॥१॥ इत्यादिक नयसूत्र यथा कुङ्किमिय समिद्धाइ त्यादिकउववाइ ज्ञाताधर्मकथाप्रमुखनेविषे प्रायेंसूत्रछे तेवर्णवसूत्रछे वली इचेसिंछन्ह जीवनिकायाणं मेवसयंदंमसमारंनेज्जा इत्यादिक छजीवनिकायना रक्षक प्रमुखआचा रांगादिकसूत्रनेविषे तेउत्सर्गसूत्रजाणवा तथाछेदग्रंथतेप्रायें अपवादसूत्रछे अथवा न वालनिज्जानिउणंसहायं॥ गुणाहियं वागुणउंसमंवा ॥ इक्कोविपावाइविवज्जयंते ॥ विहरि ज्जकम्मेसुसज्जमाणो ॥ इत्यादिक अपवादसूत्रजाणवा तथा जेमां उत्सर्ग अने अपवाद सायेकहेवाय तेतडुनयसूत्रकहीयें जेम अट्टज्झाणानावे समंअहिआसियव्वंवाहि ॥ तप्पावंमिउविहिणा ॥ पडियारपवत्तणंनेयं ॥१॥ इत्यादिकअनेकप्रकारना स्वसमय पर समय निश्चय व्यवहार ज्ञानक्रियादिक नानाप्रकारें नयमतनाप्रकाशक सूत्रनाजेनेद तेअविवादपणेके०जेमांऊगडोनऊछे एरीते स्वस्थानकें अर्थथीजोमाय ॥ ११ ॥

एहनेदजाण्याविना ॥ कंखामोहलहंत ॥ जि० ॥ नंगंतर प्रमुखेकरी ॥ नाष्युंनगवइतंत ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तोएपूर्वोक्तनेद जाण्याविना नंगंतरप्रमुखेकरीने कंखामोहके०मिथ्यात्वमो हनीने लहंतके०वेदे एमनगवतिसूत्रमां तंतके०निश्चेंनाष्युंछे एटले एनावजेसूत्रतो विविध आशयनाहोय तेआशयनीजेवारेंमालमपडे तेवारें मनमां शंकाउपजेकेआखरुं के आखरुंएवीशंकाथाय अनेजेशंका तेमिथ्यात्वमोहनीथाय तथाचोक्तंनगवत्यंगे प्रथम शतके तृतीयउद्देशके अछिणंनंतेसमणाविनिग्गंथाकंखामोहणिज्जंकम्मंवेदेति हंताअ छिकहणंनंतेसमणाविणिग्गंथा कंखामोहणिज्जंकम्मंवेदेतिगोयमा तेहिंतेहिंनाणंतरेहिं दंसणंतरेहिं चरित्तंतरेहिं लिंगंतरेहिं पवयणंतरेहिं पावयणंतरेहिं कप्पंतरेहिंमग्गंतरेहिं मतंतरेहिं नंगंतरेहिं णयंतरेहिं णियमंतरेहिं पमाहिंणंतरेहिं संकिता कंखिता विति गिछता नेयसमावन्ना कलुसमावणा एवंखलुसमणा निग्गंथाकंखामोहणिज्जं कम्मंवे देतिइति एनासमाधान नगवतिनीवृत्तिथी जोइलेजो तेमाटेटीकाप्रमुख अर्थ जाण्याथीज सर्वसमाधानथाय आम्नायपामियें पण केवल सूत्रेंज नपामियें इहां नंगंतरप्रमुखेकह्युं ते मध्यग्रहणेआद्यंतयोर्ग्रहणमितिन्यायात् णाणंतरेहिं पदपणलेवा ॥ १२ ॥

परिवासितवारीकरी ॥ लेपनअशनअशेष ॥ जि० ॥ कारण थीअतिआदर्या ॥ पंचकल्पउपदेश ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ परिवासितके०रात्रें वासीराखवुं तेवारीकरीके०वारीने एटले मुनिने संनि धिमात्रे पणराखवुं ते रात्रें नघटे एहवुं छुंतेकहेछे लेपनके०विलेपन अथवा कुसुमवा अने अशनके०आहारतयाअशेषशब्देंप्रमुख लेवा तेवारीने वली कार

णथी अतिकेण्अत्यंतकारणे आदर्यांकेण्तेमुनियेंअंगीकारकर्यां एटले वासीराखवानी मुनिने आज्ञाकरी तेपंचकल्पग्रंथनो उपदेशछे उपलक्षणथी निशीथनेविषे पण कह्युंछे यतः ननुउपधादिसंनिधिःक्रियतेनवा उच्यते उत्सर्गेणनकल्पते कारणेतुभवत्यपि तथाहिवोछिन्नमंरूवनांमयछडुज्जोयणअ्यंतरउगामघोसाइनछितछतुरिएकज्जेनलप्रइअउतछछिन्नमंरूवेउसहगणोपरिवासिज्जाइइतिनिशीथे तेमाटे एकारणादिक प्रकार तेटीकाप्रमुखविना जणायनहीं ॥ १३ ॥

वर्षागमननिवारीउं ॥ कारणेंभाष्युतेह ॥ जि० ॥ ठाणंगे
श्रमणीतणुं ॥ अवलंबादिकजेह ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ वर्षागमनकेण्चोमासानेकाले विहारकरवानुं निवार्युंछे श्रीठाणांगना बीजाउद्देशामध्ये यतः णोकप्पतिनिग्गंछाणंवानिग्गंछीणंवा पढमपाउसंमिगामाणुगामंडुत्तिजित्तएइति तथा कारणेभाष्युंतेहकेण्तेजवर्षाकालमां कारणथी विहारकरवानी आज्ञा करी तेपणठाणांगसूत्रना पांचमा ठाणाना बीजा उद्देशामांकह्युंछे यतः पंचहिठाणेहिंकप्पंतितंजयंसिवा डुज्भिक्खंवा जावमहतावाआणारिएहिं इतितथातत्रैववासावासंपज्जोसवियाणं नोकप्पइ निग्गंथाणंवा निग्गंथीणवागामाणुगामंडुइज्जितंएवंपंचहिठाणेहिं कप्पतितं णाणठयाए दंसणठयाए चरित्तठयाए आयरिय उवज्झाएवा संविसुभेज्जा आयरियउवज्झायाणवा वहिता वैयावच्चकरणयाएइति वलीएजश्रीठाणांगनेविषे श्रमणीकेण्साध्वीने अवलंबनकेण्आलंबेतो प्रभुनी आज्ञा अतिक्रमेनहीं यतः पंचहिठाणेहिंसमणेनिग्गंथे निग्गंथि गेन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णातिक्कमइतंनिग्गंथिचणं अन्नयरे पसुजातितेवा पक्खिजातिएवा उक्कातेज्जातत्थनिग्गंथे निग्गंथि गेन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइक्कमइनिग्गंथे निग्गंथि डुग्गंसिवा विसमंसिवा पक्खलमाणिंवा पवडमाणिंवा गेन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइक्कमइनिग्गंथे निग्गंथि सेयंसिवा पंकंसिवा पणगंसिवा उदगंसिवा उकुमाणिवा उवुज्झमाणिवा गेन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णातिक्कमइ निग्गंथे निग्गंथि णावआरुहमाणेवा उरुंभमाणेवा जावणातिक्कम निरकत्तइत्तं जरकतिछंजावभत्तपाणपडियाइक्खितं निग्गंथे निग्गंथि गेन्हमाणेवा अवलंबमाणेवाणातिक्कमइ इत्यादि एउपलक्षणथी साधुसाध्वी एकस्थानके भेलावसे एवापणआलावा श्रीठाणांगमध्येछे तेकेटलाक लखाय अने वलीनवमेठाणे ब्रह्मचेराकह्या तेमांस्त्रीनाअंगोपांग जोवानहीं तथा भींतने आंतरे वसवुंनहीं एमकह्युं तेवाततो प्रसिद्ध छे माटे प्रतिपक्षीआलावो उपाध्यायजीयें संभार्योनहीं तेथी अमे लख्यो पण नहीं तो वृत्यादिकविना केम बंधवेसेइतिभावः ॥ १४ ॥

ज्ञावः लोकमांजखाणोठे जे खांमना खानार तेरीतना एशुज्ञमतिजाणवा पण कोइकाखे लूणजेनीमक तेअमृतने तोले आवेनही ॥ २७ ॥

राजासरिखुंसूत्रठे ॥ मंत्रीसरिखोअर्थ ॥ जि० ॥ एमांएके
हेलीजे ॥ दियेसंसारअनर्थ ॥ जि० ॥ तुक० ॥ २८ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे राजासरिखुंके०चक्रवर्ति बराबरसूत्रठे अने मंत्रीसरिखो अर्थठे एटले राजानोआशय मंत्री जाणे तेम सूत्रनोआशय अर्थकारकहे बीजो कोइसूत्रनो आशय जाणेनही एमांके०एबेहुमांथी एकेहेलीजेके०एकने निंदतांथकां दियेसंसार अनर्थके०संसारनोअनर्थआपे ज्ञवपरंपरावधारे ॥ २८ ॥

जेसमतोलेंआचरे ॥ सूत्रअर्थसुंप्रीति ॥ जि० ॥ तेतुकक
रुणायेंवरे ॥ सुखजशनिर्मलनीति ॥ जि० ॥ तुक० ॥ २९ ॥

अर्थ ॥ माटेजे आत्मार्थिप्राणीते सूत्र तथाअर्थ वेहुने समतोलें सरिखीरीतें अंगीकारकरे प्रीतिराखे अवज्ञानकरे तन्मयकरीजाणेतेप्राणीहेप्रज्ञुतमारीकरुणाके०दयायें करीने सुखतेनिराबाधपणुं अनेजशकीर्ति तथानिर्मलजे नीतिके०न्याय ते वरेके०पामे ॥ २९ ॥ हवे दशमी ढालकहेठे तेने नवमी ढालसाथेए संबंधठे जेपूर्वढालमां सूत्र तथाअर्थनां एकनी हीलनाकरेतो तेनेसंसार वधेएम कह्युं तेसूत्रतथाअर्थ तो ज्ञान स्वरूपठे वास्तेएदशमीढालमांज्ञाननुंवर्णनकरेठे ॥

॥ ढालदशमी ॥

॥ आपठंदेठवीलाठलबरे ॥ एदेशी ॥

ज्ञानविनाजेजीवनेरे ॥ क्रियामांठेदोषरे ॥ कर्मबंधठेतेहथी
रे ॥ नहिसमसुखसंतोषरे ॥ १ ॥ प्रज्ञुतुकवाणीमीठमीरे ॥
सुकमनसंदेहजसुहायरे ॥ अमीयसमीमनधारतारे ॥ पाप
तापसविजायरे ॥ प्रज्ञुतुकवाणीमीठटीरे ॥ २ ॥ एआंकणी

अर्थ ॥ ज्ञानविना जेजीव केवलक्रियारुचिठे तेमां घणादोषनी उत्पत्तिठे तेअज्ञानक्रियाथी कर्मबंधजयायठे पणसमसुखसंतोषके०समतानासुख जेमां परज्ञावनी इंहा नथ एहवो जेसंतोषते अज्ञानी क्रियाकरतोहोय तेहने यतो नथी यतः नाणगुणेहिं हिणा ॥ किरियासंसारवढ्ढणीज्ञणिया ॥ धम्मरूइपहुवमित्ता ॥ नाणसमेयासयाहुला २ ॥ एयोगनी थीसीमध्ये कह्युंठेमाटे हेस्वामी तमारीवाणी घणीज मीठीलागेठे मा·

रामनमांसेहेज सोहायछे पणकोइना बलात्कारथीनही तेअमृतसरिखीतमारीवाणीने मनमांधारतांथकां पापरूप तापके०उष्णता तेसर्वमटीजायनेशीतलताथाय ॥ २ ॥

लोकपंतिकिरियाकरेरे ॥ मनमेलेअन्नाणरे ॥ नवइछानाजो
रथीरे ॥ विणशिवसुखविन्नाणरे ॥ प्रनु० ॥ मुज० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ लोकपंतिके०लोकनी हारमां लोकानुजायी क्रियाकरे मनमेलेके०शुद्ध अध्यवसायविना अन्नाणके०अज्ञानीजीवते नवजे संसार तेनीइछाना जोर थकी एटले बहुलसंसारीजीवछे शिवसुखना विज्ञानविना एटले जेक्रियाकरे तेपण ज्ञानविना जशमानप्रतिष्ठानेअर्थेकरे ॥ ३ ॥

कामकुंनसमधर्मनुंरे ॥ मूलकरीएमतुछरे ॥ जनरंजनकेवल
लहेरे ॥ नलहेशिवतरुगुछरे ॥ प्रनु० ॥ मुज० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ कामकुंन सरिखो मोक्षसुखनोआपनार एवोजेधर्म तेनुंयशमानादिक तुछ मूलकरीने तेप्राणीकेवल जनरंजनके०लोक रीफे एटलुंज फलपामे पणअज्ञानक्रियाथी मोक्षरूपजेवृक्ष तेनो गुछके०गुछो उपलक्षणथी फललक्ष्यें तेनपामे ॥ ४ ॥

करुणानकरेहीननीरे ॥ विणपणिहाणसनेहरे ॥ द्वेषधरं
तांतहसुंरे ॥ हेठाआवेतेहरे ॥ प्रनु० ॥ मुज० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवे षोडशकमां पांचगुण आशयविशेष देखाड्याछे यथातृतीयषोडशके १ प्रणिधि २ प्रवृत्ति ३ विघ्नजय ४ सिद्धि ५ विनियोग नेदतःप्रायःधर्मज्ञैराख्यातःशुनाशयःपंचधा त्रिविधौ एपांचनेद अन्वयरीतें श्रीहरिनद्रसूरियें देखाड्याछे ते श्रीजशोविजयउपाध्यायजी व्यतिरेकें देखाडेछे तेमां प्रथमप्रणिधाननामाआशयकहेछे जेहीनके० पोताथकी हीणगुणीछे एटले हीणगुणठाणेवर्त्ते तेहनी करुणानकरे विणपणिहाणसनेहके०प्रणिधाननामाआशयविशेषना सनेहविना हीननीकरुणानकरे वलीहीनगुणी उपरद्वेषकरतांथकां जेएमांशागुणछे इत्यादिक द्वेषधरतां तेपोतेज हेठाआवे ॥ ५ ॥

एककाजमांनविधरेरे ॥ विणप्रवृत्तिथिरनावरे ॥ जिहांतिहांमो
होडुंघालतांरे ॥ धारेढोरस्वनावरे ॥ प्रनु० ॥ मुज० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवे प्रवृत्तिनामाआशय वखाणेछे विणप्रवृत्तिके०प्रवृत्तिनामागुणविना एक काजमांके०एकजेधर्मकार्यमांड्युं तेमां नविधरेके०नराखे थिरनावके०थिरतानाव एटलेएककाजमां थिरनही अने प्रारंनितकार्यमां तेवोप्रयत्नही एमपण समजवुं जिहां तिहां मुखघालतो एटले जेधर्मस्थानक मांड्युंछे तेमूकीने अकालें फलवांछे अनेअका-

लेंफल वांछवुंते तत्त्वथीआर्त्तध्यानछे तेवारे जिहांतिहां मोहोडुं घालतां ढोरनोस्वना-वधरेछे जे खावा मूक्युंहोय तेमूकीने बीजामां मुखघाले ॥ ६ ॥

विनाविघनजयसाधुनेरे ॥ नविअविछिन्नप्रयाणरे ॥ किरियाथी
शिवपुरीहोयरे ॥ केमजाणेअन्नाणरे ॥ प्रनु० ॥ मुक० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेत्रीजो विघ्नजय बतावेछे विघनके०अंतराय तेनो जयके०जीतवुं तेविघ्न-जयनामागुणविना साधुने मात्रक्रियायेंकरी अविछिन्नप्रयाणकेमथाय एटले मोक्षमार्ग अविछिन्नपणे केमसधाये माटे विघ्नजयविना साधुनेक्रियाथी अविछिन्नप्रयाणे शीवपुर नहोय ए वातो अज्ञानी केमजाणे हवेविघ्न तथाविघ्ननोजयदेखाडेछे ॥ ७ ॥

शीततापमुखविघनछेरे ॥ बाहेरअंतरव्याधिरे ॥ मिथ्यादर्श
नएहनीरे ॥ मात्रामृडुमध्याधिरे ॥ प्रनु० ॥ मुक० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेविघ्नना नेदत्रणछे १ हीनविघ्न २ मध्यमविघ्न ३ उत्कृष्टुंविघ्न एमां ही नविघ्नते जेमधर्मकरतां शीतके०टाढवाय तथातापके०तडकोलागे तेधर्ममां विघ्नछे तथा बाह्यव्याधिके० रोगज्वरकासश्वासप्रमुख जे शरीरना रोगते मध्यमविघ्नकहियें जे माटे टाहाड तथातडका करतां शरीरना रोगतेविशेषविघ्नकरे तथात्रीजुंउत्कृष्टुंविघ्न तेअंतरव्याधि मिथ्यादर्शनके० मिथ्यात्वमोहनीय ए उत्कृष्टुं धर्ममां विघ्नछे जेमाटे ध-र्मकरतां जो मिथ्यादर्शननो उदयथइ जायतो धर्ममां महोटुंविघ्नथाय ए विघ्नपूर्वे जे बेविघ्नकह्यां तेकरतांएआकरुं विघ्नछे माटे उत्कृष्टुंविघ्नकह्युं जेममार्गमां चालतां जघ-न्यमध्यम अनेउत्कृष्टुं एत्रणविघ्नछे मार्गमांकांटालागेते जघन्यविघ्न, मार्गमां ज्वरप्रमु-खतेमध्यमविघ्न, मार्गमां दिग्मूढथायतेउत्कृष्टुंविघ्न तेमधर्ममांपण पूर्वोक्तत्रणविघ्नजा-णवां तेनीमात्राके० प्रमाणकहेछे मृडुके० हीन मध्यके० मध्यम अनेअधिके० उत्कृष्टुं एमअनुक्रमे जोडवां ॥ एतोविघ्नदेखाड्यां हवेविघ्नजय अनुक्रमेंदेखाडेछे ॥ ८ ॥

आसनअशनजयादिकेंरे ॥ गुरुयोगेंजयतासरे ॥ विघनजो
रएनविटलेरे ॥ वगरज्ञानअन्यासरे ॥ प्रनु० ॥ मुक० ॥९॥

अर्थ ॥ आसनके० वीरासनादिकेकरी पूर्वोक्त शीततापादिक विघ्ननो जयकरे तथा अशनएटले आहारेंकरी पूर्वोक्त ज्वरप्रमुखविघ्ननोजयकरे तथा गुरुयोगेंकरी पूर्वोक्त [illegible] जयकरे केमके गुरुयोगें समकितपामेज एविघ्ननुंजोर तेज्ञाना-[illegible] टलेनही माटेज्ञानाभ्यासें परिणाम दृढराखे शीततापप्रमुखमां चलेनही [illegible] कृतकर्मअहियासे एटले एमजाणे जेमारांउदयेआव्यां कर्मनोगवुंछे मिथ्यात्वनुंजोरछते ज्ञानेसम्यक्जिनवचननावे ॥ ९ ॥

विनयअधिकगुणसाधुनोरे ॥ मध्यमनोउपगाररे ॥ सिद्धिवि
नाहोवेनहीरे ॥ कृपाहीननीसाररे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥१०॥

अर्थ ॥ हवे सिद्धिनामाआशय वखाणेछे जेपोताथंकी अधिकगुणवंतासाधुनो विनय तेसिद्धिनामाआशयविशेष आव्याविना होयनही तथा मध्यमके० मध्यमगुणवंताहोय तेने उपकारकरे तेपण सिद्धियोगविना होयनही अने हीननीके० पोताथी हीनगुणी तेनी सारके० प्रधान कृपाके० दयातेपण सिद्धियोगविनानहोय ॥ १० ॥

विणविनियोगनसंजवेरे ॥ परनेधर्मेयोगरे ॥ तेहविनाज
नमांतरेरे ॥ नहिसंततिसंयोगरे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ०॥११॥

अर्थ ॥ हवे विनियोगनामापांचमोआशयवखाणेछे विनियोगनामागुणविना परजीवने जेधर्मेजोडवुं तेयोग नसंजवेके० नहोय तेविनाके० तेहविनियोगविना जनमांतरेंके० परजवनेविषे संततिके० परंपरानो संयोगते नहीके० नहोय एटले सिद्धनुंकार्य तेविनियोगछे तेयावत् सर्वसंवरथाय तिहांलगे धर्मपरंपरात्रूटेनही अनेजोविनियोग नामागुण नथयोहोय तोत्रूटीजाय एसर्वेगुणतेज्ञानविनानहोय ॥ ११ ॥

किरियामांखेदेकरीरे ॥ दृढतामननीनाहिरे ॥ मुख्यहेतुतेधर्म
नोरे ॥ जेमपाणीकृषिमांहिरे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवे परमेश्वरनी वाणीमीठीछे तेवाणी स्तवनाद्वारें प्रजुनी स्तवनाकरे तेप्रजुनी स्तवनातो प्रजुजीनुं ध्यानकरियें एटलेते वीतरागनी स्तवनाजथइ तेप्रजुनुंध्यान वेजेदेछे एकसालंबन बीजुंनिरालंबन तेमां सालंबनते चक्षुप्रमुखेंकरी जिनप्रतिमादिकनुंआलंबनकरीने समवसरणस्थजिनस्वरूपनुं ध्यानकरवुं ते तथा वीतरागना शुद्धनिरावर्ण आत्मप्रदेश समुदायने केवलज्ञानादिकस्वजावनुं ध्यानकरवुं तेनिरालंबनध्यान कहियें शुद्धपरमात्मगुणध्यानंनिरालंबनं इतिवचनात् हवेइहांतो सालंबनध्याननी वातछे सालंबन केम थायतेकहेछे जेजूदाजूदा जीवनी अपेक्षायें आठचित्तनो त्यागकरे थके ध्यानथाय तेआठचित्तनानामकहेछे यडुक्तं चतुर्दशेषोडशके १ खेदो २ द्वेग ३ क्षेपो ४ त्थान ५ त्रांत्य ६ न्यमु ७ ड्रुगा ८ संगैः ॥ युक्तानिहिचित्तानिप्रबंधतोवर्जयेन्मतिमान् ॥१॥ ए आठचित्तने दोषेकरीने ध्यानकरीशकेनही तेमां प्रथम खेदनामा दोषकहेछे खेदके०थाक जेम पंथेहिंमतांथाके तेनीपेरे खेददोषेकरी क्रियामां मननी दृढताके० एकाग्रपणुं तेनहोय एटलेक्रियामां प्रणिधाननरहे अनेजे प्रणिधान ते धर्मनोमुख्यहेतुछे जेम करशण (खेती)मां पाणीते मुख्यहेतुछे तेमक्रियामां प्रणिधानते मुख्यहेतुछे ॥ १२ ॥

वेठापणजेऊपजेरे ॥ किरियामांउद्वेगरे ॥ योगद्वेषथीते
क्रियारे ॥ राजवेठसमवेगरे ॥ प्रजु० ॥ सुऊ० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवे उद्वेगनामा बीजो दोषवखाणेठे खेदविनापण वेठांथकां उद्वेगथाय तेनीपेरे उद्वेगदोषमां पणजाणवुं वेठांथकां पणजेक्रिया करे तेमां उद्वेगऊपजेतो ते क्रियाकरतां तेप्राणीने सुखजेचित्तनीप्रसन्नता तेकेमऊपजे जेवारे क्रियामां उद्वेगथयो तेवारे द्वेषऊपनो तेद्वेषथी राजानी वेठनीपेठे कथंचित्क्रियाकरे वेगके० उतावलो करे एवीरीतें राजवेठनी पेठे करे तेने जन्मांतरे योगीनाकुलने विषेजन्मपण नहोय एअर्थषोडशकमांजोश्लेवो ॥ १३ ॥

ज्रमथीजेहनसांजरेरे ॥ कांइअकृतकृतकाजरे ॥ तेहथीशुज्र
किरियायकीरे ॥ अर्थविरोधिअकाजरे ॥ प्रज्रु० ॥ सुऊ० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हवे यद्यपि षोडशकमां भ्रांतिनामा पांचमो दोषकह्योठे तथापि उपाध्यायजीयेंइहांत्रीजोज्रांतिनामा दोषवर्णव्योठे एमअनानुपूर्वीपण व्याख्याननुंअंगठे हवे ज्रांतिनो अर्थकहेठे भ्रांतिके०वस्तु अन्यहोय तिहांअन्यजाणे जेम शुक्तिका(शीप)नेविषे रजतनी ज्रांतिथाय तद्वत् ज्रमेकरी जेवस्तु सांजरेनही जेमेंधर्मकृत्यकर्युं अथवा नथीकर्यु उपलक्षणथी मेंपाठउच्चर्यो के नथीउच्चर्यो इत्यादि तेशुजक्रियायकी पण अर्थविरोधि एवुंजे अकाजके०इष्टफलरूपजेकार्य ते नथाय तेनेअकाजकहियें ॥ १४ ॥

शांतवाहिताविणहोवेरे ॥ जेयोगेउत्थानरे ॥ त्यागयोगठे
तेहथीरे ॥ अणठंमातुंध्यानरे ॥ प्रजु० ॥ सुऊ० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवे उत्थाननामाचोथो दोषवर्णवेठे उत्थानके०चित्तनी अप्रशांतता तथा मनप्रमुखनी उत्सुकतायकी जेम कोइक पुरुष मदिराप्रमुखेंकरी मदावष्टब्धथयो होय तेनीपेठे जेयोगने उत्थानदोषेकरीने शांतवाहिताविणहोयके०शांतवाहिता न होय एटले जेक्रियाकरे तेमांउद्वेगरहे पण ठरणनहोय तेक्रियाकेवीठे के त्यागयोग के०त्यागवायोग्यठे पणतेहथीके०तेत्यागयोगक्रियाथी अणठंमातुं ध्यानके०ठंमालुं तजातुंनथी एवुं ध्यानठे जेम कोइक प्राणीयें दीक्षालीधीहोय अने सर्वथामूलोत्तरगुण निर्वाहकरवा असमर्थठे तेप्राणीनेविधिपूर्वक जेमश्रावकाचार ग्रहवानोउपदेशआपीयें ते लिंग त्यज- पणलोकनी निंदाप्रमुखेअणठंमातुंठे उक्तंचउपदेशमालायां ॥ जइनतरसिधा- ॥ मूलगुणजरंउत्तरगुणंच ॥ मोत्तूणंतोतिजूमिं ॥ सुसावगत्तंवरतरागं ॥ १ ॥ १५ ॥

विचेविचेबीजाकाजमांरे ॥ जाएमनतेखेपरे ॥ ऊखणतांजि
मशालिनुंरे ॥ फलनहीतिहांनिर्लेपरे ॥ प्रभु० ॥ मुऊ० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवे पांचमो क्षेपनामादोषकहेछे जेक्रियामांडीहोय तेक्रियामां वच्चेवचे बीजाकार्यमां मनजाय तेखेपकहियें ऊखणतांके०वारंवार उपाडेलीउपाडेली एवीजे शालितेनुं निर्लेपके०चोखुंफल नहीके०नथाय एटले एभावजे एकवार शालि उखेडीने वावेतो फलथाय पणवारंवारउखेडीने वावेतो फलनथाय तेमइहांवारंवार प्रारंभित क्रियामूकीने अन्यक्रियामांमनजाय तेफलनपामे ॥ १६ ॥

एकठामेंरंगथीरे ॥ किरियामांआसंगरे ॥ तेहजगुणठा
णेथितिरे ॥ तेहथीफलनहीचंगरे ॥ प्रभु० ॥ मुऊ० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवे आसंगनामाछठो दोषकहेछे आसंगके०जेक्रियाकरतोहोय तेमां इदमेवसुंदरं एहवो जेरंग तेआसंगनामादोषकहीयें जोपणतेअनुष्ठानशास्त्रोक्तछे तोपण तेमां रंगनुंजे धरवुं तेदोषरूपछे तेहजगुणठाणेथितिके०तेवेनेतेवेजगुणठाणेरहे पण आगल गुणठाणो वधेनही जेमश्रीमहावीरऊपर गौतमस्वामीने भक्तिरागहतो तेथीतेजगुणठाणे स्थितिरही पणमोहनीकर्मनुंउन्मूलनकरीने केवलज्ञानरूपजेफलते चंगके०मनोहर नथयुं माटे आसंगते दोषता जाणवी एअर्थपोडशकवृत्तिमांजोजो ॥ १७ ॥

मांडीकिरियाअवगणीरे ॥ बीजेठामेहर्षरे ॥ इष्टअर्थमां
जाणीयेंरे ॥ अंगारानोवर्षरे ॥ प्रभु० ॥ मुऊ० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हवे अन्यमुद्नामा सातमो दोषकहेछे जेप्रारंभितकार्यथकी अन्यस्थानकें हर्ष तेअन्यमुद्दोष जेमांडीकिरियाके०जेक्रियाकरेछे ते अवगणीके०तेनो आदरमूकीने बीजेठामेंहर्षके०बीजीक्रियामां हर्षराखे एटले चैत्यवंदनकरतोहोयने सामायकमां हर्षकरे तेप्राणीने इष्टअर्थके०वांछितअर्थमां अंगारानोवर्षके०अंगारानो वरसादवरसेछे एटलेमांडेलीक्रियामांजे अनादरछे तेसर्वदोषनुंमूलछे ॥ १८ ॥

रोगहोएसमजणविनारे ॥ पीडाभंगसुरूपरे ॥ शुद्धक्रिया
उच्छेदथीरे ॥ तेहवंध्यफलरूपरे ॥ प्रभु० ॥ मुऊ० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हवे आठमो रोगनामादोष कहेछे तेपीडाभंगसुरूपके०पीडासुरूप अथवा भंगसुरूप एमसमजणविनाजेपदछे तेशुद्धक्रियाने जोडीयें तेवारेएवो अर्थथायजे समजणविनाशुद्धक्रियानो उच्छेदकरे पण अशुद्धक्रियाकरेखरो तेवारे शुद्धक्रियाने पीडा थयी अथवा शुद्धक्रियानोभंगथयो एवे अर्थरोगनाथया एटले रोग दोषथके शुद्ध

क्रियानो उछेद ते विनाशकरे तेवंध्यफलके०तेअशुद्धक्रिया वांझियाफलरूपथाय ॥१९॥

मानहानीथीडुःखदिएरे ॥ अंगविनाजेमन्नोगरे ॥ शांतोदात्त
पणाविनारे ॥ तेमकिरियानोयोगरे ॥ प्रन्नु० ॥ मुऊ० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ एऊपर कह्याआठेदोष रहित जेहोय तेने शांतादिकगुणआवे माटे एक शांतबीजोउदात्त एवेगुणवखाणेठे तेमानीपुरुषने जेममाननी हाणीथाय एटले डुःख उपजे तथाअंगविनाके० अंगोपांगेहीन होय अनेन्नोगनी सामग्रीस्त्रीप्रमुख मली होय ते जेम चित्तने डुःखआपे अथवाजेम न्नोगनी सामग्री मलीहोय तोपण मान हानी-थीके० प्रमाणहीन अधिका उंठा न्नोगवे तो डुःखआपे तथाअंगविना पण डुःखथाय तेम शांतअनेउदात्त एवेगुण आव्याविना क्रियानो योगपणएवो जाणवो ॥ २० ॥

शांततेकषायअन्नावथीरे ॥ जेउदात्ततेगंन्नीररे ॥ किरियादोष
त्यजीलहेरे ॥ तेसुखजशन्नरधीररे ॥ प्रन्नु० ॥ मुऊ० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ शांततेकहियेंजे कषायनोअन्नाव अनेउदात्ततेगंन्नीरहोय एवाप्राणी जेहो-यते क्रियामां लागता दोषत्यजीने लहेके०पामे ते धीरके०धीरपुरुष सुखनोअने यशनो न्नरके०समूहपामे ॥ २१ ॥ हवेएढालमांशांत तथा उदात्तगुणवखाण्या तेशांत उदात्त गुणतो धर्मरूपठे तेधर्मरूपरत्ननी योग्यताकोनेहोय तेडुहामांकहेठे ॥

॥ ढाल अग्यारमी ॥

॥ दोहा ॥

एकवीस गुण परिणमे ॥ जास चित्त नितमेव ॥
धरमरतननी योग्यता ॥ तास कहे तूं देव ॥ १ ॥

अर्थ ॥ जेनाचित्तमां नितमेवके०निरंतर एकवीसगुणपरिणम्याहोय तेजीवने धर्मजे देशविरति सर्वविरतिरूपरत्न तेनी योग्यताहोय एम हेदेव तमेकहोठो ए एकवीसगुण ऊव्यश्रावकनाठे तेसंक्षेपेकहेठे ॥ विस्तारेंआगलकहेशे ॥

१ खुद्दनही २ वलीरूपनिधि ॥ ३ सोम्म ४ जनप्रियजधन्य ॥
५ क्रूरनही ६ न्नीरुवली ॥ ७ असठ ८ सार दखिन्न ॥ २ ॥

अर्थ ॥ १ क्षुद्रमतिनहोय एटले गंन्नीरहोय २ रूपनोनिधानहोय एटले पंचेंद्रिय स्पष्ट ३ सोम्म एटले सौम्य होय तेस्वन्नावेंअपापकर्मिहोय ४ जनप्रियजके०लोकने वल्लन्न ते सदासर्वदासदाचारीहोय धन्यके०एप्रशंसाकरवायोग्यठे ५ क्रूरनही के०अक्लिष्ट

चित्तहोय एटलेसंक्लेशपरिणामीनहोय ६ आलोकपरलोकनाअपायथी जीरुके०बीहीतो रहे७ असठ एटलेपरनेठगेनही ८ सारके०प्रधान दखिन्नके०दाक्षिण्यगुणवंतहोय एटले परनीप्रार्थनानोजंगनकरे ॥ २ ॥

९ लज्जालुउ १० दयालुउ ॥ ११ सोमदिठिमझथ्थ ॥ १२ गुण
रागी १३ सतकथ १४ सुपख्ख ॥ १५ दीरघदरशिअथ्थ ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ ९ लज्जालुउके०स्वकुलादिकनी लज्जावंत एटलेअकार्यवर्जक १० दयालुउके०प्राणीमात्रनी अनुकंपावंत ११ सोम्यदृष्टिते यथावस्थितविचारनी दृष्टिछेअने दूरदोषत्यागीते सौम्यदृष्टिकहियेंतेज मझथके०मध्यस्थ राग द्वेष रहित एटले सौम्यदृष्टि अने मध्यस्थ एपदे एकज गुण कहियें १२ गुणरागी तेगुणीजीवनो पक्षपाती होय १३ सतकथ ते जली कथानो कहेनार एटले धर्मकथावाहालीछे जेने १४ सुपखके०सुशील अनुकूल परिवारयुक्त होय १५ दीरघदरसीके०अनागतकाल विचारीने परिणामे सुंदरकार्यकारी होय अठके०ए अर्थछे ॥ ३ ॥

१६ विशेषज्ञ १७ वृद्धानुगत ॥ १८ विनयवंत १९ कृतजाण ॥
२० परहितकारी २१ लब्धलख्ख ॥ गुणएकवीसप्रमाण ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ १६ विशेषज्ञके०पक्षपातरहितपणे गुणदोषविशेषनो जाण १७ वृद्धानुगतके० परिणतमतिपुरुषने सेवनारोहोय १८ विनयवंतके०गुणाधिक पुरुषनेविषे गौरवकर्त्ता १९ कृतजाणके०कस्यागुणनोजाण २० परहितकारीके०निर्लोजी थको परोपकारकरे एटले जेदाक्षिण्यगुण तेपरनो प्राथ्यों उपकारकरे अने परहितकारी तेपोताथी उपकारकरे एटलुं आठमा गुणथी वीसमा गुणमां विशेषजाणवुं २१ लब्धलक्षगुणते धर्माधिकारी तेहनोजावार्थ लब्धइवप्राप्तइवलक्ष्योलक्षणीयोधर्मानुष्ठानव्यवहारोयेनसलब्धलक्ष्यःसुशिक्षःसुशिक्षणीयइति एएकवीसगुणसंपन्न जेजीव तेधर्मरत्नने योग्यहोय ॥४॥

खुद नही ते जेह मने ॥ अति गंजीर उदार ॥ न
करे जन उतावलो ॥ निज परनो उपगार ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेए एकवीसगुण अर्थ विस्तारें कहेछे खुद्दनहीतेके०अक्षुद्रतेनेकहियें जेनुं मन अतिगंजीरहोय उदारहोय तुछ न होय केमकेजे उतावलो मनुष्यहोय ते पोताने तथा परने उपकार करीशकेनही एटले गंजीर होयते पोताने तथा परने उपकार करे पण उतावलो होयते नकरीशके एप्रथमअक्षुद्रगुण ॥ ५ ॥

शुन्न संघयणी रूपनिधि ॥ पुरण अंग उपंग ॥
ते समरथ सेजें धरे ॥ धर्म प्रजावन चंग ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ शुक्तके०उत्तम संघयणवंतहोय रूपनुं निधानहोय संपूर्ण अंगोपांगहोय पंचेंद्रिय परवमांहोय ते धर्मकरणी करवाने सेहेजे समर्थहोय ते धर्मनी प्रज्ञावनाकरे इहां नंदिखेण तथा हरीकेशीप्रमुख साथेविरोध न गणवो केमके तेपणसंपूर्ण अवयववंतहता तथा आवचनते प्रायिकछे जोरोपवीजागुणयुक्तहोयतोरूपनुंप्रयोजन नथी॥६॥

पाप कर्म वरते नही ॥ प्रकृति सोम्य जगमित्त ॥
सेवनीक होवे सुखे ॥ परने प्रशम निमित्त ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पापकर्म तेआक्रोश वध हिंसा चोरीप्रमुखनेविषेनप्रवर्ते आजीविका प्रमुख कारण टालीने सेहेजे सोम्यजाव अवीहामणो सर्वजगतनेविषे मित्रताहोयएवापुरुषने सुखेलोक सेवीशके परने प्रशमके०समतानुं कारणहोय एत्रीजो गुणथयो ॥ ७ ॥

जन विरुद्ध सेवे नही ॥ जन प्रिय धर्मसूर ॥ मलिन
जाव मनथी तजी ॥ करी शके अक्रूर ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जनशब्देंलोककहियें तेलोकमांइहलोक तथा परलोक अने उजयलोक पण आवे एटले एजावजे इहलोक विरुद्ध नसेवे यडुक्तं सव्वस्सचेवनिंदा ॥ विसेसउतहय गुणसमिद्धाणं ॥ उज्जुधम्मकरणहसणं ॥ रीढाजणपूयणिज्जाणं ॥ १ ॥ बहुजणविरुद्धसंगो ॥ देसाचारलंघणंतहय ॥ उवणजोगोयतहा ॥ दाणाइविपयक्रमनेउं ॥२॥ साहुवसणंमित्तो ॥ सोसइसामछेमिअपक्किआरोअ ॥ एमाइआइइछं ॥ लोगविरुद्धाइंनियाणंति ॥३॥ तथा परलोकविरुद्धजेखरकर्मादि तेपन्नरकर्मादिकंतथा उजयलोकविरुद्ध द्यूतादिक सात व्यसन नसेवे तोज जनप्रियके०लोकने प्रिय तथा धर्म सूरके० धर्मनोअधिकारीहोय ए चोथो गुणकह्यो मलिनजाव मनथी तजीने धर्मकरीशके एटलुं धर्मपद बाहारथी लेवुं तेअक्रूर कहियें केमके लोकप्रिय तथा अक्रूरगुणनुं लक्षण धर्मरत्नप्रकरणमध्ये एमज वखाण्युंछे यथा ॥ इहपरलोयविरुद्धं ॥ नसेवए दाणविणयशीलड्ढो ॥ लोयप्पिउजणाणं ॥ जणेइधम्मंमिबहुमाणं ॥ १ ॥ क्रूरोकिलिठजावो ॥ सम्मंधम्मंनसाहिउंतरइ ॥ इयसोनइछजोगो ॥ जोगोपुणहोइअक्रूरो ॥ २ ॥ एगाथाने अनुसारें अर्थकर्योछे वली बुद्धिअविरुद्धपणे सुजेतोविशेषकरजोएपांचमोगुण ॥ ८ ॥

इह परलोक अपायथी ॥ बीहे जीरुक जेह ॥ अप
यशथी वली धर्मनो ॥ अधिकारी छे तेह ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ आलोक तथा परलोकना अपायथीके०कष्टथी बीहे तथा अपयशथी बीहे [illegible] हि[illegible] तेपुरुष धर्मनो अधिकारीजाणवो एछठो गुणकह्यो ॥ ९ ॥

असठ न वंचे परप्रतें ॥ लहे किर्त्ति विश्वास ॥ जाव
सार उद्यम करे ॥ धर्म ठाम ते खास ॥ १० ॥

अर्थ ॥ असठके०मायावी नही एवो गुणवंत तेपरने वंचेके०ठगेनही तिवारे लोकमां कीर्त्तिपामे प्रशंसवायोग्यहोय अने लोकपण तेनो विश्वासकरे वलीजाव सारके० पोतानुंचित्त रीझवे पण परनुं चित्तरिझववामाटे उद्यमनकरे तथाचोक्तं भूयांसो भूरिलोके स्युः ॥ चमत्कारकरानराः ॥ रंजयंतिस्वचित्तं ये ॥ भूतलेतेतुपंचषाः ॥ १ ॥ इत्यादिक तथा धर्मठामनेविषे खासके०रुडो उद्यमकरे ॥ एसातमोगुण ॥ १० ॥

निज कारय गंमी करी ॥ करे अन्य उपकार ॥
सुदखिन्न जन सर्वने ॥ उपादेय व्यवहार ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ वली जेपोतानुं कार्य गंमी एटले पडतुंमूकीने पण परउपकारकरे जेजे इहलोक परलोकनेविषे हितकारीछे तेवाउपकारकरे पण पापहेतुयें नप्रवर्त्तें ते सुदाक्षिण्यनामाआठमोगुण कहियें तेजन सर्वलोकने उपादेयव्यवहारके०आदेयवाक्य (जेनुं कहेवुं वधासाने एवो) होय व्यवहारते वाक्यव्यवहार ॥ ११ ॥

अंगीकृत न त्यजे त्यजे ॥ लज्जालुउ अकाज ॥
धरे दयालु धर्मनी ॥ दयामूलनी लाज ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ धर्मकार्य जेअंगीकारकर्युं होय तेनत्यजे अने अकाजके०जेअकार्यहोय ते त्यजे तेने लज्जालु नामेंनवमोगुण कहियेंतथा दसमोदयालु तेने कहियेंजे दयामूल धर्मछे तेनी लाज धरे एटले दयामूलधर्मनलोपे ॥ १२ ॥

धर्म मर्म अवितथ लहे ॥ सोमदिठि मज्ज्ञ ॥ गु
णसंयोग करे सदा ॥ वरजे दोष अणत्र ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवे मध्यस्थ सोमदृष्टिनामा अग्यारमो गुणवखाणेछे मध्यस्थते कोइ दर्शनउपर पक्षपातनथी तथा सोमदिठीके०द्वेषरहित दृष्टिदर्शन छेजेने ते मध्यस्थ सोमदृष्टिकहियें तथा धर्मनो जेमर्म तेअवित्तथके०यथार्थ लहे जाणे एटले संगुण निर्गुण अल्पगुण वहुगुण तथासर्व पांखंडीनिरुपित जेधर्म ते कनक परिक्षक पुरुषनीपेठे जाणे अनेजेज्ञानादिकगुण तेनो सदासंवंधकरतोरहे तथाअनर्थनाकरनारादोष तेसर्वेवर्जें तेअग्यारमोगुण ॥ १३ ॥

गुणरागी गुण संग्रहे ॥ दूसे न गुण अनंत ॥ उ
वेखे निर्गुण सदा ॥ वहुमाने गुणवंत ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ गुणनो रागीहोय धर्मऊपर रागधरे तथा गुणनो संग्रहकरे नवागुण अंगे आणे गुणअनंतके०घणागुणवंतने दूसेनके०दुःखवेनही एटले एजावजे गुणघणाहोय अने कदाचित् कोइक दोषहोय तोपण तेने दुःखवेनही यतः जूरिगुणाविरलविय ॥ इक्कगुणेविहुजणोनसवत्त ॥ निद्दोसोणेविजद्दं ॥ पसंसिमोथेवदोसेवि ॥ १ इत्यादि तथा निर्गुणने उवेखेके०दुखवेनही तेमजस्तवे पणनही अनेगुणवंत जे देशविरतिसर्वविरतिवंत तेनो बहुमानकरे जे धन्यए धन्य एनो अवतार इत्यादिक गुणरागीनामा चारमोगुणथयो

अशुज कथा कलुषित मति ॥ नासे रतन विवेक ॥
धर्म्मार्थि सतकथा हुए ॥ धर्मनिदानविवेक ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ अशुजकथाजे स्त्रियादिकनीकथा तेणेकरीने कलुषितमति थयीछे जेहनी तेप्राणीने विवेकरूपरत्न सदसद्वस्तुनुं जेपरिज्ञान तद्रूपरत्न नासे तेमाटे धर्मार्थिथको सत्कथकहोय तीर्थंकर गणधर महर्षिप्रमुखनाचरित्रकहे जेधर्मार्थि तेधर्मनो अर्थिथको ए सत्कथाजधर्मनुंनिदानछे विवेकके०विजागछे जेअशुजकथानो त्याग अने शुजकथाकरवी एतेरमोगुण ॥ १५ ॥

धर्मशील अनूकूल यश ॥ सदाचार परिवार ॥
धर्म सुपख्ख विघने रहित ॥ करी शके ते सार ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवे सुपक्षयुक्तनामा चउदमोगुणकहेछे ते जेनोपरिवारते धर्मशील के० धर्मकरवाना आचारवालोछे अनुकूलके०धर्ममां विघ्न न करे तेवो तथा यशवंत अने सदाचारीपरिवारहोय एवो सुपख्ख० के सुपक्षगुणवंत विघ्नरहितहोय ते पुरुष सारके०प्रधानएवोजे धर्मते प्रतेकरीशके ॥ १६ ॥

मांडे सवि परिणाम हित ॥ दीरघदर्शी काम ॥
लहे दोष गुण वस्तुना ॥ विशेषज्ञ गुणधाम ॥१७॥

अर्थ ॥ हवे दीर्घदर्शिनामा पन्नरमो गुणकहेछे ते जे कामके०कार्यमांडे तेपरिणामे हितकारीजहोय उपलक्षणथी तेमां लाजघणोहोय अनेक्लेश अल्पहोय बहु लोकने प्रशंसनीकहोय यतः आढवइदीहदंसी ॥ सयलंपरिणामसुंदरंकज्जं ॥ बहुलाजमप्पकेसं ॥ सलाहणिज्जंबहुजणाणं ॥१॥ इतिधर्मरत्नप्रकरणे हवेविशेषज्ञ नामा सोलमोगुणवखाणेछे जे लहेके०जाणेवस्तुना गुणदोष एटले एअर्थजेपक्षपातविना वस्तुना गुणदोष सजाणे जोपक्षपातहोय तोगुणमां दोषकाढे अनेदोषमां गुण काढे पण मध्यस्थथु यथास्थितजासे एवोविशेषज्ञ तेगुणनुं धामके०घरहोय ॥ १७ ॥

वृद्धानुगत सुसंग ते ॥ होवे परिणत बुद्धि ॥ विनय
वंत नियमां करे ॥ ज्ञानादिकनी शुद्धि ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हवे वृद्धानुगतनामा सत्तरमो गुणकहेछे ते जे परिणतबुद्धिवान परिपक्व बुद्धिनो धणीहोय तेपापना आचारनेविषे नजप्रवृत्ते अनेगुणवंतजे वृद्ध होयतेने अनुगतके०अनुजायीयें प्रवर्ते एटले वृद्धनी संगतकरवी तेसुसंगतकहियें तेसुसंगते करी पोते पण परिणतबुद्धिवालो थाय परिपक्वबुद्धिवानथाय यतः वुड्ढोपरिणयबुद्धी ॥ पावायारेपवत्तइनेव ॥ वुड्ढाणुगोविएवं ॥ संसग्गिकयागुणाजेण इति हवेविनयनामा अढारमो गुणकहेछे तेविनयवंतप्राणी नियमांके०निश्चेंज्ञानादिकनीशुद्धिकरे एटले एन्नावजे सर्वज्ञानादिकगुणनुं तथा मोक्षनुंमूलतेविनयछे माटेविनयगुणजोइये यतः विणउसव्वगुणाणं ॥ मूलंसन्नाणदंसणाईणं ॥ मुक्खस्सयतेमूले ॥ तेणविणीउइहपसछो ॥ १८ ॥

गुण जोमे गुरु आदरे ॥ तत्वबुद्धि कृतजाण ॥ पर
हितकारी परप्रतें ॥ थापे मार्ग सुजाण ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हवेकृतज्ञनामाओगणीसमोगुणकहेछे तेजेगुणनेविषे तथा धर्मनेविषे वीजानेजोमे तथा धर्मगुरुऊपर घणोआदरकरे तथा जेने तत्व ग्रहवानी बुद्धिहोय तेने कृतजाणके०कृतज्ञ कहियें हवे वीसमो परहितकारीनामा गुणकहेछे जे परप्रतें धर्ममार्गेथापे अने सुजाणके०डाह्याहोय वलीजेणेधर्ममार्गजाण्योछे एटले गीतार्थछे केमके जोअगीतार्थहोयअनेतेपरनेहितकरवा चाहे तोपण अहितथाय यतः किंसत्तोकछयरं ॥ जंसंममनायसमयसप्भावो ॥ अन्नंतुदेसणाए ॥ कछंयरागंमिपाडेइ ॥१ ॥ १९ ॥

शीखे लखे सुखें सकल ॥ लब्धलक्ष शुभकाज ॥ एम
एकवीस गुणे वस्यो ॥ लहे धर्मनुं राज ॥ २० ॥

अर्थ ॥ हवे लब्धलक्षनामा एकवीसमो गुणकहेछे तेजे शीखेके०थोडाकालमां आगमादिक भणे तथा लखेके०जाणे सुखेंके०अनायासें वगरप्रयासें सकलके०समस्त शुभकाजजे धर्मनाकार्य तेने लब्धलक्षकहियें यतः लखेइलद्धलखो ॥ सुहेणसयलंपिधम्मकरणिज्जं ॥ दस्कोसुसासणिज्जो ॥ तुरियंचसुसिक्खिउहोइ ॥ इतिधर्मे रत्नप्रकरणे एरीते एकवीसगुणे करीविराजित होयते धर्मनुंराज्य लहेके०पामेइति ॥

पूरण गुण उत्तम कह्यो ॥ मध्यम पादें हीन ॥ अर्द्ध
हीन जघन्य जन ॥ अपर दरिद्री दीन ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ एपूर्णएकवीसगुणे सहितहोय तेउत्तमकहियें अने पादेंके०चोथेभागेंहीन

होय तेमध्यम कहियें तथा अर्द्धगुणेहीनहोय तेजघन्यकहियें अपरके०एअर्द्धथकी हीनगुणी होयते दरिद्री दीनजाणवा केमके दरिद्री होयते पोतानाउदरभरवानी चिंतायें व्याकुलपणेकरी रत्नना क्रयविक्रयनी चिंतानकरीशके तेम हीनगुणीते धर्मरत्ननोमनोरथ पणनकरीशके यतःपायद्धगुणविहिणा ॥ एएसिंमज्झिमावरानेया ॥ इत्तोपरेणहीणा ॥ दरिद्दपायामुणेयव्वा ॥ १ ॥ २१ ॥

अरजे वरजी पापने ॥ एह धर्म सामान्य ॥ प्रभु
तुझ भक्ति जश लहे ॥ तेह होए जन मान्य ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ जे पापने वर्जिने एसामान्यधर्म जेश्रावकधर्म तेने अरजेके०उपार्जे ते प्राणी हेप्रभु तारी भक्तिकरीने जशलहेके०जशप्रतिष्ठापामे एटले एवागुणवंतहोय तेतारी भक्तिकरेज तथा तेप्राणी सर्वलोकने मान्यहोय ॥ २२ ॥ ए एकवीस गुणेसहितहोयते भावश्रावकपणुंपामे माटे भावश्रावकना गुणवर्णवानेबारमीढालकहेछे ॥

॥ ढालबारमी ॥

॥ चोपाइनीदेशी ॥

एकवीसगुणजेणेलह्या ॥ जेनिजमर्यादामांरह्या ॥ तेह
भावश्रावकनावहे ॥ तसलक्षणएतुंप्रभुकहे ॥ १ ॥

अर्थ ॥ ए एकवीसगुणने जेपाम्याहोय वलीजे पोतानी मर्यादामां रह्याहोय आचारशीलमांरह्याहोय तेजप्राणीभावश्रावकपणुंपामे एटले एभावजे पूर्वे द्रव्यश्रावक थयीनेउत्तरकालें भावश्रावकथाय ते भावश्रावकना लक्षण एप्रमाणेहेप्रभुवीतराग परमेश्वर तमेकह्यांछे तेप्रमाणे आगल कहियेछैयें ॥ १ ॥

कृतव्रतकर्माशीलाधार ॥ गुणवंतोनेऋजुव्यवहार ॥ गु
रुसेवीनेप्रवचनदक्ष ॥ श्रावकभावेंएप्रत्यक्ष ॥ २ ॥

अर्थ ॥ इहां मार्गानुसारीना पांत्रीस गुण ज्ञानविमलसूरीयें लख्याछे पण विशेष शब्दार्थादिकमां प्रयोजननथी तथाएनुंमूल धर्मरत्नप्रकरणकह्युंछे तेमांपणनथीकह्या माटे अमेलख्यानथी १ कर्युंछे व्रतरूपकार्यजेणे तेकृतव्रतकर्माकहियें २ शीलवंतहोय ३ विचक्षितगुणवंतहोय ४ ऋजुव्यवहार एटले सरलमनहोय ५ गुरुनीशुश्रूषा एटले सेवाकरे ६ प्रवचनके० आगममांकुशलहोय डाह्योहोय एछलक्षण जेमां होय तेप्रत्यक्ष भावश्रावक कहियें यतः कयवयकम्मोतहय ॥ शीलवंचगुणवंच ऋजुववहारी॥ गुरुसुस्सू ॥ कुसलोखलुसावगोभावे ॥ १ ॥ २ ॥

श्रवणजाणणग्रहणउदार ॥ पडिसेवाएचारप्रकार ॥ प्रथ
मभेदनामनधारीयें ॥ अर्थतासइमअवतारीयें ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवे उपरना छ लक्षणमांथी प्रथमकृतव्रतकर्मानामें लक्षणना चारभेद छे १ श्रवणके०सांभलवुं २ जाणणाके०जाणवुं ३ ग्रहणके०अंगीकारकरवुं उदारके०विस्तारपणे ४ पडिसेवाके०सम्यक्पालवुं एचारभेदकह्या एप्रथमभेदजेकृतव्रतकर्मानामे तेना अवधारीयें तासके० तेनाअर्थ एम अवतारीयेंके०उतारीयें ॥ ३ ॥

बहुमानेनिसुणेगियत्थ ॥ पासेभंगादिकबहुअत्थ ॥
जाणगुरुपासेंव्रतग्रहे ॥ पालेउपसर्गादिकसहे ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ इहां बहुमान कह्युं पण विनयतथाबहुमान बंने लेवां यतः विणयबहुमाणसारं ॥ गीयत्थाउकरेइवयसवणं ॥ इतिवचनात्. गीयत्थपासेके०गीतार्थपासेथीजेनिसुणेके०सांभले तेविनय तथाबहुमानसहित सांभले इहांचोभंगीकहेछे १ कोइकधूर्तमां वंदनादिक बाह्य विनयतोहोय पणगुरुकर्माके०भारीकर्मिमाटेबहुमान अंतरप्रीति नहोय२ कोइकमां बहुमानहोय पण विनयकरवानी शक्तिनहोयतेग्लानादिक जाणवा ३ कोइक आसन्नसिद्धियाजीवमां विनय तथा बहुमान बेहु होय ४ कोइकआकरापापकर्मीमां विनय तथा बहुमान एके नहोय इहां व्रतसांभलवाने कह्युं. पण उपलक्षणथी सर्व शास्त्र सांभले सूत्रतेगीत अने तेनुं व्याख्यानतेअर्थ अने जेअर्थसहित तेगीतार्थ यतः गीयंभन्नइसुत्तं ॥ अत्थोतस्सेवहोइवक्खाणं ॥ गीएणयअत्थेणय ॥ संजुत्तोहोइगीयत्थो ॥१॥ एटले गीतार्थपासे सांभलीने एपहेलोभेद भंगादिक बहु अर्थ जाणेके०व्रतनाभांगा प्रमुखबहुअर्थसमजे जेम पच्चरकाणना ४९ भांगाने त्रिकालनागणियें तेवारे१४७ भांगा थाय वली व्रतआश्रीगणियें तेवारे एकव्रते ६ बेव्रते ४८ त्रणव्रते ३४२ इत्यादिक यावत्बारव्रते १३८४१२८७२०० भांगाथाय अत्रगाथा ॥ तेरसकोडीसयाइं ॥ चुलसीकोडीउबारसयलक्खा ॥ सगसीइसहसदोसय ॥ सव्वग्गंछक्कभंगीए ॥१॥ नवभंगीयेंएकव्रते ९ बेव्रते ९९ यावत्बारव्रते ९९९९९९९९९९९९ अने एकवीसभंगीकरियेंतेवारें बारेव्रते १२८५५००२६३१०४९२१५ थाय ४९ भंगेबारेव्रते २४४१४०६२४९९९९९९९९९९९९ भांगाथाय १४७ भांगायेंबारेव्रते ११०४४३६०७७१९६११५३३५६९५७६९५ भांगाथाय सर्वअक्षरसंचारणायें जाणवा. इत्यादिक भांगानुं ज्ञानकरे, आदिशब्दें व्रतनाअतिचार जाणे, एवीजो भेदविस्तारे धर्मरत्नप्रकरणथी जाणवो. पछीगुरुपासेथी व्रतअंगीकारकरे. आणंदादिकश्रावकनीपेठे इत्वर तेचोमासाप्रमुखना अथवा यावत्कथिकते जावजीवना

एत्रीजोजेदथयो, अने पालेके०सम्यक्पाले. तथा उपसर्गादिक जेआवे तेसर्वे कामदेव श्रावकनीपेठेसहे, एचोथोजेद कह्यो. एकृतव्रतकर्माना चारजेदवखाण्या ॥ ४ ॥

सेवेआयतणाउद्देश ॥ परगृहतजेअणुज्रडवेस ॥ वचन . विकारत्यजेशिशुलील ॥ मधुरजणेएषटविधशील ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेवीजाशीलव्रतनामालक्षणना ठजेदकहेठे. सेवेआयतणाके०साधर्मिकने मलवानुं स्थान सेवे. यतः ॥ जञ्चसाहम्मियावहवे ॥ शीलवंतावहुसुया ॥ चरित्तायारसं- पन्ना ॥ आययणंतंवियाणाहि ॥१॥ तेवो उद्देशके०स्थानक सेवे पण जिल्लनी पालीप्रमु- खसेवेनही, एपहेलोजेद. वली परगृहतजेके०पारका घरमांपेसतो नफरे, केमके कांइवस्तु खोवाय त्यारेतेनाउपर शंकाआवे पण कारणे कोइना घरमांजाय तेवात जूदीठे, ए वीजोजेद. तथा अणुज्रडवेसके०उद्भटवेषनपहेरे जेथकी लांठीआ ठोलीआ आदमीमां गणाय तेनकरे, एत्रीजो जेद. वली वचनविकार त्यजेके०जेथकी रागद्वेष वधे एवा विकारनां वचनबोलेनही, एचोथो जेद. अनेशिशुलीलके०वालक्रीडा, जुगटुं रमवुं इत्या- दिक त्यजे, एपांचमोजेद. वली मधुरजणेके०मीठुंबोले गमेतेवुं कार्यपडे तोपण हे सौ- म्य, हेसुंदर, आकामकरशो एमकहे ए ठ जेद शीलवंतनामागुणना जाणवा ॥५॥ हवे एज ठ जेद विस्तारीदेखाडेठे ॥

आयतनेसेवेगुणपोष ॥ परगृहगमनेवाधेदोष ॥ उद्भट वेषनशोजालाग ॥ वचनविकारेजागेराग ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ आयतनके०जेसाधर्मिनां स्थानक तेसेवतांथकां गुणनी पुष्टिथाय गाथा ॥ आययणसेवणाउ ॥ दोसाजिझंतीवहुइगुणोइतिवचनात् ॥ वली परगृहगमनेके०पार- केघेरजातां वाधेदोषके०दोषवधे यतः परगिहगमणंपिकलंकपंकमूलंसुशीलाणंइतिवच- नात् ॥ वली उद्भटवेषतेशोजालायकनही गाथा ॥ सहइपसंतोधम्मी ॥ उप्रडवेसोनसुंद- रेतस्सइतिवचनात्॥सहइके०शोजेपसंतधम्मीके०प्रशांतधर्मिउद्भटवेषतेने सुंदर नथीइति तथा वचनना विकारेकरीने रागजागे माटे विकारनां वचन कहेनही यतः सवियारजं- पियाइं॥ मूण मूइरंतिरागग्गि इतिवाक्यात्तेमाटेनकहे यतः जंसुणमाणस्सकहंसुहुयरं जलइमाणसे मयणो ॥ समणेणसावयेणविनसाकहाहोइकहियवा ॥ इतिवचनात् ॥६॥

मोहतणोशिशुलीलालिंग ॥ अनर्थदंमअठेएचंग ॥ क ठिणवचननुंजल्पनजेह ॥ धर्मिनेनहिसम्मततेह ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जे शिशुलीलाके०वालक्रीडा ते मोहतणोके०मोहनुंलिंगठे वली केवीठे अ-

नर्थदंडछे तेजीवने चंगके०मनोहर लागेछे यतः बालिसजणकिलाविड्ड ॥ मूलंमोहस्सएछदंडाउं ॥ इतिवचनात् हवे छठोभेद कहेछे ते कठिणवचननुं जे बोलवुं ते धर्म्मिजीवने सम्मतके०मान्यनही यतः परुसवयणाभियोगो ॥ नसम्मउंसुद्धधम्मिणंइतिवचनात् एछभेदेकरी बीजो शीलवंतनामाभेद संपूर्णथयो ॥ ७ ॥

उद्यमकरेसदासज्झाय ॥ करणविनयमांसर्वउपाय ॥ अन
भिनिवेशीरुचिजिनआण ॥ धरेपंचगुणएहप्रमाण ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवे गुणवंतनामाभावश्रावकनुं त्रीजुं लक्षणकहेछे तेमां यद्यपि औदार्य धर्य गांभीर्य प्रियबोलवुं इत्यादिक अनेक गुणछे तोपण पांचगुणेकरी गुणवंत गीतार्थेकह्याछे १ सज्झायके०भणवा वांचवा पूछनादिकनो उद्यमकरे २ करणके०अनुष्ठानक्रियाकरे ३ विनयमांके०गुरुआदिक आवे अभ्युत्थानादिककरे सदाउजमालथको जेजेविनयनाप्रकारछे तेते सर्वेकरे ४ अनभिनिवेशीके०कदाग्रहीनहोय इहलोक साधवामां कदाग्रहनकरे ५ रुचिके०आकरी श्रद्धा जिनआणके०जैनागमनेविषे होय एपांचगुण धरे तेगुणवंतकहियें ते प्रमाणके०मान्यछे ॥ ८ ॥

सज्झायेंधारेवैराग ॥ तपनियमादिककरणेराग ॥ विनयप्र
युंजेगुणनिधितणो ॥ जेममनवाधेआदरघणो ॥ ए ॥

अर्थ ॥ हवे एपांचेनां फलकहेछे. प्रथम सज्झायकरतां जीवने वैरागवधे तथा अनुष्ठानमां सावधानथको जीव तप तथा नियममां उद्यमवंतहोय. जेतपते बारभेदे प्रसिद्धछे अने नियमते साधुने विश्रामण उत्तरपारणालोचकराव्योहोय तेने घृतप्रमुखनुं दानदेवुं. यतः पहसंतगिलाणेसुय ॥ आगमगाहिसुतहयकयलोए ॥ उत्तरपारणगंमिय ॥ दाणेसुबहुफलंहोइ ॥ १ ॥ इति तथा गुरुवंदना चैत्यवंदना पूजा प्रमुखपण ए गुणमां लेवां३तया गुणनो निधानजेपुरुषतेनोविनयप्रयुंजेके०करे. गुणवंत आवे तेवारे उभोथाय. सामोजाय, मस्तके अंजलीकरे, आसनआपे, गुरुबेठापछी बेसे, सेवाकरे, जायत्यारे वोलावाजाय इत्यादिक विनयकरे तेविनयवंत देखीने तेनाऊपर गुरुनो घणो आदरवधे आम्नायादिकगुरुतेनेआपे ॥ ए ॥

अनभिनिवेशीअवितथगणे ॥ गीतारथभाषीतजेसुणे ॥
सद्दहणायेंसुणवाचाह ॥ समकितनोमोटोउछाह ॥ १० ॥

अर्थ ॥ अनभिनिवेशीजेहोय तेने अवितथके०यथार्थ माने अनेगीतार्थ जेबोले गीतार्थकहेतेयथार्थजाणे तथा गीतार्थपासे सांभले श्रद्धापूर्वक सांभलवाने वांछे उप-

णउं ॥ ए गकुरिगाइंपवाहे ॥ १० पुरस्सरंआगमपवित्ति ॥ १ ॥ ११ दाणाईजेहासत्ति॥ पवत्तणा १२ विहर १३ रत्तदुठेय ॥ १४ मज्झत्त १५ संबद्धे ॥ १६ परत्थकामोवन्नो- गीव ॥ २॥ १७ विसाइवगिहवासं पालइसत्तरसपयंनिबद्धंतु॥ नावगयजावसावग ॥ ल- खणमेयंसमासेणं ॥ ३ ॥ एसत्तरगुणकह्या तेमां पहेलुं लक्षणकहेछे इहां इछाचंचल चित्तथी एवुं लिपिदोषे घणीप्रतोमां लखायुंछे तेथी पूर्वेटवाकारें इछा एवो अ- र्थकस्योछे पण तेनिर्मूलछे माटेउवेख्योछे अत्रार्थें धर्मरत्नग्रंथजोइनेनिश्चयकरवो इछी के० स्त्री केवीछे जेचित्तथी चंचलके०चपलछे एटले अन्यअन्य पुरुषनी इछाकरनारीछे व- लीवाट नरकनी मोटीके०मोटीनरकनी वाटछे एटले नरकेजवानोमार्गछे तेखोटीरेके० हीणी वाटछे माटेस्त्रीने एवीजाणीने मूके एगुणधुरेंगुणोके०पहेलोसंख्यामांगणो ॥ २ ॥

इंद्रियचपलतुरंगने ॥ जेरूंधेज्ञाननीराशिरे ॥
पासेरे ॥ तेबीजोगुणश्रावकधरेए ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवे इंद्रिय जे पांच शास्त्रोक्तस्वरूप तद्रूपजे चपलके० शीघ्रगामीपणामाटे दुर्गतिने सन्मुखचालता एहवाजे तुरंगके०घोडा तेने जे ज्ञानरूप राशिके०राशडीयें करीने रूंधेके०रोकीराखे एवीजोगुणते श्रावकपोतापासेधरे ॥ यतः इंदियचवलतुरंगे ॥ दुग्गइमग्गाणुंधाविरेनिच्चं ॥ नावियनवस्सरूवो ॥ रुंनइसन्नाणरस्सीहिं ॥ १ ॥ ३ ॥

क्लेशतणुंकारणघणुं ॥ जेअर्थअसारजजाणे
रे ॥ आणेरे॥तेत्रीजोगुणनिजसंनिधिए॥४॥

अर्थ ॥ जे घणुंके०अत्यंत क्लेशनुंकारण एवोजे अर्थके०द्रव्य तेने असारजजाणे एत्रीजोगुण निजसंनिधिके०पोतानीपासे आणेके०लावे ॥ ४ ॥

नवविमंबनामयअछे ॥ वलीदुःखरूपीदुःखदेतो
रे ॥ चेतोरे ॥ एमचोथोगुणअंगीकरेए ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ नवके०जेसंसार तेकेंवोछे जे विटंबनामयीछे वली जन्म, जरा, मरण, रोग, शोकादिक दुःखरूपीछे वली जन्मांतरे नरकादिक दुःखनोहेतुछे एम दुःखनीज परं- पराआपे तेचेतोके०जाणो एचोथोगुणश्रावकअंगीकारकरे ॥ ५ ॥

खीणसुखविषयविषोपमा ॥ एमजाणीनवीबहुइ
हेरे ॥ वीहेरे ॥ तेथीपंचमगुणवरयोए ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवे विषयकेवाछे जे क्षणिकमात्र सुखछे तेपण विषोपमाके०कालकूटस-

रिखाछे परिणामे दारुणछे एवाविषयजाणीने तेने बहुके०अत्यंतपणे नवीइछेके०नवांछे अनेतेविषयने असारजाणेछे माटे तेथी बीहेके०बीतोरहे एपंचमगुणनेवख्योथको शोने॥

तीव्रारंनतजेसदा ॥ गुणछठानोसंनागीरे ॥
रागीरे ॥ निरारंनजननोघणुंए ॥ ७ ॥

अर्थ॥ हवे तीव्रारंनके०घणाप्राणीने पीडाकारीजे खरकर्मादिक व्यापार तेने सदा तजे कदाचित्करे तोसशोकथकोकरे पण निःशोकथको नकरे तेछठागुणनो संनागी- के०नजनारोथाय यद्यपिअणचालतेकांइकआरंन पोतेसशोक थकोकरेछे पणरागीतो निरारंनके०आरंनरहितजे जनके०लोकतेमुनिराजनोहोयघणोके०अत्यंतहोय ॥

मानेसत्तमगुणवरयो ॥ जनपाससदृशगृहवासो
रे ॥ अन्यासोरे ॥ मोहजितवानोकरेए ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवे सातमो गेहनामा गुणवखाणेछेते सातमो गुणवख्योथको मानेके०जा- णे ते जनके०प्राणी घरवासने पाससदृशके०बंधनसरिखो माने जेम पक्षी पासमां पड्यो उडीनशके अने पोताना आत्माने दुःखीमाने एम गृहमातापितादिकसंबंधेदी- क्षा लेइनशके पण दुःखमाने अनेतेप्राणी अन्यासतो मोहने जीतवानोज करे ॥ ८॥

अठमदंसणगुणनस्यो ॥ बहुनांतेंकरेगुरुनक्ति
रे ॥ शक्तिरे ॥ निजसद्दहणानीफोरवेए ॥ ए ॥

अर्थ ॥ आठमो दर्शननामा गुणेनख्योथको गुरुजेधर्माचार्य जेनाथी समकित पा म्योतेगुरुनी नक्ति बहुनांतेंकरे अने पोतानी श्रद्धानी शक्तिफोरवे एटले एनावजे आ- स्तिक्यनावसहितअने अतिचाररहित दर्शननेधरतो शक्तियेंप्रनावना तथा वर्णवाद बुद्धिवंतकरे यतः अह्निकनावकविउं॥ पनावणावन्नवायमाइहिं ॥ गुरुनत्तिजुउंधीमं ॥ धरेइश्यदंसणंविमलं ॥ १ ॥ ए ॥

लोकसन्नाहविपरिहरे ॥ जाणेगाडरिउंपरवाहो
रे ॥ लाहोरे ॥ एमनवमागुणनोसंपजेए॥१०॥

अर्थ ॥ हवे गाडरीकप्रवाहनामानवमोनेदवखाणेछे लोकसन्नाहके०लोकअविचारित मणीकतेने परिहरेके०त्यजे अने लोकनीचाल तेगाडरीयाप्रवाहजेवीछे जेम एकगाड- रु चाले उपलक्षणथकी कीडीनो मंकोमानो प्रवाहपण कहेवोतेजेम लोकप्रवाहपण तेवोछे तेमाटे वर्जे एम नवमागुणनोलाहोनीपजे ॥१०॥

आगमनेंआगलकरे ॥ तेविणकुणमारगसाखीरे ॥
जाषीरे ॥ एमकिरियादशमागुणथकीए ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवेदशमो आगमनामाजेद वखाणेछे जेकार्यकरेते आगमने आगलकरीनेकरे एम विचारेजे आगमविना जेपरलोकसाधवानोमार्ग तेनो कोणसाखी एटले वीतरागनाआगममांज एवामार्ग होय जाषीके०एवुं कहीने एरीतनी क्रिया करे एटले एजावजे देववंदन गुरुवंदन प्रत्याख्यान प्रतिक्रमणादिरूपक्रिया जिनागमतथ्य जाणीने आगमोक्तक्रियाकरे एदेववंदनादिक क्रियानोविस्तारधर्मरत्नमां जोइलेजो एदशमागुणथकी क्रियापामे ॥ ११ ॥

आपअबाधायेंकरे ॥ दानादिकचारशक्तिरे ॥
व्यक्तिरे ॥ एमआवेगुणइग्यारमोए ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवे दानादिक यथाशक्तियेंकरे एअग्यारमोजेदकहेछे आपअबाधायेंके० पोताने पीका नउपजेतेम दानादिकचारेकरे जोद्रव्यपात्रहोय तो देतोयको थाकेज नही अने जोअल्पद्रव्यवानहोय तो अतिउदार न थाय उक्तंच ॥ लाजोवियदाणे ॥ लाजोवियजोयणे ॥ लाजोवियपरिजावे ॥ लाजोवियनिधिकरेसिया इत्यादि एमथोके कालेघणुंआपीशके तेमज शील तप जावनानेविषेपण यथाशक्तिप्रवर्ते एमव्यक्तिके० प्रगटपणेअग्यारमोगुण श्रावकनेआवे ॥ १२ ॥

चिंतामणिसरिखोलही ॥ नविमुग्धहस्योपणलाजे
रे ॥ गाजेरे ॥ निजधर्मेंएगुणबारमोए ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवे विह्विकनामाबारमोगुणकहेछे चिंतामणिरत्न सरिखो पोतानोधर्म लहीके०पामीने जे मुग्धके०मूर्खलोक तेणे हस्योथको पण नविलाजेके०नलाजे एटले धर्मकरणी करतो लाजेनही गाजेरेके०उत्सुकहोय हर्षवंतहोय निजधर्मेके०पोतानाधर्मनेविषे एबारमो गुणजाणवो यद्यपि धर्मरत्नग्रंथमांचिंतामणिरत्नसरिखो क्रियाकरतोनलाजे एमकह्युंछे तोइहांचिंतामणिरत्नसरिखोधर्मकह्यो तेमांकांइविरुद्धनथीकेमके क्रियाने धर्मकांइजूदोनथी ॥ १३ ॥

धनजवनादिकजावमां ॥ जेनविरागीनविद्वेषी
रे ॥ समपेषीरे ॥ तेवित्तसेगुणतेरमेए ॥१४॥

अर्थ ॥ हवे तेरमोअरक्तद्विष्टनामाजेद वखाणेछे शरीरनीस्थिति हेतुछे धनजवन

आदिशब्दथी स्वजन आहार घर क्षेत्र कलत्र वस्त्र शस्त्र यान वाहन इत्यादिक लेवां. तेपदार्थमां रहेतोथको पण नविरागी नविद्वेषीके० रागद्वेषरहितनीपेठे होय एटले मंदआदरहोय अन्यथारागद्वेषरहिततो उपशेगुणठाणे होय ते इहांकेमघटे अने समपेषीके०मध्यभावनो जोनारो होय जेमाटे भावश्रावक एमभावे यतः नेयइहकोइ सयणो ॥ नसरीरंनेयभोगउवभोगा ॥ जीवोअन्नभवगइ ॥गच्छइसवंपिमोत्तूणंइत्यादिअविनितलोक उपरद्वेषपण नकरे तेश्रावक तेरमागुणने विलसे ॥ १४ ॥

रागद्वेषमध्यस्थनो ॥ समगुणचउदमेनवाधेरे ॥
साधेरे ॥ तेहठगांडीमारगभलोए ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवे चउदमो मध्यस्थनामागुण वखाणेछे रागद्वेषमध्यस्थनोके० रागद्वेषमां तणायनहीं तेमां मध्यस्थपणुंराखे एरागद्वेषमध्यस्थनो समगुणकहियें एटले एभावजे परमार्थविचारकरे जे मेंमतलीधोतेकेम मूकुं अथवा अमुक मारो मत खंडेछे तेने खंडुंएवो रागद्वेषनकरे तेप्राणी चौदमागुणनेविषे बाधानपामे एटले समगुणीपीडाय नहीं तेप्राणीपोतानो हठके०कदाग्रहठगांडीने भलोमार्गसाधे एटले परने तथा पोताने हितवांछकथको कदाग्रहमूकी मध्यस्थगीतार्थगुरुने वचने प्रदेशी राजानीपेठे प्रवर्ते एटले तेरमागुणमां धनभवनादिकमां मंदआदरहोय अनेचौदमागुणमां धर्ममां कदाग्रहमूके सम्यक्अंगीकार करे ॥ १५ ॥

क्षणभंगुरताभावतो ॥ गुणपन्नरमेसेवंतोरे ॥
संतोरे ॥ नधनादिसंगतिकरेए ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवे असंबंधनामापन्नरमो भेदवखाणेछे क्षणभंगुरताभावतोके०सर्वपदार्थ क्षणभंगुरछे अनित्यछे तन धन स्वजन जीवित द्रव्यप्रमुख एसर्वअनित्यछे एम विचारतो पन्नरमा गुणने विषे संतोके० सज्जनपुरुषोने सेवंतोके०सेवे नधनादिसंगतिकरेके०धनप्रमुखनी संगतनकरे एमविचारे यतः विद्याडुपयंचउप्पयंच ॥ खित्तंगीहंधणधन्नंचसवं ॥ सकम्मप्पबीउअवसोपयाइ ॥ परंभवंसुंदरपावगंवा ॥ १ ॥ १६ ॥

भावविरतिसेवेमनें ॥ भोगादिकपरअनुरोधेरे ॥
बोधेरे ॥ एमउल्लसेगुणसोलमेंए ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवे सोलमो परार्थकामोपभोगीनामा भेदकहेछे भव जेसंसारनेविषे विरक्तमनथको भोगादिकने सेवे तेपण परअनुरोधेके० परनादाक्षिण्यादिकेंसेवे बोधेरेके० एवाउदासीनज्ञानेकरी सोलमोगुणउल्लासपामे ॥ १७ ॥

आजकालएगंमिसु ॥ एमवेश्यापरेंनिसनेहोरे ॥
गेहोरे ॥ परमानेगुणसत्तरमेंए ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हवे सत्तरमो वेश्यानीपेठे घरवासपाले एन्नेदवखाणेठे जेए घरवासठेते आज छांमिशुं अथवा काले छांमिशुं एम वेश्यानीपेठे निस्नेहीरहे जेमवेश्यानिर्धन देखी विचारे जे हवे आज अथवा काले छांडुंतुं एमविचारे तेम गृहस्थपण आस्थाप्रमुख विना घरमांवसे पणघरने परकरीमाने एसत्तरमेगुणे देशविरतिना अनेक न्नेदठे माटे नानान्निप्रायवंतहोय तेमाटे पुनरुक्तदोषकोई न्नेदमांनजाणवो ॥ १८ ॥

एगुणवृंदेजेन्नस्या ॥ तेश्रावककहियेंन्नावेंरे ॥
पावेरे ॥ सुजशपूरतुऊन्नक्तिथीए ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ एगुणना वृंदके०समूह तेणेकरी जेन्नस्याठे ते न्नावेंके०न्नावथी श्रावककहियें यतः इयसत्तरसगुणजुत्तो ॥ जिणागमेन्नावसावगोन्नणीयो ॥ इति वचनात् ते पावेके० पामे सुजशपूरके०न्नलाजशनो पूरपामे तुऊन्नक्तिथीके०हेवीतराग हेचिदानंदस्वरूपी तारी न्नक्तिथकी पामे एटले तारीआज्ञायें न्नावश्रावकपणुंपालवुं तेतारी न्नक्तिजठे ॥ १९ ॥ एतेरमीढालमध्ये न्नावश्रावकनुं लक्षणकह्युं ते न्नावश्रावकजे होय ते द्रव्यसाधु कहियें अनेजेद्रव्यसाधु होयते न्नाव साधुपणुंपामे तेमाटे हवे न्नावसाधुनांलक्षण चउदमी ढालमां कहेठे ॥

॥ ढाल चौदमी ॥

तेन्नावसाधुपणुंलहे ॥ जेन्नावश्रावकसार ॥ तेहनांलक्षणसातठे ॥
सविजाणोहोतुंगुणन्नंडार ॥ साहेवजीसाचीताहरीवाणी ॥ १ ॥

अर्थ ॥ जेसारके०प्रधानन्नावश्रावकपूर्वेकह्या तेन्नावसाधुपणुंपामे तेनांवली सातलक्षणठे ते हेज्ञानदर्शनचारित्रवीर्य सुखदान लान्नन्नोग उपन्नोगादिक गुणनान्नंडार एवा हेपरमेश्वर तमेसर्व जाणोठो केवलज्ञान केवलदर्शनेकरी षट्द्रव्यनुं न्नासन थायठे ते माटे हेसाहेवजी तमारी वाणीते साचीठे सत्यठे एटले एन्नावजे आचार्यपरंपरा तथा जितआचार तथाप्रकरणादिकमां जेन्नावकह्याठे तेतमारीज वाणीठे पणकोइन्नी कल्पित नथी

किरियामारगअनुसारणी ॥ श्रद्धाप्रवरअविवाद ॥ ऋजुन्नावे
पन्नवणिजता ॥ किरियामांहोनित्येंअप्रमाद ॥ सा० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवे सातलक्षणकहेठे सर्वक्रिया प्रत्युपेक्षणादि तेमार्गानुसारणी जे मोक्ष-

मार्गने अनुजायीचेष्टाहोय तेप्रथमलक्षण तथाधर्मनेविषे श्रद्धाके०करवानीइछा प्रवरके० प्रधान अविवादके०विवादरहित तेवीजुंलक्षण अनेपन्नवणिज्ञाताके०प्रज्ञापनीयपणुं प- टले परुपणाकरवी ते ऋजुजावेंके०सरलजावें एटले तेनी परुपणा तेअसदभिनिवेश कदाग्रहेंनहोय एत्रीजुंलक्षण वली क्रियाजे शुजहितअनुष्ठान तेनेविषे निरंतर अप्र- मादीहोय पणशिथिलनहोय एचोथुंलक्षण ॥ २ ॥

निजशक्तिसारुकाजनो ॥ आरंजगुणअनुराग ॥ आराध
नागुरुआणनी ॥ जेहथीलहियेंदोजवजलताग ॥ सा० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ तथा पोतानी शक्तिप्रमाणें तपसंयमादिक कार्यनो प्रारंजकरे पणशक्तिने उलंघी तपस्याप्रमुख नकरे एपांचमुं लक्षण अने गुणअनुरागके०गुणीनो पक्षपातहोय एछहुंलक्षण तथा गुरुआज्ञानुं आराधवुं तथा गुरुना आदेशें वर्त्तवुं गुरुनीआणाथी सं- सारसमुद्रनो पारलहियेंके०पामियें एसातमुं लक्षण ॥ ३ ॥

मार्गसमयनीथितितया ॥ संविज्ञवुधनीनीति ॥ एदोई
अनुसारेक्रिया ॥ जेपाखेहोतेनलहेजीति ॥ सा० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवे उपरकहेला सातजेदमांथी मार्गानुसारणीक्रिया नामें प्रथमजेदवखा- णेछे मार्गके०समयनीस्थिति एटले आगमनी मर्यादा तेआगम केने कहियें उक्तंच आगमोह्याप्तवचनमाप्तंदोषक्षयाद्विदुः ॥ वीतरागोनृतंवाक्यं नब्रूयाद्धेत्वसंजवात् ते आगमनी स्थिति उत्सर्गअपवादरूप शुद्ध संयमनो उपाय तेमार्ग कहियें अथवाजे संविज्ञबुधनीनीतिके०संविज्ञ जेमोक्षाजिलाषी अने बुध तेगीतार्थ इहां वहुपदअधिकुं कहियें तेवारे एसकहेवुंजे संविज्ञ वहुगीतार्थनी नीतिके०जेआचरण क्रियारूप तेने पण मार्गकहियें एदोईके०वेअर्थ मार्गनाकह्या तेवामार्गने अनुसारणीजेक्रिया आग- मनी अवाधायें संविज्ञ व्यवहाररूप तेमार्गानुसारणीक्रिया कहियेंएवी क्रियाजेपाखेते जीतिके०संसारनीवीक नलहेके०कदापि नपामे इतिगाथार्थ हवे संविज्ञ गीतार्थनी नीति एनापदछेदकरियेंछेयें संविज्ञपदकह्युं तेअसंविज्ञपणुं टालवामाटेकह्युं तोतेघणा असंविज्ञमलीने जेआचस्योहोय तोपण प्रमाण नथाय यदुक्तंव्यवहारः जंजीयमसोहिकरं॥ पासछपमत्तसंजयाईहिं ॥ वहुएहिंविआयरियं ॥ नपमाणंसुद्धचरणाणं ॥ १ ॥ इहां ब- हुगीतार्थपदमूक्युं तेनुं कारण एजे एकगीतार्थें आचस्युंहोय तेकदाचित् अनाजोगें अनवबोधादिककारणें विपरीतपणे आचस्युं होय तेपण प्रमाण नथाय तेमाटे वहुगी- तार्थपद मूक्युं तोते वहुगीतार्थ जेआचरेते अवितथहोय इहांकोइ प्रश्नकरे जेआगम मार्ग कहेवो तेतोयुक्तछे पण वहुजनाचरणकहेवुं युक्तनथी केमके घणालोकोयें तो

लौकिकमार्गे आचस्योहोय माटे आगमतेतोप्रमाण पण घणालोकोनुं आचरण प्रमाण नही वली आगमते ज्येष्ठछे अने वहुजनआचरणते अनुज्येष्ठछे अने लौकिकमां पण ज्येष्ठनेमूकी अनुज्येष्ठनुं पूजन युक्तनथी तेमज आगमतो केवलीपण अप्रमाण नकरे यतः अहोसुउंवउत्तो ॥ सुअनाणीजइविगिण्हइअसुऊं ॥ तंकेवलिविभुंजई ॥ अपमाणंसुअंत्तवेइहर ॥ १ ॥ तथा आगमछतां जोआचरणा प्रमाणकरियेंतो आगमनीलघुता थाय हवे गुरुउत्तर कहेछे जे संविझगीतार्थछे तेआगमनी अपेक्षाविना आचरेजनही तेशुंआचरे नही तथाशुंआचरे तेकहेछे यतः दोसाजेणनिरुज्झंति ॥ जेणखिज्झंतिपुव्वकम्माइं ॥ सोसोमुक्खोवाउं ॥ रोगावछासुसमणंच ॥ १ ॥ इत्यादिक आगमवचनसंजारी द्रव्य खेत्र काल जाव पुरुपादिकउचितजोइ संयमने वृद्धिकारीज आचरे तेवीजासंविझगीतार्थ पणअंगीकारकरे तेमार्गकहियें अने वीजा वहुलोके आचस्युं तेतो असंविझ अगीतार्थमाटे अप्रमाणछे वलीआचरणा प्रमाणकरतां आगमतो अत्यंत प्रतिष्ठा पामेछे श्रीठाणांगसूत्रमां पांचप्रकारना व्यवहारप्ररूप्याछे उक्तंच पंचविहे ववहारे पन्नते तंजहा आगमववहारे सुयववहारे आणाववहारे धारणाववहारे ववहारे इहां जितअने आचरणा तेएकजअर्थछे तेमाटेआचरणा न आगममान्युं तो आगमअविरोध जेआचरणा तेप्रमाणजछे ॥ ४ ॥

सूत्रेजणयुंपणअन्यथा ॥ जुडुंजवहुगुणजाण ॥ संविझि
वुधेआचस्युं ॥ कांइदिसेहोकालादिप्रमाण ॥ सा० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वली एज वातकहेछे सूत्रेजणयुंके०आगमनेविपे कह्युंछे तोपण अन्यथाके० हेरफेरकरीने वहुगुणजाणके०तेमां घणोगुणजाणीने संविझगीतार्थलोके जे आचरण कस्युं तेवी केटलीकवातो दीसेछे पणतेशुंजाणी आचस्युं तेकहेछेजे कालादि प्रमाणके० दुःखमादिकालप्रमुखनुं प्रमाण विचारीने आचस्युं ॥ ५ ॥

कल्पनुंधरवुंझोलिका ॥ जाजनेदवरकदान ॥ तिथिप-
जूसणनीपालटी ॥ जोजनविधिहोइत्यादिप्रमाण ॥ सा० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वली तेज देखाडेछे कल्पनुंधरवुंके०पूर्वेकल्पजेकपडोतेकारणे ओढता तथा गोचरीप्रमुखनेविपे वालीने खंधेमूकी चालता एआगमनो आचारहतो अने हवेतो गोचरीप्रमुखनेविपे पांगरीनेजावुं तथा चोलपट्टप्रमुख पणसमजवा पूर्वे कुणीयेंराखता हमणाकंदोरे राखियेंछैयें तथापूर्वेझोलिकाके०झोली मुठीयेंझाली ग्रंथी कुणीयें ढुंकसी वांधता अने हमणां हाथमां झालियेंछैयें उपलक्षणथी उपग्रहिक कटासणुं संथारीउं दंडासणादिकलेवां तथा तरपणीप्रमुखनेविषे दोरादेवा एम सीकी दोरानी झोलीना आ-

धारविशेष इत्यादिक वली पात्रेक्षेपदेवा तथा पजूसणनी तिथिजे पांचम तेनीचोथकरी उपलक्षणथी चोमासांपुनमनांटाली चउदशनांकर्यां तथा जोजनविधिप्रमुख शास्त्रोक्तविनापण आचरितप्रमाणछे जोजनविधिते मांफलीयेंवेसवुं वेंचीदेवुंइत्यादिक तथा चव्यवहारजाष्ये ॥ सत्थपरिणाछकाय ॥ संयमोपिंफउत्तरज्झाए ॥ रुरकेवसहेगीवे ॥ जोदेसाहीयपुरकरिणी ॥ १ ॥ एनोलेशथी अर्थकरे छे जेपूर्वें शास्त्रपरिज्ञाअध्ययन सूत्रार्थ जणे के साधुने उठामणकरताहता अने हमणां दशवैकालिकनुं चोथुंअध्ययन जणेथके उठावणाथायछे तथा पूर्वें पिंफेषणाध्ययनजण्यापछी उतराध्ययन जणावता हमणां वगरजणेपण जणावियेंछैयें तिहांदृष्टांतकहेछे पूर्वेंकल्पवृक्षहता हमणा आंबाप्रमुखें कामचालेछे पूर्वें अतुल्यबलधवल वृषजहता हमणां धुसरैंज कामचालेछे पूर्वें गोपजे करषणी तेचक्रवर्तिने तेजदिवसे धान्य नीपजावीदेताहता आजतेविनापणकामचालेछे तथापूर्वें सहस्त्रयोधीहता हमणा अल्पपराक्रमीसुजटोथी पणशत्रूनोपराजयकरी राज्य पालेछे तेम साधुहमणां जितव्यवहारेपण संयमपालेछे तथा पटमासनुं प्रायश्चित्तहोय तेने हमणां पांच उपवासकह्याछे तथापूर्वेंमहोटी पुष्करणीउंहती हमणां नानीछे तेथी कामचालेछे इत्यादिकदृष्टांते जितव्यवहारपण जाणवो अथवा किंबहुना जंसवहान ॥ सुत्ते पडिसिद्धंतेयजीयववहे ॥ उत्तंसवंपिपमाणं ॥ चारित्तधणाणजणियंच ॥१॥ अवलंविऊणकज्जं ॥ जंकिंचिसमायरंतिगीयहा ॥ थोवावराहबहुगुणं ॥ सवेसिंतंपमाणंतु ॥२॥ इत्यादिक जेम आर्यरक्षितजीयें आचर्युं तेदुर्बलिकापुष्पमित्रजीये अंगीकारकर्युं तेमज सुविहीते जेआचर्युं ते सर्वेकबूलकरे ॥ ६ ॥

व्यवहारपांचेजाषीया ॥ अनुक्रमेंजेहप्रधान ॥ आजतो
तेमांजीतछे ॥ तेतजियेंहोकेमविगरनिदान ॥ सा० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तेमाटेज कहेछे जे पांचव्यवहार कह्याछे तथा अनुक्रमें जे प्रधानहोय ते आदरवो यडुक्तं कत्तिविहेणंजंतेववहारेपणत्ते गोयमा पंचविहे ववहारेपन्नते तंजहा आगमे सुए आणाधारणाजीए जहासेतछआगमेसिया आगमेणंववहारंपठवेज्जाणोयसेतछआगमेसिया जहासेतछसुएसिया सुर्णववहारंपठवेज्जा २ णोयसेतछसुएसिया जहासेतछआणासिया आणाएववहारंपठवेज्जा ३ णोयसेतछआणासिया जहासेतछधारणासिया धारणाएववहारंपठवेज्जा ४ णोयसेतछधारणासिया जहासेतछजीएसिया जीएणंववहारंपठवेज्जा ५ इच्चेतेहिंपंचहिंववहारंपठवेज्जा तं आगमेणंसुएणं आणाए धारणाए जीएणं जहाजहासेआगमेसुएआणाधारणाजीएतहातहाववहारंपठवेज्जा सेकिंमाहुजंतेआगमवलियासमणानिग्गंथाइच्चेयंपंचविहंववहारं जहाजहाजहिंजहिंतहातहा

तहिंतहिं अणस्सितोवस्सयंसमंववहारमाणे णिग्गंथे आणाए आराहएनवइ इतिन्नगवतिसूत्रेशतकआठमे उद्देशेआठमेकह्युंछे आजतो तेपांचव्यवहारमां जितव्यवहारमुख्यछे जितव्यवहारेज कामचालेछे तेजितव्यवहार विगरनिदानकेण्कोइपणकारणविनाकेमत्यजियें एटले जितव्यवहार जेआचार्येवांध्यो तेप्रमाणछे ॥ ७ ॥

श्रावकममत्वअशुद्धवली ॥ उपकरणवसतिआहार ॥ सुखशीलजेजनआचरे ॥ नविधरियेंहोतेचित्तलगार ॥ सा० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवेएवीआचरणातेअप्रमाणछे केमकेण्सिद्धांतमां नाकहीछे जे श्रावकनुं ममत्वनकरवुं यतः गामेवा कुलेवा नगरेवा देशेवा ममत्वन्नावंनकरेचिकुज्जा इत्यादि श्रावकनुं ममत्वकरे तेअप्रमाणछे तथा अशुद्धमान उपगरण वसति आहारप्रमुख लेवानी आगममां नाकहीछे अने जो लीयेतो तेआचार अप्रमाणछे यतः आगमे पिंडसिज्जंचवत्थंच ॥ चउत्थंपायमेवय ॥ अकप्पियंनइछिज्जा ॥ पडिगाहेज्जाकप्पियं ॥१॥ इति उपलक्षणथी वस्त्रपात्रादिकपण एमजाणवांमाटे सुखशील लोके जेआचर्युं एटले पोताना शरीरनी शोन्नानेअर्थें जेआचस्या तेअप्रमाण वाकी दुर्भिक्षादिक कारणे तो कांइ अशुद्ध लीयें तोपण निर्दोषछे यतः पिंडनिर्युक्तौ ॥ एसोआहारविहि ॥ जहन्नणी उंसवन्नावदंसीही ॥ धम्मावस्सगजोगा ॥ जेणनहायंतितंकुज्जा ॥१॥ तथा कारणपडिसेवापुण ॥ न्नावेअणासेवणत्तिदवठा ॥ आणाइतिइन्नावे ॥ सोसुद्धोमुक्कहेउत्ति ॥२॥ इत्यादि वलीउववाइसूत्रें शुद्धेसणीए एवा अन्निग्रह मुनियेंकस्या तेथी जाणियेंछेयेंजे पूर्वें अशुद्धपणकोइक कारणे लेतादीसेछे एअपवादतो प्रमाणछे पणसुखशीललोकेजे आचर्युं ते चित्तमां लगार पणनधरियें एटलेए न्नाव जे दुप्पसहआचार्यलगें तो चारित्रसिद्धांतमां सांन्नलियेंछेये अनेजो मार्गानुसारीक्रिया कहि तेरीतेयलकरताहोयतेनेचारित्रीया न मानियें तो एथी वीजा चारित्रीया तोदेखातानथी तेवारे चारित्रविछेदगयो एम छेर्युं तोतेचारित्रविना तीर्थपण विछेदगयुं एमछेर्युं एम करतांतो आगम विरुद्ध थायछे यतः व्यवहारन्नाष्ये जोन्नणइनछिधम्मो ॥ नयसामाइयं नचेवयवयाइं ॥ सोसमणसंघवज्झो ॥ कायव्वोसमणसंघेण ॥ १ ॥ इत्यादिवचने तोमार्गानुसारीक्रियानो करनार तेन्नावसाधुछे एम ठर्युं एप्रथमक्रियानामान्नेदथयो ॥ ८ ॥

विधिसेवनाअवितृप्तिशुन्न ॥ देशनाखलितविशुद्धि ॥ श्रद्धा धर्मइछाघणी ॥ चउन्नेदेंहोएमजाणेसुबुद्धि ॥ सा० ॥ ए ॥

अर्थ ॥ हवे वीजुंलिंग श्रद्धाप्रवरनामाकहेछे तेना न्नेदचारछे तेकहेछे १ विधिसेवना २ अवितृप्तिकेण्अतृप्ति ३ शुन्नदेशनाकेण्शुद्धदेशना ४ खलित परिशुद्धिनामा

चोथुलिंग ते श्रद्धाप्रवरनोअर्थकहेछे श्रद्धाके० धर्मनीइछा घणीके० अत्यंतहोय पण बालकने रत्नग्रहवानी अभिलाषानी पेठे सामान्यपणे विषयप्रतिभास मात्रनहोयते एम ऊपरकहेला चारन्नेदेएलिंगहोय ते सुबुद्धिके०बुद्धिवंतहोय तेजाणे ॥ ए ॥

दृढरागछेशुजन्नोज्यमां ॥ जेमसेवतायेंविरुद्ध ॥ आपदा
मांरसजाणने ॥ तेममुनीनेहोचरणेतेशुद्धि ॥ सा० ॥१०॥

अर्थ ॥ हवे एश्रद्धाप्रवरनाचारन्नेदमां प्रथम विधिसेवनानामेन्नेदओलखावेछे जे श- क्तिवंतहोयतेश्रद्धावंतथको विधिप्रधानशक्तिवंतप्रत्युपेक्षणादिक क्रियाकरे अने जे शक्तिरहित होयते द्रव्य क्षेत्र काल तथा जावेकरी जो तादृशक्रियाकरी न शके तो पण प्रतिबंध ते विधिअनुष्ठाननेविषेज होय यतः विहिसारंचियसेवइ ॥ सद्धालूसत्तिमं अणुठाणं ॥ दवाइदोसनिहउवि ॥ पक्कवायंवहइतंमि ॥ १ ॥ इहां कोइपुछेजे शक्ति रहितजे होय तेअनुष्ठान न करे अनेविधिअनुष्ठानमां पक्षपातिकेमहोय तेनेअन्वयस- हित गाथानाअर्थथीकहेछे जेमकोइक पुरुषहोय तेदुकाल अथवादरिद्रपणुंपाम्यो तो तेपुरुष गवार अरणीपत्र तथावृक्षनीछालप्रमुखखाइने दिवसव्यतिक्रमे पणतेवा न्नो- जनमां लपटायनही केमके पोते उत्तम आहारनो स्वादजाणेछे तेथी तेनोराग तो उत्तमन्नोजनमांज होयछे जे उत्तमन्नोजन क्यारे मलशे तेमलेतो वावरियें एवो अत्यं- तरागहोय हवे अक्षरार्थ कहेछे जे शुजन्नोज्यमां दृढरागछे तथा रसनो जाणते के- म जे पूर्वेषटरस वावर्याछे तेस्वादनो जाणछे तेआपदामांके०दुकालादिक आपदामां विरुद्धसेवतो एटले कुधान्य खातोथको पण तेनोराग सुधान्यमां होय एदृष्टांते मुनि- नेपण चारित्रनी शुद्धि जाणवी एटले यद्यपिद्रव्यखेत्रादिक कारणपामीने विरुद्ध सेवे तोपण शुद्धचारित्रनो रसीउछे तेथी जावचारित्रने उलंगेनहीतेनेन्नावथी चारित्री- याज संगमाचार्यनी पेठे कहियें इत्यादिक बहुवक्तव्यताछे इतिप्रथमन्नेदः ॥ १० ॥

जेमतृप्तिजगपामेनही ॥ धनहीनलेतोरत्न ॥ तपविनय
वेयावचप्रमुख ॥ तेमकरतोहोमुनिवरबहुयत्न ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवे अतृप्तिनामा बीजुं लक्षणकहेछे जेम धनहीनके०दरिद्रीहोय तेने र- त्ननो ढगलोमल्यो तेवारें तेरत्नलेतां जगतमां तृप्तिके०संतोषपामेज नही तेम मुनिपण तप विनय वेयावच्च तथा प्रमुखशब्दें ज्ञानचारित्र तेहनेविषे घणोयत्नकरे यत्नकरतो थाकेजनही तृप्तिपामेजनही तेमां तपकरतांथकांतो निर्जराथाय तथाशासनदीपे तेप्रसिद्धछे तथा विनयनो अधिकार उत्तराध्ययनना पहेलाअध्ययनथी जाणवो अने वेयावच्चपण निर्जराने अर्थें अनेकप्रकारनुंकरे तेप्रश्नव्याकरणसूत्रथी जोजो तथा ज्ञा-

नजाणतांपण नवनवोवैराग उपजे यतः जहजहसुयमवगाहइ ॥ अइसयरसपसरसंजुयमउ-
वं ॥ तहतहपल्हाइमुणी ॥नवनवसंवेगसद्धाइ ॥१॥ इत्यादि तथा चारित्रमांपण विशुद्ध
विशुद्धतर संयमस्थानक पामवानेसर्वअनुष्ठानकरे उत्तरोत्तरसंयमकंमकआरोहतां अ-
प्रमादपणे केवल ज्ञाननालाभ जणीथायज यतः जोगेजोगेजिणसासणंमि॥ दुक्खक्खयाप-
उज्जंति ॥ इक्किकंमिअणंता ॥ वट्टंताकेवलीजाया ॥२॥ इत्यादिवीजोभेदकह्यो ॥ ११ ॥

गुरुनीअनुज्ञालेइने ॥ जाणतोपात्रकुपात्र ॥ तेमदेश-
नाशुद्धिदिए ॥ जेमदीपेहोनिजसंयमगात्र ॥सा०॥१२॥

अर्थ ॥ हवे शुद्धदेशनानामा त्रीजुंलक्षण कहेछे गुरुनी अनुज्ञाके० आज्ञालेइ ते-
मज शुद्धिदेशनाआपे तेपण पात्रकुपात्रने जाणतोथको जेमसंयमरूप गात्रके०शरीर
ते दीपेके०शोभे निजके०पोतानुं संयमरूपगात्र शोभेइत्यक्षरार्थ एटले एभावजे सद्गु-
रुपासेथी सिद्धांतनो सारजाणी गीतार्थथयोहोय तोपण गुरुनी आज्ञालेइने पण पो-
तानीमेलेनही पोतेधन्यथको मध्यस्थपणे सद्भूतदेशनाआपे पणपात्रकुपात्रउलखीने दे-
शनाआपे तेपात्रना त्रणभेदछे १ बाल २ मध्यम ३ बुद्ध यतः बालःपश्यतिलिंगं ॥ मध्य-
मबुद्धिविचारयेत्वृत्तं ॥ आगमतत्वंतुबुद्धः ॥ परीक्षतेसर्वयत्नेन ॥ १ ॥ इत्यादिक तेनीदे-
शनानीविधि वीजापोडशकथकी जाणवी इहां विस्तारथाय माटे नथी लखता तेमाटे
जेपात्रने जेमउपगारथाय तेमतेपात्रने देशनाआपे अन्यथा संसारवधारे इत्यादिक
त्रीजुंलक्षण एत्रीजालक्षणमां पात्रापात्रविचार प्रमुखनी चर्चाघणीछे तेधर्मरत्नग्रंथथी
जोजो जेम पोतानुसंयमगात्रशोभे ॥ १२ ॥

जेकदाचितलागेव्रतें ॥ अतिचारपंककलंक ॥ आलोयणें
तेशोधतां ॥ मुनिधरेहोश्रद्धानिःशंक ॥ सा० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवे खलितपरिशुद्धिनामा चोथुंलक्षणकहेछे ते जे कदाचित व्रतपालतां
थकां कोइअतिचाररूप पंकके० कचरो तद्रूपकलंक जो व्रतने विषे अनाभोगे करी
अतिचारलागे ते पण १ प्रमाद २ दर्प्प ३ कल्प एत्रण रीते लागे अने चोथो आकु-
ट्टियेतोप्रायेंचारित्रीयाने संभवेजनही तेआकुट्टिप्रमुखनुं स्वरूपकहेछे यतः आउट्टिया
उविच्चा ॥ दप्पोपुणहोइवग्गणाइउ ॥ विगहाइउपमाउ ॥ कप्पोपुणकारणेकरणं ॥१॥ उ-
पलक्षणथी अनेकप्रकारनी प्रतिसेवाछे तेसर्वएमांसमाय तेप्रायश्चित्तादिकलेइने शु-
द्धथाय एरीते करतोमुनिराज निःशंकपणेश्रद्धाधारे एचोथोभेदथयो ॥ १३ ॥

श्रद्धाथकीजेसर्वलहे ॥ गंभीरआगमभाव ॥ गुरुवचनेपन्न
वणिजते ॥ आराधकहोहोवेसरलस्वभाव ॥ सा० ॥१४॥

अर्थ ॥ हवे बीजालक्षणनो उपसंहारकरतांत्रीजुंलक्षण कहेछे आखीगाथानोअर्थ जेलोलखियेंछैयें १ विधि २ उद्यम ३ जय ४ वर्णव ५ उत्सर्ग ६ अपवाद ७ तदुजय इत्यादिक आगमना जेगंजीरजावछे तेश्रद्धाथकी सर्व जाणे जोएसर्वजाव नजाणेतो जमालीनीपेठेमिथ्यात्वी थइजाय एबीजालक्षणनो उपसंहारथयो हवे त्रीजुंलक्षणक-हेछे जेएवा जावनाजाणहोय तेगुरुनेवचने पन्नवणिज्जाके०प्रज्ञापनीय एटले परुपवा योग्य पदार्थनो सरलस्वजावे उपदेश करतोथको आराधकहोय एत्रीजुंलक्षण ॥१४॥

षटकायघातप्रमत्तने ॥ पमिलेहणादिकयोग ॥ जाणीप्रमादी
नविहोए ॥ किरियामांहोमुनिशुजसंयोग ॥ सा० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवेक्रियानेविषेअप्रमादनामा चोथुंलक्षणकहेछे प्रमत्तके०प्रमादीने पमि-लेहणादिकयोगवंतनेपृथिव्यादिक छकायनो घातथायछे एटलेएजावजे उपयोगविना प्रमादीथको पमिलेहणादिककरतो छकायनो विराधकथाय अनेउपयोगेकरेतो आरा-धकथाय यतः पमिलेहणंकुणंतो ॥ मिहोकहंकुणइजणवयकहंवा ॥ देइयपच्चरकाणं ॥वाए-सयपडीछइवा ॥ १ ॥ पुढवीआउक्काए ॥ तेऊवाऊवणस्सइतसाणं ॥ पमिलेहणापमत्तो ॥ छन्हंपिविराहउंहोइ ॥ २ ॥ पुढवीआउक्काए ॥ तेऊवाऊवणसइतस्साणं ॥ पमिलेहणा आउत्तो ॥ छन्हंपिआराहउंहोइ ॥३॥ इत्युत्तराध्ययनना छवीसमेंअध्ययने. माटे एवुंजाणी पमिलेहणादिकयोगमांप्रमादी नहोय प्रमादकरतां जैनदिक्षावंत पण आर्यमंगुनीपेठे संसारजमे माटे क्रियामां मुनिराजतेशुजसंयोगके०जलायोगवंत होय जलीक्रियानो सं-योगकरे आगममां अनेकप्रकारनी क्रियाकहीछे तेसर्वेजलीरीतेकरे एचोथुंलिंग ॥१५॥

जेमगुरुआर्यमहागिरी ॥ तेमउजमेबलवंत ॥ बलअविषय
नवीउजमें ॥ शिवजूतिहोजेमगुरुहीलंत ॥ सा० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवे शक्तिअनुष्ठाननामा पांचमुंलक्षणकहेछे तेजेम गुरुश्रीआर्यमहागिरि-जीये उद्यमकर्यो तेमबलवंतथको उजमेके०उजमालथाय एटले एजावजे संघयणी धृतिप्रमाणे निरवाहीशके तेक्रियानेजसुसाधुप्रारंजे पणप्रतिज्ञाजंगथाय तेवुंप्रारंजेन-ही बलअविषयके०जेक्रियामांपोतानुं बलनचाले तेमांउद्यमनकरे अने करेतोउलटीखो-टआवे यतः सोहुतवोकायव्वो ॥ जेणमणोमंगुलंनचिंतेइ ॥ जेणनइंदियहाणी ॥ जेणयजो-गानहायंति ॥ १ ॥ इति जेमशिवजूतियें शक्तिउल्लंघनकरी गुरुवचन लोपीने गुरुनी [illegible] तेरीतेउत्तमसाधुनकरे इहांआर्यमहागिरी तथाशिवजूतिनो अधि-[illegible] धर्मरत्नग्रंथमांकह्योछे तेथीजाणवो ॥ १६ ॥

गुणवंतनीसंगतिकरे ॥ चित्तधरतगुणअनुराग ॥ गुणलेश
पणपरनुंथुणे ॥ निजदेखेदोअवगुणवडज्ञाग ॥सा०॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवे बहुंगुणानुरागनामा ज्ञावसाधुनुं लिंग कहेडे जे एवा चारित्रीयाहोय तेगुणवंतनीज संगतकरे अने पोताना चित्तनेविषे गुणनोज अनुरागके०रागधरे यतः वयसमणधम्मसंयम ॥वेयावच्चंवंजगुत्तीर्ठ ॥ नाणाइतियंतव ॥ कोहाइनिग्गहाचरणमेयं ॥ १ ॥ एचरणसित्तरीकही तथा पिंमविसोहिसमइ ॥ ज्ञावणपमिमार्ठइंदियनिरोहो ॥ पमिलेहणागुत्तिर्ठ ॥ अज्ञिग्गहाचेवकरणंतु ॥२॥ एकरणसित्तरी इत्यादिक गुणनोराग धरे अने श्रीकृष्णे जेम कालाकुतराना दांतवखाण्या तेनीपेठे बीजामां गुणनो लेश होय तेपण स्तवे तथा निजके०पोतानाअवगुण देखे वमज्ञागके०मोहोटा ज्ञागनोधणी जेमवेश्रावककालादेहरामां पेठा तेम पोताना अवगुणदेखे ॥ १७ ॥

गुरुचरणसेवारत्तदोइ ॥ आराधतोगुरुआण ॥ आचार
सर्वनामूलगुरु ॥ तेजाणेदोचतुरसुजाण ॥ सा० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हवेगुरुआणाआराधननामा सातमुंलक्षणकहेडे इहांकोइपुडेजे ज्ञावसाधुनांलिंग शास्त्रांतरमांतोबकह्यांडे यतः मग्गाणुसारीसद्धो॥पन्नवणिज्जोकिरियावरोचेव ॥ गुणरागी सक्कारंज ॥संगउतहयचारित्ती ॥ १॥ एरीते बगुणकह्याडे तोतमे सातमोगुण क्यांथी कहोडो तेनेउत्तरकहेडेजे चौदसेंचुमालीस प्रकरणरूप प्रसादनेविषे सूत्रधारसरिखा श्रीहरिज्ञद्रसूरि तेणेउपदेशपदनामा ग्रंथनेविषे सातमुंलिंगपणकह्युंडे तथा चतत्सूत्रं एयंचअविलक्कणं ॥ मिमस्सनिसेसमेवधन्नस्स ॥ गुरुतइगुरुआणासं ॥ पाडणंचगमामिहलिंगं ॥ इत्यलंविस्तरेण माटे सातकहियेंडैयें हवेसातमालक्षणनुं स्वरूप कहेडे गुरुजेबत्रीसबत्रीसीगुणे विराजमान तेनाचरणनी सेवानेविषे रक्तहोय तथा गुरुआदिकनी आज्ञाआराधतोथको वलीते साधुएम जाणेजे सर्वआचारनुं मूलतेगुरुडे गुरुथीसर्व प्रगटथाय तेचतुरसुजाण एमजाणे एसातमोगुणकह्यो ॥ १८ ॥

एसातगुणलक्षणवस्यो ॥ जेज्ञावसाधुउदार ॥ तेवरेसुख-
जशसंपदा ॥ तुजचरणेदोजशज्ञक्तिअपार ॥ सा० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ एसातलक्षणनेगुणेकरीवस्योथको एवोजेज्ञावसाधु उदारके०प्रधान ते सुखजशनी संपदानेवरेके०पामे एटले उत्कृष्टजे मोक्षसुखतेनेतो तेवरेजेहेसर्वज्ञ केवलज्ञानज्ञास्कर तमारा चरणनेविषे जशके०जेने अपारज्ञक्तिहोय तेवरे ॥ १९ ॥ एढालमां प्रथमथीमांमीने जेटली वात टवामां लखीडे तेसर्वधर्मरत्नसूत्रवृत्तिथीलखीडे पण तेग्रं-

थमां विस्तारघणोछे तेजोइवेजो एचउदमी ढालमां साधुनां लक्षण कह्यां तेलक्षण कहेतां मुनिराजऊपर वहुमानउपनुं तेवहुमानना हर्षेकरी पन्नरमी ढालमध्ये साधुना गुण वर्णन करेछे एसंबंधेपन्नरमीढालकहेछे ॥

॥ ढाल पन्नरमी ॥

॥ आजमारे एकादशीरे, नणदलमौनकरीमुखरहीयें ॥ एदेशी ॥

धन्यतेमुनिवरारे ॥ जेचालेसमनावें ॥ नवसायर
लीलाएउतरे ॥ संयमकिरियानावें ॥ धन्य० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ जे मुनिमांप्रधानसरिखा समनावे चालनारा रागद्वेषरहितपणेविचरे ते मुनिराजनेधन्यछे तेमुनिसंयम जेचारित्र तेनी जेक्रियातद्रूप नावेंके०नावायेंकरीने नवसायरके०संसारसमुद्रनो लीलायेंके०सेहेजमां पारउतरेछे ॥ १ ॥

नोगपंकतजीऊपरवेठा ॥ पंकजपरेंजेन्यारा ॥ सिंहपरें
निजविक्रमशूरा ॥ त्रिनुवनजनआधारा ॥ धन्य० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ नोग जेपंचेंद्रीना विषय तद्रूपजे पंकके०कचरो तेतजीने ऊपरवेठाके०अलगारह्या अने पंकजके०कमलनीपेठे जेन्याराछे एटलेकमल तेकचराथी उपनो अने कचराथी न्यारोरहे तेम मुनिराजपण नोगरूप कचरामांउपना अने तेनोगछांडीने अलगा रह्या इतिनावः वली सिंहनीपेठे पोतानो विक्रमके०पराक्रम फोरववाने शूरवीरछे वलीस्वर्ग मृत्युने पातालरूप जेत्रणनुवननालोकने आधाररूपछे ॥ २ ॥

ज्ञानवंतज्ञानीसुंमलता ॥ तनमनवचनेसाचा ॥ द्रव्यना
वसुधाजेनाषे ॥ साचीजिननीवाचा ॥ धन्य० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवे स्याद्वादशैली देखाकतांथकां मुनिराजनुं वर्णनकरेछे पोतेज्ञानवंतछे तथा ज्ञानीपुरुषसाथे मलीरहेछे पणखेदधरतानथी वली तनके०काया अने मन तथा वचनेकरीसाचाछे पण जूठीप्रवृत्तिनथी वली जेमुनिद्रव्यथी तथा नावथी सूधाजापेके०सत्यवोले एटले द्रव्यते षट्द्रव्यादिक अने नावते तेनापर्याय अथवा द्रव्यथी वाह्यवस्तु अने नावथी अभ्यंतरवस्तु तेसत्यकहे इत्यादिक अनेकप्रकारेते जिनेश्वरनी वाणीकहियें तेनेसाचीकहे एटले शुद्ध परुपकहोय इतिनावः ॥ ३ ॥

मूलउत्तरगुणसंग्रहकरता ॥ त्यजताभिक्षादोषो ॥ पग
पगव्रतदूषणपरिहरता ॥ करतासंयमपोषो ॥ धन्य० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मूलगुणजे पंचमहाव्रतादिक अने उत्तरगुणपिंडविशुद्ध्यादिक तेनो संग्रह

करताके०राखता वली भिक्षा जेगोचरी तेना बेंतालीसदोष तेने त्यजताके०छांमता पगंपगके०क्षणेक्षणे व्रतनां दूषणजे अतिचार तेने परिहरताथका एरीते संयमने पोषेके०पुष्टकरतारहेछे ॥ ४ ॥

मोहप्रतेंहणतानितआगम ॥ नणतासदगुरुपासें ॥ दूषम
कालेंपणगुणवंता ॥ वरतेशुनअभ्यासें ॥ धन्य० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ तथा शुनअध्यवसायेंकरी मोहरूप शत्रूने हणता तथा नितके०निरंतर आगमके०सिद्धांतने सद्गुरु पासेथीनणता एवाविषमकालें पंचमआरेपण गुणवंता पुरुषछे ते रुडेअभ्यासेवर्त्तेछे एटले पूर्वार्द्धमांज्ञानकह्युं अनेपश्चिमार्द्धमांक्रियाकही ॥ ५ ॥

बहुगुणठाणुंनवअरूवी ॥ उलंघणजेणेलहिउं ॥ तससो-
नागसकलमुखएके ॥ केमकरिजाएकहिउं ॥ धन्य० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ प्रमत्तनामा बहुगुणठाणुं ते केवुंछे जे नवअरूवी उलंघणके०संसाररूपअटवीनो पारपमाडनारुंछे ते जेणे लहिउंके०जेपुरुषेपाम्युं यतः नवाटवीलंघनतुल्यमेतत् । प्रमत्तनामक्रिययासमेत ॥ गुणगुणस्थानमसंख्यवृद्ध्या प्रमादहानेः प्रवरंप्रजान्या ॥ १॥ तेमुनिराजनुं समस्तसौनाग्य तेएकेमुखे शीरीते कह्युंजाय ॥ ६ ॥

गुणठाणानीपरिणतिजेहनी ॥ नवीपेंनवजंजाले ॥ रहे
शेलमीढांकीराखी ॥ केतोकालपरालें ॥ धन्य० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेपुरुषने गुणठाणानी परिणतिथयीहोय एटलेगुणठाणुंपरणम्युंहोय तेनी परिणति नवजंजालेके०संसारविटंबनामां छीपेनहीके०छानीरहेनही तेपुरुष संसारमां रह्योथको पण उदासीनज देखाय केनीपेठे जेमशेलडीने पराले करीढांकीराखी होय ते केटलोकालरहे आगलजातां अंकुराफूटे त्यारे प्रगटथाय पण छानीनरहे ॥ ७ ॥

तेहवागुणधरवाअणधीरा ॥ जोपणसूधुंनापी ॥ जिनशा-
सनशोनावेतेपण ॥ सुधासंवेगपाखी ॥ धन्य० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेमुनिराजना पूर्वोक्तगुण धरवाने जेअणधीराके०असमर्थहोय एटले एहवा गुणजेसाधुधरीशकेनही तोपणजे सूधुंनापीके०शुद्धपरुपकहोय अनेदेशना प्रमुखगुणे करीने जिनशासनने शोनावे तेनेपण सुधाके०शुद्धसंवेगपक्षीकहियें यतः संविग्गपक्खियाणं ॥ लक्खणमेयंसमासउंनणियं ॥ उसन्नचरणकरणावि जेणकम्मंविसोहंति ॥१॥ सुद्धंसुसाहुधम्मं ॥ कहेइनिंदइयनियमायारं ॥ सुतवस्सियाण पुरउ ॥ होइअसव्वोमराइणिउं ॥ २ ॥ इत्युपदेशमालायां ॥ ८ ॥

सद्दहणाअनुमोदनकारण ॥ गुणथीसंयमकिरिया ॥ व्यव-
हारेंरहियातेफरसे ॥ जेनिश्चयनयदरिया ॥ धन्य० ॥ ए ॥

अर्थ ॥ सद्दहणाके०तत्वश्रद्धा अनुमोदनके०गुणवंतनी प्रशंसाकरवी तथा कारणके० मोक्षसाध्यनांसाधन इत्यादिक गुणथीके०पूर्वोक्त गुणेकरीने जे व्यवहार मार्गेंरह्या एवाजेपुरुष तेणे फरसेके०संयमक्रिया फरसीज एमजाणवुं केमकेते निश्चय नयरूपमतना समुद्रछे यतःसद्दहणाजाणणगुणा॥ मोयणकारणगुणापरेशिंजे ॥ णिछयववहारविऊ॥ तेसिंकिरियाभवेभावा ॥ १ ॥ इतिसंमतिवृत्तौ ॥ ए ॥

डुःकरकारथकीपणअधिका ॥ ज्ञानगुणेंइमतेहो ॥ धर्मदा
सगणीवचनेलहियें ॥ जेहनेप्रवचननेहो ॥ धन्य० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ डुःकरकारथकीके०डुखथाय एवा कष्टना करनाराहोय अने अल्पआगमना धणीहोय तो शाकामआवे तथा कष्टादिक थोडुंउंडुंहोय अने ज्ञानीपुरुषहोय तोतेज्ञानगुणेकरी कष्टनाकरनारथी अधिकाकह्याछे एम धर्मदासगणीयें उपदेशमालामध्ये कह्युंछे यतःनाणाहिउवरतरं॥ हीणोविहुपवयणंपभावंतो ॥नयडुक्करंकरंतो ॥सुहुविअप्पागमोपुरिसो इतिवचनात् तेधर्मदासगणी केवाछे जेने प्रवचनके० आगमनेविषे घणोस्नेहहतो ॥ १० ॥

सुविहितगछकिरियानोधोरी ॥ श्रीहरिभद्रकहाय ॥ एह
भावधरतोतेकारण ॥ मुझमनतेहसुहाय ॥ धन्य० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ सुविहितके०भलाआचारवंत गछछेजेहनो तथा वली क्रियावंतमां धोरीसमान एवा श्रीहरिभद्रसूरि १४४४ ग्रंथनाकर्त्ता शास्त्रकारेकह्याछेते एहभावके०एसंवेगपक्षीना भावने धरनारहता तेकारणे माराचित्तमांपण तेसुहायछे गमेछे एटले ते संवेगपक्षी शुद्धपरुपक यथाशक्तियें क्रियावंतहतामाटेमारा मनमांते घणागमेछे ॥११

संयमठाणविचारीजोतां ॥ जोनलहेनिजसाखें ॥ तोजू
ठुंबोलीनेडुरमती ॥ शुंसाधेगुणपाखे ॥ धन्य० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ वली संयमठाणके०संयमनांस्थानक असंख्याताछे तेविचारीजोतांके०विचारतां जोपोतानी साखें नलहेके०नदेखे संयमनीवाततो मोटीछे तेआगमनेमेले ... पोतामां क्यांथीदेखे तो जूठुंबोलीने संयमविना संयमीनाम धरावीने डुरम... हेडुष्टमतीनाधणी गुणपाखेके०गुणविना शुंसाधेछे गालीमदेनतक्यांकरेछे यतःअ... ॥ पावसमणेत्तिवुच्चइ इत्युत्तराध्ययनवचनात् ॥ १२ ॥

नविमायाधर्मेंनविकहेवुं ॥ परजननीअनुवृत्ति ॥ धर्मवचनआ-
गममांकहियें ॥ कपटरहितमनवृत्ति ॥ धन्य० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ नविमायाधर्मेंके०धर्मनेविषे मायानथी एटले मायाकरतां धर्मनहोय वली परजननी अनुवृत्तिके०परनाअनुजायीपणे अथवा परने आवर्जनअर्थें नविकहेवुंके० धर्मदेशनाप्रमुख धर्मवचन नकहेवुं एम आगमजेउपदेशमाला तेमांकहियेंके०वक्रोक्तियेंकहियेंछेयें एटले कह्युंछे यतः धम्मंमिनछिमाया ॥ नयकवडंअणुअतियंचेव ॥ कुडपागडमकंमिल्लं ॥ धम्मवयणमुज्जुयंजाणं ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायां तेधर्मवचनकेवुंछे जे कपटरहित सरलमननीवृत्तिहोय एरीते धर्मवचनकहे ॥ १३ ॥

संयमविणसंयतताथापे ॥ पापश्रमणतेजाप्यो ॥ उत्तराध्य-
यनेसरलस्वजावे ॥ शुद्धपरुपकदाख्यो ॥ धन्य० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ वली पोतामांसंयम नहोय अने संयतताथापे एटले साधुपणुं ठेरावेजे अमे साधुछेयें तेमुनिने पापसाधु कह्योछे तेमाटे सरलके०ऋजुस्वजावनोधणी तेऋजुस्वजावेंकरीने शुद्धपरुपक कह्योछे एटलेसरलस्वजावीहोय तेशुद्धकहे माटे होय तेवुंज कहेवुं यतः समद्दमाणिपाणाणि ॥वीयाणीहरियाणिय ॥ असंजएसंजयमन्नमाणे ॥पावसमणितिवुच्चइ ॥ १ ॥ इत्युत्तराध्ययनेसतरमेअध्ययने ॥ १४ ॥

एकबालपणकिरियानयेंते ॥ ज्ञाननयेंनविबाला ॥ सेवायो-
ग्यसुसंयतनेते ॥ बोलेउपदेशमाला ॥ धन्य० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ एकबालके०कोइक बालछे पणकिरियानयेंके०क्रियामां शिथिलछे एटले क्रियानयेबालछे पणज्ञाननयनी अपेक्षायेतो बालनथीके०गीतार्थशुद्धजापीछे तेगीतार्थ सुसंयतके०जलाक्रियावंतसाधुनेपण सेववायोग्यछे एटले क्रियावंतमुनि तेक्रियारहितगीतार्थनो वैयावच्चकरे एमउपदेशमालामध्येकह्युंछे यतः हीणस्सविसुद्ध परुवगस्स ॥ नाणाहियस्सकायवं ॥ जणचित्तगाहणछं ॥ कारिंतिलिंगावसेसेवि ॥ १ ॥ १५ ॥

किरियानयेंपणएकबालते ॥ जेलिंगीमुनिरागी ॥ ज्ञानयो-
गमांजसमनवरते ॥ तेकिरियासोजागी ॥ धन्य० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जेक्रियानयनीअपेक्षायें बालछे एटले क्रियावंतनथी शिथिलक्रियावंतछे एवाजे लिंगीके०केवलसाधुनुंलिंगमात्र राखेछे पणजो मुनिरागीके० गुणवंतमुनिना रागीछे एटले पोते गुणवंतनथी पण गुणीनारागीछे तेपोतेपणज्ञानीथाय तेमाटे

कहेछे जे ज्ञानयोगमां उसमनवरतेके०एरीते जेनुंमन ज्ञानयोगमां वर्त्तेछे तेनी अल्प क्रियापण सोजागीके०सोजाग्यवंतजाणवी इहां अल्पक्रिया एवो अर्थकरियें तोपूर्वापरसंबंधमले एटले एजावजे पोते अल्पक्रियावंत होय पणमुनिनो रागीछे तोएरीते ज्ञानयोगमांवर्त्ततां अल्पक्रियापणसोजाग्यवंती जाणवी ॥ १६ ॥

बालादिकअनुकूलक्रियाथी ॥ आपेंइछायोगी ॥ अध्यात्म
मुखयोगअभ्यासें ॥ केमनविकहियेंयोगी ॥ धन्य० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ आपेंके०पोते इछायोगीथकोरहे एटले योगत्रणप्रकारना कह्याछे १ इछा योग २ शास्त्रयोग ३ सामर्थ्ययोग तथापुनः श्रद्धानाविकलो १ वाक्याविकलं २ शक्त्यतिक्रम इतियोगनिर्णये एत्रण योगमां प्रथम इछायोगते श्रद्धाअविकलथकां आपेंके०पोते श्रद्धावंत अने क्रियावंतहोय तो तेक्रियाथी बालादिकअनुकूलके०बालजीव मार्गना रागीथाय एटलामांएवमोगुणछे तो अध्यात्ममुखके०अध्यात्मप्रमुख योगसाधननाग्रंथोनो अन्यासकरे एटले अहोरात्री अध्यात्ममां मग्नरहे तेपुरुषने योगीश्वर केम न कहियें एटले श्रद्धावंतथकोक्रियाकरतो बालजीवने उपकारीथायछे अनेसाधु कहेवायछे तोअध्यात्ममां मग्नरहेतां साधुमुनिनेयोगी केम नकहियें ॥ १७ ॥

उचितक्रियानिजशक्तिछांमि ॥ जेअतिवेगेचढतो ॥ तेजवथितिपरिपाकथयाविण ॥ जगमांदिसेपमतो ॥ धन्य० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ वली अध्यात्ममार्गे पणपोतानी उचितशक्तियें क्रियाकरतो साधे अने यथाशक्ति क्रियामूकीने शक्तिउल्लंघनकरे तोतेने गुण नथाय माटे जेटली पोतानी शक्तिहोय तेटलीज क्रियाकरवी एनुंनाम उचितक्रियाकहियें तेरीतेनकरे अनेजे अतिवेगेचढतोके०शक्तिथी अधिककरे एटले एजावजे शक्तिने अजावें उपवास छठप्रमुख करे अथवा आतापना लेवाजाय इत्यादिक कामकरतो तेप्राणीपण जवस्थिति परिपाक थयाविना जगतमां पमतादेखियेंछेयें एटले एजावजे शक्तिउल्लंघनकरीने अधिककरवाजाय अने जवस्थिति पाकीनथी तेथी तेने शुकमालिकाप्रमुखनीपेठे परिणाम टकेजनही परिणाम पमताजहोय इतिजावः ॥ १८ ॥

माचेमोटाईमांजेमुनी ॥ चलवेमाकमाला ॥ शुद्धपरूपणगुणविणनघटे ॥ तसजवअरहटमाला ॥ धन्य० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ वलीजे मुनि पोतानी मोटाइमां माचेके०रीजपामे एटले थोमीक्रियाप्रमुख आचरीहोय तेमां मग्नरहे जेअमे समजुछैयें तथा माफमालचलावे एटलेलोकमां

आडंबरघणोदेखाडे पणशुद्ध परुपकगुणविना तेनी जवके०संसाररूपअरहटनी माला ते घटेनही उंठीथायनही एटलेशुद्धपरुपकगुणविनासंसार उंठोनथाय ॥ १९ ॥

निजगणसंचेमननविखंचे ॥ ग्रंथजणीजनवंचे ॥ लुंचेके
शनमुंचेमाया ॥ तोव्रतनरहेपंचे ॥ धन्य० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ निजगणके०पोतानोजे गछसमुदाय तेने संचेके०जेलाकरे जेअमारा श्राव-कश्राविका साधुसाध्वी इत्यादिक ऊपर ममत्वकरे मन नवीखंचेके०पोतानुं मन ही-णीप्रवृत्तिथी खेंचीराखेज नही ग्रंथजणीके०द्रव्यनेअर्थे जनवंचेके०लोकनेठगे अथवा ग्रंथके०सिद्धांतशास्त्र जणीके०अध्ययनकरीने लोकनेठगे उत्सूत्रपरुपणाकरीलोकने दु-र्गतियेंलेइजाय एरीते जे लुंचेकेशके०मस्तकेकेशनुं लोचकरे अने नमुंचेमायाके०माया-कपट मूकेनही तोतेप्राणीना पांचमहाव्रतमां एके नरहे ॥ २० ॥

योगग्रंथनाजावनजाणे ॥ जाणेतोनप्रकाशे ॥ फोकट
मोटाइमनराखे ॥ तसगुणदूरेंनासे ॥ धन्य० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ जेथकी आतमस्वरूपसधाय एवाजे योगग्रंथके०परमार्थनाशास्त्र तेना जावके० रहस्यने नजाणेके०उलखेनही समजेनही अनेकदाचितजाणे तोप्रकाशेनही जव्यजी-वने तेग्रंथोनीवातो कहेनही कारणकेजो तेवीवातोकहे तोपोताने तेमज करवुंपडे वली फोकट मोटाइके०मिथ्याअजिमानराखे जेअमेमोटाछैयें अमारा जेवोकोइनथी एवो अ-हंकारराखे तसगुणके०तेप्राणीमां जोकोइगुणहोयतो तेपणदूरनासीजाय एम छतागुणप-णजायतो अणछतानुंकहेवुंजशुं ॥ २१ ॥

मेलेवेशेंमहियलम्हाले ॥ बकपरेंनीचोचाले ॥ ज्ञानविना
जगधंधेघाले ॥ तेकेममारगचाले ॥ धन्य० ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ मेलेवेशेंके०वस्त्रादिकमलीनराखे अने महियलके०पृथ्वीनेविषे म्हालेके०म लपतांफरे वली बगलानीपेठे नीचुंजोइनेचाले जेथी लोकजाणे ईर्याजूयेछे एवाहोय अ नेजो ज्ञानीहोयतो सर्वंलेखेछे पणज्ञानविना एटले अज्ञानीथका जगतने धंधेके०क्ले-शमां घालताफरे एटले एवीकष्टक्रियाकरनारनांवचन लोकमाने अनेते पोतेतो ज्ञान विनानोछे माटेअशुद्धपरुपे तेवारे लोकनेपण अज्ञानउपदेशलागेमाटे जगतने कदा-ग्रहरूपक्लेशमां नाख्युंज इतिजाव तो एवा अज्ञानीथकी जैनमार्ग केम चाले यतः-मासेमासेयजोबालो ॥ कुसंगेणंतुजुंजए नसो ॥ सुअखायस्सधम्मस्स ॥ कलिं अग्घइसो-लसिं ॥ १ ॥ तथाअन्नाणीकिंकाहि इत्यादिवचनात् ॥२२॥

परपरिणतिपोतानीमाने ॥ वरतेआरतध्याने ॥ बंधमोक्ष
कारणनपीग्रने ॥ तेपहिलेगुणगाणे ॥ धन्य० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ परपरिणतिके०पारकी समजणते पोतानीकरी माने एटले परअज्ञानीनी मतेचाले अथवा परपरिणतिके०पुद्गलशरीर वस्त्रपात्रादिकनाजे परिणमन ते अज्ञाने करीने तन्मयपणेपरिणमतो सर्वेपोतानीज परिणतिमाने अथवा परजे स्वव्यतिरिक्त लोकनांघर तेनाजे परिणमनके०घरव्यापारनुं चिंतववुं तेपोतानुं करी माने अनेतेथी आर्तध्याननोविकल्पकरे यतः सयंगेहंपरियज्ज ॥ परगेहंसिवावके इत्युत्तराध्ययनवचनात् माटेपोतानुंघर मुकी परघरनी चिंताकरेतो पापश्रमणकह्योछे इतिजावः अने बंधमो-क्षकारणके०बंधनांकारणजे मिथ्यात्व अविरतिकपाययोगप्रमादप्रमुखजेबंधना हेतु ते नपीग्रनेके०नजाणे मोक्षनांकारण जे कपायादिकनो अजाव अथवा ज्ञानक्रियाप्रमुख एटले नाणकिरियाहिंमुरकोइतिवचनात् ॥ इत्यादिकमोक्षना हेतुछे तेपण नपीग्रनेके० नजाणे एवाअज्ञानीप्राणी तेगमेतेटला कष्टादिककरो तोपण अज्ञानीछेमाटे पहेलेगु-णगणेजाणवा यउक्तं ॥ नाणेणविणाचरणं ॥ पढमगुणगणपुढीकरं इत्युपदेशमालावृत्तौ॥

किरियालवपणजेज्ञानिनो ॥ दृष्टिथिरादिकलागे ॥ तेथी
सुजशलहिजेंसाहिब ॥ सीमंधरतुजरागे ॥ धन्य० ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे ज्ञानिनोके०ज्ञानवंतनो क्रियानोलवके०एकअंशमात्र पण जे पांचमी थिरानामादृष्टि तिहांलागतोहोय एटले सम्यक्तसहितहोय आदिशब्दथी कांता प्रजा परा एत्रणदृष्टिलइयें तेथीके०तेज्ञानसहित क्रियानाअंशथी हेसाहेब सुजश लहिजेके० जलोजशपामियें मोक्षरूपउत्कृष्टोजशपामियें पणते हेश्रीमंधरपरमात्मा तुजरागेके० तारे स्नेहेकरीने पामियें ॥ २४ ॥ एपन्नरमीढालनी कोइकगाथामां ज्ञाननीमुख्यताकरी कोइकगाथामां चारित्रनी मुख्यताकरी तथा कोइक गाथामां बेहुनो स्याद्वादकह्यो तेसांजली कोइकशिष्यने व्यामोहउपजे जेतेवारेस्थितपक्षते शोहशे तेशंका टालवाने सोलमी ढालमां स्याद्वादमार्गनो स्थितपक्ष देखाडेछे ॥

॥ ढाल सोलमी ॥

॥ सफलसंसारअवतारएहुंगणुं ॥ एदेशी ॥

स्वामीसीमंधरातुंजलेध्याइयें ॥ आपणोआतमाजे
मप्रकटपाईयें ॥ द्रव्यगुणपजवातुजयथानिर्मला ॥
तेमशुजशक्तिथीजईविजवसामला ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हेसीमंधरसाहेब तुजने मनमांध्यायियें एज जलेके॰जलुंछे जेम तमारा ध्यानथी आपणोके॰पोतानो आत्मातेप्रगटपामियें तमारा ध्यानथी ज्ञानीथयीये ते ज्ञाने पोतानो आत्मा आवरणरहित थयो तेवारे आत्मजाव पाम्याज इतिजावः ते-वारेयथाके॰जेम १ द्रव्य २ गुण ३ पर्याय ते तुजके॰तमारानिर्मलछे एत्रणनां लक्ष-णकहेछे यथा गुणाणमासउदव्वं॥ एगदव्वसियागुणा॥ लरकणंपज्जवाणंतु ॥ उजउनिस्सि-याजवे ॥ १ ॥ इत्युत्तराध्ययने मोक्षमार्गाध्ययने २७ मे अथवा गुणपर्यायनुं जाजन तेद्रव्य सहजाविधर्म तेगुण क्रमजावी तेपर्याय इत्यादिक व्याख्यान ग्रंथांतरथी जा-णवुं एरीते जेमतमारुंआत्मद्रव्य असंख्यातप्रदेशरूप तथा तमारा ज्ञान दर्शनचारि-त्रादिक अनंतगुण तथा तेमांसमयसमय उत्पादव्ययपणानुं परणमवुं तथा अनंतअ-गुरुलघुप्रमुख जेपर्याय तेसर्वेनिर्मल थया निरावरणथया तेरीते मारे पण शक्तिथीके॰ (यद्यपि व्यक्तिथीनथी तोपण)शक्तियेछेते जइविके॰यद्यपि जवके॰संसारनेविषे साम-लाके॰मेलाछे एटले आवरणसहितछे एटलोफेरछे ॥ १ ॥

चारछेचेतनानीदशाअवितथा ॥ बहुशयनशय
नजागरणचोथीतथा ॥ मिछअविरत्तसुयततेरमें
तेहनी ॥ आदिगुणठाणेनयचक्रमांहेंसुणी ॥ २ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे चेतनानीअवस्था वर्णवेछे चेतनानी अवितथाके॰ साचीदशा चार छे तेदेखाडेछे १ बहुशयनके॰घोरनिद्रारूपतेपहेली २ शयनके॰चक्षुमिचवारूपबीजी ३ जागरणके॰कांइक जागवारूपत्रीजी ४ चोथीतथाके॰पूर्वेकही तेमज एटले बहुजाग-रणरूप इतिजावः हवेएचारअवस्थानेगुणठाणे फलावेछे आदिगुणठाणेएपद सर्वत्रजो-डियें एटले बहुशयननी आदि मिछके॰मिथ्यात्वगुणठाणो अनेबीजीशयनअवस्थानी आदि तेअविरतिसम्यक्दृष्टीगुणठाणो तथात्रीजी जागरणअवस्थानी आदि तेसुय-तके॰अप्रमत्तसातमो गुणठाणो ४ बहुजागरणअवस्थानीआदि तेसंयोगीकेवलीनामा तेरमोगुणठाणोछे तेहनीके॰तेअवस्थाना आदिगुणठाणते प्रथम धुरगुणठाणा एरीते जोड़जो एटले एअर्थ जेबहुशयनदशाते १–२–३ गुणठाणे कहेवी अने शयनदशाते ४–५–६ एत्रण गुणठाणेकहेवी अने जागरणदशाते ७–८–९–१०–११–१२ एछ गु-णठाणेकहेवी अने बहुजागरणते १३–१४ एबे गुणठाणे कहेवी एरीते अमने सुज्यो तेवोअर्थलख्यो वलीजे बहुश्रुतहोय तेणे नय चक्रग्रंथजोयी यथार्थकरवुं स्तवनकर्तायें तो नयचक्रमांसुणीके॰नयचक्रमांगुणठाणानीआदिजाणीएमकह्युं तेनयचक्रग्रंथहमणां अमारीपासेनथी माटे विचारजो ॥ २ ॥

नावसंयोगजाकर्मउदयागता ॥ करमनविजीवन
विमूलतेनवितता ॥ खडीयथीजितिमांजेमहोएश्वे
तता ॥ नीतिनवीखमीयनवीतेहत्रमसंगता ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ नावपदार्थजे संयोगसंबंधथीउपना कर्मनेउदयेआव्यातेनाव कर्मनथी जीवनथी मूलथी तेततापणेनथी जेम नीतिके०नींतमांहे खडीयके० खमीथी श्वेतताके०धवलताथायछे तो तेधवलतामां नींतनथी अनेखडीपणनथी अन्योन्ये निन्नछे पण भ्रमेकरी संगति ऐक्यतामलतिथायछे ॥ ३ ॥ आगाथानोअर्थ ज्ञानविमलसूरिनाटवाऊपरथी लख्योछे ॥ ३ ॥

देहनविवचननविजीवनविचित्तछे ॥ कर्मनविरा
गनविद्वेष न विचित्तछे ॥ पुज्ञलिनावपुज्ञलपणेप
रिणमें ॥ ड्व्यनविजूउजूउएकहोवेकिमे ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ देहके०शरीरनथी ऐक्यतापणे वचनकायिकवाचिकयोगनथी जीवनथी चित्तनथी कर्मनथी रागनथी द्वेपनथी विचित्तछेके०विचित्रताअनेकजातिछे एसर्व पुज्ञलिकनावछे तेपुज्ञलपणेपरिणमे केमके पुज्ञलनुं अनेकप्रकारे परिणमनधर्मछे पूरणगलणधर्माणः पुज्ञलनुंएलक्षणछे तेमाटे जीवादिकजेड्व्यछे तेसर्वेयकीजूदोजूदो छे तेएककेमहोयनहीं उपचारेएककहियें ॥ ४ ॥ आगाथानोअर्थ ज्ञानवि० टवाथी लख्योछे॥

पंथीजनलुंटतांचोरनेजेमनणे ॥ वाटेंकोलुंटि
येंतेमजमूढोगिणे ॥ एकक्षेत्रेमळ्याअणुतणी
देखतो ॥ विकृतिएजीवनीप्रकृतिउवेपत्तो ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ जेम पंथीलोकने लुंटतांथकां चोरने कोके०कोइक पुरुपएमकहे जे वाटेलुंटेछे पणतेचोर वाटनेलुंटतानथीपण वाटेंके०वाटजे मार्गतेने विपेरह्याजेलोक तेलुंटायछे पण लक्षणे एमकहेछेजे वाटलुंटी तेमज मूढोके०मूर्खतेशरीर आत्माप्रमुखने एककरी गणेछे शामाटेजे एकक्षेत्रेमळ्याके०जेक्षेत्रे आत्मा तेजआकाशप्रदेशेमळ्या परस्परसंबंध थयो एवाजे अणुतणीके०परमाणुनी विकृतिके०विकारने देखतोके०देखीने मूर्ख एम [illegible]छे अने जीवनीप्रकृतिजेस्वनाव तेने उवेपतोके०लेखामां अणगणतो थको जीवते [illegible]दिकने एकपणेगणेछे पणएम जाणतोनथीजे पुज्ञलतेजमछे अचेतनछे अनेआ[illegible] ज्ञानस्वरूपीछे तेएक केमथायइतिनावः ॥ ५ ॥

देहकर्मादिसविकाजपुद्गलतणां ॥ जीवनातेद्व्यव
हारमानेघणां ॥ सयलगुणगणजीअगणसंयोग
थी ॥ शुद्धपरिणामविणजीवकारयनथी ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे देहके०शरीर तथा ज्ञानावरणादिकर्म अने आदिशब्दथी घरवार प्रमुख एसर्व पुद्गलनांकार्यछे पुद्गलथी नीपनांछे तेपुद्गलनांकार्यने जीवनांकार्यकहीवो लावेछे तेव्यवहारमानेघणांके०तेव्यवहारनयथी जीवनांकार्यकहियें पणनिश्चयनये तो सर्व पुद्गलस्वरूपछे सयलगुणगणके०समस्तमिथ्यात्वादिकगुणस्थानक तथा जीअ-गणके०समस्तएकेंद्रियादिकजीवस्थानक इत्यादिक सर्वप्रकारते संयोगथीके०पुद्गल-कर्मादिकना संयोगथीजाणवा पणएआत्मस्वरूपनही केमके शुद्धपरिणामके०समस्त उपाधिरहित जेनाप्रदेशनेविषे एक अणुमात्रपण भेलनथी एवुंजे शुद्धस्वरूप तेविना जीवकारयनथीके०जीवरूपकार्यनथी ॥ ६ ॥

नाणदंसणचरणशुद्धपरिणामजे ॥ तंतजोतानछे
जीवथीभिन्नते ॥ रत्नजेमज्योतिथीकाजकारण
पणे ॥ रहितएमएकतासहजनाणीमुणे ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ज्ञानदर्शन तथा चारित्र इत्यादिक अनंतजे शुद्धआत्मानापरिणाम छे ते तंतके०नियतपणाथीजोइयेंतो कांइजीवथकी भिन्ननथी केमके ज्ञानादिक गुण जो भिन्नहोय तो आत्मानिर्गुणजरूपणे मानवोजोइयें तेतो नथी माटेजीवथी ज्ञानादिक गुणभिन्ननथी जेम स्फाटिकरत्नप्रमुख पोतानी ज्योतिथी भिन्ननथी शामाटे जे काज-कारणपणे कहेतां कांइपूरवनुंनथी केमके जो रत्नथीज्योतिथयी एमकहियें तो ज्योति विना रत्नहतुंजनही माटेरत्नथी ज्योतिथयी एम कहेवायनही तथा ज्योतिथी रत्नथ-युंएमपण नकहेवाय केमके रत्नविनाज्योतिपण किहांहती तेमाटे कार्य कारणपणेरहि-तछे एमके०एरीते आत्मा तथाआत्मगुण ते भिन्ननथी सहजस्वभावेजअभेदछे ऐक्य-ताछे एवात नाणीमुणेके०जेज्ञानीहोयतेजाणे पणमूर्ख समजेनही ॥ ७ ॥

अंशपणनविघटेपूरणद्रव्यना ॥ द्रव्यपणकेमकहुं
द्रव्यनागुणविना ॥ अकलनेअलखएमजीवअति
तंतथी ॥ प्रथमअंगेवदिउंअपदनेपदनथी ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ संपूर्णद्रव्यना जेअंश कहेवा तेपणयुक्तनथी केमके जेवारेंअंशकहीयेतेवारें द्रव्यपणशानुं एगंनिच्चंनिरवयवं॥अक्कियंसवगंचसामन्नं॥इतिमहाभाष्यवचनात् जेद्रव्य

ते सामान्यछे अने जेसामान्यते निरवयवछे तथा द्रव्यपणकेम कहुं द्रव्यनागुणविना केॱद्रव्यसंबंधी जेगुणतेविना द्रव्यपण केमकहेवाय कारणके गुणाणमासउदव्वंइत्युत्तरा ध्ययने २ॻ मे अध्ययने द्रव्यलक्षणंतथागुणपर्यायवद्रव्यं इतितत्वार्थवचनात् तथा पर्यायनयवालानीयुक्तियेंतो द्रव्यछेजनही परमार्थें पर्यायजस्वतंत्रछे यथाउत्फणवि-फण कुंडलितादि अवस्याथी जिन्न सर्पद्रव्यते शीवस्तुछे जोद्रव्य छेरेतो उत्फण-विफणादिक द्रव्यनाकहेवाय तेमाटे द्रव्यनथीतो द्रव्यना गुण क्यांथी होय जेम गाम नहोय तोतेगामनी सीमक्यांथी इत्यादिवत् महाजाष्यमांजोजो एटले एना वजे अंशपण नकहुं अनेद्रव्यपण नकहेवाय युक्तियेंतोएम आव्युं अने आगममांतो अंशसहित पणद्रव्यकहिये एमछे गुणपर्यायवत्द्रव्यं एवचन सुचवेछे ते माटे अ-कलकेॱकल्योनजाय अनेअलखकेॱलख्योनजाय एरीतनो जीवकेॱआत्मा ते अतितं-तथीकेॱअत्यंतपणे निश्चयथकीजाणवो एटले कांइकहेवायनही यतः वरकातरएसवे ॥ सराणीयट्टंतितक्काजछनविज्जति ॥ मतितछगहेयाउएअपइछाणस्सखेयन्ने सेणदीहेण-हस्सेनवट्टेनतंसेनचउरंसेनपरिमंम्लेनकिन्हेननीलेनलोहिएनहालिद्देनसुकिल्लेनसुरजि गंधे नडुरजिगंधे नतित्ते नकडुवे नकसाये नआंबिले नमहुरे नकक्खडे नमउए नगु-रुए नलहुए नसीए नउन्हे ननिन्हे नलुखे नकाउ नरूहें नसंग नइत्थी नपुरिसे नअन्नहा परिन्ने सन्नेउवमानिविज्जये अरूवीसत्ताअपयस्सपयंनछि ॥ इत्यादिकआ-चारांगपंचमाध्ययने उद्देशेछछेकह्युंछे तेमांहेलाविषमपदोनो अर्थकरियेंछैयें वरकातकेॱ मोक्षतेनेविषे रएकेॱराता सवेसराकेॱतेमोक्षस्वरूपकेवुंछे तेकहेछे सर्वस्वर निवृत्याछे एटले कोइशब्दवाच्यनथी तक्काकेॱ विचारजे आमहशे केआमहशे ते कहेवाय नही मतिजे उत्पातकीप्रमुख तेनो ग्राहजेनेविषेनथी तेपण उएकेॱ एकलुं छे पणकर्मकलं-कसहित नथी अपइछाणस्सकेॱउदारिकादिकशरीरनुंप्रतिष्ठाननथी तथाखेअन्नेकेॱ लोकालोकनुंज्ञायकछे तथा नकाउकेॱकायनथी नरूहेंकेॱसंसारमांउगवुंनथी अन्नहा केॱनपुंसकनथी परिन्नेकेॱसमस्तप्रकारेजाणछे सन्नेकेॱसम्यक्जाणेछे तथा अपयस्सप-यंनछिकेॱअवस्थाविशेषजे पदतेनथी जेने तेअपदकहिये एटले अपदते सिद्धनेपद केॱजेअजिधानतेनथी एटले सिद्धनेकोइनामेंकहीबोलावीयें तेनथीइतिजावः ॥ ॻ ॥

शुद्धताध्यानएमनिश्चयेंआपनुं ॥ तुऊसमापत्ति

उपधसकलपापनुं ॥ द्रव्यअनुयोगसंमतिप्रमु

खथीलही ॥ जक्तिवैराग्यनेज्ञानधरियेंसही ॥ए॥

अर्थ ॥ शुद्धताकेॱशुद्धस्वरूपनुंजे ध्यानतेहिजपोतानुंनिश्चयरूपेंजाणवुं माटे हेप्रजु

सर्वपापनुंसमापत्तिऔषध सर्वदोषनाशनरसायन ते एकहिजछे जे शुद्धउपयोगलक्षणते अने षटद्रव्यनीविचारणारूप अनुयोग संमतिमहातर्कादिग्रंथथकीजाणीने साहिब- नीविधिसेवापूर्वक निराशंसतारूपजक्ति वैरागके०विषयविमुखता ज्ञानते शुद्धउपयोग निश्चयथकीएहीजचित्तमांधरियें कार्यसाधकताएहिजछे एटले जक्तिदशा वैराग्यदशा ज्ञानदशा एत्रणकार्यसाधकताछे तिहांचोथोगुणठाणोजक्तिमुख्ये पांचमो छठोगुणठाणो वैराग्यदशामुख्ये क्षीणमोहादिकगुणठाणो ज्ञानदशामुख्ये इत्यादिद्रव्यजावेंसर्वजा- णवी मुख्यता गुणतायें एकेंत्रणेएकइत्यादिव्यक्तता ग्रंथांतरथीजाणवी ॥ ९ ॥ आ- गाथानोअर्थ ज्ञानविमलसूरिनाटबाउपरथीलख्योछे.

जेहअहंकारममकारनुंबंधनं ॥ शुद्धनयतेदहेदहनजेमइंधनं ॥ शुद्धन
यदीपिकामुक्तिमारगजणी ॥ शुद्धनयआथिछेसाधुनेआपणी ॥१०॥

अर्थ ॥ जेअहंकारके०मान ममकारके०ममत्व तेनुं बंधनंके०कारण एटलेअहंकार तथा ममकारनुंमूलरागद्वेषछे तेरागद्वेषथी अहंकार तथा ममकारहोय तेरागद्वेषने दहनजेमइंधनंके०जेमअग्नि लाकडांने बालीनाखे तेनीपेठें शुद्धनयके०आत्मतत्त्वचिंत- नरूपध्यानते दहेके०बाले एटले शुद्धध्यानथी रागद्वेषबली जस्मथाय शुद्धनयके० निश्चयनयतेमोक्षमार्गनोदीवोछे केमके मोक्षमार्गेगमनकरतां अजवालुंकरे माटेजे शुद्ध नयतेज साधुने आपणीके०पोतानी आथिके०संपत्तिछे यतः दीपिकाखलुनिर्वाणेनिर्वाण- पथदर्शिनि ॥ शुद्धात्मचेतनायाच साधूनामक्षयोनिधिः ॥ १ ॥ इतियोगनिर्णये ॥ १० ॥

सकलगणिपिटकनुंसारजेणेलह्युं ॥ तेहनेपणपर
मसारएहजकह्युं ॥ उंघनिर्युक्तिमांएहविणनवि
मिटे ॥ दुःखसविवचनएप्रथमअंगेंघटे ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ गणिके०आचार्य तेनासकलके०समग्रगुणरूपरत्ननी पिटकके०पेटीएटले द्वा- दशांगीरूपजेगणिनीपेटी तेनो सारके०प्राधान्यपणुं तेजेणे लह्युंके०जाण्युंछे एहवा समस्त द्वादशांगीनाजाणने पण परमसारके०प्रधानरहस्यपरमसारतेएजशुद्धनयपरि- णमनरूपकह्युंछे एद्वादशांगीना जाणनेपण निश्चयनयज सारकह्युंछे तोबीजानीशीवात एमश्रीउंघनिर्युक्तिमध्येकह्युंछे यतः परमरहस्समिसीणंसम्मत्तगणिपिडगझरियगराणं॥ परिणामियंपमाणंनिच्छयमवलंबमाणाणं ॥ १ ॥ इति तोएहविणके०एनिश्चयनयसमज्या विना दुःखके०पापते नविमिटेके०नटले तथा कोइकप्रतमां एहविणनघटे एमलख्युंछे तेनविघटेके०दुःखछेतुं नथाय माटे बेहुनो जावार्थएकजछे एसर्ववचन प्रथमअंगेघ-

टेके० श्रीआचारांगसूत्रमां घटमानछे युक्तछे जेएगंजाणइसेसव्वंजाणइ जेसव्वंजाणइ सेएगं जाणइ इत्यादिपाठात् ॥ ११ ॥

शुद्धनयध्यानतेहनेसदापरिणमे॥ जेहनेशुद्धव्यव
हारहीयडेरमे ॥ मलिनवस्त्रेयथारागकुंकुमतणो ॥
हीनव्यवहारचित्तएहथीनविगुणो ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ एटलीवार शुद्धनयनीमुख्यतायेंवातकही हवेकोइक एमसांजलीनेएकांतनिश्चयनयजअंगीकारकरे अनेव्यवहारनय लेखामांगणेजनही तेने शिक्षाकरेछे जे पूर्वोक्तप्रकारें शुद्धनयनुंजे ध्यान तेतो तेप्राणीनेसदानिरंतरपरिणमे जेप्राणीनेशुद्धव्यवहारसंयमानुष्ठानप्रवृत्तिरूप हीयडेरमेके०हृदयनेविषेरमे तेनाऊपरदृष्टांत कहेछे जेम मेलांवस्त्रनेविषे कंकुनोअथवा केसरनोरंग नलागे तेमज हीणाव्यवहारवंतनाचित्तने नविगुणोके०गुणनहोय एटले व्यवहारविनानिश्चयपरिणमेनही ॥ १२ ॥

जेहव्यवहारसेढीप्रथमछंडता ॥ एकएआदरे
आपमतमांडतां ॥ तासऊतावलेनविटलेआ
पदा ॥ क्षुधितइछायेंऊंबरनपाचेकदा ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ जेप्राणी व्यवहारश्रेणीरूपजेअनुक्रम तेतोप्रथमछांडेछे तथा एकएआदरे के०एकलोएनिश्चय नयज आदरेछे आपमतमांडतांके०पोतानुं मतदृढकरतां एक नवस्थितिऊपर दृढथयाछे पणउद्यम करतानथी तोतेनीउतावले आपदाटलेनही एटले एकलोनिश्चय पोकारवाथी संसारपरिभ्रमणरूप आपदा टलेनही जेमक्षुधितके०भूख्यानीइछायें ऊंबरनाफलकदापि नपाके एटले ऊंबरफल ते जलसेकादिकक्रियायेपाके पणइछामात्रेंनपाकेइतिजावः ॥ १३ ॥

जावलवजेहव्यवहारगुणथीजले ॥ शुद्धनयजा
वनातेहथीनविचले ॥ शुद्धव्यवहारगुरुयोगपरिण
तपणुं ॥ तेहविणशुद्धनयमांनहितेघणुं ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ जावके०रुमाअध्यवसायनो लवके०अंशतेपण व्यवहारपडिनासिकारूप गुणथी जलतोहोय एटले व्यवहारसहितहोय तो शुद्धनयजावनाके०शुजअध्यवसायनीजेजावना घोलना तेतेप्राणीथी नविचलेके०खसेनही एटले शुद्धनयनीजावना तेतो तेवारे स्थिरथायके जो व्यवहारयुक्तहोयतो; अन्यथा क्षणतोलो क्षणमासोथाय ते·

शुद्धव्यवहारतो गुरुयोगके०गुरुनासंयोगे एटले गुरुकुलवासें निर्मलव्यवहारथाय तेशुद्धव्यवहारथी परिणतपणुंके०परिपकपणुंहोय एटले शुद्धनयमां परिपक तोजेशुद्धव्यवहारवंतहोय तेहजथाय अन्यथाशुद्धव्यवहारविना शुद्धनयठेरीशकेनही अने तेहविणके०ते गुरुयोगशुद्धव्यवहारविना शुद्धनयमांके०अध्यात्ममां नहीते घणुंके० तेजे परिणतपणुं ते घणुं न होय एटले गुरुकुलवासे शुद्धव्यवहार अनेशुद्धव्यवहारेपरिपक्कपणुं निश्चयमां निश्चलपणुंहोयइति एटले जोगुरुयोगव्यवहारशुद्धहोयतो शुद्धनयमांपरिपकताहोय ॥१४॥

केइनविभेदजाणेअपरिणतमती ॥ शुद्धनयअति
हिगंभीरछेतेवती ॥ भेदलवजाणतांकेइमारगतजे ॥
होयअतिपरिणातीपरसमयस्थितिभजे ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ एरीते केटलाकप्राणी अपरिणतमतीके०अपरिणामीतेने नविभेदजाणे के० अनेकप्रकारनी खबरनपडे इहां भेदते अपवाद उत्सर्ग निश्चयव्यवहारप्रमुख जाणवा तेनजाणे अपरिणतमतीशब्दे व्यवहारनयवालालीजियें तेकेमनजाणे जे शुद्धनयअतिहिगंभीरछेके०उपलानयतेअत्यंतगंभीरछे एटले एभावजे आगला १ नैगम २ संग्रह ३ व्यवहार एत्रणनय यद्यपि अपरिणतमतीजाणे पणनिश्चयनय तो अतिगंभीर उपयोगरूपनयमांखबरनपडे इति भाव एटलेजे व्यवहारनय एकलोमाने तेनेउपकोदीधो हवे एकलोनिश्चयनय मानेतेने ठपकोदेछे केटलाकप्राणी भेदलवजाणतांके०भेदनो अंशमात्रजाणतांमार्गने तजेके०छांडीदे एटले अंशमात्र कांइकशिख्युंसांभल्युंछे तेवचनजाणे तेथी महा अहंकारधरता एमजाणेजे निश्चयस्वरूपनी वातो आपणे जाणियेछैये एवी बीजोकोणजाणेछे अने आपणे आत्मस्वरूपजाण्युं एटले क्रियानुं शुंकामछे क्रियातो ज्ञाननीदासीछे इत्यादिकवचन बोलीक्रियानकरे अनेमार्ग छांडे एवीरीते जे अतिपरिणामिथाय तेशुंकरे तेकहेछे जे समय जेसिद्धांत तेनी परके०उत्कृष्टस्थिति तेमर्यादा तेनेभजे एटले सिद्धांतमां उत्कृष्टी स्थिति जेनिश्चयनीवातोकरवी तेभजेके० करे अथवा परसमयस्थितिभजेके०अन्यदर्शननीस्थितिभजे एटले एकांतनिश्चयनयवादी दिगंबरादिक तेपरदर्शनीकहियें तेवारेपणपरदर्शनिनीस्थितिभजी इतिभावः ॥१५॥

तेहकारणथकीसर्वनयनविकह्या ॥ कालिकश्रुतमां
हेंतीनप्रायेंलह्या ॥ देखीआवश्यकेंशुद्धनयधुरें
भणी ॥ जाणियेंकुलटीरीतिबोटिकतणी ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तेकारणथकी निश्चयपरिणामी तेएकली परिणामनी वातोकरीनेमार्ग उपाडीनाखशे एवुंजाणीने १ नैगम २ संग्रह ३ व्यवहार ४ ऋजुसूत्र ५ शब्द ६ समभिरूढ ७ एवंभूत ८ सर्वेनयनथीकह्या किहां नथीकह्यातेकहेछे कालिकश्रुतमांहेंके०आ-

चारांगादिक कालिकश्रुतनेविषे तीनप्रायेंलह्याके०बहुलतायें १ नैगम २ संग्रह ३ व्यवहार एत्रणनयलख्याछे एवात ग्रंथकार शिष्यनेकहेछे जेदेखी आवश्यकेके०आवश्यकनिर्युक्तिमां देखजो एटलेकालिकश्रुतमां प्रायेत्रणनयकह्याछे एम आवश्यकनिर्युक्तिमां कह्युंछे यतः एएहिं दिठिवाए ॥ परुवणासुत्तअत्तकहणाय॥ इहपुणअणज्जुवगमो॥ अहिगारोती हिंउसन्नं॥१॥पायसंववहारं॥ तेहिंतेहिंउजलोएतेणं॥परिकम्मणठंकालिय॥सुत्तेतदहिगारो ॥२॥ इत्यावश्यके एरीततोश्वेतांबरपक्षेछे जे पूर्वेंव्यवहार समजावीने पछे निश्चयनीवात समजावेइति तथाहवे दिगंबरनीप्रक्रिया दूखवेछे जेशुद्धनयधूरेंके०निश्चयनयधूरेछे तेमाटे बोटिकके०दिगंबरनीरीती तेउलटीके०विपरीत जाणीये जेमाटे पहेलांथी निश्चयनय समजावे एटले व्यवहारमां दृष्टिठरेजनही माटे विपरीतकहि इतिजावः॥१६॥

शुद्धव्यवहारछेगच्छकिरियाथिति ॥ डुप्पसहजाव
तीरथकह्युंछेनीति ॥ तेहसंविज्ञगीतार्थथीसंज्ञ
वे ॥ अवरएरंडसमकोणजगलेखवे ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे व्यवहार तेप्रधानछे तेशुद्धव्यवहारतो सुविहितगछजे साधुसमुदाय तेनी क्रियानी जेस्थिति तेमांछे एटले शुद्धव्यवहारते सुविहितगछमां होय डुःप्रसहनामा आचार्यजेपांचमाआराने छेडेथशे जावके०तिहांलगें नीतिके०निरंतर तीर्थकह्युंछे यतः इयसबोदययुगपवर॥सूरिणोचरणसंजुएवंदे ॥ चउरुत्तरडुसहस्स॥डुप्पसहतेसुहम्माइ ॥ इतिडुसमसंघस्तोत्रे तथा वासाणवीससहसा॥नवसयतिमासपंचदिणपहरा ॥ इकाघडियादोपल ॥अक्करइगुआलजिणधम्मो॥ इतिदीपालीकल्पे ॥ तेतीर्थतो गीतार्थसंविज्ञहोयतेथीज संजवे एटले नाणकिरियाहिंमुक्खोइतिजाष्यवचनात् एटलेज्ञानक्रियाथी मोक्ष तेज्ञानक्रिया तोगुणछे अने जेगुणछे तेगुणीथी अनेदरूपछे तेमाटेसंविज्ञशब्दे क्रियावंतआव्या अने गीतार्थशब्दे ज्ञानवंतआव्या तेसंविज्ञ गीतार्थथीजे बीजा तेएरंडासरिखाजाणवा तेने जगतनेविषे कोणलेखामांगणेछे ॥ १७ ॥

शास्त्रअनुसारजेनविहछेताणियें ॥ नीतितपगछनी
तेजलीजाणियें ॥ जीतदाखेजिहांसमयसारू
वुधा ॥ नामनेठामकुमतेनहीजसमुधा ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ तेसंविज्ञगीतार्थ परमार्थेंतोतेने कहियेजे शास्त्रने अनुसारें हठेंताणेनही शास्त्रना अक्षरदेखे एटले पोतानोकदाग्रहमूकीआपे एवीरीती तोतपगछनी जलीके० घणीउत्तमछे एटले तपगछमां पंचांगीप्रकरणादिकजे सुविहितना कस्याग्रंथ तेसर्वप्रमाणछे एमजाणियें इतिजावः जिहांके० जेतपगछनेविषे वुधाके० पंमितलोक तेसमय

सारूके०सिद्धांतप्रमाणे जीतदाखेके०वर्त्तमानकालनोजीतदेखाडेछे जेतपगछनां नाम अने ठामके०स्थानक तेकुमतेके०कदाग्रहे मुधाके०फोकट जसके०जेना नही के०नथी एटले एतपगछनांजेनामठामतेसर्वगुणनिष्पन्नछे ॥ १८ ॥

नामनिर्ग्रंथछेप्रथमएहनुंकह्युं ॥ प्रथमअडपाट
लगेंगुरुगुणेसंग्रह्युं ॥ मंत्रकोटीजपीनवमपाटेय
दा ॥ तेहकारणथयुंनामकोटिकतदा ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हवे तपगछनां नामधुरथकी अनुक्रमे निष्पन्नछे तेकहेछे प्रथमश्रीसुधर्मा स्वामीथी निर्ग्रंथएहवुं नामप्रथमकह्युं तेप्रथमना आठपाटलगें गुरुगुणेके०मोहोटे गुणे निःस्पृहतारूपगुणेकरी संग्रह्युंके०ग्रह्युंछे पछे नवमेपाटे सुस्थित सुप्रतिबद्धआचार्यें कोटीवार सूरिमंत्रजपीनेरह्यावीजाआचार्यते चारलाख तथा सवालाखमंत्रजपे एटलेसूरिमंत्रपुरोथयो अने एवेआचार्यें कोटीवारजप्यो तेकारणके०तेहेतुये तेवारे कोटीकनाम कहेवाणुं एटलेएनामपणगुणनिष्पन्नछेपणकोइमतकदाग्रहेनथी ॥ १९ ॥

पंनरमेपाटेंश्रीचंद्रसूरेंकर्युं ॥ चंद्रगछनामनिर्म
लपणेंविस्तर्युं ॥ सोलमेपाटवनवासनिर्मम
मति ॥ नामवनवासीसामंतभद्रोयति ॥ २० ॥

अर्थ ॥ तेकोटिकगछ चउदपाटलगेंचाल्युं तेवारपछी पंनरमेपाटेंश्रीवज्रसेनाचार्यना शिष्य चारथया तेलक्षमूलनी हांडी व्यवहारीयाने घरेचडी तेवारेबीजे दीनेसुकाल थशे एमकही जीवाड्या ते०व्यवहारीये तथा तेना चारपुत्रे उपकारजाणी चारित्र लीधुं तेचार शिष्यनांनाम १ नागेंद्र २ चंद्र ३ विद्याधर ४ निवृत्ति एचार थया तेचारे आचार्यपदपाम्या तेमां चंद्रनामाआचार्यपन्नरमे पाटेथया तेहथी त्रीजोचंद्रगछ एवुंनाम निर्मलपणे विस्तार पाम्युं तेपण गुणनिष्पन्नथयुं पण मतकदाग्रहे थयुंनथी पछेसोलमेपाटे वनमां वस्या ममत्वरहित जेनीमतिहति एवाआचार्यथया माटे वनवासीनाम चोथुकहेवाणुं तेआचार्यनुंनामसामंतभद्र यतिके०जितेंद्रियहतुं ॥ २० ॥

पाटछत्रीशमेसर्वदेवाभिधा ॥ सूरिवडगछतिहां
नामश्रवणेसुधा ॥ वडतलेंसूरिपदआपीउंतेव
ती ॥ वलीयतसबहुगुणेजेहवाध्यायती ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ तथा छत्रीशमे पाटेसर्वदेवाभिधनामेसूरिथकी वडनाझाडतलें सूरिपद आप्युं माटे वडगछ विरुदथयुं तेश्रवणनेविषे सुधाके०अमृतसमान जाणवुं एटले वडनाझाडहेठें आचार्यपदआप्युं माटे वडगछ अने वलीते आचार्यने गुणवंतयतिनो समुदाय

वहुवृद्धिपाम्यो एटले साधुनोसमुदाय तेवडनीपेठेविस्तारपाम्यो तेथीवडगछ कहेवाणो एनाम पणगुणनिष्पन्नछे तेमाटेवडगछनामथयुं ॥ ११ ॥

सूरिजगचंदजगसमरसचंद्रमा ॥ जेहगुरुपाटेचउअ
धिकचालीसमां ॥ तेहपाम्युंतपानामवहुतपकरी ॥
प्रगटआघाटपुरीविजयकमलावरी ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ पछे जगतचंद्रसूरिजे जगतनेविषे उपशमरसेकरी चंद्रमासरिखाथया एटले चंद्रमाअमृतरसेनर्यो तेमआचार्य ते समतारसेनरेला मोटापाटनाधणी चउअधिक चालीसमांके०चुम्मालीसमेपाटेथया तेणे श्रीआंबिलवर्द्धमानादिकवहु तप करीने प्रगटपणें आघाटके०उदयापुरनेविषे राणोजी हस्तीउपर चडीआवताहता तेवारें श्रीजगचंद्रसूरि वर्द्धमानतपलागटकरता डुर्वल शरीरनाधणी सन्मुखआवताहता त्यारे राणें प्रधानने पूछ्युंजे एकोण आवेछे प्रधानेकह्युं हेमहाराज घणामोहोटा तपनाकरनार आचार्यआवेछे त्यारे राणोजी हस्तिउपरथी हेठाउतरी नमस्कारकरीने महातपा एवुंविरुददीधुं त्यारे प्रधानेकह्युं महाराज महापद काडीनाखो नहीतरलोक महातपाने ठेकाणेमहात्माकहेशे तेमाटे महापद मकहो तेसांनली राणाजीयें तपानामदीधुं ए पण गुणनिष्पन्न छठुंनामथयुं पणतपाएवुंनामकदाग्रहथीथयुंनथी तथा विजयकमलावरीके०राणाजीनी सनामां चौरयासी वादीयोने जीतीने जयलक्ष्मीवर्या त्यारे राणे हीरलाजगच्चंद्रसूरिकहीबोलाव्या ॥ १२ ॥

एहषटनामगुणठामतपगणतणा ॥ शुद्धसद्दहणगु
णरयणएहमांघणा ॥ एहअनुगतपरंपरनणीसेव
ता ॥ ज्ञानयोगिविवुधप्रगटजगदेवता ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ एषटनामके०एपूर्वोक्तछनाम तेकेवांछे जे गुणनां स्थानकछे ते तप गणतणाके०तपगछना जाणवा शुद्धसद्दहणाके०शुद्धश्रद्धावंत गुणरयणके०गुणरूपरत्न तेए तपगछमां घणाछे एटले श्रद्धावंत गुणवंतघणाछे एअनुगतपरंपरके०स्वतंत्रपरंपरा आवी एटले जेनीपरंपरामां त्रुटपडीनथी तेनुंनाम अनुगतपरंपराकहियें तेनणीके०तेमाटे सेवताके०सेवाकरता एवाकोणछे जे ज्ञानयोगिविवुधके०ज्ञानसंयोगवंतापंडित अनुगतपरंपरानीसेवाकरेछे इतियोगः प्रगटजगदेवताके०ए जगतनेविषे प्रगटपणे देवताजछे एटलेपंडितलोकशुद्धपरंपरानीजसेवाकरे ॥ १३ ॥

कोइकहेमुक्तिछेविणतांचीथरां ॥ कोइकहेसहजजमतांघरदहियरां ॥
मूढएहोयतसनेदजाणेनही ॥ ज्ञानयोगेंक्रियासाधतांतेसही ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हवे सर्वअधिकारकहीने छेके निश्चयतथा व्यवहारनयफलावबातेफलावे छे कोइकव्यवहारनयवादिककहेछे जेविणतांचिथरांके०पडिलेहणा पडिक्रमणादिक तथा फाटांत्रुटांवस्त्रादिकपहेरतां इत्यादिक कष्टकरतां मुक्तिछेके०मुक्तिपामियें तथा कोइकनिश्चयवादीएमकहेछे जे सेहेजरीतेघरनेविषे दहिथरांजमतां उपलक्षणथी पक्वमोदकप्रमुखलेवा एटले निश्चयनयवाळाकहेछे जेकष्टकरेशुंथाय खुवखावुंपीवुं पण तत्त्वज्ञानथयु एटलेसिद्धिजाणवी एवीजूदीजूदीरीतना बोलनाराते वेहु मूढके०मूर्खछे एटले तेमोक्षसाधवानो भेदके०प्रकारजाणतानथी केमके ज्ञानने संयोगेक्रियासाधतां सहीके०तेमुक्तिसत्यछे यतः नाणकिरियाहिंमुख्खोइतिभाष्यवचनात् तथा हयंनाणंकियाहिणं ॥हयाअन्नाणउक्रिया ॥ पासंतोपंगुलोदढ्ढो ॥धावमाणोअअंधउ ॥१॥ एवंसवेविनया ॥मिच्छदिठ्ठिसपख्खपडिवद्धा ॥ अन्नोन्ननिस्सियाऊण ॥हवंतिते चेवसम्मत्तं॥२॥ इत्यादिक आवश्यकनिर्युक्तिवचनात् ॥ २४ ॥

सरलभावेंप्रभोशुध्धएमजाणतां ॥ हुंलहुंसुजशतुझ
वचनमनआणतां ॥ पूर्वसुविहिततणाग्रंथजाणीकरी ॥
मुझहोजोतुझकृपाभवपयोनिधितरी ॥ २५ ॥

अर्थ ॥ माटेहे प्रभो एमके०एरीते सरलस्वभावें करीवेहुनयेसिद्धिछे एरीतेजाणतां पणकपटेनही जेकहे एक अने चित्तमां बीजुंहोय एम कपटसहित नही तथा तुझवचन मनआणतांके०पूर्वें ज्ञानक्रियाभ्यांमोक्षः एमजाणतां तथा मनआणतांके०प्रतितकरतां थकां सुजशके०भलोजे जशतेहुंपामु एटले मुनिराजप्रमुख सुविहितलोक भलोजशबोले एवीस्याद्वाददृष्टि केमथयीतेकहेछे जे पूर्वसुविहिततणा के०पूर्वाचार्य श्रीहरिभद्रसूरि तथाधर्मदासगणी भाष्यकारजी उमास्वातिवाचकप्रमुखना जेग्रंथते जाणीकरीने सम्यक्ज्ञानेकरी स्याद्वाददृष्टिथयी तेएवीदृष्टितो प्रभुकृपाथी थाय तेमाटेप्रभुपासे प्रार्थनाकरेछे जेभवपयोनिधिके०जेसंसारसमुद्र तेनेविषे तुझकृपाके०तमारीदया तद्रूप तरीके०जहाज तेमुझहोजोके०मारेथाजो एटलेसंसारसमुद्रमां तमारी कृपारूपजहाज मारेथाजो एसोलमीढालनेअंतेस्याद्वाददृष्टिनी सिद्धिकही एवीदृष्टि पोतानी थयी तेथीउपनोजेहर्ष तेहर्षेंकरीसतरमीढालमां बोलेछे ॥ २५ ॥

॥ ढाल सतरमी ॥

॥ कडखानीदेशी ॥

आजजिनराजमुजकाजसिध्धांसवे ॥ वीनतीमाहरीचित्तधारी ॥ मार्गजोमेंलह्योतुझकृपारसथकी॥
तोहुइसंपदाप्रगटसारी॥ आज० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे जिनराज आजके० जे दिवसे स्याद्वाददृष्टियें उंलखाणथयुं ते दिवसे कवीश्वरनुं वर्त्तमानछे तेमाटे आजकहियें तेआजे मारां जेकार्यतेसर्वसिद्धथयां शामाटे जेमारीवीनती चित्तमांपरमेश्वरेधारी यद्यपि परमेश्वरतो वीतरागछे कोइनी वीनती चित्तमांधरतानथी तोपण परमेश्वरनीभक्तिजनितकार्य भक्तलोकने थयुं माटेकारणे कार्योपचारकरीनेकहेछेके जोतुझकृपारूपरसथकी मेंमार्गलह्योके०हुंमार्गपाम्यो अने तेमार्गरूप सारीके० मनोहर संपदा माहरेप्रगटथयी ॥ १ ॥

वेगलोमतहुजेदेवमुझमनथकी ॥ कमलनावन
थकीजेमपरागो ॥ चमकपाषाणजेमलोहनेखेंच
से ॥ मुक्तिनेसेहेजतुझभक्तिरागो ॥ आज० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ माटे मारामनथकी वेगला मतथाजो एटले घटमांरहेजो जेम कमलना वनथकी परागोके० वासना दूररहेतीनथी एटले जेमकमलनीवासना तेकमलना वनमांरहे तेम तमेमाराचित्तमां रहेजो चमकजातीनो कोइपथ्थर विशेष ते जेम लोहने खेंचसेके० जेम लोहानखेंचे एटले एपथ्थरनो एवो सेहेजस्वभावछे जे लोढुं वेगलुंहोय तोपण तिहांथीपोतानी मेले आवीने पथ्थरनेवलगे तेरीते तमाराऊपर माहरोजेभक्तिरागछे तेस्वभावेजमुक्तिनेखेंचशे ॥ २ ॥

तुंवसेजोप्रभोहर्षभरहीयमले ॥ तोसकलपापनाबंधत्रूटे ॥ उगते
गगनसूरयतणेमंमले ॥ दहदिशिजेमतिमिरपमलफूटे ॥ आ० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हेप्रभो हर्षभर्युं जेमारुंहीयुं तेनेविषे जोतुंवसे तोसमस्तजेभवांतरे पापनाबंधकर्याछे तेत्रुटीजाय तिहांदृष्टांत कहेछे जे गगनके० आकाशनेविषे सूर्यनाविमाननुं मंमल तेउगेथके दहदिशिके० दशोदिशानेविषे जेम तिमिरके० अंधकारनपमलजे समूहते फूटेके० नाशपामे तद्वत् पापपमल त्रूटे ॥ ३ ॥

सींचजेतुंसदाविपुलकरुणारसें ॥ मुझमनेशुद्धमतिकल्पवेली ॥ नाण
दंसणकुसुमचरणवरमंजरी ॥ मुक्तिफलआपशेतेएकेली ॥ आ० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ विपुलकरुणारसेंके० विस्तारवान करुणारूपरसेंकरीने माहारामननेविषे शुद्धमतिरूप कल्पवृक्षनीवेलीते हेस्वामीतुंसिंचजे इतिभावः तेसिंच्यांथकां ज्ञानदर्शनरूपतो फूलआवशे तथा प्रधानचारित्ररूप मंजरीके० मांजरलागशे तेवारपछे मुक्तिरूपफलने आपशे तेएकेलीके० तेशुद्धमतिरूपकल्पवेलडी एकलीआपशे ॥ ४ ॥

लोकसन्नायकीलोकबहुवाउलो ॥ राउलोदासतेसविउवेषे ॥ एकतु
झआणसुंजेहराताराहे ॥ तेहनेएहनिजमित्रदेखे ॥ आज० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ लोकसंज्ञा जेगाडरियोप्रवाह तेथकी लोकवहुवाउलोके० घणोलोक घेलो थयोछे पणराउलोदासके० राजानोदास एटले तमारोदास एवोजेहुं ते सर्वगाडरिया प्रवाहनेउवेखुंछुं एटले खात्रमां आणतोनथी मात्र एक अद्वितीय तुजआणसुं-जेरातारहेके० तमारी आज्ञाथी जे रंगाणाछे तेने ए मारो आत्मा ते पोतानो मित्र करीजाणेछे एटले तमारीआणाथीजे वाह्यछे तेने उवेखुछुं पण तमारी आज्ञा-वंतने साधर्मिकसंबंधपणामाटे मित्रकरीजाणुंछुं इतिभावः ॥ ५ ॥

आणजिनभाणतुजएकहुंशिरधरुं ॥ अवरनीवाणीनविकानेसुणियें ॥
सर्वदर्शनतणुंमूलतुजशासनं ॥ तेणतेएकसुविवेकथुणियें ॥ आज० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हेजिनके० सामान्यकेवलीमां भाणके० सूर्यसरिखातारी एक अद्वितीय आज्ञाते हुं मस्तकेंधरुं अने अवरके० वीजानीवाणीते कानेसांभलियेंनही एटले वीतरागनी आज्ञा आदरीयें पण अवर जे रागीद्वेषी तेनां वचन काने न धरियें इति भावः सर्वदर्शनके० सम्यक्त केमके सकलनयश्रद्धायें सम्यक्त यदुक्तं महाभाष्ये यावइयावयणपहा ॥ तावइयानयाविस कमया॥ चेवहुंतिनयवाया॥सम्मतंसमुदियासवे ॥ इतिवचनात् तेमाटे समकितनुंमूलते तुजशासनके० तमारी आज्ञाछे अथवा षट-दर्शननुंमूलते तुजशासनछे एटले सर्वदर्शन तेतमाराजदर्शननाअंशछे तेमाटे त-मारी आज्ञातेज एक अद्वितीय भलाविवेकेकरी स्तवियेंछैयें एटले सर्वदर्शननुं मूल छांडी अवरनीस्तवना कोणकरे इतिभावः ॥ ६ ॥

तुजवचनरागसुखसागरेहुंगणुं ॥ सकलसुरमनुजसुखएकबिंदू ॥ सा
रकरजोसदादेवसेवकतणी ॥ तुंसुमतिकमलिनीवनदिणंदू ॥ आज०॥७ ॥

अर्थ ॥ तमारा वचनऊपर जेराग एटले जैनागमनोजेराग तद्रूपजे सुखसमुद्रना समूह तेआगल समस्तदेवता तथासमस्तमनुष्य चक्रवर्त्यादिकनांसुख तेएकबिंदुस-मान हुंगणुंके० हुंमानुंछुं तेमाटे हेदेव सदासर्वदा तमारो हुंसेवकछुं तेनी सारके० संभालकरजो एटले तमारासरिखो करजो तमे सुमतिरूपजे कमलिनी तेनुं जेवन तेनेविषे दिणंदूके० सूर्यसरिखाछो एटले सूर्यजेम कमलिनीने विकस्वरकरे तेम सुम-तिरूपकमलिनीने तमे विकस्वरकरो एटले तमाराथी सुमतिआवे इतिभावः ॥ ७ ॥

ज्ञानयोगेंधरीतृप्तिनविलाजियें ॥ गाजियेंएकतुजवचनरागें ॥ शक्तिउ
ल्लासअधिकोहुसेतुजथकी ॥ तुंसदासकलसुखहेतजागें ॥ आज० ॥८॥

अर्थ ॥ ज्ञानयोगमां तृप्तिधरीने एटले ज्ञानमां मग्नरहीने क्रियानुष्ठान करतां

लाजियेंनही पण सावधानथयीने एकतमारा वचननेरागेंकरीगाजियें एटले कोइक ज्ञानवादिक्रियानुष्ठान ऊथापतोहोय तेने आगमवचनेकरी गाजीनेजवावआपियें ए रीतें प्रवर्त्ततां तुऊथकीके० तमारा वचनथकी एटले तमारीआज्ञाथकी शक्तिनोउल्लास पणअधिकोथशे पणगलियांथयीने वेशीरहेतां वीर्योल्लासनहिवाधे ऊलटुंआलसवधसे इतिजावः एवीरीते प्रवर्त्तनकरतां कारणद्वारे कर्त्ताने फलदेखाडेठे तुंसदा सकलके० तमे सदानिरंतर समस्तसुख जेसिद्धिनांसुख तेनो हेतुके० कारणते जागे के० जागतोठे एटले ज्ञानक्रियाज्यां मोक्षः एप्रज्जुनुं वचनठे तेवचनथकी जव्यप्राणी अजरामरसुखनुं जाजनथाय तेमाटे सिद्धिनोहेतु पणतुंहिजथयो इतिजावः ॥ ८ ॥

वरूतपागछनंदनवनेसुरतरु ॥ हीरविजयोजयोसूरिराया ॥ तास
पाटेविजयसेनसूरिसरू ॥ नितनमेनरपतिजासपाया॥आज० ॥ ए ॥

॥ अर्थ ॥ श्रीजगचंद्रसूरियें तपाविरुदधराव्युं एमोहोटोतपगछतद्रूप नंदनवनने विषे सुरतरुके० कल्पवृक्षसमान श्रीहीरविजयसूरि जयोके० जयवंतोवर्तो सूरिराया- के० बीजाआचार्यमां राजासरिखाथया तेहनेपाटें श्रीविजयसेनसूरि सर्वआचार्योमां ईश्वरतुल्यथया जेमनांचरणकमलने नरपतिके० पादशाह तेनिरंतर नमस्कारकरताह- ता एटले एजावजेपादशाहजाहांगीरे षटदर्शनपरिक्षानेअर्थें सर्वदर्शनीनेतेडाव्या तेमां जैनदर्शनमांहेला श्रीविजयसेनसूरिगयाहता तेमणेसर्वदर्शननोपराजयकस्यो तेवारें पा- दपादशाहेकह्युंजे श्रीहीरविजयतेगुरु अने तमे सवाइ गुरुथया इतिजावः॥ए॥

तासपाटेंविजयदेवसूरिसरू ॥ पाटतसगुरुविजयसिंह-
धोरी ॥ जासहितसीखथीमार्गएअनुसस्यो ॥
जेहथीसविटलीकुमतिचोरी ॥ आज० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ वलीतेनेपाटें श्रीविजयदेवसूरिथया तथा तेमनापाटें श्रीविजयसिंहसूरि तेगछनो जारवेहेवाने वृषजसमानधोरीथया जेमनी हितसीखके० आज्ञापामीने में एसंवेगमार्ग आदस्यो एटलेएजावजे श्रीजशोविजयजीउपाध्यायें पण एउनी आज्ञा पामीने क्रियाउद्धारकस्यो तथा श्रीविजयसिंहसूरिना शिष्य अनेक हता तेमां सत्तर शिष्य सरस्वतीबिरुदधारीहता तेसर्वमां मोहोटा शिष्य पंडितश्रीसत्यविजयगणीहता तेमणे श्रीपूज्यनी आज्ञापामी क्रियाउद्धारकीधो तेमाटे एमकह्युंजे मार्ग एअनुसस्योके० एसंवेगमार्गआदस्यो जेआदरवाथकी तीर्थंकरअदत्त गुरुअदत्त इत्यादिक कुमतिकदाग्रहरूप चोरीटलीगयी एश्रीतपगछना आचार्योनी परंपरा कही ॥१०॥

हीरगुरुशीसअवतंसमोटोहुर्ज ॥ वाचकांराजकल्या
णविजयो ॥ हेमगुरुसमवरूशब्दअनुशासने ॥
शीसतसविबुधवरलाभविजयो ॥ आज० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवे. उपाध्यायजी पोतानी परंपराकहेछे तेपूर्वें कह्याश्रीविजयसिंहसूरितेना शिष्यसमुदायमां अवतंसके० मुकुटसमान महोटाथया वाचकांराजके० उपाध्यायोमां राजासरिखा एवा श्रीकल्याणविजय उपाध्यायथया ते शब्दअनुशासनेके० व्याकरण शास्त्रमांतो हेमगुरुसमवरूके० श्रीहेमाचार्य सरिखाथया वली तेमना शिष्य विबुधवर-के० सर्वपंमितमां शिरोमणी एवा श्रीलाभविजयगणीथया ॥ ११ ॥

शीसतसजितविजयोजयोविबुधवर ॥ नयविजयविबु
धतससुगुरुभाया ॥ रहिअकाशीमठेंजेहथीमेंभवें ॥
न्यायदर्शनविपुलभावपाया ॥ आज० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ वली तेमना शिष्य एकश्रीजितविजयजीजयवंता पंमितोमां प्रधानसरि-खा तथा बीजाश्रीनयविजयजी पंमितप्रधानथया तेश्रीजितविजयजीनारुमागुरुभाइ-जथया जेहथीके० तेवेहुगुरुनापसायथी हुं रहिअकाशीमठेंके० काशीना मठने विषे रहीने भलीरीते न्यायदर्शनके० न्यायशास्त्रना भावते विपुलके० विस्तारपणेपाम्यो.

जेहथीशुद्धलहियेंसकलनयनिपुण ॥ सिद्धसेनादि
कृतशास्त्रभावा ॥ तेहएसुगुरुकरुणाप्रभोतुऊसुगु
ण ॥ वयणरयणायरीमुऊनावा ॥ आज० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ जेगुरुनाप्रसादथकी श्रीसिद्धसेनदिवाकर तथा आदिशब्दथी हरिभद्रसूरि उमास्वातिवाचकप्रमुख पंमितोनां करेलां जे शास्त्र तेमांकह्याजेभाव तेनाशुद्धलहियेंके० शुद्ध रहस्यपामियें तेभावकेवाछे जे सकलनयनिपुणके० समस्त जे न्याय तेमां निपुण अथवा समस्तजेनैगमादिकनय तेमां निपुण एवा जे संमति तत्वार्थ, षड्दर्शनसमुच्चय, नयचक्रसार, धर्मसंग्रहणी, अनेकांतजयपताका प्रमुखग्रंथोनाभाव तेना शुद्धरहस्यने हुं पाम्यो माटे एगुर्वादिकनी जे करुणा के० कृपा ते केवीछे जे हे प्रभो तुऊ के० तमारुं जे सुगुणवयणके० गुणवंतजेवचन तद्रूप रयणायरीके० समुद्रनेविषे नावा के० जहाजसरिखीछे एटले एभावजे जो गुर्वादिकनी करुणारूपनावा होयतोतमारा वचन-रूपसमुद्रनो पार तेपामिये, तेमारागुरुनी कृपारूपनावा मारे थयी ॥ १३ ॥

॥ कलस ॥

इमसकलसुखकरदुरितजयहरस्वामीश्रीमंधरतणी ॥ एवीन
तिजेसुणेभावेंतेलहेलीलाघणी ॥ श्रीनयविजयबुधचरणसे
वकजशविजयबुधआपणी ॥ रुचिशक्तिसारुंप्रगटकीधीशा
स्त्रमर्यादाभणी ॥ १ ॥ इतिश्रीसीमंधरजिनविज्ञप्तिःसंपूर्णा॥

अर्थ ॥ हवे जेमनवोप्रासादकरावे तेनेमाथे कलशचढावे तेवारे संपूर्णथाय तेम आस्तवनरूपप्रासादनीपनुंतेसंपूर्णकरवामाटे कलशकहेछे एरीते सकलसुखना करनारा तथादुरितके० पापनुं जेजयतेना हरवावाला एवा स्वामीके० नायक श्रीसीमंधरप्रभुनी अमेविनतीकही तेजेप्राणीभक्तिभावेंकरी सांभले तेप्राणी घणीसुखलीलापामे एरीतें श्रीनयविजयजीपंमितना चरणकमलनी सेवानाकरनार श्रीयशोविजयजीपंमित तेमणे पोतानी शक्तिप्रमाणे श्रद्धाभावनीजे रुचिहती एटले स्याद्वादमार्गनी रुचिजेपोताना चित्तमांहतीते शास्त्रनीमर्यादायेप्रगटकरी कहि देखामी इति ॥ १ ॥

॥ इतिश्रीसीमंधरजिनस्तवनटवार्थःसमाप्तः ॥

केदंकर्त्तुर्वचःशस्तं ।नानाशास्त्रार्थगर्भितं ॥ कमेऽल्पविषयाप्रज्ञा । मुसलाग्रोपमाखलु ॥ १ ॥ यदत्रवितथंप्रोक्तं । मंदबुद्ध्यादिहेतुना ॥ तद्धीधनैःकृपांकृत्वा । मयिशोध्यममत्सरैः ॥२॥ श्रीमद्विजयसिंहाव्हः।सूरिराभूद्विजितेंद्रियः॥तस्यांतेवासीसत्यादि।विजयःसान्वयःसुधीः ॥३॥ कर्पूरविजयस्तस्य । शिष्योगुणगणैर्युतः॥तस्यापिक्षमयायुक्तः । क्षमाविजय इत्यभू त् ॥४॥ जिनादिविजयस्तस्य। शिष्योभूद्भूरिशिष्यकः ॥ शास्त्रज्ञःसज्ज्ञानोधीमान् । कर्म ठोधर्मकर्मणि ॥५॥ उत्तमादिजयस्तस्य । शिष्यःशिष्योघसत्तमः ॥ सर्वोत्तमगुणैर्व्याप्तः। कर्मशास्त्रकुशाग्रधीः ॥ ६ ॥ तस्यांह्रिपंकजेपद्म । विजयोभ्रमरोपमः ॥ नभाग्निवसुचंद्रेऽब्दे १८३० । तेनेदंवार्तिकंकृतं ॥ ७ ॥

इतिश्रीसीमंधरजिनस्तवनकवियशोविजयजीकृत
सार्द्धत्रिशतगाथाप्रबंधेतस्यकविपद्मविज
यकृतबालावबोधःसमाप्तः

॥ ॐश्रीसर्वज्ञायनमः ॥

॥ अथ ॥

॥ श्रीपंम्तिदेवचंडजीकृत आगमसार ॥

भव्यजीवनेप्रतिबोधवानिमित्तेमोक्षमार्गनीवचनिकाकहेछे. तिहांप्रथम जीवअनादिकालनो मिथ्यात्वीहतो तेकाललब्धिपामीने त्रणकरणकरेछे. तेनांनाम-पहेलुं यथाप्रवृत्तिकरण, बीजुं अपूर्वकरण अने त्रीजुं अनिवृत्तिकरण.

तेमांपहेलुं यथाप्रवृत्तिकरणकहेछे. १ ज्ञानावरणी, २ दर्शनावरणी, ३ वेदनी, ४ अंतराय, एचारकर्मनी त्रीसकोमाकोमीसागरोपमनीस्थितिछे, तेमांथी ओगणत्रीस कोमाकोमीखपावे अने एककोमाकोमीबाकीराखे; तथा १ नामकर्म,२ गोत्रकर्म, ए बे कर्मनी वीसकोमाकोमीसागरोपमनी स्थितिछे, तेमांथी ओगणीसखपावे अने एककोमाकोमी राखे, अने मोहनीयकर्मनी सितेरकोमाकोमीसागरोपमनी स्थितिछे, तेमांथी अगणोत्तेरखपावे बाकीएककोमाकोमीराखे एवीरीते एकआयुकर्मवर्जीने बाकीसातेकर्मनी एकपल्योपमना असंख्यातमाजागेन्यून एककोमाकोमीसागरोपमनीस्थितिराखे, एवुं जे वैरागरूप उदासिपरिणाम ते यथाप्रवृत्तिकरणकहिये. ए पहेलुंकरण सर्व संज्ञीपंचेंद्री जीव अनंतिवार करेछे.

हवे बीजुंअपूर्वकरणकहेछे. तेएककोमाकोमीसागरोपमनी स्थितिमांथी एकमूहुर्त्त अनेअनादिमिथ्यात्व जे अनंतानुबंधीआनीचोकमी ते खपाववाने अज्ञान हेय तेछांमवुं अने ज्ञानउपादेय एटले आदरवुं, ए वांछारूप अपूर्वकहेतां पहेलांक्यारे नाव्यो एवो जे परिणाम ते अपूर्वकरणकहिये, एबीजुंकरणते समकितयोग्यजीवनेथाय.

हवेत्रीजुंअनिवृत्तिकरणकहेछे. तेमुहुर्त्तरूपस्थितिखपावीने निर्मलशुद्धसमकेतपामे मिथ्यात्वनो उदयमटे त्यारे जीव उपशमसमकेतपामे, एवोजेपरिणामते अनिवृत्तिकरणकहिये. एकरणकीधाथी गंठीभेदथयोकहिये उक्तंच आवश्यकनिर्युक्तौ "जागंठी तापढमं । गंठीसमयछेउभवेवीउ ॥ अनिअट्टिकरणंपुण । समत्तपुरक्खडेजीवे" ॥ १॥ ऊसरदेसंदड्ढल्लिअंच । विज्झाइवणदवोयप्पप्प्य ॥ मिछत्तस्सअणुदए । उवसमसम्मंलहइ जीवो ॥ २ ॥ एममिथ्यात्वनोउदयमट्याथी जीवसमकितपामे, तेसमकितनी सद्दहणा नावेभेदछे, एक व्यवहारसमकितसद्दहणा, बीजी निश्चयसमकितसद्दहणा.

देवश्रीअरिहंत देवाधिदेव अने गुरुसुसाधु जे सूधोअर्थकहेते तथा धर्मकेवलीनो परुप्यो जे आगममां सातनय तथा एकप्रत्यक्ष बीजुंपरोक्ष एबेप्रमाण अने चार निक्षेपेकरीसद्दहे, एवी सद्दहणा ते व्यवहारसमकितकहिये. एपुण्यनुं कारण तथा धर्म प्रगटकरवानुंकारणछे एवीरुचि ज्ञानविनापण घणाजीवोने उपजे.

बीजुंनिश्चयसमकित तेआवीरीतेजे निश्चयदेवते आपणोजआत्मा जीवनिष्पन्न स्वरूपी सिद्ध ते संग्रहनयनीसत्तागवेषतां तथा निश्चयगुरुतेपण आपणोआत्माज तत्वरमणी अने निश्चयधर्मते आपणाजीवनोस्वभावजछे एवीसद्दहणा ते मोक्षनुंकारण छे केमके जीवस्वरूपओलख्याविनाकर्मखपेनही एवी शुद्धसद्दहणा तेनिश्चयसमकित.

हवेज्ञाननुंस्वरूपकहेछे तेज्ञाननाबेभेदछे एकव्यवहारज्ञान बीजुंनिश्चयज्ञान तेमांजे अन्यमतिनांसर्वशास्त्रजाणवां अथवा जैनागममध्ये कह्याजे एकगणितानुयोग तेक्षेत्रमान बीजो चरणकरणानुयोग तेक्रियाविधि त्रीजोधर्मकथानुयोग एत्रणअनुयोगनुं जाणवापणुं तेसर्वव्यवहारज्ञानछे अथवा अंतरउपयोगविनाजेसूत्रना अर्थ करवा ते पण व्यवहारज्ञानकहियें.

हवेनिश्चयज्ञान ते छद्रव्य तथा तेनागुण अनेपर्याय सर्वनेजाणे तेमां पांचअजीवद्रव्यछे तेहेयके॰ छांडवायोग्यजाणीछांडवा अने एकजीवद्रव्यतेनिश्चयकरी सिद्धसमान मोक्षमयी मोक्षनोजाणनार मोक्षनुंकारण मोक्षनोजावावालो मोक्षमांजरहेछे एहवो आपणोजीव अनंतगुणीअरूपीछे तेनेजध्यावे तेनिश्चयज्ञानकहियें.

हवे एकधर्मास्तिकाय बीजोअधर्मास्तिकाय त्रीजोआकाशास्तिकाय चोथोपुद्गलास्तिकाय पांचमोजीवास्तिकाय अनेछठोकाल एछद्रव्यशाश्वताछे तेनुंज्ञानकहेछे एछद्रव्यमध्ये पांचअजीवद्रव्य छे अनेएकजीवद्रव्य ते चेतनालक्षणवंतछे उपादेयछे.

हवेएछद्रव्यनागुणकहेछे पहेलोधर्मास्तिकायनाचारगुण एकअरूपी बीजोअचेतन त्रीजोअक्रिय चोथोगतिसहायगुण; अनेबीजोअधर्मास्तिकायनापण चारगुणछे एक अरूपी बीजोअचेतन त्रीजोअक्रिय चोथोस्थितिसहायगुण; अने त्रीजो आकाशास्तिकायद्रव्यनाचारगुणछे एकअरूपी बीजोअचेतन त्रीजोअक्रिय चोथोअवगाहना दानगुण; हवेकालद्रव्यनाचारगुणकहेछे एकअरूपी बीजोअचेतन त्रीजोअक्रिय चोथोनवापुराण वर्त्तनालक्षण; हवेपुद्गलद्रव्यनाचारगुणकहेछे एकरूपी बीजो अचेतन त्रीजो सक्रिय चोथोमिलणविखरणरूपपूरणगलनगुण; हवेजीवद्रव्यनाचारगुणकहेछे एकअनंतज्ञान बीजोअनंतदर्शन त्रीजो अनंतचारित्र चोथोअनंतवीर्य एछद्रव्यना गुण कह्या तेनित्यध्रुवछे ॥

हवेछद्रव्यनापर्यायकहेछे धर्मास्तिकायनाचारपर्यायछे एकखंध बीजोदेश त्रीजोप्रदेश चोथो अगुरुलघु; अधर्मास्तिकायनाचारपर्याय एकखंध बीजोदेश त्रीजोप्रदेश चोथो अगुरुलघु; पुद्गलद्रव्यनाचारपर्याय एकवरण बीजोगंध त्रीजोरस चोथोस्पर्श अगुरुलघुसहित; तथाआकाशास्तिकायनाचारपर्याय एकखंध बीजोदेश त्रीजोप्रदेश चोथो अगुरुलघु; कालद्रव्यनाचारपर्याय एकअतीतकाल बीजोअनागतकाल त्रीजोवर्त्तमा-

नकाल चोथोअगुरुलघु; अनेजीवद्रव्यनाचारपर्याय एकअव्यावाध वीजो अनवगाह त्रीजोअमूर्त्तिक चोथोअगुरुलघु. एवद्रव्यनापर्यायकह्या.

हवेछद्रव्यनागुणपर्यायनुंसाधर्मपणुंकहेछे अगुरुलघुपर्यायसर्वेद्रव्यमांसरिखोछे अने अरूपीगुणपांचद्रव्यमांछे एकपुद्गलद्रव्यमांनथी; तथाअचेतनगुणपांचद्रव्यमांछे,एकजीव्यद्रव्यमांनथी; अनेसक्रियगुणजीव तथापुद्गलएवेद्रव्यमांछे,वाकी चारद्रव्यमांनथी;तथा चलणसहायगुणएकधर्मास्तिकायमांछे,वीजापांचद्रव्यमांनथी; वलीस्थिरसहायगुण एक अधर्मास्तिकायमांछे,वीजापांचद्रव्यमांनथी; तथाअवगाहनागुणतेएकआकाशद्रव्यमांछे, वीजापांचद्रव्यमांनथी; अने वर्त्तनागुणतेएककालद्रव्यमांजछे, वीजापांचद्रव्यमांनथी; तेमज मिलणविखरणगुणतेपुद्गलमांछे, वीजाद्रव्यमांनथी. तथाज्ञानचेतनागुण ते एक जीवद्रव्यमांछे, पणवीजाद्रव्यमांनथी. एमूलगुण कोइ द्रव्यना कोइ द्रव्यमां मिलेनही. एकधर्म वीजोअधर्म त्रीजोआकाश एत्रणद्रव्यना त्रणगुण तथा चारपर्यायसरिखाछे अनेत्रण गुणेकरीतो कालद्रव्यपणएसमानछे.

हवेवलीअग्यारवोलेकरीछद्रव्यनागुणजाणवानेगाथाकहेछे " परिणामजीवमुत्ता ॥ सपएसाएगखित्तकिरिआय॥ निच्चंकारणकत्ता॥सव्वगदइयरअप्पवेसा॥१॥अर्थ॥ निश्चयनयथीआपआपणा स्वभावेंछएद्रव्यपरिणामिछे अनेव्यवहारनयथी जीव तथापुद्गल एवेद्रव्यपरिणामीछे तथाएकधर्म वीजो अधर्म त्रीजोआकाश अनेचोथोकाल एचारद्रव्यअपरिणामीछे तथाछद्रव्यमां एकजीवद्रव्यतेजीवछे वीजापांचद्रव्यअजीवछे तथाछ द्रव्यमांएकपुद्गलमूर्त्तिवंतरूपीछे अनेपांचद्रव्य अमूर्त्तिवंत अरूपीछे. छद्रव्यमां पांच द्रव्यसप्रदेशीछे, अने एककालद्रव्यअप्रदेशीछे तेमां एकधर्मास्तिकाय वीजोअधर्मास्तिकायएवेद्रव्यअसंख्यातप्रदेशीछे अने एकआकाशद्रव्यअनंतप्रदेशीछे जीवद्रव्यअसंख्यातप्रदेशीछे, पुद्गलपरमाणुअनंतप्रदेशीछे; परमाणुआअनंताछे, एमपांचद्रव्य सप्रदेशीछे अनेछठोकालअप्रदेशीछे.

छद्रव्यमां एकधर्मास्तिकाय वीजोअधर्मास्तिकाय त्रीजोआकाशास्तिकाय एत्रणते एकेकद्रव्यछे, तथाएकजीवद्रव्य वीजोपुद्गलद्रव्य त्रीजोकालद्रव्य एत्रणद्रव्यअनेकअनेकछे, छद्रव्यमां एकआकाशद्रव्यक्षेत्रछे, अनेवीजापांचद्रव्यक्षेत्रीछे;निश्चयनयथीछद्रव्यपोतपोतानाकार्यैंसदाप्रवर्त्तेछे माटेसक्रियछे; अनेव्यवहारनयथी जीवतथापुद्गल एवेद्रव्यसक्रियछे, तेमांपणपुद्गलसदासक्रियछे, अनेजीवद्रव्यतो संसारीथकोसक्रियछे; पण सिद्धअवस्थायेंथकोसंसारीक्रियाकरवाने अक्रियछे, तथावाकीनाचारद्रव्यतोअक्रियछे; निश्चयनयथी छद्रव्यनित्यछे ध्रुवछे; अनेउत्पादव्ययेंकरी अनित्यपणेपणछे तथाव्यवहार नये जीवअनेपुद्गलएवेद्रव्यअनित्यछे, वाकीनाचारद्रव्यनित्यछेयद्यपिउत्पादव्यय ध्रुवप-

णोसर्वपदार्थपरिणमेठे तोपण एकधर्म वीजोअधर्म त्रीजोआकाश चोथोकाल एचार द्रव्य सदाअवस्थितठे तेमाटेनित्यकह्यां ॥

ठद्रव्यमां एकजीवद्रव्यअकारणठे अनेपांचद्रव्यकारणठे केमके पांचेद्रव्यजीवने नोगमांआवेठे माटेकारणकहियें केमके धर्मास्तिकाय चालवानोसाह्यआपेठे अधर्मास्तिकायथिररहेवानोसाह्यआपेठे आकाशास्तिकायअवकाशआपेठे पुद्गलास्तिकायजीवनेमधुरादि सुरजिगंधादिक तथासकोमलस्पर्शादिक जोगपणेथायठे तथाकालद्रव्यते जीवने जरा वाल तारुण्यअवस्थादेठे तथाअनादिसंसारीजीव जवस्थिति परिपाक ठतां एकअंतरमुहूर्त्तकालमां सकलकर्मनिर्जरीमोक्षपदहोचेतिहांसिद्धअवस्थायें अनंतोकालपर्यंतजीवअनंतासुखनेविलसे माटेकालद्रव्यपण जीवनेजोगथायठे पणएकजीवद्रव्यकोइनेजोगआवतोनथी माटे अकारणकह्युं अनेपांचद्रव्यजोगआवे माटेकारण कह्यां तथाघणीप्रतोमांतोसंक्षेपेएटलुंठेजे ठद्रव्यमां एकजीवद्रव्यकारण ठे पांचद्रव्य अकारणठे एपणवातघणीरीतेमलतीठे माटेजेवहुश्रुतकहेतेखरुं मारी धारणाप्रमाणे जीवद्रव्यकारण अने पांचद्रव्यअकारणएमसंजवेठे निश्चयनयथी ठए द्रव्यकर्त्ताठे अने व्यवहारनये एकजीवद्रव्यकर्त्ताठे वाकीपांचद्रव्यअकर्त्ताठे ठद्रव्यमां एकआकाशद्रव्य सर्वव्यापीठे अनेपांचद्रव्यलोकव्यापीठे ठएद्रव्यएकखेत्रमांएकठांरह्यांठे पणएकवीजासायेमलीजायनहि एठद्रव्यनोविचारकह्यो.

हवेएकेकाद्रव्यमां एकनित्य वीजोअनित्य त्रीजोएक चोथोअनेक पांचमोसत् ठठो असत् सातमोवक्तव्य आठमोअवक्तव्य एआठआठपक्षकहेठे.

धर्मास्तिकायनाचारगुणनित्यठे तथापर्यायमांधर्मास्तिकायनोएकखंधनित्यठे वाकीनादेशप्रदेश तथा अगुरुलघुपर्यायअनित्यठे अधर्मास्तिकायनाचारगुण तथाएकलोकप्रमाणखंधनित्यठे अने एकदेश वीजोप्रदेश त्रीजोअगुरुलघु एत्रणपर्यायअनित्य ठे तथा आकाशास्तिकायनाचारगुण तथालोकालोकप्रमाणखंधनित्यठे अनेएकदेश वीजो प्रदेशत्रीजोअगुरुलघु एत्रणपर्यायअनित्यठे तथाकालद्रव्यनाचारगुण नित्यठे अनेचार पर्यायअनित्यठे पुद्गलद्रव्यनाचारगुणनित्यठे अनेचारपर्यायअनित्यठे जीवद्रव्यनाचार गुण तथा त्रणपर्यायनित्यठे अनेएकअगुरुलघुपर्यायअनित्यठे एरीतेनित्यानित्यपक्षकह्यो.

हवेएकअनेकपक्षकहेठे एकधर्मास्तिकाय वीजोअधर्मास्तिकाय एवेद्रव्यनोखंधलोकाकाशप्रमाणएकठे अनेगुणअनंताठे पर्यायअनंताठे प्रदेशअसंख्याताठे तेणेकरी अनेकठे आकाशद्रव्यनोलोकालोकप्रमाणखंधएकठे अनेगुणअनंताठे पर्यायअनंताठे प्रदेशअनंताठे माटेअनेकठे कालद्रव्यनोवर्त्तनारूपगुणएकठे अनेगुणअनंताठे पर्याय अनंताठे समयअनंताठे केमकेअतीतकालेअनंतासमयगया अने अनागतकाले अनंता-

समयआवशे तथावर्त्तमानकालेसमयएकछे माटेअनेकपक्षछे पुद्गलद्रव्यनापरमाणुअनंताछे ते एकेकपरमाणुमां अनंतागुणपर्यायछे तेअनेकपणुंछे अनेसर्वपरमाणुमां पुद्गलपणुंतेएकजछे माटेएकछे.

जीवद्रव्यअनंताछेएकेकाजीवमां प्रदेशअसंख्याताछे तथागुणअनंताछे पर्यायअनंताछे तेअनेकपणुंछे पणजीवितव्यपणुंसर्वजीवोनुं एकसरिखुंछे माटे एकपणुंछे इहांशिष्यपूछेछे जेसर्वजीवएकसरिखाछे तोमोक्षनाजीव सिद्धपरमानंदमयीदेखायछे अनेसंसारीजीवकर्मवशपड्याडुःखीदेखायछे अनेतेसर्वजूदाजूदादेखायछे तेकेम? तेहनेगुरुउत्तर कहे छे के निश्चयनयेतोसर्वजीवसिद्धसमानछे माटेजसर्वजीवकर्मखपावीनेसिद्धथायछे तेथीसर्वजीवनीसत्ताएकछे.

फरिशिष्यपूछेछेके जोसर्वजीवसिद्धसमानकह्योछो तोअभव्यजीवपणसिद्धसमानछे एमठेरसुं अनेतेतोमोक्षजतानथी तेहनेउत्तर जे अभव्यनेकर्मचीकणाछे अनेअभव्यमां परावर्त्तधर्मनथी तेथीसिद्ध थतानथी माटेतेनोएहवोज स्वभावछे जेमोक्षजवुंज नथी अनेभव्यजीवमांपरावर्त्तधर्मछे माटेकारणसामग्रीमिले पलटणपामे गुणश्रेणीचढी मोक्ष करीसिद्ध थाय पणजीवनामुख्यआठरुचकप्रदेशजेछे तेनिश्चयनयथी भव्य तथाअभव्य सर्वनासिद्धसमानछे माटे सर्वजीवनीसत्ताएकसरिखीछे केमकेएआठप्रदेशने बिलकुल कर्मलागता नथी तेश्रीआचारांगसूत्रनी श्रीसिलंगाचार्यकृतटीकानालोकविजयाध्ययने प्रथमोद्देशकेसाखछे तिहांथीसविस्तरपणेजोवुं.

हवेसत्तथाअसत्पक्षकहेछे एछद्रव्य तेस्वद्रव्य स्वक्षेत्र स्वकाल अने स्वभावपणे सत्एटलेछताछे अने परद्रव्य परक्षेत्र परकाल तथा परभावपणे असत् एटले अछता छे तेनीरीतवतावबानेअर्थे छएद्रव्यनो द्रव्य क्षेत्र काल भाव कहियें छैयें.

धर्मास्तिकायनोमूलगुण चलणसहायपणो ते स्वद्रव्य अधर्मास्तिकायनोमूलगुण स्थितिसहायपणो ते स्वद्रव्य आकाशास्तिकायनोमूलगुण अवगाहपणो तेस्वद्रव्य कालद्रव्यनोमूलगुण वर्त्तनालक्षणपणो ते स्वद्रव्य तथा पुद्गलनोमूलगुण पुरणगलनपणो तेस्वद्रव्य अने जीवद्रव्यनोमूलगुणज्ञानादिकचेतनालक्षणपणो ते स्वद्रव्य एछ द्रव्यनो स्वद्रव्यपणोकह्यो.

हवे स्वक्षेत्र ते द्रव्यनोप्रदेशपणोछे ते देखामेछे तिहां एकधर्मास्तिकाय बीजोअधर्मास्तिकाय एवेद्रव्यनो स्वक्षेत्र असंख्यातप्रदेशछे अने आकाशद्रव्यनो स्वक्षेत्र अनंतप्रदेशछे कालद्रव्यनो स्वक्षेत्रसमयछे पुद्गलद्रव्यनो स्वक्षेत्रएकपरमाणुछे तेपरमाणुअनंताछे जीवद्रव्यनो स्वक्षेत्र एकजीवनाअसंख्याताप्रदेशछे.

हवे स्वकालते छएद्रव्यमां अगुरुलघुनोजछे अने एछद्रव्यनापोतपोताना गुणपर्या-

यते सर्वद्रव्यनो स्वजावजाणवो एटले धर्मास्तिकायमां पोतानाज द्रव्य क्षेत्र काल जावछे पणबीजा पांचद्रव्यनानथी तथा अधर्मास्तिकायद्रव्यमध्ये पण स्वद्रव्यादिक चारछे पणबीजा पांचद्रव्यनानथी एमज आकाशास्तिकायनेविषे आकाशनाज स्वद्रव्यादिकचारछे पणबीजापांचद्रव्यनानथी कालद्रव्यमां कालनाद्रव्यादिकचारछे बीजा पांचद्रव्यनानथी अने पुज्ञलनाद्रव्यादिकचार ते पुज्ञलमांजछे पणबीजापांचद्रव्यनानथी तथा जीवद्रव्यना स्वद्रव्यादिकचार ते जीवमांछे पणबीजा पांचद्रव्यनानथी.

जेद्रव्यतेगुणपर्यायवंत द्रव्यथीअनेदपर्यायहोयतेद्रव्यकहियें तथास्वधर्मनोआधारवंतपणो ते क्षेत्रकहियें अने उत्पादव्ययनीवर्त्तना तेकालकहियें तथाविशेषगुणपरिणति स्वजावपरिणति पर्यायप्रमुख ते स्वजावकहियें.

इहां १ जेदस्वजाव २ अनेदस्वजाव ३ जव्यस्वजाव ४अजव्यस्वजाव ५ परमस्वजाव एपांचस्वजावकहेवा तेमांद्रव्यनासर्वधर्मने पोतपोतानास्वस्वकार्येने करवेकरी जेदस्वजावछे अने अवस्थानपणेअनेदस्वजावछे अणपलटणस्वजावें अजव्यस्वजावछे तथा पलटणस्वजावें जव्यस्वजावछे अने द्रव्यनासर्वधर्म तेविशेषधर्मनेअनुजायीजपरिणमे तेमाटे ते परमस्वजावकहियें एसामान्यस्वजावजाणवा एरीतेछएद्रव्यस्वगुणे सतुछे अनेपरगुणे असतुछे.

हवे वक्तव्य तथा अवक्तव्यपक्षकहेछे एछद्रव्यमां अनंतागुणपर्यायते वक्तव्यएटले वचनेकहेवायोग्यछे अने अनंतागुणपर्यायतेअवक्तव्य एटले वचनेकह्याजायनही एवा छे तिहांकेवलीजगवंते समस्तजावदीठा तेने अनंतमेजागे जे वक्तव्य एटलेकहेवायोग्य हता ते कह्या वलीतेनोपणअनंतमोजाग श्रीगणधरदेवे सूत्रमां गुंथ्यो तेसूत्रमांगुंथ्या तेनेअसंख्यातमेजागे हमणांआगमरह्याछे ए छद्रव्यमांआठपक्षकह्या.

हवेनित्यतथाअनित्यपक्षथीचोजंगीउपनीतेकहेछे एक जेनीआदिनथी अने अंतपणनथी तेअनादिअनंत पहेलोजांगो अनेजेनी आदिनथी पणअंतछे तेअनादिसांतबीजोजांगो तथाजेनीआदिपणछे अनेअंतएटले छेहेडोपणछे तेसादिसांतत्रीजो जांगो वलीजेहनीआदिछे पणअंतनथी तेसादिअनंतनामेचोथोजांगो जाणवो.

हवेएचारजांगाछद्रव्यमांफलावीदेखाडेछे जीवद्रव्यमां ज्ञानादिकगुणतेअनादिअनंतछे नित्यछे अनेजव्यजीवनेकर्मसाथेसंबंध तथा संसारीपणानीआदिनथी पणसिद्धथाय तेवारे अंतआव्यो तेथीए अनादिसांत जांगोछे अने देवता तथा नारकीप्रमुखना जवकरवाते सादिसांतजांगोछे अने जेजीवकर्मखपावी मोक्षगया तेनी सिद्धपणे आदिछे अने पाछोसंसारमां कोइकालेंआववुंनथी माटेअंतनथी तेथीएसादिअनंतजां-

गोछे एजीवद्रव्यमांचोजंगीकही जीवद्रव्यनाचारगुणअनादिअनंतछे जीवनेकर्मसाथें संयोगतेअनादिसांतछे केमकेकेवारेपणकर्मवुटेछे.

हवेधर्मास्तिकायमांचारगुण तथाखंधपणो ते अनादिअनंतछे अने अनादिसांतजांगोनथी तथा १ देश २ प्रदेश ३ अगुरुलघु एसादिसांतजांगोछे तथासिद्धनाजीवमां धर्मास्तिकायनाजेप्रदेशरह्याछे तेप्रदेशआश्रयीने सादिअनंतजांगोछे एवीजरीतें अधर्मास्तिकायमांपण चौजंगीजाणवी अनेआकाशद्रव्यमां गुणतथाखंधअनादिअनंतछे बीजो जांगोनथी अने १ देश २ प्रदेश तथा ३ अगुरुलघुसादिसांतछे तथासिद्धना जीवनी साथे संबंधतेसादिअनंतछे.

पुद्गलद्रव्यमांगुणअनादिअनंतछे जीवपुद्गलनोसंबंध अजव्यने अनादिअनंतछे जव्यजीवनेअनादिसांतछे पुद्गलनाखंधसर्वेसादिसांतछे जेखंधवांध्यातेस्थितिप्रमाणे रही खरेछे वलीनवावंधायछे माटेसादिअनंतजांगोपुद्गलमांनथी.

कालद्रव्यमां गुणचारअनादिअनंतछे पर्यायमां अतीतकालअनादिसांतछे अनेवर्त्तमानकालसादिसांतछे अनागतकालसादिअनंतछे एकालनुंस्वरूपते सर्वेउपचारथीछे ए रीतेंकालद्रव्यमां चौजंगीकही.

हवे द्रव्यक्षेत्रकालतथा जावमांचौजंगीकहेछे जीवद्रव्यमां स्वद्रव्यथीज्ञानादिकगुणते अनादिअनंतछे स्वखेत्रेंजीवनाप्रदेशअसंख्याताछे तेसादिसांतछे ततोऽवर्त्तनापणे फरेछे तेमाटे. अथवा अवगाहनामाटेसादिसांतछे पणछतिपणेतो अनादिअनंतछे स्वकाल अगुरुलघुनेगुणे अनादिअनंतछे अनेअगुरुलघुगुणनो उपजवो तथाविणशवोतेसादिसांतछे तथा स्वजावगुणपर्याय तेअनादिअनंतछे अनेजेदांतरेअगुरुलघु तेसादिसांतछे.

धर्मास्तिकायमां स्वद्रव्यजेचलणसहायगुण तेअनादिअनंतछे अनेस्वखेत्रअसंख्यात प्रदेशलोकप्रमाणछे ते अवगाहनापणे सादिसांतछे स्वकालतेअगुरुलघुगुणेकरी अनादिअनंतछे अने उत्पादव्ययतेसादिसांतछे स्वजावते चारगुणअगुरुलघुअनादिअनंतछे १ खंध २ देश ३ प्रदेशतेअवगाहनानेप्रमाणे सादिसांतछे एमअधर्मास्तिकायनापण द्रव्यादिचारजांगाजाणवा तथाआकाशास्तिकायमां स्वद्रव्यअवगाहनादानगुणतेअनादिअनंतछे अनेस्वखेत्रलोकालोकप्रमाणअनंतप्रदेशते अनादिअनंतछे स्वकालते अगुरुलघुगुणसर्वेयापणेअनादिअनंतछे अनेउपजवे तथाविणसवेसादिसांतछे स्वजाव ते चारगुण तथा खंधअने अगुरुलघुते अनादिअनंतछे तथादेशप्रदेशते सादिसांतछे ते आकाशद्रव्यना वेजेदछे एकचौदराजलोकनो खंध लोकाकाश तेसादिसांतछे बीजो अलोकाकाशनो खंध तेसादिअनंतछे.

कालद्रव्यमां स्वद्रव्यजे नवपुराणवर्त्तनागुण तेअनादिअनंतछे स्वखेत्रसमयकालते

सादिसांतछे केमके वर्त्तमानसमयएकछेतेमाटे. तथा स्वकालतेअनादिअनंतछे स्वभाव तेगुणचार अनेअगुरुलघु अनादिअनंतछे अतीतकालअनादिसांतछे अनेवर्त्तमानकाल सादिसांतछे अनागतकाल सादिअनंतछे.

पुद्गलद्रव्यमां स्वद्रव्यते द्रव्यपणे जेपूर्णगलनधर्मतेअनादिअनंतछे अनेस्वखेत्रपरमाणुते सादिसांतछे स्वकालस्थिति अगुरुलघुगुणते अनादिअनंतछे अगुरुलघुनोउपजवोविणशवोते सादिसांतछे स्वभावतेगुणचार अनादिअनंतछे वर्णादिपर्यायचार एटले वर्ण गंध रस स्पर्श तेसादिसांतछे एद्रव्यादिचारमां चौभंगीकही.

हवे छद्रव्यनासंबंधआश्रीचौभंगीकहेछे तिहांप्रथमआकाशद्रव्यछे तेमांअलोकाकाशमांकोइद्रव्यनथी अनेलोकाकाशमां छद्रव्यछे तिहांलोकाकाशद्रव्य तथाबीजुंधर्मास्तिकायद्रव्य अनेत्रीजुंअधर्मास्तिकायद्रव्य ते अनादिअनंतसंबंधीछे जेलोकाकाशना एकेकप्रदेशमांधर्मद्रव्य तथाअधर्मद्रव्यनोएकेकप्रदेशरह्योछे तेपण किवारे विछडसेनही माटेअनादिअनंतसंबंधीछे आकाशखेत्रलोकसर्व अनेजीवद्रव्यनोअनादिअनंतसंबंधछे अनेसंसारीजीवकर्मसहित तथा लोकनाप्रदेशनोसादिसांतसंबंधछे लोकांतसिद्धखेत्रनासिद्धजीवोनो आकाशप्रदेशसाथेंसादिअनंतसंबंधछे लोकाकाशअनेपुद्गलद्रव्यनोअनादिअनंतसंबंधछे आकाशप्रदेशनीसाथें पुद्गलपरमाणुनो सादिसांतसंबंधछेएमआकाशद्रव्यनीपरेधर्मास्तिकाय तथाअधर्मास्तिकायनोपण सर्वसंबंधजाणवो जीवअने पुद्गलनासंबंधमां अभव्यजीवनेपुद्गलनोअनादिअनंतसंबंधछे केमके अभव्यजीवनाकर्म किवारें खपशेनहीमाटे अने भव्यजीवनेकर्मनुंलागवुंअनादिकालनुंछे पणते किवारेकछुटशे माटेभव्यजीवनेपुद्गलसंबंधअनादिसांतछे तथानिश्चेनयकरीछद्रव्यस्वभावपरिणामपरिणम्याछे तेपरिणामीपणोसदाशाश्वतोछे तेमाटेअनादिअनंतछे अने जीवतथापुद्गलबेहुद्रव्यमलिसंबंधभावपामेछे तेपरपरिणामीपणोछे तेपरपरिणामिपणोअभव्यजीवनेअनादिअनंतछे अनेभव्यजीवनेअनादिसांतछे अनेपुद्गलनोपरिणामीपणो तेलक्षायें अनादिअनंतछे अनेपुद्गलनोमिलवो विछडवोतेसादिसांतछे एटलेजीवद्रव्यपुद्गल साथे मिल्योसक्रियछे अनेपुद्गलकर्मथीरहितथाय तेवारेंजीवद्रव्यअक्रियछे अनेपुद्गल द्रव्यसदासक्रियछे.

हवेएकअनेकपक्षथी निश्चेज्ञानकहेवाने नयकहेछे.सर्वद्रव्यमांअनेकस्वभावछे तेएकवचनथीकह्याजायनही माटेमांहोमांहेंनयकरीसंक्षेपपणेकहेछे. तिहांमूलनयनाबेभेदछे एकद्रव्यार्थिक बीजोपर्यायार्थिक तेमांउत्पादव्ययपर्यायगौणपणे अनेप्रधानपणे द्रव्यनोगुणसत्तानेग्रहेतेद्रव्यार्थिकनयकहियें तेनादशभेदछे. १ सर्वद्रव्यनित्यछ तेनित्यद्रव्यार्थिक २ अगुरुलघु अनेखेत्रनीअपेक्षानकरे मूलगुणने पिंडपणेग्रहे तेएकद्रव्यार्थिक ३

ज्ञानादिकगुणेसर्वजीव एकसरिखाछे माटेसर्वनेएकजीवकहे स्वद्रव्यादिकनेग्रहे तेसत् द्रव्यार्थिक जेमसत्लक्षणंद्रव्यं ४ द्रव्यमांकहेवायोग्यगुण अंगीकारकरे तेवक्तव्यद्रव्यार्थिक ५ आत्मानेअज्ञानीकहेवुं तेअशुद्धद्रव्यार्थिक ६ सर्वद्रव्यगुणपर्याय सहितछे एमकहेवुं तेअन्वयद्रव्यार्थिक ७ सर्वजीवद्रव्यनीमूलसत्ताएकछे तेपरमद्रव्यार्थिकनय ८ सर्वजीवना आठप्रदेशनिर्मलछे तेशुद्धद्रव्यार्थिकनय ए सर्व जीवनाअसंख्यातप्रदेश एकसरिखाछे तेसत्ताद्रव्यार्थिकनय १० गुणगुणीद्रव्य तेएकछे तेपरमभावग्राहकद्रव्यार्थिक जेमआत्माज्ञानरूपछेइत्यादिक एद्रव्यार्थिकनयनादशभेदकह्या.

हवे पर्यायार्थिकनयनाछभेदकहेछे. जेपर्यायनेग्रहेतेपर्यायार्थिकनयकहियें, तेनाछभेद छे. १ द्रव्यपर्यायतेजीवनेभव्यपणुं तथासिद्धपणुंकेहेवुं २ द्रव्यव्यंजनपर्याय तेद्रव्यनुंप्रदेशमान ३ गुणपर्यायजेएकगुणथीअनेकताथाय जेमधर्माधर्मादिद्रव्य पोताना चलणसहकारादिगुणथी अनेकजीवतथापुद्गलने सहायकरे ४ गुणव्यंजनपर्यायजे एकगुणनाघणाभेदछे ५ स्वभावपर्यायतेअगुरुलघुपर्यायथीजाणवुं एपांचपर्यायसर्वद्रव्यमांछे अनेछठोविभावपर्यायतेजीवपुद्गलएबेद्रव्यमांछे तिहांजीवजेचारगतिना नवानवाभवकरे ते जीवमांविभावपर्याय तथापुद्गलमां खंधपणुंतेविभावपर्यायजाणवो.

हवेपर्यायनाबीजाछभेदकहेछे. १ अनादिनित्यपर्याय तेजेमपुद्गलद्रव्यनोमेरुप्रमुख २ सादिनित्यपर्यायतेजीवद्रव्यनुंसिद्धपणुं ३ अनित्यपर्यायतेसमयसमयमांद्रव्यउपजेविणशेछे ४ अशुद्ध अनित्यपर्यायते जन्ममरणथायछे तेणेकरीकहेवुं ५ उपाधिपर्यायतेकर्मसंबंध ६ शुद्धपर्यायजेमूलपर्यायसर्वद्रव्यनाएकसरिखाछे. एपर्यायार्थिकनुंस्वरूपकह्युं.

हवेसातनयकहेछे.१ नैगम २ संग्रह ३ व्यवहार ४ ऋजुसूत्र ५ शब्द ६ समभिरूढ ७ एवंभूत एसातनयनानामजाणवां तेमां पहेलोनैगमनयकहेछे नथीएकगमोतेनैगम कहियें गुणनोएकअंशउपनोहोयतो नैगमनयकहियें. दृष्टांत—जेमकोइकमनुष्यने पायलीलाववानोमनथयो तेवारेंजंगलमां लाकडुंलेवाचाल्यो रस्तामांकोइकमनुष्यमल्यो तेणें पुछ्युं तुंक्यांजायछे तेवारें तेणेंकह्युं जे पायलीलेवाजाउंछुं तेपायलीतोहजीघडीनथी पणमनमांचिंतवी तेथइएमगण्युं तेमनैगमनय सर्वजीवनेसिद्धसमानकहे केमके सर्वजीवनाआठरुचकप्रदेशनिर्मलसिद्धरूपछे तेथीएकअंशेंसिद्धछे ते माटे सिद्धसमानसर्वजीवकह्या तेनैगमनयनात्रणभेदछे १ अतीतनैगम २ अनागतनैगम ३ वर्त्तमाननैगम ए नैगमनय कह्यो.

हवेसंग्रहनयकहेछे. सत्ताग्रहेतेसंग्रह जेएकनामलीधाथी सर्वगुणपर्यायपरिवारसहितआवे तेसंग्रहनयजाणवो. तेनोदृष्टांत—जेमकोइकमनुष्ये प्रभातें दातणकरवानेअर्थें पोतानाघरनाबारणेबेशीने चाकरपुरुषने कह्युं जे दातणलइआवो तेवारेतेचाकरमनुष्यपा-

णीनोलोटो तथारुमालअनेदातण एमसर्वंचीजलइआव्यो. हवेशेठेंतोएकदातण नामल-इनेमंगाव्युंहतुं पणसर्वनोसंग्रहकरीचाकरलेइआव्यो तेमज द्रव्यएवुंनामकह्युं तोद्रव्य-नागुणपर्यायसर्वआव्या. एसंग्रहनयनावेन्नेदछे एकजेद्रव्यपणोसामान्यपणेवोलताजीव, तथाअजीवद्रव्यनोन्नेदपड्योनहि तेपेहेलोसामान्यसंग्रह तथावीजोविशेषताने अंगीकारकरेछे जेजीवद्रव्य एमकह्युंतो अजीवसर्वटल्या तेविशेषसंग्रह.

हवे व्यवहारनयकहेछे जेवाह्यस्वरूपदेखीनेन्नेदनीवेहेंचणकरे अनेजेवाहेरदेखाता गुणनेज माने पण अंतरंगसत्तानमाने एटलेएनयमां आचारक्रियामुख्यछे अंतरंगपरिणामनोउपयोगनथी केमके नैगमतथासंग्रहनयतेज्ञानरूपध्याननापरिणामविना अंशतथासत्ताग्राहीछे तेमइहांकरणीमुख्यछे तेव्यवहारनयपणे जीवनी व्यवस्थाअनेकप्रकारेंछे तिहां नैगम तथासंग्रहनयकरी सर्वजीवसत्तायें एकरूपछे पणव्यवहारनयथी जीवना वेन्नेदछे एकसिद्ध वीजासंसारी तेवलीसंसारी जीवनावेन्नेदछे एकअयोगीचौदमा गुणठाणावाला तथावीजासयोगी तेसयोगीनावेन्नेद एककेवली बीजो छद्मस्थ, छद्मस्थनावेन्नेद एक क्षीणमोही वारमागुणठाणेवर्त्तता मोहनीयकर्मखपाव्युंते बीजाउपशांतमोह ते उपशांत मोहनावली वेन्नेद एकअकषायी इग्यारमा गुणठाणानाजीव बीजासकषायी तेसकषायीनावेन्नेदछे एक सूक्ष्म. कषायी दशमा गुणठाणनाजीव बीजाबादरकषायी ते वादरकषायीना वलीवेन्नेदछे एकश्रेणीप्रतिपन्न बीजाश्रेणीरहित तेश्रेणीरहितनावेन्नेद एकअप्रमादी बीजाप्रमादी तेप्रमादीनावेन्नेद एकसर्वविरति बीजादेशविरति देशविरतिनावेंन्नेद एकव्रतिपरिणामि बीजाअव्रतिपरिणामि अव्रतिनावेन्नेद एकअव्रतिसमकेति बीजाअव्रतिमिथ्यात्वी तेमिथ्यात्वीनावेन्नेद एकन्नव्य बीजाअन्नव्य तेन्नव्यनावेन्नेद एकग्रंथीन्नेदी बीजाग्रंथीअन्नेदी एवीरीतेजेजीव जेवोदेखाय तेनेतेवोमाने एव्यवहारनयछे एमजपुद्गलनान्नेदकरवा तेकहेछे पुद्गलद्रव्यनावेन्नेदछे एकपरमाणु बीजोखंध खंधनावेन्नेद एकजीवनेलागा तेजीवसहित बीजाजीवरहित ते घटोप्रमुखअजीवनोखंध हवेजीवसहितखंधना वेन्नेदछे एकसूक्ष्मखंध बीजोवादरखंध.

इहां वर्गणानोविचारलखीयेछेयें तिहां पुद्गलनीवर्गणाआठछे १ उदारिकवर्गणा २ [वै]क्रियवर्गणा ३ आहारकवर्गणा ४ तेजसवर्गणा ५ न्नाषावर्गणा ६ उसासवर्गणा ७ मनो-[व]र्गणा ८ कार्मणवर्गणा एआठवर्गणानांनामकह्यां वेपरमाणुन्नेलाथाय त्यारे द्व्यणुकखंध कहेवाय त्रणपरमाणुन्नेलाथाय तेवारे त्र्यणुकखंधथाय एमसंख्यातापरमाणुमिले संख्याताणुकखंधथाय तेमजअसंख्याते असंख्याताणुकखंधथाय तथाअनंतापरमाणुमिले अ-

नंताणुकखंधथाय एखंधतेसर्वजीवने अग्रहणयोग्यछे अने जेवारें अजघन्यथी अनंतगुण अधिकपरमाणुभेलाथाय तेवारें उदारिकशरीरने लेवायोग्यवर्गणाथाय.

एमजउदारिकथी अनंतगुणा अधिकवर्गणामां दलभेलाथाय तेवारेंवैक्रियवर्गणाथाय वली वैक्रियथकीअनंतगुणांपरमाणुमिले तेवारेंआहारकवर्गणाथाय एमसर्ववर्गणानाएकेकथी अनंतगुणाअधिकपरमाणुमिले तेवारेंतेवर्गणाथाय एटलेपहेलीथी बीजीवर्गणा बीजीथीत्रीजी एमसातमीमनोवर्गणाथी आठमीकार्मणवर्गणामांअनंत गुणपरमाणुअधिकछे इहां १ उदारिक २ वैक्रिय ३ आहारक ४ तेजस एचारवर्गणाबादरछे तेमांपांचवर्ण बेगंध पांचरस आठस्पर्श एवीसगुणछे तथा १ जाषा २ उसास ३ मन ४ कार्मण एचारवर्गणासूक्ष्मछे एमांपांचवर्ण बेगंध पांचरस चारस्पर्श एसोलगुणछे अनेएक परमाणुमां एकवर्ण एकगंध एकरस बेस्पर्श एपांचगुणछे एमपुजलखंधनाअनेकजेदछे.

एव्यवहारनयनाछजेदछे १ शुद्धव्यवहार तेआगलागुणठाणानुं ठोडवुं अनेऊपरना गुणठाणानुं ग्रहणकरवुं अथवाज्ञानदर्शनचारित्रगुणते निश्चयनयएकरूपछे पणते शिष्यनेसमजाववाने जूदाजूदाजेद कहेवा तेशुद्धव्यवहारछे २ जीवमां अज्ञानरागद्वेषलाग्याछे तेअशुद्धपणुंछे माटेअशुद्धव्यवहार ३ जे पुण्यनीक्रियाकरवी तेशुजव्यवहार ४ जेथकीजीवपापरूपअशुजकर्मकरेतेअशुजव्यवहार ५ धन घर कुटुंब प्रत्यक्ष सर्व आपणाथी जूदाजूदाछे पणजीवेंअज्ञानपणे आपणाकरीजाण्याछे ते उपचरितव्यवहार ६ शरीरादिकपरवस्तुयद्यपिजीवथीजुदीछे तोपणपरिणामिकजाव लोलीपणेएकठा मिलीरह्याछे तेनेजीवआपणाकरीजाणेछेते अनुपचरित व्यवहारजाणवो एव्यवहारनयकह्यो.

हवेरुजुसूत्रनयनो विचारकहेछे जेअतीतकालअनेअनागतकालनीअपेक्षानकरे पण वर्त्तमानकालें जेवस्तुजेवागुणेंपरिणमे वर्त्ते तेवस्तुने तेवेजपरिणामेमाने माटे एनयपरिणामग्राहीछे जेमकोइकजीवगृहस्थछे पण अंतरंग साधुसमानपरिणामछे तो ते जीवने साधुकहे अनेकोइकजीव साधुनेवेषेछे पणमननापरिणाम विषयाजिलाषसहितछे तो तेजीव अव्रतीजछे एमरुजुसूत्रनुंमानवुंछे तेरुजुसूत्रनावेजेदछे एकसूक्ष्मरुजुसूत्र ते एम कहेजे सदाकालसर्ववस्तुमां एकवर्त्तमानसमयवर्त्तेछे एटले जे जीवगयाकालें अज्ञानी हतो अनेअनागतकालें अज्ञानीजावेंअज्ञानीथशे एमवेहुकालनीअपेक्षानकरे पणएक वर्त्तमानसमये जेजेवोतेनेतेवोकहे तेसूक्ष्मरुजुसूत्रकहियें अनेमहोटा बाह्यपरिणामग्रहे तेस्थूलरुजुसूत्रनयजाणवो एटलेरुजुसूत्रनयकह्यो.

हवेशब्दनयकहेछे जेवस्तुगुणवंत अथवानिर्गुण तेवस्तुनेनामकहीबोलावियें जेजापावर्गणाथी शब्दपणेंवचनगोचरथाय तेशब्दनय जे कारणेअरूपीद्रव्यवचनथीग्रह्या जायनहीं पणवचनथी कहेवातेशब्दनयकहियें इहांजेशब्दनोअर्थहोय तेपणोजे वस्तुमां

वस्तुपणेपामियें तेवारें तेवस्तुशब्दनयकहियें जेमघटनीचेष्टानेकरतोहोयतेघट एशब्द-नयमां व्याकरणथीनीपना अनेबीजापणसर्वेशब्दलीधा तेशब्दनयनाचारन्नेदछे १ नाम २ स्थापना ३ द्रव्य ४ जाव अने चारनिक्षेपानापणएहिजनामछे.

१ पहेलोनामनिक्षेपो ते आकार तथा गुणरहितवस्तुने नामकरीबोलाववो जेम एकलाकम्नीनो कटकोलेइने कोइके तेहनेजीवएवुंनामकह्युं तेनामजीवजाणवुं जेमकालीदोरीने सापनीबुद्धियेंकरीघावहणे तेहनेसापनीहिंसालागे एनामसर्पथयुं एवीज रीते नामतप अथवानामसिद्ध जेमवरूप्रमुखने सिद्धवरू एमकहीबोलावेछे ते नाम निक्षेपोकहियें एसूत्रसाखेंछे

२ स्थापनानिक्षेपोकहेछे जेकोइकवस्तुमां कोइकवस्तुनोआकारदेखीने तेहनेतेवस्तु कहे जेमचित्राम अथवाकाष्टपाषाणनीमूर्त्ति तेनेघोमाहाथीनोआकारछे तोतेघोमाहाथीकहेवाय तेस्थापनाजाणवी एस्थापनानिक्षेपो नामनिक्षेपेंसहितहोय जेमस्थापनासिद्धजिनप्रतिमाप्रमुख तेसद्भावस्थापनापणहोय अनेअसद्भावस्थापनापण होय अक्रुत्रिमजिनप्रतिमाते नंदीश्वर द्वीपप्रमुखनेविषे अनेजेईहांनीजिनप्रतिमाते कृत्रिम ते सर्वेस्थापनाजाणवी जेम चित्रामनीस्त्रीजिहांमांमीहोय तिहांसाधुरहेनही कारणके स्थापनास्त्रीछे तेस्त्रीतुल्यजाणवी तेमज जिनप्रतिमा जिनसमानजाणवी इहां कोइक अज्ञानीजीवकहेछे जे स्थापनामांज्ञानादिगुणनथी तेथी स्थापनानेमानवी पूजवीनही तेने उत्तरकहेछे के स्थापनारूपस्त्रीमां स्त्रीपणानागुणनथी तोपणतेविकारनुं कारणथायछे तेमज जिनप्रतिमापणध्याननुंकारणछे अनेजेएमपुछेके हिंसाथायछे अनेजगवंतेतोदयाने धर्मकह्योछे तेहनेएमकहेवुंजे परदेशीराजाकेसीगुरुने वांदवाने अर्थे बीजेदीवसें महोटा आरुंबरथीआव्यो तेवंदनामां हिंसाथयी पणलाजकारण गणतांत्रोटोनथयो बीजोमल्लिनाथजीयेंछमित्रप्रतिबोधवाने पुतलीनोदृष्टांतकह्यो ते हिंसातोघणीथयी पणतेलाजना कारणमांगणीछे एमजावशुद्धहोय तिहांहिंसालागती नथी अथवा कोइकएमकहेछे जे अमेआपणेस्थानकेवेठानमोत्थुणंकहिसुं अमनेलाजथासेतेखरो पणजगवतीसूत्रमां जगवानने वंदनाने अधिकारें तोतिहांजइवंदनाकरवानुंफलमहोटुंकह्युंछे तथानिक्षेपाने अधिकारें एम कह्युंजे जावनिक्षेपोएकलोथाय नही पण नामस्थापना तथाद्रव्य एत्रण मिथ्याजावनिक्षेपोथाय माटेस्थापनाअवश्यमानवी. हवेजेस्थापनानमाने तेनेकहियें जे चित्रामनीमूर्त्तिनेहिंसानापरिणामथीफामे तेहनेहिंसालागेछे तेमज जिनवरनाध्याने जिनप्रतिमा पुजतांलाजथायछे एमयुक्तिकरतां तथाआगमनीसाखेपण जिनप्रतिमानेजिनसमानमाने तेआराधक अनेजेजिनप्रतिमानेनमाने तेणेस्थापनानिक्षेपोउथाप्यो अने स्थापनाउथापीतो द्रव्यतथाजावनिक्षेपो थापनाविनाथायनही माटेद्रव्यतथाजावपण

उथाप्यो एम त्रणनिक्षेपाउथाप्या तेवारेंसिद्धांतउथाप्याज माटेजेजिनप्रतिमानेनही माने तेविराधक जाणवो तेस्थापना इतर अने यावत्कथिक एवेन्नेदेंछे.

३ द्रव्यनिक्षेपोकहेछे. जेनोनामपणहोय तथा आकारथापनागुणपणहोय अने लक्षणहोय पणआत्मोपयोगनमिले तेद्रव्यनिक्षेपोजाणवो एटलेअज्ञानीजीव तेजीवस्वरूपनाउपयोगविनाद्रव्यजीवछे अणुवउगोदव्वं इतिअनुयोगद्वारवचनात् वलीकह्युंछे जेसिद्धांतवांचतांपुछतां पदअक्षरमात्राशुद्धअर्थकरेछे अनेगुरुमुखेसद्दहेछे तेपणशुद्धनिश्चें पोतानीसत्ताउंलख्याविना सर्वेद्रव्यनिक्षेपामांछे जेन्नावविनाद्रव्यपणोछे ते पुण्यबंधनुंकारणछे पणमोक्षनुंकारणनथी एटलेजेकरणीरूप कष्टतपस्याकरेछे अनेजीवअजीवपदार्थनी सत्ताउंलखीनथी तेने न्नगवतीसूत्रमां अव्रती तथाअपच्चखाणीकह्याछे तथाजेएकली बाह्यकरणीकरेछे अनेपोतेसाधुकहेवायछे ते मृषावादीछे एम उत्तराध्ययनसूत्रमांकह्युंछे नमुणीरन्नवासेणं एवचनें नाणेणयमुणीहोइ ॥ एवचनथी जेज्ञानवानतेमुनिछे अनेजे अज्ञानीतेमिथ्यात्वीछे तथाकोइक गणितानुयोगना नरकदेवतानाबोल अथवा यतिश्रावकनो आचारजाणीनेकहेजे अमेज्ञानीछैयें तेपणज्ञानीनथी पणजेद्रव्यगुणपर्यायजाणे तेने ज्ञानीकहियें श्रीउत्तराध्ययने मोक्षमार्गेंकह्योछे गाथा एयंपंचविहणानां दव्वाणयगुणाणय ॥ पज्जवाणसव्वेसिं नाणंनाणीहिंदेसियं ॥ १ ॥ माटे वस्तुसत्ताजाण्याविना ज्ञानी समजवुंनही अनेनवतत्त्वउंलखेतेसमकेति अनेएहवाज्ञानदर्शनविना जेकहेकेअमेचारित्रिआछैयें तेपणमृषावादीछे कारणके श्रीउत्तराध्ययनसूत्रमध्येकह्युंछे जे नाणंदंसण नाणं नाणेणविनान हुंतिचरणगुणा ॥ एवचनछे तेमाटे आज केटलाक ज्ञानहीन क्रियानोआडंबरदेखाडेछे तेठगछे तेहनोसंगकरवोनही एवाह्यकरणीअन्नव्यजीवनेपण आवे माटेएवाह्य करणीउपर राचवुंनही अनेआत्मानुंस्वरूपउंलख्याविना सामायक पडिकमणा पच्चखाणकरवांते सर्वेद्रव्यनिक्षेपामां पुण्याश्रयछे पणसंवरनथी श्रीन्नगवतीसूत्रमध्येकह्युं छे आयाखलुसामाइयं ॥ एआलावाथीजाणजो तथाजीवस्वरूपजाण्या विना तपसंयमपुण्यप्रकृति तेदेवतानान्नवनुंकारणछे पुव्वतवेणंपुव्वसंयमेणंदेवलोएउववज्जंतिनो चेवणंआयत्ताजाववत्तवयाए एआलावोन्नगवतीमांकह्योछे तथाजेक्रियालोपी आचारहीनछे अनेज्ञानहीनछे मात्रगच्छनीलाजें सिद्धांतन्नणेवांचेछे व्रतपच्चखाणकरेछे तेपणद्रव्यनिक्षेपोजाणवो एम श्रीअनुयोगद्वारमांकह्युंछे इमेसमणगुणमुक्क योगीछकायनिरणुकंपा ॥ हयाइवउद्दामा ॥ गयाइवनिरंकुसा ॥ घठामठातुप्पोठा ॥ पंडुं रयाउरगणाजिणाणं ॥ आणाएसछंदा ॥ विहरिऊणउज्जउकालंआवस्सगस्सउवठंतित्तं ॥ लोगुत्तरियंदव्वावस्सयं ॥ अर्थ ॥ जेनेछकायनीदयानथी घोडानीपेरेंउन्मदछे हाथीनीपेरेंनिरंकुशछे पोतानाशरीरनेधोवता मसलता उजलेकपडेशिणगारकरी गच्छनाममूर्खन्ना-

वेंमाचतां स्वेछाचारी वीतरागनीआज्ञाजांजता जेतपक्रियाकरेछे तेपण द्रव्यनिक्षेपामांछे अथवाज्योतिषवैद्यककरेछे अनेपोताने आचार्य उपाध्यायकहेवरावीने लोकपासेमहिमाकरेछे तेपत्रीवंधखोटारूपैयाजेवाछे घणाजवजमसे माटेअवंदनिकछे एसाखउत्तराध्ययनमध्ये अनार्थीमुनिना अध्ययनथकीजाणवी अनेसूत्रनाअर्थगुरुमुखेसिख्याविना तथानयप्रमाणजाण्याविना निश्चेंआत्मानुंस्वरूप उंलख्याविना निर्युक्तिविनाउपदेशआपेछे तेपोतेतोसंसारमांवुरुथाछे पणजे तेमनीपासेवेसेछे तेमनेपण संसारमांवुमावेछे एमप्रश्नव्याकरणसूत्र तथा अनुयोगद्धारसूत्रमांकह्युंछे अज्ञानचेवसोलसमंइत्यादि अनेजगवतीसूत्रमांपणकह्युंछे सुतछोखलुपढमो वीउंनिर्युत्तिमिसउंजणिउं ॥ इत्तोतईयणुउंगो नाणुन्नाउंजिणवरेहिं ॥ अनेकेटलाकएमकहेछेजे अमेसूत्रऊपरअर्थकरियेछैयें तो निर्युक्ति तथाटीकाप्रमुखनुं शुंकामछे तेपणमृषावादछे केमकेश्रीप्रश्नव्याकरणमां वयणतियंलिंगतियं इत्यादिकजाण्याविना अनेनयनिक्षेप जाण्याविना जेउपदेशआपे तेमृषावादछे एमअनेकसूत्रमां कह्युंछे माटेवहुश्रुतपासेउपदेशसांजलवो श्रीउत्तराध्ययनमध्ये वहुश्रुतने मेरुनीतथासमुद्रनी अने कल्पवृक्षादिसोलउपमादीधीछेएद्रव्यनिक्षेपोकह्यो.

४ जावनिक्षेपोकहेछे. जे नाम स्थापना अने द्रव्य एत्रणनिक्षेपाते एकजावनिक्षेपा विनाअशुरूछे जे नामतथाआकार लक्षण गुणसहित वस्तु ते जावनिक्षेपोजाणवो उवउंगोजावइतिवचनात् एटले पूजा दान शील तप क्रिया ज्ञान एसर्वं जावनिक्षेपेसहितलाजनुंकारणछे इहांकोइकहेशेजे मननापरिणामदृढकरीनेजेकरियें तेनेजावकहियें एमकहेछे तेजूठाछे एतोसुखनीवांछायें मिथ्यात्वीपणघणाकरेछे तेगणवुंनही इहांसूत्रनी साखे वीतरागनी आज्ञाहेयउपादेयनीपरीक्षाकरी अजीवतत्त्व तथा आश्रवतत्त्व अने वंधतत्त्व ऊपर हेयके० त्यागजाव अने जीवनास्वगुणजे संवरनिर्ज्जरा तथामोक्षतत्वऊपरेंउपादेय परिणामतेजावकहियें एटले रूपीगुणतेद्रव्यनिक्षेपछे अनेअरूपीगुणते जावनिक्षेपछे एटले मनवचनकाया लेश्यादिकसर्वेद्रव्यनिक्षेपामांछे अनेज्ञानदर्शनचारित्रवीर्यध्यानप्रमुखसर्वेगुण जावनिक्षेपामांछे एजावनिक्षेपो ते नामस्थापनातथाद्रव्य सहितहोय एटलेचारनिक्षेपाकह्या.

हवेचारनिक्षेपापदार्थऊपरलगामीदेखाडेछे नामजीवतेचेतना अथवा मांचाने एकवाणने जीवकहीबोलावेछे तेनामनिक्षेपेजीवमूर्तिप्रमुखथापियें तेस्थापनाजीव एकेंद्रीथीपंचेंद्रीपर्यंत सर्वेजीवछे पणउपयोगमिलेनहीतेद्रव्यजीव अनेमूर्तिमांजीवस्वरूपछेवलीसमकितनाउपयोगमांछे तेजावजीवएमधर्मास्तिकायादिकद्रव्यमांपण जाणवुं नामथीधर्मास्तिकायकहीबोलाववो तेनामधर्मास्तिकाय धर्मास्तिकायएहवाअक्षरलखवा अथवादृष्टांतकारणे कांइकवस्तुथापवी ते स्थापनाधर्मास्तिकाय तथा धर्मास्तिकाय जे

असंख्यातप्रदेशी धर्मद्रव्यछे तेद्रव्यधर्मास्तिकाय एधर्मास्तिकायनेजेवारें चलणसहाय-गुणनी अपेक्षासहितउंलखियें तेजावधर्मास्तिकाय.

हवे कोइकनोसाधुएहवोनामछे तेनामसाधु अनेस्थापनाकरियेंतेस्थापनासाधु तथा जे पंचमहाव्रतपाले क्रियाअनुष्ठानकरे सुजतोआहारलीये पणज्ञानध्याननोजेवो उपयोगजोइये तेवोउपयोगनहोय तेद्रव्यसाधु जेजावसंवरमोक्षनोसाधकथइ जाव साधुनी करणीकरे तेजावनिक्षेपेसाधुकहियें.

कोइकनोअरिहंतनामछे तेनामअरिहंत अनेअरिहंतनीप्रतिमाते थापनाअरिहंत जेटलासुधीछद्मस्थअवस्थाछे द्रव्यअरिहंत अनेकेवलज्ञानपाम्यापछे लोकालोकनो जावजाणेदेखे तेजावअरिहंत एमसिद्धमांपणकहेवो.

कोइजीवनोज्ञानएहवोनाम अथवाजावेंअजीवनोनाम तेनामज्ञान तथाजेज्ञानपुस्तकमांलख्युंछे तेस्थापनाज्ञान जेउपयोगविनासिद्धांतनोजणवो अथवाअन्यमतिना सर्व शास्त्रजणवा तथाज्ञशरीरादिकतेसर्वेद्रव्यज्ञान जेनवतत्वनुंजाणवुं तेजावज्ञान.

तथाकोइकनुंतपएहवुंनाम ते नामतप तथापुस्तकमां तपनीविधीनुंलखन ते थापनातप अने पुण्यरूपमासखमणादिककरवोतेद्रव्यतप जेपरवस्तुउपरत्यागनोपरिणामते जावतप एमसंवरादिकसर्वेमांचारचारनिक्षेपाजाणवा तथाश्रीअनुयोगद्वारमध्येकह्युंछे यतः जञयजंजाणिज्जा निरकेवंनिरिकवेनिरवसेसं ॥ जञवीयनजाणिज्जा चोकयंनिरक वेतञ ॥ १ ॥ एचारनिक्षेपाकह्या एटलेशब्दनयकह्यो.

हवे छठोसमजिरूढनयकहेछे जेवस्तुनाकेटलाकगुणप्रगट्याछे अनेकेटलाकगुण प्रगट्यानथी पणअवश्यप्रगटशे एहवीवस्तुनेवस्तुकहे तेवस्तुनानामांतरएककरीजाणे जेम जीव चेतन तथाआत्मा एहनोएकअर्थकहे ते समजिरूढनयकहियें एनयएकअंशऊणीवस्तुनेपूरेपूरीवस्तुकहे जेमतेरमागुणठाणेकेवलीहोय तेहनेसिद्धकहे ए नयनाजेद बिलकुलनथी एसमजिरूढनयकह्यो.

हवेएवंजूतनयकहेछे जेवस्तुपोतानेगुणेसंपूर्णछे अनेपोतानीक्रियाकरेछे तेने ते वस्तु कहीबोलावे जेममोक्षस्थानकें जेजीवपहोतो तेने सिद्धकहे जेमपाणीथीजरेलो स्त्रीना माथाउपरआवतो जलधरणक्रियाकरतो तेने घमोकहेएएवंजूतनयकह्यो.

हवेसातनयनादृष्टांत श्रीअनुयोगद्वारसूत्रथी लखियेंछेयें. जेमकोइकपुरुषेकोइकबीजापुरुषनेपुछ्युं जेतमेकिहांवसोछो तेवारेंतेपुरुषेकह्युं हुंलोकमांवसुंछुं तेवारेंअशुद्ध नैगमवालेपुछ्युं जेलोकनात्रणजेदछे १ अधोलोक २ तिर्छोलोक ३ ऊर्ध्वलोक तेमांतुं किहां रहेछे तेवारेंशुद्धनैगमेंकह्युंजे तिर्छालोकमांरहुंछुं वलीपुछ्युंजे तिर्छोलोकमांअसंख्याता द्वीपसमुद्रछे तेमांतुंकयाद्वीपमांरहेछे तेवारें विशुद्धनैगमेंकह्युंजे जंबुद्वीपमांरहुंछुं तेजं-

तेमां जेजीवपोतानाउपयोगथीद्रव्यनेजाणे तेप्रत्यक्षप्रमाणकहियें जेमकेवली छद्रव्य प्रत्यक्षप्रमाणेजाणे तथादेखे तेमाटेकेवलज्ञानतेसर्वथीप्रत्यक्षज्ञानछे अनेमनपर्यवज्ञान तेमनोवर्गणाप्रत्यक्षजाणे तथाअवधिज्ञानतेपुद्गलद्रव्यनेप्रत्यक्षजाणे माटे एवेज्ञानदेश-प्रत्यक्षछे बीजुंछद्मस्थज्ञानतेसर्वपरोक्षप्रमाणछे.

हवे परोक्षप्रमाणकहेछे मतिज्ञाननो अनेश्रुतज्ञाननो उपयोगपरोक्षप्रमाणछे केमके जेशास्त्रनाबलथीजाणे तेपरोक्षप्रमाणकहियें तेपरोक्षप्रमाणनात्रणजेदछे १ अनुमानप्र-माण २ आगमप्रमाण ३ उपमानप्रमाण तेमां अनुमान एटले कोइक सहिनाणदेखीने जेज्ञानथाय जेम धुमाडोदेखीने अग्निनुंअनुमानथाय अनेआगमएटले शास्त्रनीसाख-थीजेवातजाणियें जेम देवलोकतथानरक निगोद विगेरेनोविचारआगमथी जाणियेंछे-यें तेआगमप्रमाण अने कोइकवस्तुनोदृष्टांतआपीने वस्तुनेउलखाववी तेउपमानप्रमा-णजाणवो एप्रमाणकह्या हवेसत्असत्पक्षथीसप्तजंगीकहेछे.

१ स्यात्के० अनेकांतपणे सर्वअपेक्षालेइ जीवद्रव्यमां आपणोद्रव्य आपणोखेत्र आपणोकाल आपणोजाव एमआपणेगुणपर्यायेंजीवछे तेमसर्वद्रव्यआपणेगुणपर्यायेंछे तेस्यात्अस्तिनामापहेलोजांगो थयो.

२ जेजीवमां बीजापांचद्रव्यना१ द्रव्य २ खेत्र ३ काल ४ जाव तेपरद्रव्यनागुणपर्याय जी-वमांथी एटलेपरद्रव्यनागुणनोनास्तिपणोसर्वद्रव्यमांछे एस्यात्नास्तिबीजोजांगोथयो.

३ द्रव्य स्वगुणेअस्ति अनेपरगुणेनास्ति एवेजांगाएकसमयेद्रव्यमांछे जेम जेसमये शुद्धस्वगुणनीअस्तिछे तेजसमयें परगुणनीनास्तिपणछे माटेअस्तिनास्ति एवेहुजांगाजे-लाछे तेस्यात्अस्तिनास्तित्रीजोजांगो थयो.

४ अस्ति अनेनास्ति एवेहुजांगा एकसमयमांछे तो वचनेकरीअस्तिएटलोबोलतां असंख्यातासमयलागे तेथीनास्तिजांगो तेजवखतेकहेवाणोनही अने जोनास्तिजांगो कह्यो तोअस्तिपणोनाव्यो माटेएकजअस्तिकहेतांथकां नास्तिपणोतेजसमयेद्रव्यमांछे तेनहीकहेवाणो माटेमृषावादलागे तेमजनास्तिकहेतां अस्तिनोमृषावादलागे माटेवच-नेअगोचरछे एकसमयमांवेहुवचनबोल्याजायनही केमकेएकअक्षरबोलतां असंख्याता समयलागेछे माटे वचनथीअगोचरछे तेस्यात्अवक्तव्य एचोथोजांगोकह्यो.

५तेअवक्तव्यपणो वस्तुमांअस्तिधर्मनोपणछे माटेस्यात्अस्तिअवक्तव्यपांचमोजंगोकह्यो.

६ तेमजनास्तिधर्मनोपणअवक्तव्यपणोवस्तुमध्येछे माटेस्यात्नास्तिअवक्तव्यछ-
ठ्ठो जांगो.

७ तेअस्तिपणोतथानास्तिपणोवेहुधर्मएकसमयेवस्तुमध्येछे पण वचनथी अवक्तव्यछे माटेस्यात्अस्तिनास्तियुगपत्अवक्तव्य एसातमोजंगोकह्यो.

हवे एसातभंगा नित्य तथाअनित्यपणामांलगाकेछे १ स्यात्‌नित्यं २ स्यात्‌अनित्यं ३ स्यात्‌नित्यानित्यं ४ स्यात् अवक्तव्यं ५ स्यात् नित्यअवक्तव्यं ६ स्यात्‌अनित्यअवक्तव्यं ७ स्यात्‌नित्यानित्यंयुगपत्‌अवक्तव्यं एमज एकअनेकनासातभंगाकहेवा तथा गुणपर्यायमां पणकहेवा केमकेसिद्धमध्येनयनथी तोपणसप्तभंगीतोसिद्धमांछे.

हवेसत्ताउंलखाववानेत्रिभंगीयोकहेछे १ मिथ्यात्वदशा तेवाधकदशा २ समकेत गुणठाणाथीमांडीने अयोगीकेवली गुणठाणासुधीसाधक दशाजाणवी ३ सर्वकर्मथी रहिततेसिद्धदशा १ ज्ञाननोजाणपणोतेजीवनोगुण २ तेनोज्ञातातेजीव ३ ज्ञेयतेसर्वद्रव्य १ ध्यानतेजीवनास्वरूपनो २ तेध्याननोध्याताजीव ३ ध्येयआत्मानोस्वरूप १ कर्त्तातेजीव २ कर्मतेएकमोहवीजोवंध ३ क्रियातेएकसंवरवीजीआश्रव १ कर्मतेचेतनानेकर्मवंधनापरिणाम २ कर्मनुंफलतेचेतनानेजे कर्मउदयनापरिणाम ३ ज्ञानचेतनाते जीवनोस्वगुण तेआत्मानात्रणभेदछे १ अज्ञानीजीव शरीरादिकपरवस्तुनेआत्मबुद्धीयें करीमाने तेपहेलोवहिरात्मा २ जेदेहसहितजीवछे तेपणनिश्चेंसत्तागुणसिद्धसमानछे एटलेपोतानाजीवने सिद्धसमानकरीध्यावे तेवीजोअंतरआत्माजाणवो ३ कर्मखपावीकेवलज्ञानपाम्याते अरिहंत तथासिद्ध सर्वेपरमात्माजाणवा एत्रिभंगीनोविचारकह्यो एटले आठपक्षनोविचारकह्यो.

हवेएकद्रव्यमध्ये छसामान्यगुणछेतेकहेछे पहेलोअस्तित्वते जेछद्रव्यआपणागुणपर्यायप्रदेशेकरीअस्तिछे तेमां धर्म अधर्म आकाश अने जीव एचारद्रव्यनो असंख्याता प्रदेशमिल्या खंधथायछे अनेपुद्गलमांखंधथवानीशक्तिछे माटेएपांचद्रव्यअस्तिकायछे अनेछठोकालद्रव्यनोसमय कोइकोइथीमिलतोनथी केमके एकसमयविणस्यापछे वीजो समयआवेछे माटेकालअस्तिकायनथी एद्रव्यमांअस्तित्वपणोकह्यो.

२ वस्तुत्वके० वस्तुपणो कहेछे तेद्रव्यछएएकठाएकखेत्रमध्येरह्याछे एकआकाशप्रदेशमांधर्मास्तिकायनोएकप्रदेशरह्योछे तथाअधर्मास्तिकायनोपण एकप्रदेशरह्योछे अने जीवअनंताना अनंताप्रदेशरह्याछे पुद्गलपरमाणुअनंतारह्याछे तेसर्वेपोतानीसत्तालीधाथकारह्याछे पणकोइद्रव्यकोइद्रव्यसाथेमिलीजातोनथी तेवस्तुपणो.

३ द्रव्यत्वके० द्रव्यपणोते सर्वेद्रव्यपोतपोतानीक्रियाकरे एटलेधर्मास्तिकायमांचलणगुणते सर्वेप्रदेशमध्येछे सदाकालेंपुद्गल तथाजीवने चलाववारूपक्रियाकरेछे इहांकोइ पुछेजे लोकांतसिद्धखेत्रमांधर्मास्तिकायछे तेसिद्धनाजीवने चलाववापणोकरतीनथी ते केम? तेनेउत्तरकहेछेजेसिद्धनाजीवअक्रियछे माटेचालतानथी पणतेखेत्रमांजेसूक्ष्मनिगोदनाजीव तथापुद्गलछे तेहनेधर्मास्तिकायचलावेछे माटेपोतानीक्रियाकरेछे तेमजअधर्मास्तिकायजीवतथापुद्गलने स्थिरराखवानीक्रियाकरेछे तथाआकाशद्रव्य ते सर्वेद्रव्य-

फिटीने अनंतोथायछे तेप्रदेशमांअसंख्यातपणानोविनाशछे अनेअनंतपणानोउपजवोछे अनेअगुरुलघुपणे गुणध्रुवछे एम उपजवो विणसवो अने ध्रुव एत्रणेपरिणामछे.

अधर्मास्तिकायमां पणएत्रणेपरिणाम असंख्यातप्रदेशेंसदासमयसमयमां परिणमी रह्याछे तेमांपण उपजे विणशे अनेथिररहेछे एमआकाशनाअनंताप्रदेशमां पण एक समयेंत्रणपरिणामपरिणमेछे अनेजीवनाअसंख्याताप्रदेशछे तेमध्येपणउपजे विणशे थिररहे तथापुद्गलपरमाणुमांपणसमयसमयथायछे अने कालनोवर्त्तमानसमयफिटीनेअतीतकालथायछे तो तेसमयमां वर्त्तमानपणानोविनाशछे अनेअतीलपणानोउपजवोछे कालपणेध्रुवछे एथुलयकीउत्पादव्ययध्रुवपणोकह्यो अनेवस्तुगते मूलपणे ज्ञेयनेपलटवे ज्ञाननोपणतेजासनपणेपरिणमवोथाय तेपूर्वपर्यायनाजासननोव्यय अनेअजिनवज्ञेयनापर्यायजासननोउत्पाद तथाज्ञानपणानोध्रुव एरीतेसर्वगुणना धर्मनीप्रवृत्तिरूप पर्यायनोउत्पादव्यय श्रीसिद्धजगवंतमांपणथइरह्योछे एमजधर्मास्तिकायनाप्रदेशें जेखेत्रगतअसंख्यातापुद्गलतथाजीवने पहेलेसमय चलणसहायीपणोपरिणमतोहतो अनेबीजे समय अनंतपरमाणु तथाअनंताजीवप्रदेशने चलणसहायीथयो तेवारें असंख्याताचलणसहायनोव्यय अनेअनंताचलणसहायनोउपजवो अनेगुणपणेध्रुव एमधर्मद्रव्यमध्ये उत्पादव्ययथयीरह्योछे तेमजअधर्मादिकद्रव्यनेविषेपणजाववुं तथावलीकार्यकारणपणे उत्पादव्यय तथा अगुरुलघुनाचलणनोउत्पादव्यय पंचास्तिकायनेविषे कहेवुं तथाकालद्रव्यतेउपचारछे तेनुंस्वरूपसर्वउपचारथीजकहेवुं एरीते सर्वद्रव्यमांसत्पणोछे जो अगुरुलघुनोजेद न थाय तोपछेप्रदेशनोमांहोमांहे जेदकहेवोथाय तेमाटेअगुरुलघुनोजेद सर्वमांछे अने जेनोउत्पादव्ययरूपसत्पणोएकछे तेद्रव्यएकछे तथा जेनोउत्पादव्ययसत्पणो जूदो तेद्रव्यपणजूदोछे एटलेसत्के० सत्वपणो कह्यो.

६ अगुरुलघुत्वपणोकहेछे जेद्रव्यनोअगुरुलघुपर्यायछे तेछप्रकारनीहानिवृद्धिकरे तेमांछप्रकारनीवृद्धिछे १ अनंतजागवृद्धि २ असंख्यातजागवृद्धि ३ संख्यातजागवृद्धि ४ संख्यातगुणवृद्धि ५ असंख्यातगुणवृद्धि ६ अनंतगुणवृद्धि हवेछप्रकारनीहानि कहेछे १ अनंतजागहानि २ असंख्यातजागहानि ३ संख्यातजागहानि ४ संख्यातगुणहानि ५ असंख्यातगुणहानि ६ अनंतगुणहानि एरीतेछप्रकारनीवृद्धि तथा छप्रकारनीहानि तेसर्वद्रव्यमांसदासमयसमयथयीरहीछे वृद्धितेउपजवोअनेहानितेव्ययकहियें एअगुरुल-
५ ... नहीगुरुतथानहीलघु ते अगुरुलघुस्वजावकहियें एसर्वद्रव्यमध्येछे तेश्रीजगवतीसूत्रें सवदवा सवगुणा सवपएसा सवपज्जवा सवद्धाअगुरुलहुआए अगुरुलघुस्वजावनेआवरणनथी तथाआत्मामध्येजेअगुरुलघुगुण तेआत्मानासर्वप्रदेशेंदायकजावथये

सर्वगुण सामान्यपणेपरिणमे पणअधिकाउंछापरिणमेनही तेअगुरुलघुगुणनुंप्रवर्तनजाणवुं तेअगुरुलघुगुणने गोत्रकर्म रोकेछे एअगुरुलघुस्वजावतेसर्वद्रव्यमांछे.

हवेगुणनीजावनाकहेछे तिहांजेटलाछएद्रव्यमां सरिखागुणछे तेसामान्यगुणकहियें अनेजेगुणएकद्रव्यमांछे अनेवीजाद्रव्यमांनथी तेविशेषगुणकहियें जेगुणकोइकद्रव्यमांछे अनेकोइकद्रव्यमांनथी तेसाधारणअसाधारणगुणकहियें एमएछद्रव्यमां अनंतगुण अनंतपर्याय अनंतस्वजावसदाशाश्वताछे जेमश्रीकेवलीजगवंतेंपरूप्या तेसर्वजेरीतेंछे तेरीतेंसद्दहणापूर्वकयथार्थउपयोगथी श्रुतज्ञानादिकथीयथार्थपणेजाणवासद्दहवा एनिश्चेंज्ञानतेमोक्षनुंकारणछे जेजीव ज्ञानपाम्यो तेजीवविरतिकरेछे तेचारित्रकहियें ज्ञाननुंफल विरतिपणोछे तेमोक्षनुंतत्कालकारणछे.

हवेनिश्चेंचारित्र अनेव्यवहारचारित्रनोविचारकहेछे तेमांप्रथमव्यवहारचारित्रते जेप्राणातिपातविरमण प्रमुख पंचमहाव्रतरूप तेसर्वविरतिकहियेंअने स्थुलप्राणातिपात विरमणव्रतादिकश्रावकना वारव्रत तेदेशविरतिचारित्रजाणवुं एव्यवहारचारित्र सुखनुंकारणछे एवीकरणीरूपश्रावकनावारव्रत अनेयतिनांपांचमहाव्रत तेअजव्यनेपण आवेतेथी देवतानीगतिपामे पणसकामनिर्जरानुं कारणनथाय इहांकोइ पुछेके मोक्षनुंकारणनथीतो एटलुंकष्ट शावास्तेकरियें तेने उत्तर जे त्यागवुद्धी निश्चेंज्ञानसहित चारित्र तेमोक्षनुंकारणछे माटेनिश्चेंचारित्रसहित व्यवहारचारित्रपालवुं तेनिश्चेंचारित्रकहेछे शरीर इंद्रिय विषय कषाय योग एसर्वेपरवस्तुजाणीछांकवा तथाआहार ते पुजलवस्तुजाणीछांकवो आत्माअणाहारीछे तेमाटेमुजने आहारकरवोघटेनही आहारतेपुजलछे आत्माअपुजलीछे तेमाटेत्यागकरवो तद्रूपजेतप तेतप निश्चेंचारित्रमांजाणवुं चारित्रकहेतांचंचलतारहित थिरतानापरिणाम अनेआत्मस्वरूपनेविषे एकत्वपणेरमणतन्मयतास्वरूपविश्रांति तत्वानुजवतेचारित्रकहियें तेचारित्रनावेजेदछे एकदेशविरति वीजीसर्वविरत्ति तिहांदेशविरतिके०श्रावकनावारव्रत ते वारव्रतनिश्चेतथा व्यवहारथीकहेछे.

१ प्राणातिपातविरमणव्रत ते परजीवने आपणाजीवसरिखोजाणी सर्वजीवनी रक्षा करे तेव्यवहारदयाथयी माटे व्यवहारप्राणातिपात विरमणव्रतजाणवुं अनेजे आपणोजीव कर्मवशपड्योडुःखीथायछे तेआपणाजीवनेकर्मवंधनथीमूकाववुं अने आत्मगुणरक्षाकरीगुणवृद्धिकरवी तेस्वदया वंधहेतुपरिणतिनिवारी स्वरूपगुणनेप्रगटपणेकरवा जेगुणप्रगटथयोतेराखवो एटलेज्ञानेकरी मिथ्यात्वटाली आपणाजीवनेनिर्मलकरे तेनिश्चेंथी प्राणातिपात विरमणव्रतकहियें.

२ मृषावादविरमणव्रतकहेछे. जूतुंवचनविलकुलवोलवुंनही ते व्यवहारमृषावादविरमणव्रत अने जे परपुजलादिकवस्तुनेआपणीकहेवी तेमृषावादवचनछे अनेजीवनेअ-

जीवकहे तथाअजीवनेजीवकहे इत्यादिकअज्ञानभाव ते सर्वनिश्चेंमृषावादछे अथवा सिद्धांतनाअर्थ खोटाकहे एमृषावादजेणेछांड्यो तेनिश्चेंमृषावादविरमणव्रतकहियें एटलेबीजाअदत्तादानादिक व्रतजोभांजे तोतेनोमात्रचारित्रभंगथाय पणज्ञानदर्शननोभंगनथाय अनेजेणेनिश्चेंमृषावादनो भंगकस्यो तेणे समकेततथाज्ञानअने चारित्रएत्रणेनोभंगकस्यो तथाआगममां एमकह्युंछेजे एकसाधुयेंचोथोव्रतभंगकस्यो अनेएकसाधुयें बीजोमृषावादव्रतभंगकस्यो तोजेणेचोथोव्रतभंगकस्यो तेआलोवणलेइशुद्धथायपणजे सिद्धांतनाअर्थनोमृषाउपदेशआपे तेआलोवणलीधे पणशुद्धथायनहि.

३ अदत्तादानविरमणव्रतकहेछे जेपारकुं धन वस्तु छुपावे चोरीकरे जगवानीकरी लीये तेचोरीछे एटलेपारकीवस्तुधणीनादिधाविनालेवीनहि एव्यवहारथी अदत्तादान विरमणव्रतजाणवुं अने जेपांचइंद्रियना त्रेवीसविषय आठकर्मवर्गणाइत्यादिक परवस्तु लेवीनहि तथा तेनीवांछानकरवी तेआत्मानेअग्राह्यछे माटे तेनिश्चेंथीअदत्तादानविरमणव्रतकहियें इहांकोइपुछेजे विषयनी अनेकर्मनीवांछाकोणकरेछे तेनेउत्तरजे पुण्यनेभलोलेवायोग्यछे ते जीवकर्मनीवांछाकरेछे जेपुण्यना ४२ भेदछे तेचारकर्मनीशुभप्रकृतिछे एटलेजे व्यवहार अदत्तादानतोनथीलेता पण अंतरंगपुण्यादिकनीवांछाछे तेने निश्चेंअदत्तादानलागेछे.

४ मैथुनविरमणव्रतकहेछे. जेपुरुषपरस्त्रीनोपरिहारकरे तथा जेस्त्रीपुरुषनोपरिहारकरे इहां साधुनेस्त्रीनोसर्वथात्यागछे अनेगृहस्थनेपरणेलीस्त्रीमोकलीछे परस्त्रीनोपच्चखाणछे तेव्यवहारथीमैथुननुंविरमणकहियें अने जेविषयनाअभिलाषनुं तथाममतालक्षानोत्याग परभाववर्णादिक परद्रव्यनास्वामित्वादिक तेनोअभोगीपणो आत्मास्वगुणज्ञानादिकनोभोगीछे अनेएपुद्गलखंध ते अनंताजीवनीएठछे तेनेकेमभोगवे एरीतेत्यागतेनिश्चेंथी मैथुन विरमणकहियें जेणेबाह्यविषयछांड्योछे अनेअंतरंगलालचछुटीनथीतो तेहनेतेमैथुननाकर्मलागेछे.

५ परिग्रहपरिमाणव्रतकहेछे. परिग्रह धन धान्य दास दासी चोपद जमीन वस्त्र आभरणनोत्याग तेमांसाधुनेतोसर्वथापरिग्रहनोत्यागछे तथाश्रावकनेइछापरिमाणछे जेटलीइछाहोय तेटलो परिग्रहमोकळोराखे बीजानीव्रतिकरे एव्यवहारथीकह्यो अने जेकर्मरागद्वेष अज्ञानद्रव्यज्ञानावरणीप्रमुखआठकर्म अनेशरीर इंद्रियनो परिहार एटलेकर्मने परजाणीछांड्यो तेनिश्चेंथीपरिग्रहनोत्याग एटलेपरवस्तुनीमूर्छाछांडवी जेणे मूर्छाछोडी तेणेपरिग्रहछोड्योजछे एमजाणवुं.

६ दिशिपरिमाणव्रतकहेछे. तिहांतिरछिचारदिशी पांचमीअधो छठीऊर्ध्व एछदिशीनाखेत्रनो मानकरीमोकळोराखे तेव्यवहारथीदिशीपरिमाणकहियें अनेचारगतिमां

नटकवुंतेकर्मनुंफलछे एमजाणी तेथीउदासीपणो अनेसिद्धअवस्थाशुंउपादेयपणो ते निश्चें दिशिपरिमाणव्रतकहियें.

७ नोगोपनोग परिमाणव्रतकहेछे. जेएकवारनोगववुंतेनोग अनेजेवारंवार नोगववुं तेउपनोग तेनोपरिमाणकरे ते व्यवहारनोगोपनोगव्रतकहियें अने जेव्यवहारनयें कर्मनोकर्त्तानोक्ताजीवछे अने निश्चयनयेतोकर्मनोकर्त्ता कर्मछे आत्माअनादिनोपरनावनोगीथयोछे तेथीपरनावग्राहक अनेपरनावरक्षकथयो एटले आत्मानी ज्ञायकता ग्राहकता नोग्यता रक्षकता वीगरे कर्त्तापणोवीगड्यो तेवारेंपरनाव कर्त्ताथयो तेपणपरनावरंगीपणें आठकर्मनोकर्त्ताथयोछे पणसत्तायेंतोस्वनावनोकर्त्ताछे पणउपगरण अवराणा तेथीस्वकार्यकरीशकतोनथी विनावनेकरेछे अज्ञानपणे जीवनोउपयोगनम्यो छे पणन्यारोछे पोताना ज्ञानादिकगुणनोकर्त्तानोक्ताछे एहवोस्वरूपानुयायीपरिणामते निश्चें नोगोपनोगव्रत त्यागजाणवो.

८ अनर्थदंमविरमणव्रतकहेछे. जेकामविनाजीवनोविधकरवो पारकावास्ते आरंन प्रमुखकरवानी आज्ञाप्रमुखआपवी तेव्यवहारअनर्थदंमअनेशुनाशुनकर्मतेमिथ्यात्व अविरति कषाय योगथी बंधायछे तेनेजीवआपणाकरीजाणे एनिश्चेंथी अनर्थदंम.

९ सामायकव्रतकहेछे. जे मनवचनकायाना आरंनटालीने तेनेनिरारंनपणेवर्त्तावे तेव्यवहार सामायकजाणवो अनेजेजीवना ज्ञान दर्शन चारित्रगुणविचारे सर्व जीवनागुणनीसत्ता एकसमानजाणी सर्वजीवसाथे समतापरिणामेंवर्त्ते ते निश्चेंथी समतारूपसामायक कहियें.

१० देशावगाशीकव्रतकहेछे. जेमनवचनकायानायोग एकठोरकरी एकस्थानकेंबेसी धर्मध्यानकरवो तेव्यवहारदेशावगाशीककहियें अनेजेश्रुतज्ञानेकरीछद्रव्य उलखीने पांचद्रव्यनोत्यागकरे अनेज्ञानवंतजीवनेध्यावे तेनिश्चें देशावगाशीकव्रतकहियें.

११ पोशहव्रतकहेछे. जेचारपहोर अथवाआठपहोरसुधीसमतापरिणामे सावद्य छोमी निरारंनपणे सिझायध्यानमांप्रवर्त्ते तेव्यवहारपोशहकहियें अनेपोतानाजीवनेज्ञानध्यानथीपोषीनेपुष्टकरे तेनिश्चेंथीपोशहव्रतकहियें जीवनेपोतानास्वगुणेकरी पोषीजे तेने पोशहकहियें.

१२ अतिथिसंविनागव्रतकहेछे. जेपोशहनेपारणे अथवा सदासर्वदासाधुने तथाजैनधर्मिश्रावकने पोतानीशक्तिप्रमाणे दानदेवुं तेव्यवहारअतिथिसंविनागकहियें अने पोताना जीवने अथवा शिष्यनेज्ञाननुंदानते नणवुं नणाववुं सुणवुं सुणाववुं तेनिश्चेंथी अतिथिसंविनागव्रतकहियें एटले श्रावकनावारव्रतकह्यां ते समकितसहित जेनिश्चेंतथाव्यवहारथीवारव्रतधारे तेजीवनेंपांचमेगुणठाणे देशविरति श्रावककहियें

देशके० देशथकी थोमीशीव्रतिपणोछेमाटे अनेयतिनेसर्वथीव्रतिपणोछे तेथीपांचमहा- व्रतजछे साधुनेपांचमहाव्रतमांसर्वव्रतआव्यां एनिश्चेत्यागरूपज्ञानध्यान संवरनिर्जरामां थिरतानापरिणाम तेनिश्चेचारित्रना एकउत्सर्ग वीजोअपवाद एवेमार्गछे तेमांजेउत्कृष्ट तीक्ष्णपरिणाम तेउत्सर्ग अनेजेउत्सर्गराखवाने कारणरूप तेअपवाद उक्तंच॥संघरणं- मिअसुद्धं दुन्नविगिन्हतदेतयाणहियं ॥ आउरदिठंतेणंते चेवहीयंअसंघरणे ॥ १ ॥ एटले ज्यांसुधीसाधकभावने वाधकनपमे त्यांसुधी जेहनीनाकही तेआदरवोनही अनेजोसाधकपरिणाम रहेतानदीठा तेवारेंजेहनीना ते आचरे तेनेअपवादमार्गकहियें जेआत्मगुणराखवाने करवो तेअपवाद अनेगुणीनेरागे भक्तियेंकरवो तेप्रशस्त एवेतो साधनछे अनेजेउदैकनेअखमवाथीकरवुं तेअतिचारछे तथासबलो अने उदैकमाटे अश- क्तपणेकरवुं तेपमिवाइछे तेमध्ये अपवादमार्गते परिणामहढरहे तेमआज्ञायेंकरवो.

हवेचारध्यानकहेछे. १ आर्त्तध्यान २ रौद्रध्यान ३ धर्मध्यान ४ शुक्लध्यान. तिहां पहेलावेध्यानतेअशुभकहियें अनेपाछलावेध्यानतेशुभछे तिहांमनमां आइटदोहटना परिणामते आर्त्तध्यानकहियें तेनाचारपायाछे १ भाइ मित्र सज्जन माता पिता स्त्री पुत्र धन प्रमुखइष्टवस्तुनो वियोगथयाथी विलापकरे तेपहेलो इष्टवियोगनामा आर्त्तध्यान तथा २ अनिष्टजेदुःखनांकारण दुश्मन दरिद्रीपणो तथा कुपुत्रादिमलवाथी मनमां दुःख चिंताउपजे तेअनिष्टसंयोग नामाआर्त्तध्यान ३ शरीरमांरोगउपनाथका दुःखकरे चिं- ताघणीकरे तेरोगचिंतानामाआर्त्तध्यान ४ मनमांआगलनावखतनोसोचकरे जेआवर्षेमां आकामकरशुं आवतावर्षेमांअमुककामकरशुंतोअमुकलाभयशेअथवा दान शील तपनुं फलमांगे जे आभवमांतपकीधोछे माटे आवतेभवें इंद्रचक्रवर्त्तिनी पदविमले पहवी आग- लाभवनी वांछाछे तेअग्रशोच आर्त्तध्याननो चोथो पायोजाणवो.एआर्त्तध्याननाचारभेदक ह्या एतिर्यंचगतिनाकारणछे एध्याननापरिणामतेपांचमाअथवाछठागुणगणासुधीहोय.

२ जेकठोरपरिणामनुंचिंतवनतेरौद्रध्यान तेनाचारभेदछे १ जीवहिंसाकरीने हर्ष पामे अथवा बीजोकोइहिंसाकरतोहोय तेनेदेखी खुशीथाय अथवा बुरूनी अनुमोद- नाकरे तेहिंसानुवंधी रौद्रध्यान २ जूठुं बोलीनेमनमां हर्षपामे के जुओ में केवोकप- टकेलव्यो माराजूठापणानी खबरकोइनेपमीनही एवोमृषावादरूप परिणाम तेमृषानु- वंधीरौद्रध्यान ३ चोरीकरी अथवाठगाइकरी मनमां खुशीथाय के माराजेवो जोरावर कोणछे लुंपारकोमालखाउंछुं एवोपरिणामते चोरानुवंधि रौद्रध्यान ४ परिग्रह धनधान्य [illegible] घणोवधवानी लालचहोय तेधनअथवा कुटुंबनेमाटे गमेतेवुंपापकरे अथवा घणो [illegible] रग्रहरक्षणानुवंधी रौद्रध्यान एरौद्रध्याननाचारभेद-

कह्या एध्यान नरकगतिपमाफ्तानुं कारणछे महाअशुनकर्मनुं कारणछे एपांचमा गुणठा-णासुधीछेअने छठेगुणठाणेपण एकहिंसानुबंधी रौद्रध्यानना परिणाम कोइकजीवनेहोय.

हवेधर्मध्यानकहेछे. जेव्यवहारक्रियारूप कारणतेधर्म तथाश्रुतज्ञान अनेचारित्र ए उपादानपणेसाधनधर्म तथारत्नत्रयी नेदपणे तेउपादानशुद्धव्यवहार उत्सर्गानुयायी ते अपवादधर्मजाणवो अने अनेदरत्नत्रयी तेसाधनशुद्ध निश्चेनयें उत्सर्ग धर्म अने धम्मो वत्थुसहावो जेवस्तुनोसत्तागम, शुद्धपरिणामिक स्वगुणप्रवृत्ति कर्त्रादिक अनंतानंदरूप सिद्धावस्थायेंरह्यो तेएवंनूत उत्सर्गउपादान शुद्धधर्म तेधर्मनुं नासन रमण एका-ग्रतापणे चिंतन तन्मयतानो उपयोग एकत्वनोचिंतववो तेधर्मध्यानकहियें तेना-पायाचारछे तेकहेछे.

१ आज्ञाविचयधर्मध्यानते जेवीतरागदेवनीआज्ञा साचीकरीसद्दहे एटलेनगवंते छद्रव्यनुंस्वरूप नयप्रमाणे निक्षेपासहीत सिद्धस्वरूप निगोदस्वरूप जेमकह्या तेमसद्दहे वीतरागनीआज्ञा नित्यअनित्य स्याद्वादपणे निश्चेव्यवहारपणे माने सद्दहे ते आज्ञा प्रमाणे यथार्थउपयोग नासनथयो तेनेहर्षेकरी तेउपयोगमध्ये निरधार नासन रमण अनुनवता एकता तन्मयपणो तेआज्ञावीचयधर्मध्यानकहियें.

२ अपायविचयधर्मध्यान तेजीवमां अशुद्धपणे कर्मनायोगथी संसारीअवस्थामां अनेक अपायके० दूषणछे तेअज्ञान राग द्वेष कषाय आश्रव एमारानथी हुं एथकी न्यारोछुं हुंअनंतज्ञान दर्शन चारित्र वीर्यमयी शुद्ध बुद्ध अविनाशीछुं अजअनादि अनंत अक्षय अक्षर अनक्षर अचल अकल अमल अगम्य अनमी अरूपी अकर्मी अबंधक अनुदय अनुदीरक अयोगी अनोगी अरोगी अनेदी अवेदी अछेदी अखेदी अकषायी असखाइ अलेशी अशरीरी अणाहारी अव्याबाध अनवगाही अगुरुलघुप-रिणामी अतेंद्री अप्राणी अयोनी असंसारी अमर अपर अपरंपर अव्यापी अनाश्रित अकंप अविरुद्ध अनाश्रव अलख अशोकी असंगी अनारक लोकालोकज्ञायक एवो शुद्धचिदानंद मारोजीवछे एहवो एकाग्रतारूप ध्यानते अपायविचयधर्मध्यानजाणवो.

३ विपाकविचयधर्मध्यानकहेछे. जे एहवोजीवछे तोपण कर्मवशेंदुःखीछे तेकर्मनो विपाकचिंतवे जे जीवनोज्ञानगुण तेज्ञानावरणीकर्मेंदाब्योछे अनेदर्शनावरणीकर्मेंदर्शन गुणदाब्योछे एमआठकर्में जीवना आठगुणदाब्याछे एटलेआसंसारमांनमतांथकां जी-वने जेसुखदुःखछे तेसर्वेकर्मनांकीधांछे माटेसुखउपनेराचवुंनही अनेदुःखउपने दिल-गीरथवुंनही कर्मस्वरूपनीप्रकृति स्थिति रस अनेप्रदेशनो बंध उदय उदीरणा तथा सत्ता चिंतववानुं एकाग्रतापरिणाम तेविपाकविचयधर्मध्यान.

४ संस्थानविचयधर्मध्यानकहेछे. ते चउदराजमानलोकनुं स्वरूपविचारे जेएलोकते

चउदराजऊंचोछे तेमध्ये सातराजअधोलोकछे विचमां अढारसोयोजन मनुष्य खेत्र त्रिछोलोकछे तेऊपर कांइकउणो सातराज ऊर्ध्वलोकछे तेमांसर्व वैमानिक देवतावसेछे अनेऊपरें सिद्धशिलासिद्धखेत्रछे एरीतेलोकनुंप्रमाणछे एलोकनुंसंस्थान वैशाखछे अनंतोकाल आपणाजीवें संसारमां भमतां सर्वलोकने जन्ममरणकरी फरस्योछे एवुंजेलोकस्वरूप तथालोकनेविषे पंचास्तिकायनुं अवस्थान तथापरिणमन द्रव्यमध्ये गुणपर्यायनुं अवस्थान तेनो जे एकाग्रताये तन्मयचिंतवणपरिणाम एहवुंजेध्यान तेसंस्थानविचयधर्मध्यानकहियें एधर्मध्याननाचारपायाकह्या. एधर्मध्यान चोथागुणठाणाथी मांडीने सातमा गुणठाणासुधीछे.

हवेशुक्लध्यानकहेछे. शुक्लके० निर्मलशुद्ध परआलंवनविना आत्मानास्वरूपने तन्मयपणेध्यावे एहवुंध्यान तेनेशुक्लध्यानकहियें तेहनापायाचारछे तेकहेछे.

१ पृथक्त्ववितर्कसप्रविचार ते पृथक्त्वके० जीवथी अजीवजूदाकरवा स्वभाव विभाव. तेनेजूदापृथक्पणे वहेंचणकरवी स्वरूपनेविषेपण द्रव्य तथापर्यायनो पृथक्पणे ध्यानकरी पर्यायतेगुणमां संक्रमावे अनेगुणते पर्यायमांसंक्रमणकरे एरीतेस्वधर्मनेविषे धर्मांतरभेद तेपृथक्त्वकहियें अनेतेनो वितर्क ते जेश्रुतज्ञाने स्थितउपयोग अनेसप्रविचार ते सविकल्पोपयोग एटलेएकचिंतव्यापछि बीजोचिंतववो तेने विचारकहियें एटलेनिर्मलविकल्पसहित पोतानीसत्तानेध्यावे तेपृथक्त्ववितर्कसप्रविचार पेहेलो पायो. एआठमागुणठाणाथीमांडी इग्यारमा गुणठाणासुधीछे.

२ एकत्ववितर्कअप्रविचारनामा बीजोपायोकहेछे. जेजीव आपणागुणपर्यायनीएकताकरी ध्यावे तेआवीरीतेके जीवनागुणपर्याय अने जीवते एकजछे अने माहारोजीव सिद्धस्वरूपएकजछे एवोएकत्वस्वरूप तन्मयपणेअनंता आत्मधर्मनोएकत्वपणेध्यान वितर्कके० श्रुतज्ञानावलंबीपणे अनेअप्रविचारके० विकल्परहित दर्शनज्ञाननो समयांतरें कारणताविना रत्नत्रयीनो एकसमयी कारणकार्यतापणेजेध्यान वीर्यउपयोगनीएकाग्रता तेएकत्ववितर्क अप्रविचारजाणवो. एपायोबारमागुणठाणेध्यावे एवेहुपायामां श्रुतज्ञानावलंवनीपणोछे पण अवधि मनपर्यव ज्ञानोपयोगेंवर्त्ततोजीव कोइध्यान करीसकेनही एवेज्ञान परानुयायीछे माटे. एध्यानथी घनघातीया चारकर्मखपावे निर्मलकेवलज्ञानपामे पछेतेरमेंगुणठाणे ध्यानंतरीकापणेछे तेरमानाअंते अनेचउदमे गुणठाणे एवेपायाध्यावे.

३ सूक्ष्मक्रियाअप्रतिपातिपायोकहेछे तेसूक्ष्म मन वचन कायानायोगरुधे शैलेशी- १ फर्र अयोगीथाय तेजेअप्रतिपातिनिर्मलवीर्य अचलतारूपपरिणाम तेसूक्ष्मक्रिया अप्रतिपातिध्यानजाणवुं इहांसत्ताये ८५ प्रकृतिरहीहती तेमध्ये ७२ खपावे.

४ उछिन्नक्रियानुवृत्तिपायोकहेछे. जेयोगनिरुंधकीधापछे तेरप्रकृतिखपावे अकर्मा थाय सर्वक्रियाथीरहितथाय तेसमुछिन्नक्रियानिवृत्ति शुक्लध्यानकहियें एध्यानध्याव-तां शेषदलखरण रूपक्रियाउछेदे अवगाहनादेहमानमांथी त्रीजोजागघटाके शरीरमू· की इहांथी सातराजऊपर लोकनेअंतेजाय सिद्धथाय इहांशिष्यपूछेजे चौदमेगुणठा-णेतो अक्रियछे तोसातराजऊंचोगयो एक्रियाकेमकरेछे तेनेउत्तर जे सिद्धतोअक्रियछे परंतु पूर्वप्रेरणायें तुंबीनेदृष्टांते जीवमांचालवानोगुणछे धर्मास्तिकायमध्ये प्रेरणागुणछे तेथीकर्मरहितजीव मोक्षेजता लोकनेअंतेजायीरहे इहांकोइपुछेजे आगलऊंचोअलो-कछे तिहांकिमजातोनथी तेनेउत्तर जेआगलधर्मास्तिकायनथी माटेनजाय वलीकोइ पुछेजे तोअधोगतियें अथवातिरछीगतियें केमनथीजातो तेनेउत्तर जे कर्मनाजारथी रहितथयो हलुवोथयो माटेनिचो तथाभावो जिमणोनजाय कारणके प्रेरककोइनथी तथाकंपेनही केमकेअक्रियछेमाटे तथाकोइपुछेजे सिद्धनेकर्मकेमलागतानथी तेनेक-हेछे जे कर्मतोजीवनेअज्ञानथी तथायोगथीलागेछे तेसिद्धनाजीवने अज्ञान तथायोग नथी माटेकर्मलागेनही एचारध्याननोअधिकारकह्यो.

हवेवलीवीजाचारध्यानकहेछे. १ पदस्थ २ पिंडस्थ ३ रूपस्थ ४ रूपातीत. तेमां पहेलुं पदस्थध्यानकहेछे जेअरिहंतादिक पांचपरमेष्ठीना गुणसंजारे तेनोचित्तमां ध्यानकरे ते पदस्थध्यान. २ पिंडके० शरीरमांरह्योजे आपणोजीव तेमां अरिहंत सिद्ध आचार्य उपाध्याय अनेसाधुपणानागुण सर्वछे एहवोजेध्यानतेपिंडस्थध्यान अथवा गुणीनागुण-मध्ये एकत्वताउपयोगकरवोतेपिंडस्थध्यान. ३ रूपमांरह्योथको पणएमारोजीव अरूपी अनंतगुणीछे जेवस्तुनोस्वरूप अतिशयावलंबीथयापछे आत्मानुं रूपएकतापणो एहवो जेध्यान तेरूपस्थध्यान एत्रणध्यानधर्मध्यानमांगणवा. ४ निरंजन निर्मल संकल्पविक-ल्परहित अभेद एकशुद्धतारूप चिदानंद तत्वामृत असंग अखंड अनंतगुणपर्याय-रूप आत्मस्वरूपनुंध्यानते रूपातीतध्यानजाणवुं इहांमार्गणागुणठाणा नयप्रमाण मति-आदिकज्ञान क्षयोपशमजाव सर्वछांडवायोग्यथया एकसिद्धनामूलगुणनेध्यावे ते रूपा-तीतध्यानजाणवो एटलेमोक्षनुंकारणजेध्यान तेकह्युं.

हवेजावनाकहेछे.तेमांधर्मध्याननीचारजावनाकहेछे—१ मैत्रीजावनाते सर्वजीव साथें मित्रतानोजावचिंतववो सर्वनुंजलुंचाहवुं पणकोइनुं मातुंचिंतववुंनही सर्वजीवऊ-परहितबुद्धिराखवी ते मैत्रीजावना २ गुणवंत अने ज्ञानादिकगुणऊपरें रागते वीजीप्र-मोदजावना ३ जेधर्मवंतऊपर राग अनेमिथ्यात्वीऊपर रागनही तेम द्वेषपण नही कारणके हिंसकउपरेंपण उत्तमजीवने करुणाऊपजे जोउपदेशथकी सारामार्गेंआवेतो तेने शुद्धमार्गेंआणवो कदाचितमार्गेंनआवे तोपणद्वेषनराखवो केमके ते अजाणछे

एमसमजवुं एहवाजेपरिणाम तेमध्यस्थभावना. ४ सर्वजीवने पोतानेतुल्यजाणी दया-पाले कोइनेहणेनहीं तथाजेदुःखी अथवाधर्महीन तेहनाऊपरकरुणा तेनादुःखटा-लवानोपरिणाम तथाधर्महीन जीवदेखीने एवोचिंतवेजे एजीवकिवारें धर्मपामशे यथार्थआत्मसाधन पामीस्वरूपधर्मने किवारेंअवलंबशे एवो परिणाम ते चोथी करु-णाके० दयाभावना. एचारभावनाकही.

१ हवेबारभावनाकहेछे. शरीर कुटुंब धन परिवार सर्वविनाशीछे जीवनोमूलधर्म अविनाशीछे एम चिंतववुंतेपहेलीअनित्यभावना २ संसारमां मरणसमये जीवनेशरण राखनारकोइनथी एकधर्मनोशरणछे एवुंचिंतववुंते बीजीअशरणभावना ३ माराजीवे संसारमां भमतां सर्वभवकीधाछे एसंसारथी हुंकेवारेंछुटीश एसंसारमारोनथी हुंमो-क्षमयीछुं एमविचारवुं तेत्रीजीसंसारभावना ४ एमाहरोजीवएकलोछे एकलो आव्यो एकलोजशे पोतानाकरेलांकर्म एकलोजोगवशे एमचिंतववुंते चोथी एकत्वभावना ५ आसंसारमां कोइकोइनोनथी एमचिंतववुंतेपांचमीअन्यत्वभावना ६ आशरीर अपवित्र मलमूत्रनीखाणछे रोगजराथीभर्योछे एशरीरथी हुं न्यारोछुं एमचिंतववो ते छठीअशु-चिभावना ७ रागद्वेषअज्ञान मिथ्यात्वप्रमुख सर्वआश्रवछे एमचिंतववुं तेसातमी आ-श्रवभावना ८ ज्ञानध्यानमां वर्त्ततोजीव नवाकर्मबांधेनहीं ते आठमी संवरभावना ए ज्ञानसहित क्रियातेनिर्जरानुंकारणछे तेनवमीनिर्जराभावना १० चउदराजलोकनुं स्वरूपविचारवुंते दशमी लोकस्वरूप भावना ११ संसारमांभमताजीवने समकितज्ञा-ननीप्राप्तिपामवीदुर्लभछे अथवा समकेतपाम्योपण चारित्र सर्व विरतिपरिणामरूप धर्म पामवोदुर्लभछे तेइग्यारमी बोधदुर्लभभावना.

१२ धर्मनाकहेणहारगुरु तथाशुद्धआगमनुं सांभलवुं एहवीजोगवाइ मलविदोहेली-छे तेबारमीधर्मदुर्लभभावना एटलेबारभावनाकही एचारित्रनुंस्वरूप संपूर्णकह्युं.

एवोसमकितसहित ज्ञानचारित्र तेमोक्षनुंकारणछे तेनाऊपर भव्यप्राणीयें विशेषें उद्यमकरवो अनेजोतेवुं ज्ञानचारित्रनहीपले तोपण श्रेणीकराजानीपेरें सद्दहणा शुद्ध राखजो जोसमकेतशुद्धछे तोमोक्षनजीकछे समकेतविना ज्ञानध्यान क्रियासर्व निःफ-लछे एमआगममांकह्योछे ॥ गाथा ॥ जंसक्केतंकिरइ जंइवानसक्केइतहयसद्दहइ ॥ सद्द-हमाणोजीवो पावइअयरामरंगाणं ॥ १ ॥ अर्थ ॥ जेजीवतुंकरीशके तोकर अनेजो न करीशके तोपण जेवोवीतरागेंधर्मकह्यो तेरीतसद्दहजे सद्दहणाशुद्ध राखनारजीव अ-जरामर स्थानक तेमोक्षपदवीपामे.

हवेसमकितनो मार्गकहेछे १ जीव २ अजीव ३ पुण्य ४ पाप ५ आश्रव ६ संवर ७ निर्जरा ८ बंध ९ मोक्ष एनवतत्त्वछे तेमांमोक्षनुंकारणजीवछे अनेसंवर तथानिर्जरा

एवेगुणठे एटले जीव संवर निर्जरा मोक्ष एचारउपादेयठे अनेबीजा पांचहेयठे ए-हवो परिणामतेने समकेतज्ञानकहियें तेसमकेतज्ञानजलोजथाय तिहां अनुयोगद्वा-रमांकह्योठे ॥ गाथा ॥ नायम्मिगिन्हियव्वे अगिन्हियव्वेअइन्नअन्नमि ॥ जइवमेवइ-यजो सोउवएसोनउंताम ॥ १ ॥ अर्थ ॥ ज्ञानथीठद्रव्यजाणीने लेवायोग्यहोयतेले अनेठांमवायोग्यठांमे एवोजेउपदेश तेनयउपदेशजाणवो हवेसमकेतनी दशरुचिकहेठे.

१. निसर्गरुचि तेनिश्चयनयकरी जीवादिनवतत्वजाणे आश्रवत्यागे संवरआदरे वी-तरागनाकह्याजाव जेठद्रव्य तेद्रव्य खेत्र काल जावसहितजाणे नामादिचारनिक्षेपा पोतानी बुद्धिथीजाणे सद्दहे वीतरागनाजाष्याजाव तेसत्यठे एवीसद्दहणाहोय.

२ उपदेशरुचि नवतत्व तथाठद्रव्यने गुरुउपदेशथीजाणीसद्दहेते उपदेशरुचि.

३ आज्ञारुचि ते रागद्वेषमोहजेमनागयाठे अज्ञानमिट्युंठे एहवाअरिहंतदेव ते-णेजे आज्ञाकही तेनेमानेसद्दहे तेआज्ञारुचि.

४ सूत्ररुचि ते १ आचारांग २ सुयगडांग ३ ठाणांग ४ समवायांग ५ जगवती ६ ज्ञाताधर्मकथा ७ उपासकदशांग ८ अंतगडदशांग ९ अनुत्तरोववाइदशांग १० प्रश्न-व्याकरण ११ विपाक एइग्यारअंग तथा बारमुंअंगदृष्टीवाद जेमांचउदपूर्वहता तेहम-णाविछेदगयाठे तथा १ उववाइ २ रायपश्रेणी ३ जीवाजिगम ४ पन्नवणा ५ जंबुद्वी-पपन्नति ६ चंदपन्नति ७ सुरपन्नति ८ कप्पीआ ९ कप्पविडंसिया १० पुप्फिआ ११ पुप्फचुलीआ १२ वन्हिदिशा एबारउपांगजाणवा अने १ व्यवहारसूत्र २ बृहत्कल्प ३ दशाश्रुतस्कंध ४ निशीथ ५ महानिशीथ ६ जितकल्प एठछेद ग्रंथ तथा १ चोस-रण २ संथारापयन्नो ३ तंडुलवेयालीया ४ चंदाविजय ५ गणिविजय ६ देविंदथुओ ७ वीरथुओ ८ गछाचार ९ जोतिकरंड १० आयुःपच्चखाण एदशपयन्नानानाम तथा १ आवश्यक २ दशवैकालिक ३ उत्तराध्ययन ४ उघनिर्युक्ति एचारमूलसूत्र तथा १ नंदि २ अनुयोगद्वार एपीस्तालीसआगम तेमूलसूत्र तथा २ निर्युक्ति ३ जाष्य ४ चूर्णि ५ टीका एपंचांगीनावचन जेजीवमाने तथाआगमसांजलवानी तथा जणवा-नीजेनेघणीचाहनाहोय तेसूत्ररुचिजाणवी.

५ जेजीवगुरुमुखथी एकपदनोअर्थसांजलीने अनेकपदसद्दहे ते बीजरुचि.

६ अजिगमरुचि ते जेसूत्रसिद्धांत अर्थसहितजाणे अनेअर्थविचार सांजलवानी घणीचाहनाहोय ते अजिगमरुचि.

७ जे ठद्रव्यनागुणपर्यायने चारप्रमाण तथासातनये करीजाणे ते विस्ताररुचि.

८ क्रियारुचि ते दर्शन ज्ञान चारित्र तप विनय सुमति गुप्ति बाह्यक्रिया सहित आत्मधर्मसाथे जेनेरुचिघणीहोय तेक्रियारुचि.

९ संक्षेपरुचि ते जे अर्थनेज्ञानमां थोमोकहेथके घणो जाणीने कुमतिमां पमेनही जिनमतमांप्रतितमाने तेसंक्षेपरुचि.

१० जेपांचअस्तिकायनुंस्वरूपजाणे श्रुतज्ञाननोस्वजाव अंतरंगसत्तासद्दहेतेधर्मरुचि.

हवेसमकेतनाआठगुणकहेछे १ निसंका ते जिनागममध्येसूक्ष्मअर्थकह्या तेसाचा सद्दहे तेमांसंदेहआणेनही तथासातजयथीपणकरेनही २ निकंपागुण ते पुण्यरूपफलनीचाहनानराखे केमके जिहांइछा तिहांकर्मनोबंधछे माटे ३ निर्विचिगिछागुण ते शुजअशुजपुजल एकसरिखाछे तेमां पुण्यनाउदयथी शुजयोग मिल्याखुशीथइअहंकारनकरवो तथापापनाउदयथी दुःखसंयोगमिल्यादिलगीरथावुंनही ४ अमूढदृष्टीगुण ते जे आगममां सूक्ष्मनिगोदना तथाउद्रव्यना सूक्ष्मविचारकह्याछे तेसांजलतोथकोमुजायनही जेपोतानी धारणामांआवेतेधारीराखे अनेजेधारणामां नआवे तेनेसद्दहे ५ अववुहगुण जे एआपणाजीवमां अनंतज्ञानादिकगुणछे तेढुपाववा नही शुद्धसत्ताजेवीछे तेवीकहेवी रागद्वेष अज्ञानतेकर्मनीउपाधिछे जीवएउपाधीथीन्यारोछे ६ स्थिरिकरणगुण ते आपणापरिणाम ज्ञानमांस्थिरकरवा मगाववा नही अथवाकोइजव्यप्राणीधर्मथीपमतोहोय तेने साह्यदेइउपदेशआपीस्थिरकरवो ७ वात्सल्यतागुण ते जेनीसाथें ज्ञान ध्यान तप पमिकमणो जेलोकरता होइये अनेसद्दहणापणएकजहोय तेआपणोसाधर्मिजाइछे तेनीजक्तिकरवी अथवा सर्वजीवनाज्ञानादिगुण आपणासमानछे माटे सर्वजीवउपरदयाकरवी अथवाबीजाजीवनापण आपणातुल्यज्ञानादिगुणछे तेजीवने पोषवायोग्यज्ञानध्याननोघणोअज्यास करावे ८ प्रजावकगुण ते जगवंतनाधर्मनीप्रजावनामहिमाकरवी अथवा पोतानेज्ञानादिणवधारवा दान शील तप जाव पूजा करीघणीमहिमाकरवी एसमकितनाआठगुण.

हवेसमकेतनापांचजूषणकहेछे १ उपशमजावजूषण ते विवेकीप्राणीप्रायेंकषाय नकरे अनेजोकदाचित्कषायकरेतोपण तरतमननेपाछोवाले २ आस्ताजूषण तेजगवंतना वचनउपरशुद्धप्रतितराखें जगवंतेंजेमआगममां आज्ञाकरीतेमसद्दहे ३ दयाजावजूषण ते सर्वजीव पोतानासरिखाजाणीदयापालवी ४ संवेगजूषण जे संसारथी तथाधनथी शरीरथी उदासीपणोराखवो ५ निरवेद्यजूषण ते इंद्रियना सुखजीवेंअनंतिवारजोगव्या पणतेदुःखनाकारणछे एकचिदानंदमोक्षमयी अतींद्रियसुखनेआपणाकरीजाणे ए समकेतनापांचजूषणकह्या.

हवेछआयतनकहेछे १ निश्चयकुगुरुतेजगवंतनावचननाखोटाअर्थकरे खोटीपरुपकरे २ व्यवहारकुगुरु ते योगी संन्यासी ब्राह्मण अने आचारहीन वेषधारी यत तेपणछोमवा ३ निश्चयकुदेव ते जिणेश्रीवीतरागदेवनुंस्वरूपनथीजाएयुं ४ व्यवहार

कुदेवे ते जेसरागीदेव कृष्ण माहादेव खेत्रपाल देवी पितरप्रमुख तेपणछोमवा ५ निर्ग्रं-थीकुधर्मते जेएकांतमार्ग बाह्यकरणीजपरराच्याछे अंतरंगज्ञाननथीउंलख्योते ६ व्यव-हारकुधर्म ते पारकाअन्यदर्शनीनामतसर्वछांमवा एटले कुदेव कुगुरु तथा कुधर्मने छोमी शुद्धदेव गुरुतथाधर्मसद्दहे तेसमकेतनी सद्दहणाजाणवी समकेतनालक्षण पन्नवणासूत्रथी कहेछे गाथा ॥ परमह्रसंथवोवा सुदिठपरछसेवणावावि ॥ वावन्नकुदंसणा वज्जणायसमी त्तसद्दहणा ॥ १ ॥ अर्थ ॥ परमार्थ छद्रव्य नवतत्वनागुणपर्याय मोक्षनुंस्वरूप एटले जे परमार्थसूक्ष्मअर्थछे तेजाणवानोघणोपरचोकरे अथवाजाणवानीघणीचाहनाराखे अने सुदिठके० जलीरीतेदीठाजाण्याछे परमार्थछद्रव्यमोक्षमार्गजेणे एहवागुरुनीसेवाकरे एटलेज्ञानीगुरुधारवा अने वावन्नके० जिनमतियतिनामधरावीने जेखेत्रपालप्रमुखने समकितविनामाने एवागुरुनोसंगवर्जे अनेकुदर्शनी जेअन्यमतितेनोसंगनकरे एवाजेप-रिणामतेसमकितनीसद्दहणाजाणवी विरयासासज्जाउं कषायहीणामहवयधराचि ॥ स-म्मदिठिविहुणा कयाविमुक्खंनपावंति ॥२॥ अर्थ ॥ जेसावद्यआरंजथीविरम्याछेक्रोधादि आचारकषायजीत्याछे अनेशुद्धपांचमहाव्रतपालेछेपणसमकेतविनाछेतेजीवमोक्षपामेनही

हवेसमकिततेसीवस्तुछे तेविषेगाथाकहेछे गाथा ॥नयजंगपमाणेहिं जो अप्पासा-यवायजावेणं ॥ जाणइमोक्खसरूवं सम्मादिठिउसोनेउ ॥ ३ ॥ अर्थ ॥ नय तथा जंगेकरी तथाप्रमाणेकरी जेपोतानाआत्मानेजाणे उंलखे स्याद्वादआलपकेजाणे अने एमस्याद्वादपणेमोक्षनिकर्मावस्यानेपणजाणे परवस्तुने हेयजाणे जीवगुणउपादेयजा-णे तेने समकेति जाणवो.

हवेजीवस्वरूपध्यानकरवाने गाथाकहेछे ॥ अहंमिक्कोखलुसुद्धो निम्ममउंनाणदंसण समग्गो ॥ तम्मिदिठउंतच्चित्तो सवेएएखयंनेमि ॥ ४ ॥ अर्थ ॥ ज्ञानीजीव एहवुं ध्या-नकरे के हुंएकलुं परपुद्गलथीन्यारोछुं निश्चेनयकरीशुद्धछुं अज्ञानमलथीन्यारोछुं निर्म-लछुं ममताथीरहितछुं ज्ञानदर्शनथीजर्योछुं हुंमाराज्ञानस्वजावसहितछुं हुंमारागुण-मांरह्योछुं चेतनागुणतेमाहारीसत्ताछे हुंमाराआत्मस्वरूपनेध्यावतो सर्वकर्मक्षयकरुंछुं ॥ गाथा ॥ निरंजणंनिकलअयल देवअणाइअणइअणाचं ॥ चेयणलक्खणसिद्धसम प-रमप्पासिवसंतं ॥ ५ ॥ अर्थ ॥ कर्मअंजनथीरहित निरंजनछुं कलंकरहितछुं अयल के० पोतानास्वरूपथीकिवारेचलायमानथाउंनही परमदेवछुं जेनीआदिनथी तथा जेनो अंतनथी चेतनालक्षणछुं सिद्धसमानछुं संतसत्तामयीछुं गाथा॥ जीवादिसद्दहणं सम्म-त्तंएसअधिगमोनाणं ॥ तथेवसयारमणं चरणंएसोउमुक्खपहो ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जीवादिकछद्रव्यजेवाछे तेवासद्दहवा तेसमकेत अनेछद्रव्यजेवाछे तेहवा गु-णपर्याय सहितजाणे तेज्ञानजाणवुं तेछद्रव्यजाणीनेछांमे अजीवनेछांमे अने जीवना

स्वगुणमां स्थिरथयीनेरमे तेचारित्रकहियें एज्ञानदर्शनचारित्र शुद्धरत्नत्रयी तेमोक्षनो मार्गछे माटे एज्ञानदर्शनचारित्रनो घणोयत्नकरवो एरत्नत्रयीपामीनेप्रमादकरवोनही तिहांनिश्चयवव्यहारनीगाथा ॥ निछियमग्गोमुक्खो ववहारोपुन्नकारणोवुत्तो॥ पढमोसंवररूवो आसवहेउतउवीउ ॥ ७ ॥

अर्थ निश्चेनयनोमार्ग ज्ञानसत्तारूप ते मोक्षनुंकारणछे एटलेमोक्षछे अनेव्यवहार क्रियानय ते पुण्यनुंकारणकह्यो पहेलो निश्चेनयसंवरछे अनेनिश्चेसंवरनिश्चेनय तेएकजछे जूदानथी वीजोव्यवहारनय.तेआश्रव नवाकर्मलेवानोहेतुछे एटलेशुजपुण्यकर्मनो आश्रवथायछे अनेअशुजव्यवहारें अशुजकर्म्मनोआश्रवथायछे कोइ पुछेजे व्यवहारनय आश्रवनुंकारणछे तो अमेव्यवहारनहीआदरसुं एकनिश्चेमार्ग आदरसुं तेनेउत्तर कहेछे ॥ गाथा ॥ जइजिणमयंपवज्जह तामाववहारनछियएमुयह ॥ एकेणविणातिथ्थं छिज्जईअन्नेणउतच्च ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ अहोजव्यप्राणी जोतमनेजिनमतनी चाहनाछे अनेजो तुमेजिनमतने इछोछो मोक्षनेचाहोछो तोनिश्चेनय अनेव्यवहारनय छांकशोनही एटलेवेहुनयमानजो व्यवहारनयचालजो अनेनिश्चेनयसद्दहजो जोतुमेव्यवहारनयउथापशो तोजिनशासनना तीर्थनोउछेदथाशे जेणेव्यवहारनय नमान्यो तेणे गुरुवंदना जिनजक्ति तप पच्चखाण सर्वनमान्या एम जेणेआचारउथाप्यो तेणे निमित्तकारणउथाप्योअनेनिमित्तकारणविना एकलो उपादानकारण तेसिद्धनथाय माटे निमित्तकारणरूप व्यवहारनय जरुरमानवुं अनेजो एकलोव्यवहारनय मानियें तोनिश्चेनय उलख्याविना तत्त्वनुंस्वरूप जाण्युंजायनही माटेतत्वमार्ग अनेमोक्षमार्ग तेनिश्चेनयविना पामियेंनही अनेतत्वज्ञानविना मोक्षनथी एटलेनिश्चेविना व्यवहारनिःफलछे अनेनिश्चेसहित व्यवहार ते प्रमाणछे तेनोदृष्टांत जेमसोनानाआभूषणमां उपधातु अथवाकिणजोमिल्योहोय तेपण उंचासोनानेजावेंलेइ राखियेंछैयें अनेजोतेकिणजो तथासोनुजूंडुकरियें तो सहुकोइसोनानेले पण कोइकिणजो जेकुधातु तेलीयेनही तेम निश्चेनय सोनासमानछे माटेनिश्चेनयसहित सर्वजलाछे अनेनिश्चेनयविना सर्वअलेखेछे माटेआगममां निश्चेव्यवहाररूप मोक्षमार्गछे तेकह्यो.

वलीशरीरउपर मोहकरेनही तेविषे ॥ गाथा ॥ छिज्जोजिज्जोजायखउ जोईहमेहुशरीर ॥ अप्पाजावेनिम्मलो जंपावंजवतीरं ॥ ए ॥ अर्थ ॥ जव्यप्राणीएमचिंतवेजे एशरीर छीजजाउ जिजजाउ क्षयथइजाउ विणशीजाउ एमाहारुं शरीरपुद्गलीक छे परवस्तुछे तेएकदीवसेंमूकवुंछे माटे रेप्राणी तुंआपणीआत्मानेनिर्मलपणेध्यावतो संसारथी तरीनेकांठेपामीश ॥ गाथा ॥ एहिजअप्पासोपरमप्पा कम्मविसेसोईजायोजप्पा ॥

इयमेदेवज्ञाजुसोपरमप्पा वहुंतुह्लेअप्पोअप्पा ॥ १० ॥ अर्थ ॥ अहोजव्यजीव एहीज आपणोआत्माछे तेशुद्धब्रह्मछे पणकर्मनेवशपड्यो जन्ममरणकरेछे पणएशरीरमां जेजीवछे तेदेवछे परमात्माछे माटेतुमे आपणोआत्माध्यावो तरणतारणजिहाज एआपणो आत्माजछे एमश्रीहेमाचार्यें वीतरागस्तोत्रमांकह्याछे यःपरात्मापरंज्योतिः परमःपरमेष्टिनां ॥ आदित्यवर्णोतमसःपरस्तादामनंतियं ॥ १ ॥ सर्वेयेनोदमूल्यंत समूलाःक्लेशपादपाइत्यादि ॥ अर्थ ॥ परमात्माछे परमज्योतिछे पंचपरमेष्टीथी पणअधिकपूज्यछे केमकेपंचपरमेष्टीतो मोक्षमार्गनादेखाम्नाराछे पणमोक्षमांजवावालोतो आपणोजीवछे अज्ञाननो मिटावनारछे सर्वकर्म्मक्लेशनो खपावनारछे एवो आत्माध्यावो एहिजपरम श्रेयनुंकारणछे शुद्धछेपरमनिर्मलछे एहवोआत्माउपादेय जाणीसद्दहे अनेजेवोपोताथी निरवाहथाय तेवोत्यागवैरागमांप्रवर्त्ते एटले धन तेपरवस्तुजाणी सुपात्रनेदानआपे अनेइंद्रियनाविकारते कर्मबंधनाकारणजाणीपरिहरे शीलपाले जेआहारछे तेपुज्जलीक परवस्तुछे शरीरपुष्टीनुंकारणछे अनेशरीरपुष्टकीधाथी इंद्रियोनाविषयनोपोपथाय माटे तेपरस्वजावछे अज्ञान संसारनुंकारणछे माटेआहारनोत्यागकरवो तेनेतपकहियें तथा पूजाते जेश्रीअरिहंतदेवें मोक्षमार्गउपदेश्यो तेआपणेजाण्यो माटेआपणाउपकारीछे तेउपकारीनी वहुमानसहित जक्तिकरियें माटेश्रीअरिहंत देवाधिदेवनी पूजाकरवी एम दान शील तप पूजा सर्व जीव अजीवनुंस्वरूप उलख्याविनाजेकरवुं तेपुण्यरूप इंद्रियसुखनुंकारणछे अनेजे जीवनेउपादेयकरी वांछाविनाकरणीकरेछे तेनिर्जरानुंकारणछे एमदयापण श्रीजगवतीसूत्रमां सातावेदनीकर्मनुं कारणछे एटले सम्यक्ज्ञानीने सर्वकरणीतेनिर्जरारूपछे अनेज्ञानविना सर्वकरणी बंधनुंकारणछे माटेज्ञाननो घणोअज्यासकरजो एजगवंतेंसीखामणदीधीछे.

तथाज्ञाननुंकारण श्रुतज्ञानछे तेनोघणोजावराखजो श्रीठाणांगमां तथा उत्तराध्ययनमां तथाजगवतीमां १ वाचना २ पूछना ३ परावर्त्तना ४ अनुप्रेक्षा ५ धर्मकथा ए सिझाय जणवा गुणवानुंफल मोक्षकह्योछे सिझायकरवाथी ज्ञानावरणी कर्मखपावे केमके वाचनाथी तीर्थधर्मप्रवर्त्ते महानिर्जराथाय पुछवाथी सूत्रतथा अर्थशुद्धथाय मिथ्यात्वमोहनीयखपावे तेजेमजेम अर्थविचारपूछे तेमतेमसमकितनिर्मलथायअने अनुप्रेक्षाते अर्थविचारतां सातकर्मनीस्थितिना रसपातलाकरे अनंतो संसारखपावीने पाएंद-लोकरे तथा श्रुतज्ञाननी आराधनाथी अज्ञानमिटे एवाफल कह्याछे. ॥ क-

माटे वांचवा तथा जणवानो घणोउद्यमकरवो [illegible]के आजपांचमाआ[illegible] केवलीनथी तथा मनपर्यवज्ञानी अनेअवधिज्ञानीपणन[illegible] एकमात्रश्रुतज्ञा[illegible] गमनो आराधकछे यतः कळअम्हारिसापाणी डुसमाद [illegible] स्तिया ॥ २ ॥

नहुंतोजइजिणागमो ॥ १ ॥ अर्थ ॥ हेजगवंत अमसरिखाप्राणीनी शीगतिथात अमेंआडुसमपंचमकालमां अवतारलीधो हाइतिखेदे अमेअनाथ हुं जो जिनराजना कहेला आगमनहोत तोआजसुंथात एटले आजआगमनोजआधारछे माटेआगम अने आगमधर जे बहुश्रुत तेनोघणोविनयकरवो आगममांविनयनुंफल तेसांजलवुं अनेसांजलवानुं फलज्ञानछे ज्ञाननुंफलमोक्षछे एमआगम सांजलीलेवायोग्यछेजो अयोग्यछांरूजो सद्दहणाशुद्धराखजो सद्दहणाते मोक्षनुंमूलछे एइंद्रियसुखतोआजीवें नंतिवारपाम्याछे एहवी जाति जन्म योनी कोइरही नथी जेआपणाजीवेनहीकरीहोय एजीवने संसारमांजमतां अनंतापुफल परावर्त्तनथया पणधर्मनी जोगवायीमलीनथी तोहवेमनुष्यजव श्रावककुल निरोगशरीर पंचेंद्रीप्रगट बुद्धिनिर्मल एटलासंयोगमल्या वलीश्रीवीतरागनीवाणीनाकेहेनारा शुद्ध गुरुनी जोगवाइपामीने अहोजव्यलोको तुमेधर्मनेविषे विशेपउद्यमकरजो फिरिथीएवीजोगवाइ मिलवीदुर्लजछे माटेप्रमादकरशोनही एशरीर धन कुटुंब आयुष्य सर्व चंचलछे क्षणक्षणछीजेछे माटे पांचसमवायकारणमल्या मोक्षरूपकार्य सिद्धकरवुं तेपंचसमवायनानामकहेछे १ काल २ स्वजाव ३ नियत ४ पूर्वकृत ५ पुरुषाकार एपांचसमवायमाने तेसमकेतिछे एमांएकसमवाय उथापे तेहनेमिथ्यात्वीकहियें एम सम्मतिसूत्रमां कह्योछे गाथा ॥ कालोसहानियइ पुव्वकयंपुरिषकारणेपंच ॥ समवाएसमत्तं एगंतेहोयमिछत्त ॥ १ ॥

अर्थ ॥ काललब्धिविना मोक्षरूपकार्य सिद्धथायनही एटलेकालसर्वनुंकारणछे जे कालें जेकार्यथवानोहोय तेकार्यतेकालेंथाय एकालसमवाय अंगीकारकरीकह्यो इहां कोइपुछेजे अजव्यजीव मोक्षकेमजतानथी तेनेउत्तरजे अजव्यनेकालमले पण अजव्यसांस्वजावनथी तेथीमोक्षजायनही केमके कालस्वजाव एवेकारणजोइये तेवारेंफरिपुछ्युंजे जव्यजीवमांतो मोक्षेजवानोस्वजावछे तोसर्वजव्य केममोक्षजतानथी तेने उत्तर जे नियतके॰निश्चेंसमकितगुणजागे तेवारेंमोक्षपामे एटलेकाल स्वजाव नियतए त्रणकारणमान्या तेवारेंफरिपुछ्युं जे समकितआदिकारणतो श्रेणीकराजानेहता तो मोक्षकेमनथयो तेनेउत्तर जे पूर्वकृतकर्मघणाहता अथवापुरुषाकार ते उद्यमकर्योनही वलीपुछ्युंजे शालीजद्रप्रमुखें तो उद्यमघणोकीधो तेनुंउत्तरजे तेमनापूर्वकृत शुजकर्म ...नहु... माटेपांचसमवाय मिल्याकार्यनीसिद्धिथाय तेवारेंफरिपुछ्युंजे मरुदेवामाताने ...चकारणमिल्या पणपांचमो पुरुषाकारउद्यम कांइकीधोनही तेनेउत्तर जे क्षपकश्रेणी ...छे तेएकशुक्लध्यानरूप उद्यमकीधोछे माटे पांचसमवायमील्या मोक्षरूपकार्य सिद्धथाय. ...ज्ञानेकरीसर्वद्रव्य जेमरह्याछे तेमदेखे एटले आकाशद्रव्य लोकालोकमां वीजुंद्रव्यकोइनथी लोकाकाशनाएकेकप्रदेशे धर्मास्तिकाय

धर्मास्तिकायनो एकेकप्रदेशरह्योछे तथाअनंताजीवना अनंताप्रदेशरह्याछे अनंतापु-
लपरमाणुरह्याछे कालनोसमय सर्वत्रवर्त्तेछे.

हवे छद्रव्यनीफरशनाकहेछे धर्मास्तिकायना एक प्रदेशे धर्मास्तिकायना छप्रदेश
रस्याछे तेआवीरीते के चारदिशीनाचार अनेपांचमोनीचे छठोऊपर एछप्रदेशफर-
याछे तथा एकमूलपोतेंप्रदेश एमसातप्रदेशनो संबंधछे अनेधर्मास्तिकायना एकप्रदे-
शने आकाशद्रव्य तथा अधर्मास्तिकायना सातसातप्रदेश फरशेछे तेएकमूलनाप्रदे-
शने बीजाद्रव्यनो मूलनोप्रदेशफरशे माटे सातप्रदेशनीफरशनाछे अनेधर्मास्तिकायना
एकप्रदेशें जीवपुद्गलना अनंताप्रदेशनी फरसनाछे अनेलोकनेअंतेजे धर्मास्तिकायना
प्रदेशछे तेने आकाशनीफरसनातो छएदिशीनीछे अनेएकमूलप्रदेशसुद्धां सातप्रदेशनी
फरसनाछे अनेबीजाद्रव्यनी त्रणदिशीनीफरसनाछे एमसर्वद्रव्यनीफरशनाछे अने
आकाशथी धर्म अधर्मनीअवगाहना सूक्ष्मछे धर्मअधर्मद्रव्यथीजीवनीअवगाहना सूक्ष्म
छे जीवथी पुद्गलनी अवगाहना सूक्ष्म छे.

एमछद्रव्यना गुणपर्याय सामान्यस्वभाव ११ छे अनेविशेषस्वभावदशछे तेश्रीकेवली
भगवंत ज्ञानथीजाणे दर्शनथीदेखे तेइग्यारसामान्यस्वभावकहेछे १ अस्तिस्वभाव २
नास्तिस्वभाव ३ नित्यस्वभाव ४ अनित्यस्वभाव ५ एकस्वभाव ६ अनेकस्वभाव ७ भे-
दस्वभाव ८ अभेदस्वभाव ९ भव्यस्वभाव १० अभव्यस्वभाव ११ परमस्वभाव एइ-
ग्यारसामान्यभाव सर्वद्रव्यमांछे एसामान्यउपयोग दर्शनगुणथीदेखे हवेदशविशेषस्व-
भावकहेछे १ चेतनस्वभाव २ अचेतनस्वभाव ३ मूर्तिस्वभाव ४ अमूर्तिस्वभाव ५ ए-
कप्रदेशस्वभाव ६ अनेकप्रदेशस्वभाव ७ शुद्धस्वभाव ८ अशुद्धस्वभाव ९ विभावस्व-
भाव १० उपचरितस्वभाव एदशविशेषस्वभाव तेकोइकद्रव्यमांकोइकस्वभावछे कोइक
द्रव्यमांकोइकस्वभावनथी एज्ञानथीजाणे एटलेसिद्धभगवानलोकालोक सर्व ज्ञानोप-
योगथीजाणीरह्याछे दर्शनोपयोगथीदेखीरह्याछे एहवाअनंतगुणीअरूपी सिद्धभगवानछे
तेसमान पोतानीआत्मानेजाणे उपादेयकरीध्यावे तेसमकेत जाणवो.

॥ दोहा ॥

अष्टकर्मवनदाहके ॥ भएसिद्धजिनचंद ॥ तासमजोअप्पागणे ॥ वंदेताकोइंद ॥१॥
कर्मरोगऔषधसमी ॥ ग्यानसुधारसवृष्टी ॥ शिवसुखामृतसरोवरी ॥ जयजयसम्यक्दृ-
ष्टी ॥ २॥ एहिजसदगुरुशीखछे ॥ एहिजशिवपुरमाग ॥ लेजोंनिजग्यानादिगुण ॥ क-
रोपरगुणत्याग ॥ ३ ॥ ग्यानवृक्षसेवोभविक ॥ चारित्रसमकेतमूल ॥ अम-
रो ॥ जिनवरपदवीफूल ॥ ४ ॥ संवतसत्तरछिहुत्तरे ॥ मनशुद्धफागु
कोटमेराटेनेप्रु वसतांसुखभ्रोमास ॥ ५ ॥ सुविहितखरतरगच्छसुथिर ॥

दसूर ॥ पुण्यप्रधानप्रधानगुण ॥ पाठकगुणेपंकूर ॥ ६ ॥ तासशिष्यपाठक प्रवर ॥ सुम
तिसारगुणवंत ॥ सकलशास्त्रज्ञायकगुणी ॥ साधुरंगजसवंत ॥ ७ ॥ तासशिष्यपाठक
विबुध ॥ जिनमतपरमतजाण ॥ नविककमलप्रतिबोधवा ॥ राजसागरगुरुनाण ॥ ८
ग्यानधर्मपाठकप्रवर ॥ शमदमगुणेअगाह ॥ राजहंसगुरुगुरुसक्ति ॥ सहुजगकरेसरा
॥ ८ ॥ तासशिष्यआगमरुचि ॥ जैनधर्मकोदास ॥ देवचंदआनंदमें ॥ कीनोग्रंथप्रका
॥ १० ॥ आगमसारोद्धारएह ॥ प्राकृतसंस्कृतरूप ॥ ग्रंथकीयोदेवचंदमुनी ॥ ग्यान
मृतरसकूप ॥११॥ कस्योइहांसदायअति ॥ डुर्गदासशुनचित्त ॥ समजावननिजमित्रक
॥ कीनोग्रंथपवित्त ॥ १२ ॥ धर्ममित्रजिनधर्मरतन ॥ नविजनसमकितवंत ॥ शुद्ध
मरपदउलखण ॥ ग्रंथकियोगुणवंत ॥ १३ ॥ तत्वग्यानमयग्रंथयह ॥ जोवेबालाबोध
निजपरसत्तासवलिखे श्रोतालहेप्रबोध ॥ १४ ॥ ताकारणदेवचंद मुनी ॥ कीनोआगम
ग्रंथ ॥ नणसेगुणसेजेनविक॥लहेशेतेशिवपंथ ॥१५॥ कथकशुद्धश्रोतारुची मिलजोएह
संयोग ॥ तत्वग्यानश्रद्धासहित ॥ वलीकायनिरोग ॥१६॥ परमागमसुंराचजो ॥ लहे
सोपरमानंद ॥ धर्मरागगुरुधर्मसों ॥ धरजोएसुखकंद ॥ १७ ॥ ग्रंथकीउमनरंगसौं ॥ सि
तपखफागुणमास ॥ नोमवारअरुतिजतिथि ॥ सफलफलीमनआस ॥ १८ ॥

आआगमसारमां पेज १३७ नी लेन २८ मीमध्ये चउदराजलोकनोंखंधलोकाका
सादिसांतछे तेआवीरीतेंजे लोकनामध्यनागेंआठरुचकप्रदेशथी मांडीनेसादिछेजिह
चउदराजलोकनोअंतआवे तिहांसांत तथा चउदराजलोकनोछेलोप्रदेशमूकीनेपछेअ
लोकनीआदिलेवी पणअलोकनोअंतनथी माटेसादिअनंतकह्युंछे.

तथापेज १४४ नीआठमीलेनमां श्रीनगवतीसूत्रमांसुत्तछोखलुपढमो बीउनिज्जुत्ति
मिसउनणिउ ॥ इत्तोतईयणउगो नाणुन्नाउजिणवरेहिं ॥ एवीरीतेआगमसारनी जूद
जूदीत्रणप्रतोमां लख्युंहतुंमाटेमेंपण तेमजलख्युंछे पणबीजाघणाठेकाणे एनगवतीन
साखदीधीछे तिहांतो सुत्तछोखलुपढमो बीउनिज्जुत्तिमिसउनणिउ तइउयनिर विसेस
एसविहिहोइअणुउगे ॥ एवोपाठछे तेखरोजणायछे पछेबहुश्रुतकहेतेखरुं.

॥ इति श्री आगमसारोद्धारग्रंथः समाप्तः ॥